

MUSIC 5000

D-042

MICROFILM SHELF NUMBER

ITEM NUMBER

DONI, GIOVANNI BATTISTA

COMPOSER OR AUTHOR

... DE PRAESTANTIA MUSICAE

TITLE

VETERIS LIBRI TRES ...

FIRENZE

1647

DATE

ML169.A2D6

LC CALL NUMBER

Doni, Giovanni Battista, 1593 or 4-1647.

Io: Baptistae Doni ... De praestantia musicae veteris libri tres totidem dialogis comprehensi, in quibus vetus ac recens musica, cum singulis earum partibus, accurate inter se conferuntur. Adiecto ad finem onomastico selectorum vocabulorum, ad hanc facultatem cum elegantia, & proprietate tractandam, pertinentium ... Florentiae, typis A. Massae Foroliviensis, 1647.

4 p. l., 266 p. 24^{cm}.

1. Music -- Hist. & crit. -- 16th--17th cent. 2. Music, Greek and Roman.

Library of Congress

ML169.A21D3

5-27404

[u38b1]

IO: BAPTISTAE

D O N I

PATRICH FLORENTINI

DE PRAESTANTIA

Musicae Veteris

LIBRI TRES

Totidem Dialogis comprehensi

In quibus vetus ac recens Musica, cum singulis earum
partibus, accurate inter se conferuntur.

*Adiecto ad finem Onomastico selectorum vocabulorum,
ad hanc facultatem cum elegantia, & proprietate
tractandam, pertinentium.*

AD EMINENTISS. CARDINALEM

M A Z A R I N V M

Ferdinand

Magnani.

FLORENTIÆ

Typis Amatoris Massæ Forolulan. M. DC. XLVII.

Superiorum Permissu

Hunc mihi curavit scribere.

2

64.628
205

Library of Congress
MUSIC DIV.
CLASS. ML 169
ACC. NO. 8621

A2106

IVLIO MAZARINO

S. R. ECCLESIAE DIACONO

CARDINALI.

OGITANTI mihi Cardinalis Amplissime quoniam
 potissimum obsequij genere contestari apud posteros
 possem, quantum Eminentia Tua Deuotionis eximia
 vinculis me iam pridem deuinxerit tot excellentium
 istarum, ac plane Heroicarum virtutum admiratio;
 nihil potius visum est, quam, si elegantioris alicu-
 ius argumenti scripto, te unicum elegantiarum omnium, ac Musarum
 patronum, & vindicem conuenirem; hoc est nouum aliquem, quam-
 quam tenuis ingenij mei factum allegarem; qui ad sacram istam pur-
 puram mea vice venerabundus accederet. Adidunt alij scilicet, quos
 florens aetas, atque opportunitas fructus, & coram suspicient, ac vene-
 rabuntur, Quem Dij (ut cum veteri Poeta loquar) omnibus orna-
 tum voluere excellere rebus. Me, quamquam loco distitum, ani-
 mo certe, si non oculis intueri iuuabit, Quem Gallia doctis Ciui-
 bus, & toto stipauit Roma Senatu. Cuius animi candor eximius,
 fides egregia, prudentia singularis, ingenium vegetum, atque ere-
 ctum; omniumque maximarum rerum capacissimum, promerere, ut
 Inuictus ille, Optimusq; Rex, ultimis pene vocibus successorem suum,
 ac filium fidei illius, tutelaeque commendaret. Quem, Terrarum
 Dea, gentiumque Roma, ideo potissimum extulisse videtur in lucem,
 ut Transalpinis gentibus, tamquam illustre aliquod, ac salutare sidus
 affulgeat. Quo ad clauum sedente, non aduersas tempestates, non vl-
 las resstantis fortunae impetus antiquissimum nobilissimumq; regnum re-
 formidat: sed eius potissimum prouidis, salubribusque consilijs tutum,
 tranquillumque degit: nonisque quotidie incrementis feliciter efflo-
 rescit.

rescit. Enimvero multum tibi (Cardinalis Amplissime) idcirco Gallia debet: sed nec Italia fortasse minus: cui perquam gloriosum est, porroque erit, extitisse e gremio suo virum, qui, quamquam advena, & adhuc iuuenis, tot sapientissimis senibus, acerrime, atque amni laude præstantis Nationis, in tutela Regni, Regisque pueri antehabitus fuerit. In perennem sæculorum memoriam eloquentur annales, unicum repertum esse **CARDINALEM MAZARINVM**, qui exteris inter gentes ad summum pene potestatis fastigium euectus, magnæ potentie comitem Invidiam (ô pulchram, inusitatamque; victoriam) compresserit, ac superauerit. Quid mirum enim? an ei quisquam inuideat. ut alienigena, qui omnes Gallia indigenas, non secus ac ciues, & populares suos, verissime diligit; seque unum ex ijs putat? Qui ius suum integrum, cuique tribui præcipue studet? Qui non immensas opes ad ostentationem, ac luxum; sed mediocres ad inopum subsidia, magnorumque operum effectus adamauit? Qui non inani fastu, cæterorumque contemptu sese ambitiose attollit; sed omnibus obuius, atque expositus, incredibili comitate pene ex æquo cum omnibus degit? Qui in omnium affluentiarum somni cibusque parcissimus, inter assiduos labores, curasque districtus, in commune bonum vigilantissime semper excubat? aut siquid in tanta negotiorum mole, otij, atque auocamenti conceditur, nunquam stationis suæ oblitus, vel in ipsis remissionibus reperit, quod publice sit profuturum? Omitto reliqua, felicioribus ingenijs opportunius celebranda; neque in unius Epistolæ angustias congerere conabor, Quæ nec numero comprehendere fas est, & Quæ nec ventura filebunt Lustra; nec ignota rapier sub nube verustas: ac potius quid in hoc munusculo tibi tali, tantoque Catholice Ecclesie Principi offerendo, sequutus sim paucis aperiam. Cum multos iam annos restituenda, illustrandaque veteri Musice; quoad per domesticas, aut grauiores occupationes licuit, non mediocrem operam impenderim; neque editis eâ super re libris tantum profecerim, quantum vel illius incunditas, ac nouitas; vel certe utilitas postulare videbatur; minime tamen propterea animum despondi, aut omnem prorsus melioris successus spem in posterum abiecti: quippe præter alias huius ætatis quædam causas, præcipueque quorundam maluolentiam, atque inuidiam; nimiumque properanter, & *ἀνεπαίδευτος* nonantiqua illius melopœia specimina à nonnullis

Romæ

Rome exhibita (quod ob leuem Practicam usum prestare per me non potui) non satis ex sententia cecidi se cognoui vernaculo sermone conceptos à me fuisse eos commentarios, in nostratum artificum gratiam: qui, ut vere dicam, destituuntur ferme ijs litteratura subsidijs, quae, cum ad eos probe intelligendos tum ad hanc artem pro ipsius dignitate tractandam per necessaria sunt. Huc accedebat, quod doctiores etiam, verum in reconditiis eiusmodi studijs parum exercitari minus fortasse, quam par est, hac in parte tribuunt antiquis; nostroque huic saeculo paulo impensus fauent. Quod cum animaduertissem, prospiceremque, quasi ex alto, suscepta à me nauigationi Remoram sane importunam non mediocriter aduersaturam; quam longe istorum ratio à vero aberret, primo quoque tempore demonstrandum putavi. Multis igitur, atque ijs, ut arbitror, non infirmis rationibus; quanto intervallo veterum musicorum, vel industria, vel felicitas, recentiorum diligentiam antecesserit, tribus hisce libellis satis copiose, ut opinor, probavi: nec minus, ut reor, fideliter, seduloque collegi, atque digesso, quae aduersus meam sententiam à nonnullis disputari solent: ut nemo me nimio vetustatis amore; aut studiorum meorum fiducia praeuaricatum suspicari possit. Hanc igitur meam lucubrationem, cum rem Musicam tractantibus praecipue destinarem; nec ingrati tam penitus Eminentiae Tuae futuram credidi: nec unam ob causam tuis potissimum felicissimis auspicijs publicandam existimaui. Primum, ut quemadmodum donaria templis appensa, etsi sepe vilia, & contempta; pretium ac decus ex ipsa sanctitate loci comparare solent; sic illa, quamuis suo prelio vilis atque aspernabilis, ex clarissima nominis tui luce fiat illustrior; multoque plus publici fauoris, ac dignationis adsciscat: & cui omnes, quacumque latissimi Galliarum fines patent, ob summam autoritatem, & gratiam (quam meritis in gentem istam amplissimis consequutus es) gratificari student, eiusdem intuitu; & probatior vulgo; & aduersus malignorum obere Etationes tutior, ac munitionis sit. Suadebat hoc etiam singularis illa tua, ac prope incredibilis humanitas: quam sapientissimus Philo virtutum reginam predicare non dubitauit; qua cunctorum animos, quomodocumque aspexerint, aut loquentem audierint, sic demittos tenes, ut tamquam ex veteri Gallorum instituto se totos tibi libentissime deuocant. Tum vero eximius ille in litteratos amor; atque omnium

bonarum artium, easque proficentium certissimum patrocinium: quos honoribus premijs; atque omni officiorum genere fouere non cessas: ut quantum bellicis laudibus Regnum istud florentissimum ceteris hoc tempore antistat; tantum doctrinae gloria, doctorumque frequentia, tua potissimum opera, curaque praeceat. Eius rei sane non mediocre gustum hausi nuper; cum optimus, meique amicissimus Naudaeus tuus, litterarum gloria nemini secundus hospitium meum dedignatus non esset. Nam cum is librorum catalogum intra hoc biennium Lucretiae editorum mihi ostendisset; facile animaduerti (nec sine stupore quodam, & rerum nostrarum miseratione) unica ex urbe Galliae, tantum fere bonorum librorum prodire, quantum vix Italia tota ex suo gremio proferre possit. Quid dicam de copiosissima illa bibliotheca, quam ex omni auctorum genere undique collectam, ac maximis sumptibus comparatam, apud Regiam istam Urbem, in commune omnium commodum; non civium tantum, sed exterorum quoque, magno quotidie numero istuc confluentium (quod Gallicae humanitatis, tuaeque est) breui publicaturus, ac dedicaturus diceris? In qua praeceps illos Asia, atque Aegypti reges; & maximos quosque Romani Imperij Principes, Augustos scilicet, Vespasianos, Traianos Hadrianos, amulari ne dicam, an superare institueris? Quid de compluribus illustriorum artium professoribus, Musicae praesertim, atque Picturae (quarum, ut ingenij solertia praecipue polles, acerrimus aestimator es) ex Italia accitis; magnoque stipendio auctoratis: ut ad ceteras laudes tuas, haec etiam accederet; per quam effecisti, ut Gallorum natio propagatis late imperij finibus, non modo formidabilior, & gloriosior foris; sed ascitis quoque externis lautitijs, simul domi cultior, ac beatior esset? Memor scilicet huiusmodi illustres, atque ingenuas artes, tunc praecipue apud Graecos, Romanosque viguisse, cum potentia, atque opibus, ceteroque cultu gentes illae maximè floruerunt. Quid quod hoc ipso tempore euocatis ab Urbe Roma, Florentiaque praestantissimis cantoribus, musicisque clarissimis, modulata Dramata, ignotum Gallicis proscenijs spectaculum, maximo, planeque regali apparatu instruis, atque adornas? Quae in re, ut est Gallorum genus, testimonio C. Caesaris, hodiernaque experientia, ad omnia imitanda mire solers, ac docile; antiquae eruditionis amans; novorum inuentorum fecundum, minime equidem dubito, quin hanc pulcherrimam disciplinam, quinquaginta circiter ante annos è

tene-

tenebris vetustatis à meis ciuibus erutam, nouis accessionibus, ac liculentis incrementis locupletatura sit; multaque, qua adhuc ei desunt (ut vel hæc scriptiuncula palam faciet) veterum Græcorum, ac Romanorum exemplū felicissime usurpatura. Quod nisi te Gallici Regni fortuna, Dei Immortalis nutu, in hæc tempora reseruasset, quibus ad plenam illius summamque felicitatem omnia confluant; nunquam fortasse contigisset. Et sane æquum, iustumque fuerat tunc maxime modularis carminibus Gallica personare theatra, quo Gallicarum victoriarum nuntijs omnia late circumsonant. Itaque obuersantur iam oculis meis alacres, frequentesque spectantium coetus: adstrepunt auribus lætæ fauentium voces; concordēs plausus, festæ acclamationes; fausta religiosaque omina in Christianissimum Regem; in pijsimam Reginam; in te (CARDINALIS AMPLISSIME) qua absolutis magnificentissimis ludis, ut mos est, usurpabantur Reliquum est. ut compressis per tam crebras, illustresq. victorias emularum gentium animis; sedatisq. tot funestissimis Europæ bellis exoptata, firmaque Pax Christianam Remp. aliquando respiciat: ut Græcorum gente, quæ omnium harum elegantiarum parens, atq. inuentrix perhibetur; & nunc maxime sub Turcarum acinace gemit infelix, ab ultima propemodum internectione vindicata; Italiâque totâ propinqui, atque imminens periculi liberata metu, non unius quantumvis maxima Urbis; non unius, quamlibet latissimi regni plausus; sed Christianæ Reipublicæ uniuersæ, vetricia Gallorum arma mereantur, ac referant. Faxit prepotens ille DEVS, ut non tam meâ, quam piorum omnium vota, lætos, prosperosque sortiatur euentus; teque Galliæ tuæ, quam tueri, quam augere, quam exornare non cessas, diutissime seruet incolumem.

Eminentiaæ Tuæ

Deuotiss. & Obsequensiss. Seruus

Io: Baptista Donis.

DE PRÆSTANTIA MUSICÆ VETERIS

Liber Primus.

PERSONÆ DIALOGI.

Charidorus, Philoponus, Polyæmus, Eumolpus.

VM mihi semper excellens atq; eximia visa est Græcorum veterum in omni disciplinarum genere subtilitas ac diligentia; tum admirabilis, ac propè diuina videri solet, si quando eorum monumenta perscrutor, ea solertia atque industria, quam Musicæ facultati, ac singulis eius partibus, permultis seculis adhibuerunt. Nam cum ambitu suo permagnam rerum copiam complectatur; multoq; etiam longius ac latius olim patuerit; adeo subtiliter accurateq; omnia eius vestigia persecuti sunt, vt ne minimum quidem reliquisse videantur eius amplificandæ apud posteros locum. Eoq; minus mirandum est tam multa de huius artis præstantia; peritia artificum; instrumentorum varietate; diuersitate cantuum, eorumq; pulchritudine; atq; in commouendis, permulcendisq; animis efficacia legi; quæ vix aliàs apud cordatos homines reperirent fidem. Contra vero cum non pauci sint, non modo inter Recentiores artifices, qui rebus suis, atq; huic nostro seculo impense fauent; verum etiam inter mediocriter doctos; qui hodiernam Musicen sic admirantur; vt nihil perfectius animo concipiant; nec vllò vnquam tempore sic floruisse existiment; non alienam ab instituto meo Disputationem; nec philomusis inuocandam futuram censui, qua conquestis vndecumq; rationibus, ac testimonijs amplissimis, ostenderem, longe à vero istorum aberrare sententiam: multisq; partibus huic hodiernæ; cum nobilem illam antiquis Græcis elaboratam; tum eam quoque Romanis postea vsurpatam Musicam

A

præ-

præstitisse. Quod si, ut spes est, euicero, non modo recentiorum industriam æmulatione antiquæ laudis nonnihil fortasse accendam ad maiorum sectanda vestigia, atq; hanc Spartam pro virili extolendam; verum etiam obrectationi quorundam obsistam, qui non nimis æquo animo accipiunt, in alienam, ut ipsi putant, messem, me manum immittere: & aliorum admirationi simul occurram; qui non satis causæ habuisse me dicunt, cur inter gravissimas occupationes, quibus Romæ ante hoc quinquennium distringebar, tantum laboris curæq; impenderem hisce studijs; quorum nec ipsi, ut par est, æstimant dignitatem; nec utilitatem satis assequuntur. Habituros certè non mediocrem gratiam laboribus meis æquos ac prudentes rerum æstimatores confido; cum ex vna parte reputauerint, non ita multos reperiri, qui hanc provinciam aggredi velint ac possint; ex alia verò perspexerint, quantum rei publicæ intersit, tam nobilem ac præstantem facultatem, quæ superiorum temporum sordes adhuc respicit, & barbarorum iniurias persentiscit; antiquorum exemplo repurgari, expoliri, perfici; atq; in auitæ dignitatis & gloriæ possessionem aliquando restitui. Quæ fiducia animatus decreui rursus cum sermonem retexere, quem hac super re non ita pridem Romæ habitum, amicus quidam meus intimus; ac penè alter ego (cuius & præcipuè partes fuerunt) commemoravit. Charidorus huic nomen est: vir cum probis ortus parentibus; tum facilitate morum amicis probatus. Is acceptam à maioribus suis nobilitatem vitæ innocentia atq; honestate, & bonarum artium studijs non perfunctoriè tuetur. & quamvis ante actæ vitæ partem in Aula ac varijs itineribus contriuerit; vsq; adeo tamen Aulicæ ac veteratorias artes (quibus tam multi hodie sese iactant, ac sibi placent) auerfatur, ut omnia illi vel iniurato credam. quapropter & mihi quoq; credi par est, ea quæ deinceps expositurus sum omnia, ex ipsius fide adamussim referenti. Nam cum à primis vsq; annis ingenti desiderio teneretur huius facultatis illustrandæ; cum optimis quibusq; Musicæ disciplinæ professoribus libentissime versari solitum se esse dicebat; ut ad illius Theoreticam ac Philologicam partem (quam magno labore e Græcis atque ineditis autoribus præcipuè collegisset) aliquam etiam hodie-

diernæ præceptis (quæ partim symphoniarum præceptis ac diagrammatum percriptionibus, partim usu canendi cum voce, tum organo constat) cognitionem adiungeret. Ex ijs vero familiaribus se versatum cum Philopono quodam, vnius ex primarijs Romæ Basilicis chorodidascalo, siue ut alij vocant, archisymphoneta, nõ inter postremos; qui hodieq. ea in Vrbe, non sine probitatis ac diligentiae laude, musurgiam profiteretur ac docet. Is honesto satis loco natus est apud oppidum quoddam suburbanum; non tam incolarũ frequentia atq. opibus, quam situ ac vetustate visendum; & quod in tanta Vrbs vicinitate, antiquam frugalitatem magna ex parte retinuit. Itaq. siue afflatus genio municipij sui; siue eximiam quamdam naturæ bonitatem sortitus (quam habitu quoq. ac temperamento corporis, atque ipsa oris specie præfert) vir plane modestus est, ac frugalis; & qui inter congeriones suos à maledicentiæ ac liuoris labe sepositus, numeratur in paucis. Idem supra natura ingeniosus, tenacisq. memoriæ; & quod caput est, discendi cupidus, quantum ei per domesticas ac publicas occupationes, licet, libenter cum literatis versatur: ut eorum consuetudine doctior, ac politior in dies euadat. Quamuis enim primos pubertatis annos in comparandis ijs disciplinis, quibus tenera adhuc ætas imbui solet, non infeliciter collocauerit, multa tamen tunc etiam sibi deesse agnoscebat, quæ ad Musicen cum laude ac dignitate tractandam; recteq. obeundum archisymphonetae munus (quo suas omnes cogitationes iampridem direxerat) oppido quam necessaria habentur. Sed supplebat facile in eo consummata cuiusdam eruditionis defectum, docilitas ac diligentia non vulgaris: ut æquo animo pateretur, si ubi offenderet, à doctioribus admoneri; nec graue ei videretur, ætate iam matura, & decliui, Arithmeticæ studijs (quam ad vim ac potestatem consonantiarum pernoscendam, apprimè vtilem, seu necessariam potius sentiebat) nonnihil laboris impendere: atq. ex recentioribus rei musicæ scriptoribus, de Charidori consilio, præcipuos quosq. maximeq. Zarlinum lectitare. Hunc assidue ac studiose affectabatur, musicæ perdiscendæ causa (cuius desiderio impense flagrabat) adolescens ex agro Sallentino, honestis ortus parentibus; sed qui antiquiorem suam originem à Græcia usq. repetere-

ret: siue ex eo tempore quo Constantinopolitani Principes inferiorem Italiae partem, quæ ipsis parebat, multis suæ nationis hominibus repleuerunt; siue potius (quod verifimilius est) proauorum ætate; cum oppressa ab immanissimis Turcis Peloponneso, ex nobilissima regione complures profugi cum familijs suis in Italiã commigrauerint: quorum hodieq. non pauci Sallentinum tractũ, proximamq. Lucanorum ac Bruttiorum regionem vicatim incolunt; patriãq. lingua, & Græcienſi ritu in sacris vtuntur. Nam quod ex prisca illa Magna q. Græcia superfuisset hoc genus hominum vulgo putant, procul à vero abest. Constat enim iam tum Strabonis Geographi (qui Tiberio Imperante vixit) ætate, Neapoli ac Tarento exceptis, Græcã linguam, Latina in dies inualeſcente, vbiq. per Italiam intercidisse. Quidquid sit, Eumolpus indidem oriundus (hoc enim adolescenti nomen est) domo sanè Italus; sed origine Græcus; seu vt Romæ dicunt Italogræcus. cum Brundusij non Latinis tantum litteris primam exercuisset ætatem; sed Græcis quoq; quod multi in his regionibus etiam nunc faciunt (quamuis in reliqua Italia iam ferme exoleuerint) non tã bene nummatus quam animatus; atq. acri in primis, ac vegeto ingenio præditus, ob eam quam dixi causam, Romam se contulit. vbi cum apud Capisbergium musicam eum citharistica profitentem, aliquamdiu tuisset in contubernio; morositatem illius, ac maledicentiam auersatus, eum primum potuit, eo relicto, affectari cepit, Philoponum nostrum; eiusque consuetudine & comitate delectatus, aq. illi inuicem, ob modestiam probitatemque charus, nunquam ab eius latere discedebat: cum quotidie & canendi peritia, & symphoniurgie præceptis, atque exercitatione, sub illius disciplina, magisterioque proficeret. Qua ex occasione cum magistri sui interuentu, ipse quoque in Charidori notitiam se insinuaret; forte euēnit vt æstiuo quodam die, deslexo iam ad occasum Sole, illo comitante Philoponus Charidorum inuiferet; vt aliquid ab eo de erudita ac politiori musica; deque nonnullis quæ apud Zarlinum non satis percepisse sibi videbatur, per otium audiret. Is tum forte Polyani colloquio fruebatur, cum optimi ac doctissimi viri; tum veteris condiscipuli; atque amici: tanta vero talique modestia præditi, vt cum doctrinam suam, qua

varia

varia solidaq. instructus est, Græcarum litterarum præferim, ex-
 tenuare semper, vsque ad fastidium audientium solitus sit, ma-
 gnum illum Socrateu hac dissimulandi specie, quam Ironiam Græ-
 ci vocant, æmulari videatur. Cum igitur Eumolpo subsequente,
 ingressus ianuam Philoponus Charidorum in atrio domus (quã
 sub Quirinali colle patulo quietoq. loco incolebat) cum Polyæ-
 no inambulante conspexisset; post mutæ salutationis officia, ad
 comitem suum conuersus. *Quam opportune hodie (inquit) Eu-
 molpe huc venimus, vt eximios hos duos Musarum antistites, vno
 in loco; & quidem, vt apparet, otiosos ac feriatos reperiremus?*
 Nam hoc quidem non nimis frequenter euenire credo: cum alter
 ab altero tantum recesserit domicilio, quãtum amore ac similitu-
 dine studiorum inuicem coniuncti sunt. Neque enim volo vos
 celare, viri optimi atque amicissimi, eo nos huc hodie venisse con-
 filio, vt de præstantia veteris illius musicæ, quam tantopere de-
 prædicas, te Charidore tandem audiremus differentem. Memi-
 nisse enim potes quid iam pridem sis nobis pollicitus: atque id opi-
 nor libentius copiosiusque præstabis Polyæno præsentem.
*Tum ille: Recte iudicasti Philopone (inquit) nam: & summo pe-
 re cupio non perfunctorie tecum hac super re confabulari: eoq.
 confidentius id faciam, quod huius disputationis socium atque
 adiutorem acerrimum habiturum me video Polyænum huic no-
 strum: virum cum omnifaria litteratura excellentem; tum à stu-
 dijs musicis minime abhorrentem: memoria vero (quam in me
 imbecillam quotidie magis sentio) præditum singulari. vt si
 quid me forte, quod fieri solet, alio properantem atque in-
 tentum effugerit, quod ad rem maxime pertineat; non dubi-
 tem, pro eximia illius in me beneuolentia, atque in litteras
 affectu, opportune admoniturum. Deinde cum leniter subri-
 sisset. Hac accedit (inquit) aliã ratio: & cum paululum subsitit-
 ses: Quid hoc tandem est, inquit Philoponus: & cur cætera non
 persequeris? Noui (subdit ille) quanta pertinacia atque ob-
 stinatione animorum, vos Musurgi professionem vestram aduer-
 sus antiquos tueri soleatis: quapropter si manibus forte agendũ
 erit, non iniquam video certationem fore, duobus pariter vtrin-
 que pugnantibus: vt enim tu tibi deuteragonistam tuum, tamquã
 ex lege*

ex lege Gallici certaminis, Eumolpum adduxisti; sic ego pariter Polyenum in medium producam: hominem, ut scis, antiquis additum; vestrasque ineptias, non minus quam ego faciam, constanter auerfantem. *Hic cum omnes arripissent, Noli (inquit Philoponus) de isto sollicitus esse Charidore: nam non modo sedate tranquilleque res agetur; verum etiam si vel prolatis aliquot veterum cantionum exemplis; vel argumentis firmisque rationibus ostenderis, meliores peritioresque artifices tunc fuisse; vltro me victum fatebor; falsisque opinionibus deceptum; qui ad hanc diem cum plerisque censuerim, rem Musicam, ut nunc est, excellenter vigere; nec vnquam prisca illos homines ad hanc canendi psallendique peritiam, atque artificium componendorum concentuum, aspirasse. De Praxi enim mihi tecum, opinor, controuersia est; non de Theoria: quam, ut maiori in pretio olim habitam esse facile concesserim, ita non ægre mihi persuaserim diligentius ac subtilius ab ijs fuisse tractatam. Perfice modo quod pollicitus es Charidore; nec dubita, quin plerique musicorum; quamuis pertinaciæ eos infamules, opinione tua celerius in veterum castra transfiliant: eorumque scita ac doctrinam libentissime amplectantur. Sed rem aggredieris perdifficilem: atque à multis, ut audio, parum feliciter tentatam. Itaque vide quæso quid agas: neve existimationem tuam apud homines, ut libere dicam, paullo tibi iniquiores, vltius traduci sinas. Tum Charidore; Persequar nihilominus (inquit) institutum meum; nec deterrebor eorum exemplo, qui, molli ut dicitur, brachio; ac desultoria potius quam firma stabilique pugna, in hoc campo decertarunt. Verum ne tamquam cæci in tenebris digladiemur; iustoque longius hæc disputatio protrahatur; quid in quæstionem veniat, diligenter primum inspiciendum est: deinde, sicut in scientijs docendis, quædam axiomata, tamquam certa, atque ab omnibus concessa, nec demonstrationis egentia supponuntur; ut totum maius esse sua parte: lineam e punctis constare: superficiem e lineis: sic in hac nostra disceptatione quædam mihi abs te concedi ius fasque est; quæ receptissima sunt inter eruditos; nullamque prorsus dubitationem admittunt. Nam si omnia probationibus ac testimonijs minutatim mihi transigenda essent, longum nimis negotium foret:*

foret; ac tædij molestiæque plenissimum. In hanc legem igitur
 ineamus certamen; vel ab hâni nihilq; profuturo labore super-
 sedeamus. Equum postulas (*inquit Philoponus*) nam etsi que
 citra probationem tibi concedi vis, ea non ab omnibus fortasse
 eruditis perinde admittuntur, (vt variæ semper esse solent ho-
 minum sententiæ) non gravabor tamen ijs omnibus assentiri, que
 à maiori eorum parte, vel certe à doctioribus, firmiorique iudi-
 cio præditis, sine ulla cundatione approbantur. Quæ in re nul-
 lum alium astipulatorem aut sponsorem, præter hunc vnum Poly-
 lyenum requiro: qui cum inter maiorum gentium huius ætatis e-
 ruditos, eximie excellat, quid cæteris communiter videatur, tã-
 quam locuples atq; assiduus testis, vnus maxime ex animi sui sen-
 tentia eloqui non gravabitur. Quapropter censeo equidem vt
 huiuscemodi controuersia disjudicanda potestatem, sine prouo-
 catione ipsi tribuamus. Cui cum cæteri statim annuissent; Poly-
 nus vultu ad modestiam decentissime composito, Quandoquidem
 (*inquit*) tantum mihi honoris exhibere vultis, vt tamquam arbi-
 ter ac præses huius præclari certaminis, pugnandi fines modum-
 que præscribam, non subterfugiam tam honestam proninciam:
 mallet tamen eam alteri magis idoneo demandassetis: Polyæ-
 nus enim sum, vt scitis, non Palæmon. Ad hæc Charidorus De-
 sine (*inquit*) more tuo Polyæne arguari, atque ^{reponendum}
 Neminem enim ad hanc litem dirimendam aptiorem te deligere
 poteramus. nec sine Diuino quodam nutu factum opinor, vt ho-
 dierna die copiam nobis tui faceres. Subiicit Polyænus, Quan-
 do igitur ita vobis placet, accipio tanquam in Gymnico certami-
 ne Agonotheræ personam ac munus: cum eo tamen vt memine-
 ritis, quando hæc animorum contentio est, non corporum; vt ach-
 lete vestes deponant, quò expeditius pugnent, ita vobis exuen-
 das esse, si assequi veritatem proposuit thematis sine impedimen-
 to vultis, opiniones quasdam anticipatas; & nimias in alterutram
 partem propensiones; quæ luminibus mentis non mediocriter
 obstruunt. Quod cum ita futurum vterque spondisset, Charido-
 rus Vt igitur (*inquit*) ad susceptæ quæstionis finitionem veni-
 am, Dico me hodie ostensurum facultatem Musicam, eiusq; sin-
 gulas partes ac species, longe subtilius, aptius, ac peritius; a do-
 etiam

etiam elegantius, atque vberius, quam hodie fiat; ceteraque ad eum modum, ab antiquis Græcis primùm; dehinc à Romanis fuisse tractatam. Quibus verbis intelligi volo, me non tantum ea de parte, quæ ad nudam speculandi scientiam pertinet, loqui (in qua multo præstantiores autores defudasse, contendo, quam præstantissimos quosque Neotericorum) verum etiam de illa quæ tota in opere, atque effectione versatur: quam musicam Practicam nonnulli; alij artificialem; quidam vero operatricem vocant: Græci autem præsci, vt apud Mich. Psel- lum videre licet, in quibusdam fragmentis, partim *ἀνεργαστήν*, partim *ἰσχυροτέραν* nuncupabant: ideoque veterum cantiones siue Melos ipsum, Modosque; siue Rhythmum ac Numeros; siue Lexin, aut Dictionem consideremus, maiorem obtinuisse suauitatem, elegantiam, varietatem, atq. energiam; pariq. ratione si organa contemplemur; eorumque species tres; primam eorum quæ fidibus tenduntur, in qua sunt Citharæ ac Lyræ; secundam quæ flatu animantur, vt tiliarum omne genus; tertiam quæ mutuis percussionibus resonant, vt cymbala & crotala; atq. horum omnium partim fabricam & constructionem; partim vsum ac tractationem attendamus; probaturum me confido, in primis illis qua fabricandis, qua exercendis, nequaquam veteres à recentioribus superatos: in reliquis verò dubbus, longe etiam præstitisse. Hanc omnem *πραγματείαν*, vt perspicua magis ac distinctior sit, geminas in partes tribuam: vnam in qua generatim totam Musicam perpedemus; alteram in qua particulatim singulas eius species ac partes, ad rationum momenta exigemus. Quibus à me vt potero, absolutis; multisq. recentiorum erratis, præter communem opinionem perstrictis, reliquum erit (nisi aliter Agonothetæ nostro visum fuerit) vt si quid ex aduerso arguere Philopone voles, quoad libitum erit, id facias: ac postmodum à te obiectis, satisfaciam. Quæ vero citra vllam probationum necessitatem abs te mihi dari volo, hæc fere sunt. Primum longissimis illis incur- sionibus, ac populationibus Barbarorum, quæ Græciam atque Italiam omnesque Romani Imperij prouincias miserrime deua- starunt, effectum esse, vt elegantiores ferme omnes disciplinae ac facultates; atque in his Musica, paulatim exoleuerint; ac demum

fun-

funditus interierint. Secundum ex tot direptionibus, incendijs, cladibus, subuersionibus populorum, linguarum, morum, atque institutorum commutationibus, euenisse; vt maxima pars librorum veterum, in omni litterarum genere, interciderit, vt ne millesima quidem eorum portio nunc appareat; ijque fere omnes, aut detruncati lacerique, aut mendis oppleti ad hanc diem peruenerint: multumque hic etiam casum valuisse; vt compluribus oppido præstantibus deperditis, ignobiliores nonnulli meliore fato, ex illo naufragio enatauerint. Tertio veteres, quantum ad præsens negotium attinet, illos propriè vocandos esse, qui toto illo tempore, quod ante dictas vastationes præcessit, in Græcia, atque Italia præcipuè floruerunt. qui enim medio tempore inter illos, proauosque nostros intercesserunt (quorum ætate liberalis omnis eruditio cum musica facultate paulatim reflorescere cepit) non satis rectè antiqui; sed verius semiantiqui vocantur: quos tantum abest, vt hodiernis hominibus præferam; vt multo etiam rudiores omnibus prope in rebus fuisse non diffitear. Quapropter minime cum ijs negotium erit nobis. *Hic cum paulum subiicuisse: Charidorus, sermonem Polyani excepit his verbis, O utinam hæc non tam vera essent, quàm verissima sunt, ac certissima: nec tantum calamitatis, atque exitij, Barbarorum furor ac rabies, florentissimis terris intulisset. non tam multa cum irreparabili damno quereremur amissa; sine queis squalidior quodammodo terrarum orbis, atque humana societas infeliciores videri potest. Mitto tot pulcherima ædificia, ingenti molimine, sumptu, atque artificio a potentissimis regibus, per tot annos extructa; ab immanissimis postea gentibus, solo æquata, & funditus excisa. Mitto tot elegantissimas statuas, tot tabulas pictas ad ostentationem artis; ad naturæ miraculum, accuratissime elaboratas; atque infinita alia ornamenta templorum, ac publicarum, priuatarumque ædium, incensa, penitusque deleta. Sileo (quamquam id præcipue dolendum est) quot vetustissimas basilicas, aliaque innumerabilia monumenta sacrosancta, atque vnicæ nostræ religionis; quot pretiosissima cimelia, lucuosissimis illis incendijs, ac ruinis consumpta sint. Nihil loquor de tot populorum per multa secula rebus gestis: nihil de pulcherrimis veterum institutis, ac legibus obli-*

uione sepultis: nihil de auita nobilitate extincta: nihil de confusione sanguinum, ac stirpium antiquissimarum: nihil de abolitis Græca, Latinaque linguis; ne tragicum in morem importunis; ac nil proficientibus conuestionibus vos exagitem; aut, quod dici solet, Fluctus in Simpulo excitem. Id quod præcipue rem nostram tangit; institutoque sermoni accomodatam est, hoc maxime deploro, ac verissimum esse contestor; omnes fere scientias: omnes paulominus nobiliores disciplinas: omnes propemodum clariore artes, in illis funestissimis cladibus, ac ruinis defecisse. Monumenta vero nobilium ingeniorum Ægyptiacis, Chaldaicis, Syriacis, Punicis; maximeque Græcis, ac Latinis litteris consignata, inæstimabili humani generis damno, iam pridem deperiisse. Nec mirum: cum incensis opulentissimis bibliothecis, qua publicis, qua priuatis; totiesque per tot secula repetitis urbium excidijs, non sine magno labore sumptuque, exemplaria librorum, si quæ supererant, nondum Typographiæ arte inuenta, describerentur: nec vix vllus reperiretur, qui tantis in calamitatibus de nil sibi profuturis litteris cogitaret. Quapropter in omni disciplinarum genere, vnica dumtaxat Christianorum Patrum Theologia excepta (in qua tamen priorum duorum seculorum scriptores plerique interciderunt) quotus quisque clarissimorum autorum tantas clades effugerit, diuinare non possumus: minimam certe partem nunc extare, testimonia eorum, qui ad hanc diem durarunt, palam euincunt. In Musica vero facultate quot olim excelluerint, quiue illorum sint superstites, tu melius Charidore nosti: cui tantum videlicet superfuit curæ, vt ad hæc diligentius inuestiganda, animum serio adijceres. De his (*Charidorus inquit*) alias accuratius si forte videbimus: nunc illud obiter affirmauerim, si vlla facultas, aut disciplina, insignem perpeßa est calamitatem in admiranda illa, ac miserabili terrarum orbis catastrophe, Musicæ litteraturæ id maxime accidisse. Nam cum ex præcipuis philosophorum sectis Pythagorei potissimum hanc disciplinam adamauerint: immo quasi illius parens, & conditor Pythagoras existimetur, nil mirum si præcipui quique illorum, eam diligenter excoluerint; ac suis luculentissimis scriptis expoliuerint; vt Archytas Tarentinus; vt Philolaus Crotoniata; vt Hippasus

pasus Metapontinus; vt Eubulides; vt alij quamplurimi, quorum nomina vetustas nobis inuidit. Nec Pythagorei modò huiusmodi studijs strenue incubuerunt; verum, vt grauissimus autor Plutarchus tradidit, qui florentissimo Traiani seculo vixit; Platoniorum maxima pars; Peripateticorum vero clarissimi quique atque doctissimi. Horum nihil reliqui fecit iniuria temporis, ac vetustatis; si vnicum Aristotelis libellum, qui est *Problematum*, vndeicesimus, excipias. Ex posterioribus autem Philosophis, vnus etiam Plutarchi de musica liber etiamnum fertur: sed adeo rerum cognitu dignissimarum refertus, vt eo maius tot in simili genere amissorum excitet desiderium. Aristoxeni vero, Deus bone quanti, qualisque viri! non dico nunc Philosophi, aut Mathematici, aut vitarum scriptoris; sed Musici; immo Musicorum omnium, quotquot vnquam fuerunt, sine controuersia principis; quid nisi tres Elementorum harmonicorum libelli; nec ij quidem satis integri; & pauca quaedam fragmenta iam supersunt? in quibus tamen is ordo, & que methodus, ac proprietas, breuitas, & perspicuitas sermonis, elucet; vt Aristotelis discipulum facile agnoscas; & futurum scholæ illius successorem; nisi Theophrastus ipsi prælatus fuisset; ea re credo, quod vnice philosophiæ adductus, tantam diuersitatem litterarum, vt ille alter, minime adamauerit. Nam Aristoxenus quidem, D. Hieronymo, alijsque testantibus, inter Græcorum doctissimos, & multitudine librorum celeberrimos, connumeratur. Sic enim de vitis virorum illustrium ab eo conscriptis Hieronymus in præfatione operis de scriptoribus Ecclesiasticis ad Fl. Dextrum. *Fecerunt*, (inquit) *hoc idem apud Græcos Hermippus Peripateticus, Antigonus Carystius, Sisyros doctus vir; & longe omnium doctissimus Aristoxenus Musicus.* Suidas vero quinquaginta tres supra quadringentos libros ab eo conscriptos prodidit: quorum plerique ad rem musicam (cuius omnes partes solertissime pertractauit, ac digessit) pertinuisse videntur. O iacturam (inquit *Polyænus*) deplorandam! O infelicem sortem tuam Aristoxene! sed tamen cum plerisque magnis autoribus ferme communem. *Quem aspiciens Charisdorus, Maximam* (inquit) *proculdubio cladem Aristoxeneorum operum amissio Reipublicæ litterariæ attulit: sed musicæ præsertim.* Verum ommissis que-

rimonijs, quod instat agamus. Nam me vocat ad se Prolomæus, Pelusios ille opinor, astrologorum celeberrimus; & vniuersalis quoque Geographiæ libris illustris: cuius etiam tres Harmonicorum libelli feruntur: egregie quidem eruditi, & valde subtiles: atque ob id paulo obscuriores: quare & lætitantur à paucis; nec vsquequaque intelliguntur; quamquam nobiles in priorem illorum partem extant Porphyrij commentarij adhuc inediti. in quibus tamen philosophum potius, ac philologum præstat, quam subiectæ materiæ interpretem. Totidem etiam supersunt Aristidis cuiusdam Quintiliani de musica libri: & ipsi quoque nondum typis euulgati; sed præ cæteris omnibus ad sinceram, veteremque musicen cognoscendam, vtilissimi. Quippe omnes ac singulæ illius partes, eo ordine, ac breuitate illic explicantur, vt facile appareat tamquam ex Aristoxeni integris operibus in compendiosum hoc scriptum, potiora quæque fuisse redacta. Quapropter mirari satis non possum nondum quemquam editioni, versionique; tam luculenti operis adiecisse curam. Comitari hunc possunt, tamquam inferioris classis scriptores; qui breuiore quosdam Isagogas reliquerunt: ex quibus tamen multa singularia, ac notatu digna condiscimus: quales sunt Alypius, Bacchius, Gaudentius, Cleonides, Pappus Alexandrinus; & cuius editio adornatur, Theon Smyrnæus; ac si qui alij extant huius notæ scriptores; vt Diophantus, Adrastus, Diocles, Geminus: qui à nonnullis, nescio quam fideliter memorantur: alijque partim mutili; partim incerti nominis. Huc etiam pertinet Nicomachi Geraseni musicæ enchiridium; luculenti sane, vetustique autoris; sed cuius maxima pars iam pridem iisdem casibus amissa est. Ab eo pleraque hausisse videtur Boethius noster; vir Consularis, ac maximus: nec sanctitate minus, quam omnigena doctrina, & claritudine generis memorandus: & plane alio seculo dignus: cuius quinque de musica libri vna cum alijs nonnullis eius operibus, sunt hodieque per celebres, elegantia, subtilitate, atque doctrina. Verum absoluerere eos non potuit vir disertissimus; ab impio Gothorum rege, Theodorico, post diutini carceris squalorem, iniustissime damnatus ad necem. Quantus tamen est hic liber, multum cæteris Latinis scriptoribus, eandem materiam tractantibus antistat:

quam-

quãuis praxin, artificialemque partẽ, quæ sola ferme hodie colitur, non attingat. Nam reliqui quidem D. Augustinus, Martinus Capella, Cassiodorus; & qui inter semprescos recensendus est, Beda, vix quidquam notabile, aut eruditum præferunt: doctioribus illis sine dubio, Varrone, Appuleio Albino; & si qui alij apud Romanos in eadem arena desudarunt, iam pridem extinctis. Sed vt ad philosophos reuertar (quorum nonnullorum eximia quædam fuit in rebus musicis eruditio, & curiositas; non circa theoreticam tantum; sed etiam practicam; vt in Platonis, atq; Aristotelis scriptis videmus) quonam abierunt antiquissimi illius, magniq; nature indagatoris Democriti Abderitæ de harmonia; item de consonantijs, ac dissonantijs libri? Quo Cynicæ sectæ conditoris Atheniensis Antisthenis? Quo Peripateticorum principis Aristotelis Stagiritæ? Quo Theophrasti Ereffi eius discipuli? Quo Epicuri Atheniensis, à quo secta Epicuræa? Quo Dicarchi Messenij Græcicæ antiquitatis scientissimi? Quo in omni genere litterarum consummatissimi Posidonij Stoici; nec non ex eadem schola Panætij iunioris? Quo Heraclidis Pontici, varietate scriptionum pariter memorandi? Quo viri vndecumque doctissimi Eratosthenis Cyrenæi? Quo Simonis Atheniensis? Thebani Simmiæ? aliorumque plurimorum scripta, e quibus nonnulli à posterioribus nominantur: reliquorum memoriam perpetuo silentio vetustas damnauit. Plus tamen detrimenti Musica facultas accepit eorum scriptorum interitu, quæ eam ex professor ac particulatim cõscripserunt; quos propriè Harmonicos, Aristoxeno testate appellabant. Tales fuere Lasus Hermionensis poëta vetustissimus ac celeberrimus; & Dithyrambicæ poëseos, vel parens, vel illustrator; Pythagoras Zacynthius peritissimus citharistes; & ingeniosissimi cuiusdam organi reparator, quod ab Artemone describitur in Athenæi sapientium conuiuio. Tales Agenor Mitylenæus, Epigenes, atq; Erastocles ab Aristoxeno pariter laudati. Tales etiam Damon magni illius Socratis in musicis magister, Arcestratus, Ægon; alijque apud Porphyrium memorati. Vbi sunt etiam Didymi Alexandrini, qui Nerone Imperante floruit; ab eoque ob summam huius artis peritiam, magno in pretio atque honore habitus est, subtilissimæ lu-

cubra-

cubrationes? Vbi Dionysij Halicarnassei iunioris nobiles commentarij, quibus, Hadriano rerum potente, partim Rhythmicam facultatem, partim musicam historiam, partim institutionem seu artem, complexus est? Vbi Aristoclis, Phyllidis Delij, Pratina Phliasij; tot aliorum, qui de omnibus musicæ partibus, deque ad eam spectantibus rebus; de harmonia; de rhythmo; de musicis instrumentis; deq. eorum professoribus; de saltatione; de choris diligentissime commentati sunt? quique apud Plutarchum, Athenæum, Porphyrium, ceterosque passim memorantur? Non recensebo curiosius eorum nomina; ne vel vobis tædium afferam, vel inani labore tempus consumam. *Que cum Charidorus non sine quodam doloris sensu dixisset, Philoponus ad eum conuersus* Multos tu (*inquit*) autores veteres, qui facultatem musicam scribendo illustrarunt, enumerasti. Atqui multo plures hodie reperiuntur in eodem stadio diligenter versati: nisi me amicus quidam meus frustra habet; qui quamplurimis huiusce argumenti libris Museum suum à se refertum fuisse nuper gloriabatur. Opto illi propitias Musas, & Apollinem fauentem (*subdit Charidorus*) nam certe parum æquum habuisse Mercurium lucri præsidem videretur, qui tantum pecuniæ insulsißimos in libros prodegerit. Bona verba quæso (*inquit Philoponus*) Ecquomodo tu eos vituperare ausis scriptores, quos fortasse videris nunquam; Quot denarijs (*inquit Charidorus*) familiaris istius tui bibliothecam musicam coemptam putas? Denarijs? denarijs? (*sub. eccl. Philoponus*) Et cur non potius quot aureorum centenis ei consteterit rogas? Annon tibi dixeram (*inquit Charidorus*) hominem istum quisquis est, curatoris egere; atque ad agnatos & gentiles esse deducendum? Cedo mihi decem aureos scutatos; & bibliothecam autorum musicorum plenam atque absolutam tibi dabo. Neque eos accipio qui cantiones aut vocales, aut organicas diagrammatis perscriptas continent; quos neque tu etiã opinor intellexisti; verum de ijs loquor, quos vos symphoniurgi vniuersim Theoricos, minus tamen apposite nuncupatis: qui vel circa melodiarum concentuumq. pangendorum rationem; vel veram genuinamq. Theoricam quoquo modo versantur. Qui fermè omnes (*vix enim sex septemq. excipio*) adeo infelicitè hunc stadium decurrerunt; vt mirum dictu sit

fit quam longe à laudis meta, subliterint: nihil enim fingi potest ierunius: nihil indoctius: nihil insulsius. Omitto eos qui trecentos circiter ante annos aliquo in numero fuerunt (quos excusare fortasse queat seculi illius quo vixerunt, infelicitas) vt Franco de Colonia, Fiffus de Caferta, Marchettus Paduanus, Profdocimus Beldimandus (egregia vero nomina & cum antiquis conferenda!) Ioannes de Muris, Anselmus Parmensis; alijq. huius farinae; qui ne somniarunt quidem quid esset eloquentia, aut doctrina politior. Vbi tu (*inquit Polianus*) Abbates illos Odonem Bernonem, Guidonemq. relinquis? quos sex ante hoc nostrum seculis vixisse conijcio: ac de Guidone quidem satis exploratum est. Quos tu musicae scriptores Polyæne memoras (*respondit Charidorus*) atq. eius ætatis reliquos, qua in Monachorum Cœnobijs, si quod erat litterarum vestigium, latitabat; non indignos qui per transfennam saltem aspiciantur, existimo: nescio quæ enim existunt in ijs, quamquam tenues scintillæ superiorum temporum elegantia: aut quædam saltem vocabula, non semper inepte Græcis è fontibus deriuata: aut antiquitatis certe nonnulla vestigia. Immo Guidonis Arretini eiusmodi sunt scripta, quamuis barbarie illius seculi intuscata; & nescio quam cacozeliam præferentia, vt cæteris sine dubio præniteant. Similis etiam genius fuit Notkeri cognomèto Balbuli monachi Sangallensis, ex Caroli Magni progenie; viri vt ijs temporibus satis eruditi: & qui in Ecclesiasticis melesi componendis plurimum excelluit: cuius monumenta quædam octingentos iam propè annos in S. Galli Cœnobio seruantur apud Sedunos. Tales etiam fortasse essent, si extarent, Aurelianus Remensis, Notgerus Episcopus Leodicensis, Hugbaldus Eluonenfis monachus Anglus; alijq. consimiles, qui proxime Caroli Magni tempora, res musicas litteris consignarunt: quos, vel antiquitatis causa, lectitandos equidem censeam, si alicunde prodirent. Verum ij vel cœnobiorum direptionibus, quæ intra hos centum annos in Germania, Britannia, Gallia factæ sunt, intercidisse videntur; vel in obscuris atque ignobilibus latebris cum blattis adhuc tineisq. luctari. Proxime autem superioribus (Deus bone) seculis quot praua ista cõpilandi res musicas prurigo transuersos egit! dum verbosis commentatijs (in quibus

quibus tamen nihil fere bonæ frugis apparet) infudantes, dies noctesque continuant ! Ita plerique illorum paginarum sane ingenti volumine turgentes, verbisq; sordidissimis ac male cohærentibus onusti; rerum autem pondere prorsus defecti, atq; inanes reperiuntur. Ex quibus antiquiores certe vix sine nausea aspici queunt: ita eorum stylus rudis est, inconcinnus ac barbarus; vt ne vestigium quidem vllum Dialecticæ aut Grammaticæ saltem literaturæ præferat. Recentiores vero, sunt ij quidem paulo magis sermone tolerabiles; sed cæteris in partibus haud multo sane præstantiores. Primû enim nec quidquam fere apte definiunt; nec commode partiuntur; nec quid prius, quid posterius sit; quid antecedens, quid consequens, perspicere possunt. In rebus antiquis autem, propter ignoracionem chronologiæ atque historiæ, mire cæcuriunt; vt nec à vetustissimis media, neq; ab his recentissima discernant; nulloq; fere discrimine in ijs quæ memoratû digna, circa veterum modulationes contigisse dicuntur, fabulosa cum veris, incredibilia cum probabilibus, per oscitantiam quamdam, defectumq; iudicij confundunt. Jam verò quot inutiliter paginas implent, tam multis fusissime tradendis, quæ tamquam superuacua prorsus, ac nullius plane vsus, non heri atq; hodie obsoleuerunt ! Quotusquisq; quæso eorum est, qui regulas illas concentuum innumerabiles, quas nemo vnquam memoriter comprehendere potest, vsque ad fastidium in sua scripta non congerat ? qui non passim legentium oculis ingerat, tamquam pulcherrima quædam ornamenta chartarum; & quasi vermiculati operis speciem; tot inanissima schemata temporum Rhythmicorum? qui non illa toties recoquat, quasi brassicam quamdam, quid sit Modus, Tempus, Prolatio ? quotue sint eorum combinationes ac formæ; in maiores minoresue; in perfectas atque imperfectas, futili subtilitate distinctæ ? quæ si vtilitatem requiras, nulli plane vsui sunt: si proprietatem vocabulorum, nihil minus significant quam quod significare primo adspectu videntur. Mitto tot clauas; tot ligaturus; tot proportionum species; tot pausarum signa; tot punctorum genera, Perficientia, Augmentia, Discernentia, Alterantia; cum regulis, exceptionibus, atq; obseruationibus pene infinitis, circa Notarum quæ vocant valorem, atq; vsus; vt ne à consummatissimis,

mus quidem hac in arte, satis probe teneantur. Mitto tot alia pene innumera, quibus suos inferciunt libros; legentium otio abutuntur; bonas horas male perdunt; ac suam demum produunt stupiditatem. Quod si vocabula ac loquendi formulas perpendere paulisper velimus, quod nam oblectro scriptorum genus tot verborum sordibus & quisquilijs adeo scater, ut quorumdam musicorum; & quidem non e vulgo ac triuio; sed maxime insignium atque illustrium? *Materia* vocat Franchinus, quem *Modum* debuerat. Agnosco vulgaris linguæ idiotismum. *Tricechordam* appellat, ut hexachordum. Egregiam vero analogiam! *Baritonantem* pro Basso; vulgatius enim hoc erat; illud etiam resonantius. Deinde cur hoc ei non liceat, si iuniores quoque, quibus elegantia paulo magis cordi est, *Aluisonantem* pro Alto libenter usurpant? Sed quid opus erat *Diapenticas* species, aut *Diatessaronicas* aut *Diapasonicas* dicere? Nulla alia suppetebant adiectiua vocabula. Atqui tam multi luculentissimi autores sine his tam bellis nomenclaturis omnes Musicæ minutias planissime & ad vnguem explicarunt. Mittamus igitur Franchinum: quando minime is inter elegantes studuisse videtur. Sed quid Glareano facias, viro cæteroque inter suæ ætatis disertissimos ac doctissimos non infimæ fortis? qui cum puris atque elegantes scriptores præ manibus quotidie haberet, quid eum persuasit quæso, ut sine vlla necessitate *Semidiatem* pro semissis ablatione, *imperficere* atque *imperfici*, ubi de notis perfectis atque imperfectis loquitur, usurparet; nisi praua hæc scabies, & inquinatum loquendi genus, quo recentiores Musurgi fatali quadam vecordia vtuntur? cuius contagione, videlicet sua ipsius scripta, satis alioqui proba & casta, bonus ille Heluetius infici non animaduertit. Ex his vero quos dixi neotericis autoribus, si eos præcipue inspicimus, qui vernacula vsi sunt lingua (quos, paucissimis demptis, summa præ cæteris inscitia laborasse videmus) quot ineptias, Deus immortalis! quot anilia somnia, quot portentosissimas sententias apud eos reperiemus? Audite si placet pauca quædam; e quibus, tamquam ex vngue leonem, reliqua æstimare possitis. Tria illa decantatissima musicæ Genera Diatonicum, Chromaticum, Enarmonium, sunt qui ita interpretentur, ut primum sit cum cantuum descriptiones sine vllis

remissionis signis, que vulgo b mollia vocant practici secundum
 vbi eiusmodi signa frequenter interijciuntur: tertium vbi signa in-
 tensionis, quas dieses appellant, passim adhibentur. Sed ridicu-
 lum est hoc magis, quod quidam latis recens autor Enarmoni-
 um dictum vult quali sine harmonia; ratus videlicet *Ex syllabam*
 pro *tro* obriacere ibi privandi vim; vt cum dicimus Ineptus, Insul-
 sus, & similia: aut quod alter in bene grandi volumine dicere non
 est veritus, Diatonicum ex eo vocatū, quod *via* Græce Senarium
 numerum notet, *Tonicum* autem Resonantem. Quid hoc stultius
 fingi potest, quam facultatem aliquam litteris tradere, cuius ne
 prima quidem elementa percepta habeas? Quam bene cognitos
 autē habuerit musicæ scriptores, atq; ætates, vir ille egregius, vel
 ex hoc æstimetis licet, quod vehementer eos falli autumat, qui
 persimilem huic nostræ musicam tradidisse putant Mercurium,
 Macrobius, Lucianus, Diodorus Boethius, S. Augustinus:
 quibus alicubi adiungit etiam, si Deo placet, Socratem, & Lactan-
 tium. *Cum adrisisset Polyænus, tam absurdam miscellam stomachatus.*
 Et hi sunt (*inquis*) autores qui à musicæ studiosis hodie lecti-
 tantur, atque in delicijs habentur? Sic sane (*respondit Charidorus.*)
 In Contrapuncti enim, vt vocant, præceptis mirum quot profun-
 disimis, ac secretissimis mysterijs leuiusculæ huius, quam nos
 magnificimus, philologiæ egestatem, vberime compensent! Quid
 quod vnus ex his qui supra vulgarem captem sapere vult; deque
 imperfectionibus hodiernæ musicæ commentatus est, Tritonum
 vulgariter dictū vocari à Græcis *Tetraphoniam*, aut *Tetrachordum*
maius asseuerare ausus est? Quid quod alius, neque ipse prole-
 tarius omnino scriptor, existimavit Diatessaron consonantiam
 tanta fuisse in veneratione apud antiquos (hæc enim illius sunt
 verba) vt eam cum quatuor anni temporibus: necnon cum qua-
 tuor elementis comparauerint: omnemque musicam varietatem
 ab ea proficisci existimauerint: ac propterea tonum in quaternas
 dieses diuiserint? Quam sunt hæc, Deus Bone, friuola, & com-
 mentitia! *Cum Philoponus.* Intelligo quem dicas (*inquis*) Eum vi-
 delicet, qui litem super *re* Diatessaron statu coortam, sic optime
 componi posse existimat, si consonantiam esse theoretice loquen-
 tibus pronunciemus: dissonantiam vero ijs qui practice potius, &

arti-

artificum more loquuntur; quo discrimine posito Recentiores etiam cum Antiquis egregie conciliari. Tu vero quid de hoc de-
 mum interuallo censeas dic sodes; consonum ne reuera sit; atque
 ita porro haberi debeat; an potius dissonum; in quam sententiam
 recentiores fere propendent; Magnam profecto, atque insolubi-
 lem questionem (*subijcit Charidarnus*) dignamque quæ tot scri-
 pturientium ingenia exerceat ! An quisquam hodie Musicorum,
 tam imperitus est, vt contra totius antiquitatis concordem sen-
 tentiam; contra omnem rationem; contra ipsum aurium iudi-
 cium, atque experientiam vsunque concertuum *ut* Diatessa-
 ron inter Dissonantias ascribat? præsertim cum superioribus annis
 Andreas Papius quidam Gandauensis, vir inter Belgas bene do-
 ctus, ac nuper Donius noster firmis sane rationibus contrarium,
 ostenderint: immo nec Zarlino ipse (quem vos Musici merito
 magnificitis) nec doctus ille Hispanus (de Salina loquor) nec
 quicumque vere eruditus dici potest; vllam hæsitacionis speciem
 hic præbuerit: quin potius Corypheus ille vester non eam tantum
 in Consonantiarum album tetulerit; sed etiam in perfectarum,
 classem, in quo tamen nimium illi tribuisse meo iudicio videtur.
 Nam si rationes numerorum, quæ symphoniarum intrinsecæ cau-
 sæ sunt earumque vim, naturamque attendimus, Diapason tan-
 tum, ac Diapente perfectæ dici atque haberi debent. Sin autem
 concertuum proprietatem atque vsum, qui in clausulis (quas
Syncaia *ogas* Græce rectius dixeris) præcipue viget, respicimus;
 ditonum, quam diatessaron, perfectis adnumerari æquius est. Ve-
 rum tamen non sine magno vestræ professionis dedecore (faten-
 dum est enim) insulsa hæc opinio de dissonantia *ut* Diatessaron,
 hucusque inualuit; hodieque etiam mordicus à multis defenditur.
 Magna inquam labes (iterum dico) hinc ordini vestro Philopo-
 ne aspersa est; & quæ in contentione aduersus antiquos, multis
 punctis inferiores vos videri faciat. Si enim tanta in re, dicit ali-
 quis pro veteribus pugnans, aberratis a vero, quid in reliquis fiet?
 Si ne elementa quidem, ac fundamenta vere solidæque Musicæ
 tenetis; quid de totius disciplinæ mole, quam ijs superstruxistis,
 sperare possimus? *Hic Euuolpus admiratus, nec facile credens, tan-
 tam esse necessestiam insensitiam, continere se non potuit, quia in ista-*

pellaso Charidori sermone subijceres. Error hic fottasse loquentium est, non operantium musurgorum. Nam vt debuerint, si velint, cum priscis, ac scientiam profitentibus apte loqui, consonantiam vocare *ἢ* Diatessaron, in vsu tamen ipsius ac tractatione quid aliud facere potuerunt, quam sicut reuera dissonat, ita etiam dissonanter tantum eam in concentus asciscere? Eòdem relaberis mi adolescens (*inquit Charidorus*) quo symphoniurgus ille antea memoratus; nec satis memoria tenes, quæ de vsu iã dixeram: nimirum hoc turpius esse apud eos erratum; quod dicta factis quam longissime distant. dissonantiam enim, quam verbo vocant, reapse consonantiam agnoscunt, eaque omnino consonanter vtuntur. Quid enim aliud est diastemate aliquo consonanter vti, quam illud in præcipuis, atque imparibus locis synodiarum, seu centuum (terenda enim hæc Græca vocabula sunt, ne identidem eadem Latina incurrant) siue coniunctim cum alijs, siue seorsim ponere? Nam licet in Bicinijs Diatessaron admitti non soleat; quòd reuera duriuscula sit; seu potius exilior; atque vt eam Aristoxenus apud Plutarchum vocat, ἀμύδρα, vel ἰξίτυλος. (hoc est obscura, vel euanida) coniunctim vero cum alijs consonantijs inter duas voces collocari nequeat; in triodijs tamen (hoc enim malo quam Tricinijs) & numerosioribus concentibus frequenter, ac suauiter ponitur. Nec tu mihi, quod solenne vobis est, illud obrudas; Diatessaron consonantiam à Diapente saluari ac regi: primum enim quam bene aliquid regi dicatur, quod alteri inficit, haud satis video: deinde cum aliud sit Symphonia, aliud Eusymphonia (est enim symphonia duarum vocum apta, iucundaque auribus copulatio; eusymphonia vero duarum, pluriumue consonantiarum decens, ac suavis collocatio) recte musurgi faciunt, cum trinas voces sic disponunt, vt summa cum media, Diatessaron refovet, media cum infima, Diapente: qua ratione huic inferior, siue grauis locus obtingit; ideoque tegitur potius quam alteram tegat: illi vero superior, atque acutior: non recte porro hinc colligunt *ἢ* Diatessaron dissonare; quia inferiori loco posita, non plene auribus satisfacit. nam & sic quoque manifeste consonat; quamquam multo minus, quam vbi a Diapente sustinetur. Quod si nondum consonantiæ nomen *ἢ* Diatessaron mereri quis

censet, quod non vbiq̄ue auribus perfecte respondet, cedo cur alia omnia, vereque dissona interualla, vt tonus, aut semitonium, cum diapente seu quauis alia consonantia, vtrouis loco coniunctim posita, aures ita offendat vt nemo non statim dissonantiam agnoscat? Deinde non id tantum in harum duarum consonantiarum copulatione contingit: verum & in aliarum quoque. Sume enim exempli causa hanc eandem Eumolpe diatessaron; & vel ditono, vel trihemitonio adiunge; statim senties iucundio-rem efficere symphoniam, si trihemitonio superincumbat; ditono vero subiiciatur. quod præcipue notari à te volo: ne cum congeronibus tuis tibi persuadeas miserrimæ huic consonantiæ opus esse semper fulmentis atque adminiculis. Cuius rei veram causam, atque ex intimis mathematicæ fontibus deriuatam si requiris, apud Zarlinum accurate expositam reperies in tertix partis Institutionum cap. 61. Verumtamen mirari satis non possum Symphoniurgorum quos, *Componistas* Papius vocat, tantam esse vel pertinaciam, vel superstitionem, vt religio ijs sit in humanarum vocum triodijs Diatessaron sub Ditono collocare; cum facile possint in Polyplectris; alijsq; instrumentis experiri, quam sua uero modo disposita concinentiam edat: neque etiam infrequenter occurrat in vulgaris pestidis chalconchordæ (quam *Citarum* vocant) & in chelonidis Hispanicæ (quam *Chitarram* Græca pene pronuntiatione appellant) syncrusibus. Per mouere eos etiam debuerat Salinæ confessio atque autoritas; qui Diatessaron sic dispositam, summa cum aurium voluptate, non semel à se auditam cum Venetijs, tum Neapoli, in sacris Græcorum concentibus fuisse testatur. Agnoscitis igitur hanc non leuem aut modicam hodiernæ musicæ imperfectionem: & quidem circa artificialem eius partem; ac Symphoniurgiam ipsam, seu Contrapunctum; quam præ cæteris recentiores amplexantur; ac solam fere musicam putant. Ex quo coniectare licet, quid reliquis euenerit partibus; quæ scientiam potius ac theoriam, quam praxim vsunque respiciunt. Itaque quam male ab ijs cognita; ne dum tractata fuerit pulchrior ac potior Harmonicæ pars, quæ de Generibus ac Tonis edisserit, vix credibile est. Vidistis opinor in ijs quæ breui & compendiario scripto Donius noster nuper complexus est,

est, quam prauas absurdasque opiniones; omninoque à vero aberrantes, circa Generum naturam, proprietatem atque usum, Nicolaus quidam Vicentinus conceperit; ac nihilominus, tamquam præcipua sui parte veterem absolutamque musicam restituerit, speciosum illud, ne dicam arrogans, *Archimafsci* cognomentum affectauerit; & gloriabundus cecinerit, *Musica prisca caput tenebris modo sustulit altis*. Quid porro? An non etiam hodie vulgo naturam ac proprietatem Enarmonij generis in eo sitam putant vt minimis ac minutissimis interuallis harmonica series, perfectumque quod vocant systema, concidatur? ex quo illa tam falsa quam ridicula inualuit opinio, vt communia Polypleetra, Diatonica, dumtaxat vocari velint: quæ vero taxillos nigros bifariam diuisos habent, Chromatica: quæ autem spissius diuisa frequentioribus constant interuallis, Enarmonia. Quem in errorem delapsi profecto non essent, si antiquas illas germanasque harmonias ex Aristoxeni, aliorumque scriptis, percepissent. Quod si Vicentinus ad tantam prouinciam restaurandæ veteris musicæ aliquanto instructior à disciplinarum præceptis, ac priscorum autorum lectione (quos hodieque superesse antea dicebam) accessisset; nec illotis, vt aiunt pedibus, in Musarum adyta se coniecisset, eam laudem quam honesto proposito merebatur amplissimam, non corrupisset improspero atque irrito euentu. *Et Polyænus Sæpe (inquit) admiratus sum tantam fuisse Vicentini confidentiam, vt quantum sibi conscius esset tam modicæ, ac prope nullius eruditionis, notitiæque antiquitatis, tantam rem aggredi nihilominus non dubitaret. Itaque perinde mihi fecisse videtur, ac si quis proauorum ætate veterem Iurisprudentiam restituere, aut saltem illustrare voluisset; nondum lectis Pandectarum & Codicis Iustiniani libris; sed Institutionum dumtaxat: ac reliqua hausturum se sperauisset e sordidis Accursij, ac Bartoli Baldique lacunis; purioribus illis riuis vel ignoratis vel despectis. Cui Charidorus Idem ego mirari nonnunquam soleo: cessat tamen omnis admiratio, vbi vetus, illa sententia in mentem venit* *Ἀμεδία μὲν ἑράσσοι λογισμὸς διδόνον εἶπε* quam quotidie verissimam experior. Id Latine valet, vt tibi quoque Philopone mos geratur *Ignorantia homines audaces efficit, doctrina vero simidos & cunctabundos*. Sed vt de semita

mita in viam regrediar, cum Melopœiæ fundamentum quodam-
 modo Harmonica sit; eaque maximeque in tribus musica Gene-
 ribus versatur, atque id tam male positum constitutumque sit, ab
 eo qui plurimum hic saregit; vos iudicabitis scilicet, quid rectè
 atque ordine superædificari à Recentioribus poterit. Sed om-
 nia magis in aperto erunt, cum Donij nostri tractatus de Enarmo-
 nio Genere prodibit in lucem; ex quo multa præter vulgatas com-
 munesq; opiniones, à vetustis repetita temporibus, innotescant.
 De Modis autem quos alij Tonos vocant, quid attinet dicere?
 quorum hodie nonnisi adumbratam quandam speciem superesse,
 tam manifeste idem Donius probavit, vt nullum refragandi locū
 reliquerit. Quare concidat tandem necesse est, vt plane inutilis
 ac superuacanea, magna hodiernæ musicæ disciplinæ pars: tam
 illa scilicet quæ circa commentitios octo Tonos, quos in sacris
 usurpant, quam quæ circa duodecim Glareani Modos, eiusque
 laudabiles quidem; sed hac in parte prorsus inutiles lucubra-
 tiones, versatur: in quibus doleo sane totos viginti annos ab eo
 consumptos, quos longe consultius, vt erat vir doctus, diligens,
 ac probus, alijs in studijs impendere potuisset. Concidant etiam
 necesse est tot illæ regulæ, præceptiones, ac versus, ad cognoscen-
 dos ac distinguendos hos seu Tonos, seu Modos vocare oportet:
 eorumque differentias memoria tenendas, ab huius artis ma-
 gistris excogitati. Confulescant porro tot ambages atq; alterca-
 tiones, de agnoscendis proprijs singulorum Tonorum formulis,
 quas psalmorum Intonationes vocant; deque antiphonarum cum
 illis coniunctione; quæ tam multorum ingenia incassum torserunt:
 nec non indagationes illæ laboriosæ discriminis inter octo Eccle-
 siasticos Tonos, ac duodecim Glareanicos Modos, à docto sedu-
 loque Belga Tornaci Neruiorum editæ: vna cum inanibus ijs dif-
 ferentijs ac vocabulis, Modorum Authenticorum, Plagalium, Per-
 fectorum, Imperfectorum, Mistorum, Commistorum; caterisque
 eiusmodi; quibus otiose putideq; confectandis ac digerendis sci-
 tuli quidam homines, *Faciunt ne intelligendo vt nihil intelligant*:
 quandoquidem instauratis ac restitutis antiquis illis ac genuinis
 Tonis; nullam plane vim ac potestatem, recentiorum hos um-
 bratiles ac fictitios obtinere iam liquet: nihilque ex ijs nisi sum-
 mam

nam confusionem & caliginem; ac meras canorasq; nugas hauriri posse. *Qua cum Charidorus dixisset, eius sermonem Polyenus excipiens, Fatendum est (inquit) in magna rei non levis ignorantia ad hanc diem musicos nostros esse versatos; qui, nisi id eos Donius docuisset, nondum animaduerterant admissionem illam extraneorum phthongorum (quos diesatos & bemollatos barbari vocant, vos politiores exharmonios, & metabolicos, ut opinor) non Generis esse; sed Toni: ac proinde quicumque intra hos centum annos in suis melodijs usurpare eos ceperunt (quod præ ceteris Venusinus Princeps factitavit) non Chromatici generis sonitus atque interualla (si pauca quædam loca exceperis) multoq; minus Enarmonia; sed metabolicos potius cantus, ex peregrini cuiusdam atque extranei Toni chordis compositos; confute tamen, nulloque certo ordine, usurpasse. Et si (inquit Charidorus) hoc iam meridiana luce clarius est; vereor tamen ut id fateri velint: tanta in plerisque pertinacia est; & inanis quædam ambitio; dum Enarmoniarum etiam cantionum callentes; nedum Chromaticarum, vel ipsis inuitis Musis, videri cupiunt. quo in numero patris tui maiorem filium ascribendum equidem Philopone censeo: qui in his quas nuper edidit modulationibus, plenissimis quidem illis omnium suauitatum atq; affectuum, minime dubitavit ascribere Enarmonias esse: quamuis nullum huius Generis sit in eis vestigium: verum apta quædam, ac satis expressa Phrygiarum Lydiarumque chordarum mistura. Cui Philoponus, Me quidem inuito ac dissentiente obsequi genio suo Cyriacus voluit. quod si me audisset, inania nomina reliquisset; ac rem potius persecutus esset. Videtis igitur (subicis Charidorus) cum hodierna musica præcipua sui parte tam manca mutilaque sit, qua fronte; quoue iure, ad priscam illam perfectionis atque excellentiæ laudem aspirare possit. Nam, ut propius collato pede iam agamus, quæ nam est ista, per Deum Immortalem, recentiorum vanitas, cum videant (de solertioribus ac doctioribus loquor) tam multa huic deesse ad perfectionem & complementum totius disciplinæ sane quam necessaria; quæ sine dubio in veteri illa fuisse, tot testimonia scriptorum euincunt, velle nihilominus eam cum prisca conferre; immo multis parasangis (quo loquendi genere non nemo il-*

mo illorum vitur) anteferre? Quid enim? mille annorum spatio,
 M. Varro apud Plinium autor est, omnes artes ac disciplinae atq;
 in his Musica, apud Graecos inuenta, elaborata, absolutaque fue-
 runt, & tu nobis Glareane persuadebis centum annorum curri-
 culo (totidem enim fere antecesserunt aetatem tuam primi illi fi-
 gurati cantus, vt vocant, repertores, quiq; alij rem musicam in-
 staurare ceperunt) ad summum huius facultatis apicem peruen-
 tum esse? praesertim cum indocti plane ac semibarbarij autores
 extiterint: atque eiusmodi fuit seculum illud, quod à Christi
 Saluatoris ortu quartumdecimum numeratur, propter Italiae bel-
 la & calamitates; vt (quod acerrimi vir ingenij Alexander Tas-
 sonius in sermone illius temporis animaduertit) non magnum
 sane incrementum antea hęc studia capere potuerint. Di-
 cent fortasse, quod & nos fatemur, post Glareani aetatem, ma-
 gnos fecisse progressus musicam facultatem; nam & multo elegan-
 tiores cantiones nunc componuntur; ac melissimis artificiosiori-
 bus condiuntur: longeque nitidiora ornatioaq; carmina decan-
 tantur; verborum expressio ac prolatio venustior atque aptior
 fit: instrumenta que peritius etiam pulantur, quae vel ex ipsis can-
 tum descriptionibus ac diagrammatis proculdubio apparent.
 Sed quid tum postea? An non totum hoc magis sententiam nostram
 confirmat? Nam si iam tum Glareani aeo, quo musica rudis adeo,
 atque incompta erat, non deerant tamen qui nihil ultra adijci
 posse censerent, quamuis à vero longissime aberrarent; ita pro-
 fecto credere fas est, eos qui hodiernam musicam pari conatu ex-
 tollunt; ac nihil ad eius perfectionem superaddi posse credunt, eo-
 dem in errore versari. Vt enim homines vere docti, ac sapientes,
 quo magis multa in dies percipiunt, eo plura adhuc superesse co-
 gnoscunt addiscenda; sic quanto diligentius hoc nostro politiori,
 quam rudiori illo Glareani seculo musica facultas à multis tracta-
 ri cepit, tanto maiorem sibi campum rerum nouarum atque ex-
 cellentium aperiri, tamquam e longinquo prospiciunt corda-
 tiores atque intelligentes viri; quae nobis sine controuersia desunt,
 antiquis vero (vt eorum commentarij quotidie magis ostendunt)
 affatim suppetebant. Quamquam vt nunc tempora sunt, nunquam
 maiorem extitisse penuriam puro (quod inter nos dixisse liceat)

D

eius.

eiunde di hominum, qui rationalem musicam, hoc est nobiliorem illius partem, quæ circa theoriam, historiam, ac philologiam versatur, profiteantur, quod eo magis mirandum mihi videtur, quod plures hodie reperiuntur, qui affinem illi, sed atidissimam meo iudicio, ac maxime autilfam a sensibus mathematicæ speciem, quæ Arithmeticam Analyticam; alij Logarithmicam; plerique Arabico vocabulo Algebram dicunt, impensiore studio colant. Immo vel in hoc etiam demirari ac deplorare licet miseram hodiernam musicæ conditionem; cuius nobilior ac certe dignior portio, adeo paucos inuenit amatores sui: cum longe ignobilior ac vulgarior eius pars; quæ vel nudam continet copulandarum consonantiarum rationem; vel meram praxin vsusque canendi, a maximis quibusque ferme Christianæ Reipublicæ Principibus tanto in pretio nunc habeatur; ve nonnulli artificiosissimos concentus componant; alij voce, quidam organis pertinissime canant. Sed ve redeam e diuerticulo in viam; si, quod supra dicebam, qui musicæ disciplinam post Glareanum accuratius tractarunt, ac Zarlinus in primis, multa adhuc ad eius perfectionem deesse suspicari sunt, multoque ampliorem atq; absolutiorem eius speciem nobis animo fingere possumus (quod & alijs nonnullis euenire puto; & mihi sane vsu venit) vel talem extitisse fatendum est felicissimis ijs Græcorum ac Romanorum temporibus (quibus omnis elegantia vitæ, ac totius humanitatis cultus ad miraculum vsque effloruit; hoc est ante barbaricas illas clades) vel certe nunquam futuram. Primum enim quis adeo hebes est, qui non videat, quibus hodie difficultatibus, quibus impedimentis ingehioriter ardetur cursus; magnarumq; ac liberalium artium profectus? Quantus hodie liuor inrer literatos grassatur, multoque magis inrer musicæ professo res; eos præsertim qui Aulas frequentant? Quid quod sapientes quidam obseruarunt propter hodiernam viuendi consuetudinem apud cultiores Europæ gentes non ita pridem inolitam, quæ omnia compleuit timoribus anxijis, suspicionibus inaniibus, odijs occultis, offensionibus obuijs, simulationibus callidis; & quadam cum agendi tum loquendi hæsitantia, eloquentiam obmutuisse? Quid enim sacundia profit, vbi dicturus aliqua de re, circumspicere prius omnia quam diligentissime debeat; singulaq;

prope

prope verba diu pensitare, ac librare sepius, futilibus his inaniū officiorum, titulorum, appellationumque momentis; nec ubi scilicet inopinanter impingat? Quid ergo vegetum ac floridum tot vinculis alligatæ humanæ mentes concipere possunt? Quid conceptum infelices linguæ, tot quasi ergastulis circumseptæ solum, liberum, ac profuens effundere? Quæ ratio pariter in musicis valet: ut in his, quæ labore, atq. artificio consequi licet, antiquos fortasse æquare possimus; ubi vero vigore quodam atque impetu ingenij (qui non in Melopœia minus quam in vtraque facundia species oratoria ac poetica plurimum pollet) enitendum quidpiã est, valde vereor ne non facile serui hoc restrictoq. seculo pares ijs esse possimus. Ut enim terræ vel gelu constrictæ, vel suo pte pondere graues & constipatæ, maligne germinant; contra solutæ ac teneræ abundanter fructificant; sic animi mentesque hominum seruilibus eiusmodi affectibus; addo etiam multiplicibus curis, quæ implicitam quamdam ac sollicitam viuendi rationem comitari solent, oppressæ ac deuinctæ; nihil lætum aut generosum parturunt. Antiquæ auté Græciæ eiusmodi status ac vita fuit, vtnihil accomodatius fingere nobis possimus ad castam quamdã; ac nihilominus elegantem, iucundam, & nobilem musicæ speciem exercendam. Nam cum ingenio, auribus, ac voce præter cæteras gentes pollerent; animoque soluto ac libero, plurimum versarentur in agris; & pastoriciam vitam colerent (quæ ut M. Varro asseuerat; & Sacre litteræ certo ostendunt, omnium antiquissima est) hæc potissima vel vnica fuit eorum oblectatio, cum feriati essent; totos dies choreis, canticisque vacare: quæ partim eorum quos tunc Deos putabant, virorumq; fortium commemorationem laudesque continebant; partim castissimos amores ambientium nuptias iuuenum ac puellarum: quæ quamquam simplicia & rudia, suum quemdam leporem ac venustatem nihilominus habuerunt; vel quod propiora tunc essent tempora primis rerum principijs, quæ Deum ipsum autorem habent: vel quod ob eam analogiam quæ maiori huic Mundo cum homine intercedit (quem & ipsum paruum quemdam mundum sapientes existimant) nuda quædam; sed decens venustaque simplicitas, quæ in pueris mire placet, in mortalium qui tunc erant factis dictisque vigeat: quæ omnia

extremo hoc pene Mundi senio secus se habent. tamen si enim is quodammodo repuerascat; puerilem illum decorem atque ingenuitatem nihilo magis representare potest: siue noua quædam excogitet; siue priscis institutis ac moribus resumendis pugnet aduersus obliuionis veterum. quod cum ipse temporum fluxus, tum multo magis barbarorum iniuria & confusio gentium inuexit. Ceterum florentibus Græcorum rebus, cum vetus illa musica paulatim aucta quidem atque exulta, non autem prorsus immutata & corrupta, ad eum statum deuenisset, cui tunc additis ex theatri luxu ac solutioris seculi lautitia, omnigenis ornamentis delictisque nihil deesset; ad priorem elegantiam ac maiestatem; posteriorem quoque affluentiam ac suauitatem adiunxit. Quod hodiernæ contra euenit: quæ ut copiosa sit, delicata, & suavis; primigeniam tamen illam gratiam ac leporem, in tanta tamque diuturna rerum, omnium perturbatione, quæ barbaris sæuientibus extitit; & tam longo seculorum defluxu, retinere non potuit, *Quæ cum Charidorus dixisset, subiicit Politanus.* Si isthæc ratio valet, tam altis quippe firmisque fundamentis suffulta, non dubito equidem quin & ad alia longe diuersa, quæ nihil ad rem nostram faciunt; sed præcipue ad eam quoque musicam, quam gens Hebræorum vetustissimis temporibus coluit, trahi possit. Antequam enim in externos cultus ac mores degenerarent; hoc est ante Babylonicam captiuitatem (quæ septuaginta annorum spatio præter auitæ linguæ corruptelam, multa alia irreparabilia damna ipsis inuexit) hanc facultatem diligentissime ab ijs exercitam fuisse Sacræ literæ testantur: ea præsertim parte qua maximi illius ac sapientissimi regis, ac prophetæ Davidis res admirabiliter gestæ traduntur: ex quibus liquet non modo constitutos fuisse cantores per varia officia multifariam descriptos; qui voce atque organis personarent; Deique laudes modulatissime concinerent: sed ipsum etiã Regem ante Arcam Domini præsultantem in pompa; citharaque canentem fuisse conspectum. Erat enim, ut sacræ literæ loquuntur, *Egregius psalter in Israel:* & suorum ipse carminum, ut Græcorum antiquissimi, modulator & cantor. Post redditam vero Cyri iussu Hebræorum populo libertatem ac patriam, minime dubitandum, quin sicut templum ipsum, quantumuis magno molimine

mine reſectum, auitum illud Salomonis æquare non potuit; ita etiam muſicæ illius antiquæ ratio à Dãuide conſtituta, longa deſuetudine atque obliuione in Babylone quodammodo ſepulta, nunquam exacte reſuſcitari poſtea potuerit. *Tom Charidorus* Sic prorfus exiſtimo (*inquit*) eodem iam pridem ſato functam fuiſſe vetuſtam illam Hebræorum muſicam: de qua nescio quid commentatum eſſe inaudiui Iacobum Gaſſarellium, virum apud Gallos reconditarum litterarum ſcientiſſimum. à quo ſicut nonnullam lucem allatum iri ſperamus tam obſcuræ, atque abſtruſæ ob ſummam vetuſtatem, Iudaicæ muſicæ; ita ſane vellem alterum Gallum huic diſciplinæ additiſſimum, ac totius mathematicæ callentiſſimum, & Græcæ linguæ non ignarum, ad Græcanicæ muſicæ eam caliginem depellendam, quæ hætenus hæſit in Ptolomæi Harmonicorum libriſ (ob Diagrammata numerorum adeo mendose tranſcripta, vt præcipua eius operis pars parum hodie intelligatur) bona fide animum adijcere. *Cui Polyemus*, De Marino Merſennio te loqui apparet: cuius præter alia egregia opera, duo ſatis vberes prodierunt nuper de Muſica commentarij, Latinus alter, alter Gallicus; quos ab eo ſibi dono miſſos Donius mihi oſtendit. Sane (*inquit Charidorus*) Laus enim hæc proprie Merſennio debetur; qui & ijs præſidijs inſtructus eſt quæ recenſui; & otio ſatis abundat: nec rudis eſt huiuſmodi operum: Bacchium enim Gallica lingua loquentem iam pridem euulgauit. Quocirca non deſtitit eum ſæpius amicus ille noſter, pro mutua familiaritate adhortari ad hanc laureolam decerpendam. & quoniam noua verſione opus eſt (Gogauini enim illa & mendis ſcatet; nec vbique mentem autoris aſſequitur) operam ſuam eidem vltro obtulit in Vaticanæ Bibliothecæ exemplaribus conferendis. Quantum vero adhuc profecerit dicere non poſſum: illud affirmare poſſum, magnum hoc eſſe indicium nullo ſerme hodie in pretio haberi præſtantiſſimam huius facultatis partem (vt Franciſcus Patricius etiam obſeruauit lib. 6. ſuæ Poëticæ) quod meliores eius autores, vel ignorati pondum lucem aſpexerint; vel contemptim habiti, rurfus in priſtinas tenebras & pluteorum carceres reiecti ſint. Deinde quid ab eo ſeculo virtus atque induſtria ſporet, quo non paullo meliorem locum obtinet loquacitas atq; audacia

dacia quorundam ardelionum, quam sobria circumspexit, quam aliorum modestia; multoque maiorem reperit fidem vana furis, etque illorum iactantia, quam istorum verecunda doctrina, quam quam luculentis scriptis, apertis experimentis, grauiſſimis testimonijs comprobata. Meminiſtis nuper cum pannofus quidam, ſenex in hanc Urbem veniſſet; qui nihil aliud ſciret, quam modice polyplectrum pulſare; obtruderetque tamquam nouum vtiliſſimumque inuentum, eam ſemitoniorum æqualitatem, quam vulgo Ariſtoxencis, ſed iniuria tribuunt; & in organis cubitum, ſeu manubrium diuiſum habentibus reperiri, ſed falſo putant, iuxta quam inſtrumentum ille ſuum attemperabat, quantas turbas conceuerit. Nam cum is forte (Retexam enim vobis feſtiuam hanc ſabellam, quam non omnibus notam eſſe arbitror) in notitiam ſe inſinuauit Chærii illius, quem noſtis, hominis audaciſſimi, ac perfrictæ frontis (qui fucatam quãdam eruditionis ſpeciẽ, præcipueque poëſeos ac muſicæ ſtudium, in circulis atque aulis Principũ venditabat; ac non nihil auri ab Oratore Gallo, cui operam nauarat ſuam in Dramate illo non minus inepto quam prolixo, quod in Natalitijs Delphini exhibitum eſt, extorſerat) magnum pene dedecus Romanorum muſicorum choro nebulo importunus inſiſſit. Cum enim ringentibus ac frementibus bonis, qui tantam nequitiam ſtomachabantur; atque optimis quibuſque cantoribus indignantibus, abreptis propemodũ ſagulis cogi ſe ad accinendum tam male temperatis organis; tantum tamen ille effecit qua precibus, qua promiſſis, qua leuiſſimis munuſculis, qua inanum verborum iactantia, vt complures muſurgorum demerant, atque in ſententiam ſuam pertraxerit; nobilemque illum phyſauletem Psychogaurum, qui tunc Palatinæ muſicæ præerat, frequentibus & grauitis compotationibus vſque adeo demulſerit, vt cum non puerit contra fidem aurium ſuarum, præclarum hoc inuentum in cælum extollere apud optimum Principem; à quo etiam eo nomine non modici pretij aureum torquem egregio illi ſeni donatum fuiſſe diuulgabat: vt hoc nempe mendacio fidem apud imperitos faceret, quantum inuecta ab illo noua hæc temperatura placuiſſet. Et quo melius tantæ ſubtilitatis ſcena procederet; commodato ab Iudæis menſularijs ingentis pondcris torque, oneratum

rum versus quam honoratum senem ostentabat aëclis suis. Ridiculum quippe hoc dicitis: at non ridiculum, sed desendum potius, quod eo iam rem perdidit ut idem ille Princeps (qui cum forte vna ex primarijs ac vetustissimis Urbis basilicis reficiebat, apud eam potissimum atque odeum) ad dissonam illam temperaturæ speciem, nobilem eius Ecclesiæ phylaulum redigi præceperat: ac nisi Donius noster certissimis rationibus ei subostendisset, vanitatem operis, impensæ iacturam, dedecoris infamiam, quæ Romanis musicis parabatur, effectum res habuisset. cum eodem tempore infelix ille Musarum cultor, vix vnum aut alterum reperiret, cui perfectam suam temperaturam, vsumque nobilium illarum ac veterum Harmoniarum approbaret: totque præclaris in re musica inuentis, cogere tur nihilominus, ut olim Aspendius ille citharæcedus, sibi soli canere & Musis. Nimis hæc vera sunt, inquit Polyænus ad Eumolpum conuersus: Buccardus enim (heu quondam meus) rem sic gestam, mihi nuper retulit; sed summatione ac nauseans. Subijcit Eumolpus, Tritum est illud, & nunc maxime si vntquam in Aulis comprobatum. *Audaces Fortuna iuuat. Et Polyænus*, Quid tuus ille exmagister, quem cito dereliquisti, an non sapientissimum nostrum Pontificem, pene iam persuaserat ut reiectis suauissimis Prænestini profodijs, suæ inuicem modulationes in Palatino facello concinerentur? Ecquantum lacri putas in locellos suos Mercurialis hic potius quam Apollinaris mystæ, derivasset, si, quod urgebat, perfecisset? Qui factum est, *subdit Eumolpus*: ut consultissimus Princeps tam facile citharæcedi vnus suggestioni annueret; ac nihilominus res in irritum caderet? *Cui respondit*. Adiuuabat illum, ne sis nescius, in primis non nulla eruditionis opinio; quam simul duritia frontis, ac volubilitate linguæ subnixus, apud eum sibi parauerat: deinde Compas in paucis tunc gratiosi fauor: hominis ut vere dicam, aliquanto magis eloquentis quam docti. Huius igitur fretus auxilio, cum Pontifici ostendisset perindignum esse politissimo hoc atq. Urbanissimo seculo, sacros concentus, suaves illos quidem, sed ob verborum inconditam texturam, inconcinnasq. ecphonefes, confusionemq. sensuum, subrusticos atq. inurbanos, in augustissimo Orbis terrarum loco exaudiri, facile ab eo extorsit, ut proijs-

cantica à se modificata concinerentur: in quibus etsi verba clarius paullo intelliguntur quam in Prænestinis, propter Homophonescon (quas *φύγας* vocant) propinquitatem: barbaræque quædam prolaciones nõ tam frequenter audiuntur: aliquanto plus tamen suavitatis amittunt, quam venustatis ac decõris acquirant. Nam si Donium nostrum audimus, tota hæc modulandi ratio, quæ symphoniasiticam ipse vocat, quæ Palilogijs ac Polylogijs passim exuberat, barbara prorsus, planeq; in condita censenda est; quæq; nullo modo repurgari possit, nisi ad viuum refecetur. Quod si Capispergius tuus, intellexisset; nec talem suscepisset prouinciã; nec se cantoribus deridendum præbuisset: qui vel palam ipsius melodias, concinere detrectabant; vel eas de industria sic corrumpabant, vt ingrata penitus, tum Principis, tum astantium auribus, acciderent. Quare breui res exoleuit; coactusq; est Capispergius modulationum suarum ingentibus fascibus, nulli iam vsui futuris, domum implere: minime id ægre ferentibus contubernalibus suis muribus atque tineis. Nonne satius erat *ἰν: οὐκ: Εὐμολπῶν*, salgamarijs aut aromatarijs, tot chartarũ sarcinas diuendere, quã domesticis hostibus, tamquam Laribus leætisternium facere? Nouerat porro (*subdit Polyenus*) magna se flagrare apud syntechnitas suos inuidia: quos etiam non cessabat, tamquam rudes atque imperitos, vbique acerbissime insectari: quapropter talionem metuebat scilicet; verebaturque si schedæ suæ per manus irent, sicubi forte imegisset aduersus symphoniurgicæ leges; ne non inultum illi sinerent. quare sapienter consuluit existimationi suæ, cum egregios illos foetus in arctissimam custodiam dedit. Verum ne nostram hanc videar ætatem animosius incessere; quid Burghesianis temporibus pene contigerit audite. Fabius Columna vir nobilis; rerumque naturalium diligentissimus, Neapoli nuper diem suum obiit: is immatura prauaque ambitione instinctus, librum quemdam ad theoreticam musicam spectantem *Σαμβουκε: Λυγνέα* titulo iuuenis adhuc effudit; quo nescio (parcant mihi eius quæso manes) an quidquam ineptius, atque *ἀμύσητος* iam dudum prodierit. Et tamen non defuerunt in illa tunc Aula imperiti quidam existimatores, qui Paulo Pont. Maximo suaderent, vt hominem Neapoli accitum; atque vberi stipendio autoratum conduceret

ceret: eiq. curam fabricandi physauli, iuxta ipsius dogmata non leui sumptu, in Vaticana basilica demandaret; confectaue res fuisset, nisi Princeps præparcus, nec vsqueadeo Musis addictus, impensam fieri reculasset. Eat nunc nescio quis hodiernæ musicæ insolens admirator; atque ex animi sui sententia statuat, quid inter assentatorias hæc artes, aulicasque calumnias; cum tam *quous* sint qui sceptrum tenent *διοτρεπεσι βασιλεις* misella hæc facultas proficere possit. *Priscis vero temporibus* (vt Satyrici verbis, antiqui ac recentioris seculi *αυχριστι* faciamus) cum adhuc nuda virtus placeret, vigeant ante in genua: summumque certamen inter homines erat, nequid profaturum seculis, diu lateret. Itaque hercle omnium herbarum succos Democritus expressit: & ne lapidum virgultorumq; vis lateret, atatem inter experimenta consumpsit. Eudoxus quidem in cacumine excelssissimi montis consenuit: vt astrorum caliq; motus deprehenderet: & Chrysippus vt ad inuentiones sufficeret ter helleboro animu deterfit. Quid porro magnus ille parens, ac medicine autor Hippocrates? quantu laboris, quantum vigiliarum, quantum itinerum exhaustisse illum putamus, antequam admiranda illa Aphorismorum & Coactarum prænotionum oracula colligeret, atq. euulgaret? Fingamus igitur neq. illa iam extare; hodieq. aliquem reperiri qui pari vigore mentis atq. ingenio præditus (neq. enim in ea sum hæresi vt hodierna ingenia antiquis posthabeam; sed mores potius degenerasse contendo) eandem pro uinciam aggredi velit; credemus ne compotem huius voti futurus? Tunc ego id credam scilicet, cum persanatis effæ nuntissimi atque effæti seculi morbis; compressaq. liuoris malignitate aurea illa ætas rursus refurget: proq. fucatissimis moribus, ingenua ac nuda virtus, vt ait. Satyricus, & studium veritatis iterum in pretio erit. quæ quam longe ab his institutis ac temporibus exulet, historiam testem appello: quæ nisi ad constitutum venerit, scitote illam prope modum obmutuisse. Non dico quantum his nuperis bellis priuatorum ac Principum opes in angustum redactæ sint: quantum his animorum dissidijs, omnium bonarum artium studia in Italia potissimum refrixerint: quod vosmetipsi videtis: ac mecum ingemiscitis. Non dico inter horribiles bombardarum strepitus obsurdescere quodammodo atque hebetari musicorum aures. quod ne

friuolum & commentitium vobis videatur; scilicet: vehementiores
 eiusmodi sonos, ex peritorum sententia multum reuera, quibus of-
 ficere; quarum sensus est delicatissimus; ac lenioribus, etiam ex
 causis debilitari solet. Adhuc nunc, si symbolis uti libet, Recen-
 tiorum hanc musicam eo subortam seculo, quo ferale studium Tar-
 tareum inuentum prodijt: ut minime mirandum sit, vix tam quid-
 quam heroici spiritus in ea superesse: cuius primordia affluens per-
 nicialis hec machina; quæ quidquid heroicæ virtutis reliquum erat,
 contriuit penitus atque extinxit. Mæceat igitur hoc ratum dixim-
 que, quod paulo ante vigebam, longe disparem planeq. diuersam
 fuisse rationem primæ illius musicae, quæ Heroicis seculis subor-
 ta est (cuius nuda quædam simplicitas non minorem admittam ha-
 buit elegantiam ac venustatem:) atque istius, quæ proaerorum tem-
 poribus, cum alijs potioribus disciplinis rediuita quodammodo
 in lucem emerfit: cuius non tam simplicitatem, quam rudem, in-
 uenustam, ineptamq. speciem; & quasi quemdam corruptionis
 situm, nemo statim non videt: extant enim tantiones præceptaq.
 eius tēporis non pauca. Nec vos cōiecturæ meæ credere volo, nisi
 grauissimis nobis scriptorū testimonijs innitatur. Olympus ille,
 quæ Enarmonij generis autorē ferunt, quauis Heroicis antiquissi-
 misq. tēporib. vixerit, tam elegantes ad tibiā cantus edidit (quod
 apud Plutarchum Aristoxenus tradit) ut longo post tempore, cum
 ad summū fastigium hæc ars peruenisset, admirabiles potius quam
 imitabiles viderentur. Licet enim ob systematum breuitatem,
 phthongorumq. paucitatem, melodix non adeo variæ multiplicel-
 que conditi tunc potuerint; abunde tamen hanc penuriam compen-
 sabat, Rhythmicorum temporum varietas, aptaque tractatio; at-
 que occultus ille genius; quo dempto, eiusmodi studia; ut por-
 tices quodq.; penitus frigent. Quam veritatem astruunt etiam te-
 stimonijs suis, duo maximi nominis philosophi, Plato videlicet
 & Aristoteles: quorum apud alterum Alcibiades leporem magi-
 stri sui Socratis, melodix Olympi & Marfyæ assimilat: alter vero
 Olympi cātus nescio quid entheum ac *πνευματικόν* aperte habuisse te-
 statur. Videtis igitur Græcicam musicam à primis vsq. tempori-
 bus ea in re vel plurimum excelluisse, quam vix hodie paucissimi,
 nec nisi post longissimas exercitationes, laboresq. assiduos con-
 sequun-

sequantur: quod an primis illis symphonias, qui quidem aliquo in pretio sint, Iodoco videlicet, & Joanni Mimonio, atq; eiusmodi reliquis obtigerit, tu melius Philopone iudicabis: in eorum enim operibus te esse versatum indicio est, quod Missarum Syntagma ab Ijs elaboratum, & Leone Decimo Pont. Maximo egregijs typis excusum; memini nuper vidisse me domi tuæ super mensam expositum. Nihil sane eiusmodi (*inquit Philoponus*) in Ijs deprehenditur; sed consummata quædam ars in concinnandis digerendisque consonantijs: quæ auribus quidem mire placet: cæterum elocutio valde barbara, est atq; inconcinna. De affectibus autem mouendis, ne per somnium quidem tum cogitabant: Longe itaque dispar (*subijcit Charidorus*) atq; e diametro pene oppositus illius musicæ genius & character fuit, qui circa pueritiam, ut ita dicam, ipsius ætatem viguit (de infantia enim, quæ aduulsa fabulis est, fileo) in qua, & is de quo dixi Olympus, & Terpander, & Clonas, & Polymnestus, & Sacadas, atq; Archiloachus, alijq; floruerunt: quanto minus enim artificij, tanto plus habuit venustatis, atq; elegantie: immo ego facile crediderim, quo pauciores melodiarum atq; organorum species, paucioribusq; fidibus instructas pertractabant; eò illas excõluisse diligentius. Sed vt altius paulo institutum repetam sermonem, nullam mihi rem tanto habuisse in pretio videntur veteres illi Græci: nullam tam sedulo expoliuisse; nullam v surpassere felicius ac frèquentius, quam Musicam hanc facultatem. Nam, vt omittam prima eius inuenta magno fuisse tributa consensu Apollini, Mercurio, Amphioni, cæterisque, quos partim Deos, partim semideos atq; heroas existimabant: Herculem adhuc iuuenem à Lino atq; Eumolpo musica & fidibus edoctum: Achillem Homericum à Chirone centauro: eundemque inter armorum strepitus Lyra sese oblectantem, quam ex Eëtionis spolijs solam sibi selegerat: apud Phæacas Demodocum super mensam canentem: Phegium in procorum conuiuio apud Ithacenses; quis ignorat diuinum illum Platonem in suis de Republica libris, inter ea quæ maxime in ciuitatum administrationibus procuranda sunt, rem musicam posuisse? quatenus videlicet & qualis admittenda sit, aut repudianda: vt qui affirmatissime diceret non posse eius statum ac formam immutari, sine magna mo-

rum; & quod consequens est, Rerum publicarum perturbatione, Nimirum non Plato ipse modo, sed alij quoque illius ætatis sapientes, cum animaduernerent musica quæ tum vigeat, quantam haberet in animis hominum percellendis efficaciam ac vim; multum interesse iudicabant, cuiusmodi Harmoniarum, Modorum, Rhythmorum, ac Melodiarum genera autoritate publica reciperentur. Scitum etiam illud est, & à grauissimis autoribus Plutarcho, Athenæo, Iamblichio litteris proditum, magnum illum philosophiæ parentem Pythagorâ, melodiarum quasdam species ac misturas solemter excogitasse; quibus certas corporis animique ægritudines; tamquam saluberrimis quibusdam pharmacis, mirabili ratione sanaret, alleuaretque. quam consuetudinem imitatos postea eius discipulos (quod de Clinia quodam nominatim Aelianus & Athenæus ex Chamaleonte Pontico referunt) retinuisse diligenter; quamdiu ea secta in Italia viguit. An non & illud notabile est, nullam fuisse apud Græcos nationem tam rudem, asperam, atque agrestem (quales tamen vetustioribus seculis permultæ fuerunt) quia musicæ studium cæteris propemodum omnibus anteferet. Arcades enim, quavis perfrigidam montanamque regionem incolerent; vitamque asperrimam ac pastoritiam degerent, omnium aliarum artium ac disciplinarum cultu neglecto, eam solam eruditionis speciem, quæ circa musicam versatur, amplexati sunt. itaque descriptis per singulos ætatum gradus varijs cantionum & chorearum generibus, perpetuo exercebantur. Crætenes venatu ac navigationibus vitam traducere assueti, si quando ad prælium exeundum erat, ad Lyræ præcuntis sonitum, modulato gradiebantur incessu. Lacedæmonij cum ex Lycurgi institutione viuendi genus maxime austerum durumque per tot secula adamauerint; ac nihil aliud ferme quam fortitudinem, tolerantiam, bellicamque laudem magnifacerent; nec vllum diuitiarum aut mollioris luxus vsum haberent; non philosophiæ, non mathematicæ, non rhetoriæ studijs delectabantur: verum vni musicæ addicti, eam quam maxime integram atque illibatam conseruari præcipue studebant; eiusque professionis principes maximo semper apud se in pretio habuerunt: id vnum potissimum studentes; vt minime, sicut apud alias gentes, luxuriæ subseruiret; sed militari gloriæ, fortitudini

atque

atque constantiæ. Quare armatas saltationes potissimum, vlturparunt; vt etiam antedictæ nationes; & cum hoste manum conlertari, modulatis Tyrræi carminibus; vel composito ad embateriū tibiæ rhythmū, & Castorium melos gressu, incitabantur ad pugnam, quo minus mirandum est Byzantios diem noctemque continuare in popinis & ganeis suetos, vt *Ælianus* prodidit, suauem ac delectabilem tibiæ sonum tantopere adamasse. Quid de Atheniensibus loquar; apud quos omnis liberalis eruditionis species, ac musicæ in primis, eximie floruit; vt postea apud Alexandinos? Quid de Thebanis, penes quos tot egregij, tibiæcines extiterunt? Quid de reliquis illustrioribus Græciæ ciuitatibus? Quid de Macedonia, Asiæ, Syriæ, Ægyptiq. regibus? Quid de ipso Magno Alexandro; quem cum aliquando suauius cecinisse rescuisset pater eius *Philippus*, *Non te pudeat*, inquit, *Fili tam belle canere?* Eundem vero post domitum Orientem; cum propter fortunæ amplitudinem & eximium virtutis amorem, plurimum posset ac vellet, quot magnificentissima, spectacula musica edidisse putatis? quam ingentibus præmijs nobile hoc studium, eiusque professores (qui tunc in omni musicæ specie excellentissimi fuerunt) promouisse? Illud enim, illud vel maxime seculum fuit, quo ad supremum culmen musica facultas ascendit; & præstantissimi quique viri in singulis eius partibus effloruerunt. Tunc *Aristoxenus* vixit, qui omnem hanc disciplinam suis doctissimis scriptis perpoliuit. Tunc *Timotheus* Thebanus tibiæc (quem alij cum *Timotheo* Milesio citharædo imperite confundunt) suis concitatissimis cantibus eundem Regem ad capienda arma inter epulas inflammavit. *Summan* inquit *Cicero* *traditionem Græci sitam censebant in neruorum vocumque cantibus*. Igitur & *Epaminondas* princeps meo iudicio Græciæ, fidibus præclare vecinisse dicitur. *Themistocles* que aliquot ante annos cum in epulis recusaret *Lyram*, est habitus indoctior. Quod eo magis ad rem pertinet, quo notabilius est fortissimū illud Thebanorum ducem; illum in philosophorum exhedris & scholis enutritum; illum frugalitatis antiquæ, ac tolerantie vnicum exemplar, non fidibus tantum, vt ait *Cicero*, cecinisse præclare; sed, quod *Athenæus* tradidit; duobus etiam magistris vsum in tibijs, hoc est laborioso in opere, ediscendis; Olym-

piodoro videlicet, atq; Orthagora. Sed minus hoc mirum forte
 se videri poterit in Thebarum ciuibus; quæcumuis primoribus
 atq; illustribus: quibus patrium erat hoc studium; & ab ipsis pe-
 ne Urbis incunabilis insitum atq; ingenitum. Notabilis porro in
 Atheniensibus: qui cum Mineruæ præcipue colerent (vnde etiam
 appellationem sortiti sunt) quæ, vt est in fabulis, tibiæ oræ admo-
 rã protinus abiicit; quod animaduertisset cum magna oris de-
 formitate insari, impensò studio nihilominus hoc instrumenti ge-
 nus per diu exerceverunt. vsq; ad Alcibiadem videlicet: qui, quã
 quam ab initio à peritissimo, qui tunc eius artis ferebatur. Prono-
 mo Thebano, diligenter institui voluerat; postea tamen, vel labore
 persectus, vel suã illam Mineruã æmulatus, tibiã studiũ abiicit
 suoq; exemplo, cum totius elegantie arbiter tunc haberetur, as-
 pernabile in posterum apud Atticam iuuenture reddidit. Quid
 porro eius magister Socrates? ille omnium philosophorum pa-
 rens! ille omnium virtutum exemplar! quanto musicæ studio fla-
 grauit? qui cum iam senior esset, à Damone sapientissimo viro (qui
 Periclem quoq; principem Atheniensium instituerat) eius discipli-
 nam; à Cõno verò citharista discere fidibus nõ erubuit. Quid quod
 Dionysium etiam Syracusanorum tyrannum per studiosum fuisse
 musicorum, M. Tullius scriptum reliquit? Veniat etiam in hoc phi-
 lomusorum album rex Ptolomeus: qui cum de fidium disciplina
 cum Stratonico per celebri citharædo; homine hilari atq; festiuo
 (vt facetissimi eius sales apud Athenæum testantur) pertinacius
 atq; ambitiosius contenderet, hoc ab eo responsum retulit, *Aliud
 est, inquit, o Rex sceptrum: aliud plectrum.* Nã alterius Ptolomei vl-
 timi pene Alexandrinorum regis, prope me pudet; qui vsque adeo
 huic non satis decoro, vt verum fatear, tibiæ cantui addictus
 fuit, vt Aulete cognomento à ceteris Ptolomeis distinguatur. Fe-
 stiuæ, vt solet, Iuuenalis *nationem comedam* Græcos appellauit:
 quod scenæ ac Theatro assidue operam daret. Verum cum me-
 cum reputo quanto ardore ac curiositate in omnem hanc discipli-
 nam perpetuo incubuerit, non minus apposite *Nationem Musicã*
 appellari posse existimo. Nec mirum sane; cum omnis fere pau-
 lo cultior gens, musicas huiusmodi delicias plurimi semper fecerit.
 Exemplo esse possunt Persarum Reges; & Darius imprimis: cuius
 inter-

interfecti diuina gaza cum in Alexandri potestatem deuenisset, inter alios captiuos, viginti quatuor supra trecentas mulieres musicam callentes reposita sunt: ut de epistola Parmenonis ad ipsum Alexandrum Athenæus refert. Aliquo unicum hoc testimonium sufficit: (quamuis multo plura suppetere) ut veterum Persarum eximium circa rem musicam studium innotescat. Lydorum autem gentem, quæ supra reliquos mortales in omni humana ac deliciarum genus propensa fuit; huiusmodi etiam lauitias sedulo aluisse hinc creditis; testimonio Herodoti antiquissimi scriptoris euincam: apud quæ, ut A. Gellius adnotauit, Halyattes Lydia Rex cum bellum Milesijs inferret, in exercitu habuisse scribitur non modo fistalatores atque fidicines; sed etiam tibicinas continentes. Peruulgatum est vetustissimam Phœnicum gentem reliquas omnes negotiandi, nauigandiq. peritia superasse: nihilo tamen secius Musicæ oblectamentæ ac studium (quantum conijcere licet) plurimè fecit: siquidem Strato quidam Sidonius, quamquam priuata conditionis, luxu ac magnificentia nemini cessit: adeo ut canores permulti plurimæq. mulieres egregia forma, omnem musicam callentes inflandeq. tibiz ac saltandi peritæ, assidue eum cœnantem oblectarent; ut Theopompus apud Ælium memoria prodidit. Quod si Italiam nostram respicimus, Tuscorum vetustissima natio, nobilissima Romanorum veritati huic astruat fidem. Illos quidè Eratosthenes apud Athenæum scriptum reliquit, ad tibiam numeros pugilatu exercei solitos. Apud Romanos vetero quis est qui nesciat nullo prope in actu tibias non fuisse adhibitas: eiusmodi sunt sacrificia, nuptiæ, funera, conuuiua, pompæ, lusus. Quapropter insigne tibicinum collegium Romæ etiam fuit; ut colligere licet ex Valerio Maximo; qui lepidam de ijs historiolam refert; immo etiam fidicinum; ut ex veteri quadam inscriptione cognoscitur; in qua mentio fit *Collegij tibicinum & fidicinum Romanorum, qui sacris publicis præsto sunt*. Nam quanto studio Romani proceres primo, deinde Cæsares musicam profecuti fuerint, vix credibile est. Plena sunt veterum scripta, quotquot extant, luculentis huius rei testimonijs: referta etiam sunt exemplis, argumentis, similitudinibus; sententijs ex intima musicæ disciplina petitis: ut videre licet apud Ciceronem, Quintilianum,

Sene-

Senecam, aliosque. Iure igitur viri inter recentiores egregie doctus & grauis, Pontus Tiardeus Matifconenfium in Gallia Antiftes affirmaffe mihi vifus est, nullam philofophiæ partem tam multiformes in fpecies digeftam; tam fublîmibus contemplationibus adaptatam; tam familiariter ab ijs exercitam fuiffe, quam muficam. Sed neque hoc fîlentio tranfmittam, quod grauiſſimus in primis autor Cato cenforius in Originibus apud M. Tullium prodidit; Morem apud maiores hunc epularum fuiffe, vt deinceps qui accubarent; canerent ad tribiam clarorum viroꝝ laudes atque virtutes. *Ex quo perfpicuum eſt, ſubdit Cicero, & canentium fuiffe reſcriptos vocum ſonis, & carmina, nam etſi aſſa voce qui cantunt, Diagrammatis non egent; non perinde idem præſtare poſſunt, qui vocalem cantum tibijs ſociant.* Quæ Romanorum veterum conſuetudo plane refert illam Græcorum, in conuiuijs, Scolia quæ vocabantur carmina, ad fides deinceps canentium. M. Varro etiam de vita Populi Romani ſcriptum reliquit. *conſueuiſe in conuiuijs pueros, modeſte canere carmina antiqua, in quibus laudes erant maiorum; & aſſa voce, & cum tibijs.* Videtis igitur quanta ſit vetuſtas muficæ artis apud priſcos Romanos; & quantum etiam vel rudi impolitoque eo ſeculo, quo nullius pene eruditionis guſtum hauferant, frequentaretur. Ex quo conijcere quis poſſit, quantos conſequutis temporibus, in tanta rerum omnium aſſuentiâ; factura progressus fuiffet, etiamſi Græcanica inſtitutio, quæ poſt Græciam, Aſiamque deuictam acceſſit, minime ſuperueniſſet. Sed de hoc quidem in ſecundo ſermone propria magis quædam ſepoſuimus. nunc illud potiſſimum æſtimandum vobis propono, quanto meliori conditione fuerint antiquiores apud Græcos mufici, qui omnes fermæ poëtæ illuſtres extiterunt; quam qui poſtea ſecuti ſunt, ad hodiernam vſque diem. Cum vero poëtæ ſimul ac muficos fuiffe dico; minime exiſtimare vos oportet, in altera dumtaxat facultate eximie præſtitiffe; in altera mediocriter tantum. Plerique illorum vtramque ſic coluerunt, vt ſimul extiterint & præſtantiffimi mufici; & poëtæ abſolutiffimi. Talis fuit Archilochus iambici carminis princeps; & muficæ adeo peritus, vt complura ad eam ſpectantia inueniſſe dicatur. Tales Polymneſtus, Simonides, Pindarus, Alcman,

Stefi.

Stesichorus, Minnermus, ceterique veteriores Melici ac Lyrici poete. Talis etiam Sappho puella celeberrima: nec tantum Sapphici carminis; sed etiam Micydydiae harmoniae inventrix. Magnum sine dubio subsidium mutuo sibi praestant; poësis ac musicae facultas: a deo arctis quippe vinculis inter se connexa, & ab eodem fonte, ac spiritu oriunde. Cum enim ambae ex aëni parte quam phantasiam vocant, maxime dominantur, effici hinc videmus, ut qui imaginandi vi praeter ceteros valent, pariter in musicis, ac poeticis studiis insigniter excellant: si modo utramque facultatem excolant; ceterisque ad id necessarijs non destituantur. Nunc vero magna Musicorum pars (a deo scilicet a veteri fonte haec disciplina degeneravit) non modo reliquae omnis eruditionis expertis fere cognoscitur; sed vix ullis Grammaticae, nedum poëticae rudimentis imbuti solet. Itaque Psychogaurus hic nosse, quo nemo post Herculem Pasquinum, organa physica peritus tractasse creditur, cum carmen aliquod modulatur domi, nisi quod verbum abstrusius reperit, continuo illi ad uxorem recurrendum est; ut eius vim ac significatum perdiscat. Et eiusmodi hominem, cuius omnis scientia sita, sit in primoribus digitis, non deerunt fortasse qui praedicent nostri seculi musicorum principem. *O seculum insipiens & insuetum!* Musicam veteres existimabant (quod videre licet apud Platonem primo de legibus libro) totum illius disciplinae ambitum, & quasi circulum comprehendere; Quae & studium musicum, & aptam musicam pro poëtica facultate vsurpatam videmus apud Terentium; & qui enuclearius totum hoc negotium tractauerunt, Musicam quae propria sit (neque enim Mundanam, aut Humanam, quam vocant, considero; colorum distantias atque elementorum ordinem proportionemque specularantem: quae metaphorice cantum super quamdam similitudinem talis dicitur,) sed quam proprie loquendo musicam vocant; multis succinctam partibus atque instrumentis esse docturum: quibus eam posteriores iniuria ne dicam an incuria spoliarunt: ne metrica facultate in primis; quae carminum naturam, causas, compositionem; & numerorum vim in humano sermone considerat; itemque saltatoriâ, siue hypocritica; quae praecipue quidem saltationis partes, figuras, motiones ad numerum concipere ordina-

sim docet, & cum harmonia cantus, sociare tum etiam totius corporis gestus; ut apti concinnique, & quodammodo modulati sint, non in gratiam histrionum tanquam; sed oratorum quoque, demonstrat. quibus rebus quemnam obsecro mihi ostenderis recentium musicorum, vel mediocriter instructum? Nimirum longinqua fortasse perscrutati me, ac requirere dicetis. Sed quotusquisque musicam profitentium hodie est, qui quæ canendi componendique contentus; artem propius tangunt, solide atque, *ἐπιμαρτυρήσας* teneat? qui Musicæ initia, progressus, species, gradus, mutationes; quæque à singulis autoribus, quibusque temporibus reperta sint, non ignoret: cuiusmodi ea sunt, quæ ad historiam, & chronologiam musicam spectant. Quis numerorum rationes, unde consonantiæ, ac dissonantiæ existunt? quis Canonis usum? quis septem illas harmoniæ partes ab Aristoxeno discretas? quis vocis augendæ, conservandæque præcepta (quod phonaſci olim erat officium) tradidit? quis instrumentorum commensus, ac proportiones, præter ea quæ nudi artifices usurpant, penitus cognovit? quis præexercitamenta cantuum, qua via, quoque ordine non tralatitio more, sed accuratius peragenda sint, apte perscripsit? quibus, ut alijs etiam multis, quæ deinceps indicabimus, si hodiernam musicam defici, liquido cognoscitis; nolite per Deum immortalem sic eam suspicere atque admirari, ut nihil absolutius extitisse unquam putetis. Vultis porro non levi coniectura ex supradictis ducta, utamur, ad prisca eius speciem, quantum longa temporis intercapedo finit, eruendâ? Musicam, ac Poësim eadem prope ratione sorores quodammodo esse (utpote ab eodem fonte manantes) quâ Pictura, ac Statuaria affines sunt, disſitebitur nemo, quod si nullâ picturarum veterum vestigia iam extarent, (& certe paucissima extant) atque ex ijs quæ supersunt antiquorum pulcherrimis statuis signisque, colligere quis vellet, qualis olim pingendi Ars extiterit, non damnaretis opinor hunc inductionis modum. neque enim verisimile solum; sed fortasse indubitatum haberetis, quibus temporibus statuaria sic excelluit, ut ex eius reliquijs videmus, picturam quoque pariter excelluisse. Si eadem igitur ratione cum videatis quâ egregia fuerit Græcorum, addo etiam Latinorum poësis (extant enim utriusque linguæ illustra poemata) persuadere vobis enitar,

musi-

musicam quodq. facultatem pari gradu fuisse, non iniqua comparatione vltus videbor. At enim dicit quispiam communem habet picturam, & statuaria rationem; quae graphis vocatur (vulgus dicitur *graphis*) qua ex re fit, ut altera sine altera eminerere ferme non possit. Atqui hoc ipsum est in quo mirifice analogiae paritas elucet. eodem enim pacto Rhythmicam tam poesis quam musica participat: ab eaq. propemodum animatur, ut à graphide statuaria, atq. pictura. Ut enim graphis imago quaedam est vnica superficie contenta, sine profunditate corporea q. mole: sic poesis melos quoddam est nudum, & sine concentus compage. An igitur summos fuisse artifices Phidiam, & Praxitelem; aut Hegesandrum Rhodium, & Salpionem Atheniensem (quoniam aliqua extant operum ab ijs effectorum reliquiae) itemque Euphranorem, Parrhasium, Aglaophontem, Apellem (quod horum tabulae quales fuerint, ex illorum aliorum statuis coniectura assequi licet) fatebimini Homerum, Euripidem, Sophoclem, Pindarum praestantissimos poetas fuisse concedetis, (quoniam id carmina ipsorum declarant) Phrynichum vero, Timotheum, atq. Philoxenum, ceterosq. illorum temporum Musicos: quod eorum melè iam pridem abolita sunt, non perinde in suo artificio praecelluisse putabitis? Absit ut tam modice de vestro iudicio sentiam. Quod si alio propositum meum vigam argumento, ex comparatione scriptorum recentium, cum antiquis petito; an hic quoq. *μαραξοι* videbor; atq. nugari? At quibus temporibus facultatis assuetus praeccepta, ac theorematata apte, diserte, copioseq. tradita sunt, eam facultatem, seu disciplinam in ipsomet opere, ac praxi praestantem consummatamque fuisse. Ecce enim Architecturam quo tempore non defuerunt scriptores, qui commentarijs suis eleganter copioseq. explicarent, ut Augusti seculo fecit Vitruuius; proxime superiori Serlius, Palladius, Scamotius, alijque; opera quoq. illius atq. effectum non disparem fuisse; ex ipsismet aedificijs satis apparet. Intermedijs autem temporibus; hoc est post magnam illam mundi catastrophè vsq. ad xv. seculum (quibus si qui extant architectonici libri inconditi plane sunt atq. impoliti) opera quae videmus Deus bone, quam sunt absurde, & ruditer aedificata! Hoc i. i. ur posito, quod verissimum est; si veterum commentarij de rebus musicis qui su-

per sunt, posterioribus antecellunt, ordine, perspicuitate, breuitate, elegantiâ, doctrinâ; inficiari certe non possumus opera quoque ipsa; hoc est cantus, ac modulationes, recentioribus quas quotidie audimus, præstitisse. Quam disparitatem mecum interdum reputanti per mirum sane videri solet, qui factum sit, ut cum aliæ liberaliores disciplinæ, quas eodem gradu cum musica ponere possumus, ut ea quam memoravi architectonicâ; ut ars medicâ; ut militaris, tot omni genere laudis præstantes autores sortitæ sint; vnicæ hæc infelix facultas, tam paucos nacta sit qui illam pro dignitate excolerent. Nam si quis mihi exceperit Iacobum Fabrum, Franciscum Salinum, Iosephum Zarlinum, Vincentium Galileium, Michaellem Prætorium, Marinum Mersennium, Herculem Butrigarium; aliosque per paucos; quem vos mihi ostendetis qui triuialia quædam ac plebeia, & centies ab alijs dicta non ediderit? Annon & hoc maximum indicium est, quam frequenti olim in vtu fuerit utraq; musicæ species, tam contemplatrix, quam effectrix, quod in multas valdeque inter se discrepantes sectas diuisa fuerit; quæ à suis autoribus nuncupatæ, per longas scholarum successiones perdurasse videntur? Nam præter duas illas celebriores, & quasi e diametro inter se pugnantem Pythagoricam, atque Aristoxeneam, nonnullas Porphyrius recenset, quas non temere alibi memoratas reperimus; ut Archestrateam, ab Archestrato (qui Prodomæo præiuisse videtur in sensus iudicio cum ratione iungendo;) ut Agoniam, Philisceam, Hermippeam. Quibus addere licet Antigenideos, & Dorionios, ab Antigenida, & Dorione denominatos; ac valde inuicem contrarios; ut ex Plutarcho satis constat. Nam sicut sectarum diuersitas apud philosophos, quæ in tot varias discordesque sententias abierunt, indicio est, quanta contentione, subtilitate, copia, ac studio partium philosophia olim agitata fuerit (quod etiam in Iurisprudentiâ veteri Sabinianorum, & Proculianorum sectæ ostendunt; & in medicina, præter alias magis speciales, Dogmaticorum, Empiricorum, & inter utramque Methodicorum.) sic etiam necesse est præscam Musicam tam longo tempore, tantisque opinionum dissidijs per quæ diligenter exercitam fuisse. Nihil enim est, quod ingenia sic exacuat, ac scientias, & disciplinas ad summam subtilitatem, ac perfectionem perducatur;

ducatur: quam assidue sequitur neque congeffione, neque accidenti sententiam, concretionemque tam lingua quam stylo vigentes. Non liquimur: sed perferuntur eadem, tamquam, simulis atque imitamentis Recentiorum acutur indifferenter hanc calculum: ampliamur, et colendamque, ut praedictum hominum acupatur. Primum antiquiores apud Graecos musici, & omnibus didigent in illis; & gravitate morum conspicunt; & liberaliter instituta sibi se leguntur. Deinde Divinos honores, vetus Graecia iis decrevit, qui praecipuo aliquo, inuento, non mediocriter humano generi profuissent. Quae quamvis damnabilis fuerit, atque impia consuetudo; multum tamen sine dubio valuit, excitandis illorum animis ad eandem artes, atque inventionem graviter amplificanda. Scitans enim est, Artes honorem trahunt, cuiusque tunc maxima est gloria, cum Principum ac populi favor largiter iis aspirat. Multum etiam praemia ac liberalitas, procerum erga tenuiores, prodest: atque haud scio an multo magis. Quibus vero loco, nam quam quandam ad excitanda studia, vim habet, emulatio inter eos, qui ad eandem gloriam nituntur. Quibus in rebus, quam longe, a veterum consuetudine, descruimus, quae, si, ut culm, diligenter attendite. Primum si personae inter se contendunt, dies vix potest, quanto intervallo praefici illi musici dignitate, atque existimatione, his novitijs antecesserint. Dicam audacter, quod res est, etiam te audiente Philopone: nec verebor, ut ex te scitis, si quid amittitur, bonus est, promittitur: non enim moderationem animi tui, ac veritatis studium. Deinde cum videri hinc, sic atque integritate, factum me, minime tibi molestum esse debet, si, quibus praecedentibus, et sic, ut videtur, non paucos tui dissimiles, repedit affirmaverim. Quid enim? An si Tullus noster, aliquem ex ijs Regibus, aut Ducibus, quidam, factum bellum Hierosolymam profectum, contage, hinc, custodiam, vix cupiam, ex vestro, vel canoribus, et, hinc, dante, scripserit, ut apud Homerum Agamemnon ad Troiam proficiscens, fecit; non cum omnes deriderent, et, quibus, dicit, aliquis, tu meram nobis fabulam, non quod factum, re vera est, in testimonium aduocas. Et ego quoque, fabulam esse non historiam, putate. verum tamen, princeps ille poeta, ut, ut pote, morum, et, artis, sua non ignarus, minime fabulatus, esse opinor. Clytemnestra

vno rem ab Agamemnone longinquam expeditionem suscipiente, citharædo commendatam fuisse; qui eam & suis cantibus oblectaret; & salubrib. monitis regeret; nisi optima tunc existimatione fuissent artis musicae professores. Nunc autē quam bene audiant (quamquam multi excipiendi sunt optime morati, actui Philopone, similes) nihil dico amplius: res ipsa satis per se clamat: Neq. id dissimulat ordinis vestri princeps Zarlinus; et si quis alius ingenua veritatis studium profiteretur. Gallileium enim tamquam paulo sibi infensiolem citrabunt fortasse: nec auscultabunt Guidonē, quamquam recentioris. Musurgia archagetens, ut nimis antiquum & calcum. Veruntamen operæpretium est audire quid iste de ætatis suæ cantoribus iudicauerit: *Temporibus nostris* (inquit) *isset omnes homines maxime facti sunt cantores.* Sed missum faciamus tam rudis seculi iudicium; ne quis argutus in huius positionis homines, illud maligne detorqueat. Ceterum non est quod quisquam cauetur parum referre quali nam ortus sit genere is, qui Musicam artem exercet: aut quibus moribus præditus. nam primum, etsi multos videmus obscuro loco natos in musica ac poetica mirifice excellere; quod animum sortiti fuerint nobilem ac liberalem; ideoque sublimes ac splendidas quoque cogitationes parturiant; haud paruum tamen afferre cumulum posse videtur ad animi præstantiam atque indolem, claritudo generis, atque natalium; ac nobilis liberalisque educatio. Quam esse causam audiui qui dicerent, cur in Venusini Principis, ac Thomæ Peccati patricij Senensis canticis, nescio quid non vulgaris ac plebeij saporis; sed elegans ac magnificum audiat. De præmijs autem atq. honoribus veterum musicorum multa passim ab autoribus narratur, quæ, ut hodie mores sunt, vix credibilia videntur. nam ne quid loquar de theatralium ludorum impensis (quæ tamen magnam habent cum rebus musicis affinitatem; atque apud Plinium aliosque scriptores cognosci possunt) Amœbæus professione citharædus, cum Athenis prope theatrum habitaret, nunquam in scenam canendi causa prodijt, quin Atticum talentum peræque in singulos dies acciperet. Quod si Atheniensium ciuitas, cuius nō immensæ fuerunt diuitiæ, tam liberali stipendio cantores auroavit, quid fecisse tandem existimatis Macedonū Reges tanto opulentiō

seniores, atque Alexandriam hospitibus; posteaque illos qui vel
Alexandria, vel Antiochia regnauerunt; in omnium affluentia re-
rum hinc percipere delicias doctroque sensu deditissimos? Sed ut
ad Romanos nostros transeam, Roscius ille Ciceronis familiaris;
a quo etiam defensus est; mercedem diuinam de publico mille
denarios, sine regalibus suis accipiebat; ut scribit Macrobius in
Saturnaliis; qui quamquam proprie comædus erat, non musi-
cus; quoniam tamen comædiarum etiam quadam partes canebantur;
non abs re fuit eius quoque meminisse. M. Antonius Triu-
uir Anaxenorem quemdam ob insignem citharodici peritiam, qua-
tuor ciuitatum tributis locupletauit. Vespasianus princeps, qua-
quam alioqui fordidus atque auarus, ut Suetonius in eius vita
narrat; ludis quibusdam in theatro Marcelli exhibitis Apollina-
ri tragædo quadringentos, Terpno, Diodoroque citharædis du-
centa, nonnullis centena; quibus minimum quadragena festertia,
super plurimas coronas aureas dedit. Hodie ve o inter cantores
accitharistas recensere quidem nonnullos possumus ex artificio
suo aliquantum locupletatos; ex symphoniarum autem, verisq[ue]
musicis, ut arbitror neminem. Quod porro quarto loco supra
inueniebam, quantam vim æmulandi studium ad consummandam
et poliendamq[ue] musica arte attulerit, res sic se habet. Nulla fe-
re fiebant apud Græcos sacra certamina (sive ea vniuersa Græciæ
essent, sive singularum nationum, aut ciuitatum) nulla festa: nulli
ludi: nulli canentium, ac saltantium chori: nulla apparatusa spe-
tacula; immo ne apud Romanos quidem; quamuis frequenti-
sime ederentur; quia scenici omnes, musiciq[ue] artifices, seu voce,
seu organo canerent, sine saltarent (quod ad musicam quoque
pertinet) quin propositis amplissimis præmijs, partim honorificis
tantum, partim etiam non modice lucrosiss, inter se concertarent.
Quo pertinent non quibus generis corona, palma, currus, immuni-
tates, vestimenta magni pretij, numerata pecunia, ex aere, argen-
to, auroq[ue] vasa; aliaque quæ recensere non vacat: ut nemo tam
ignauus esset, quin ad alacriter munitis suum obeundam egregie
animaretur. Iam vero eiusmodi coetus, atq[ue] panegyres tanta
splendidiorum hominum vndiq[ue] consuetium frequentia atq[ue] ap-
paratu; tanta hilaritate, ac læticia celebrabantur: agonismata ve-

ro. siue certationes de legitimitate ista in illa caupione uel gloriæ
 ea dignitatis opinione peragatur. ut in meli prope fidem ta-
 cedat. Plura in hac sententiam adderentur, si specialibus et rom-
 plis conquisitis, eam illustrem confirmare uoluerit, nisi Argonstia
 Berri-Fabri, qui uide sumus, de Sibiri, ad solidi iudicij crederent;
 cui quo cetera peti possunt. Illis solum addit in Rychni, principis
 certaminibus, quæ non minor forme, quam Olympia illiguntur
 erant. acromata musica, nisi ab antiquissimis temporibus roman-
 farim fuisse adhibita, non humanarum, modo uocum, ad cithari-
 tibiamq. canentium, uerum etiam tibiarum per se, ac uiam for-
 tasse generis; eam uero præferunt, quæ in de Rychni uiam nomen
 sortita sunt; corruptoq. etiam non uocabulo in *trava*, uocantur
 Græcis; uulgo apud nos *flaut*, a flando, quæ uel ipse uel cum
 ges quoq. nonnullos depugnasse legitur, ut ait de Pindari, et
 nonem Syracusanum; qui curu pariter, et pro quo singulari, ut
 quanto fuisse, tunc in pheris, credemus auleticam opud Græcos
 rem; quæ nunc quidem phorsus euitur; in qua Midas, quidam
 Agrigentinus, cum uictor extitisset, a nobilissimâ poetâ Pindaro
 pulcherrimâ odæ meruit Epinicion; quam hodie non sine ad-
 miratione legimus; non minus quam idem ille Syracusanus Rex;
 & Catana conditor Hiero. Dignum profe cto præterquam quo quibus
 animo erecto, excelloq. præditus certatur, operetur, laboribus;
 ac meditationibus, ad promouendam musicarum, et uiam, et
 palmam, egregie accenderetur. Mentem tamen, cum non sine mol-
 rum raptum propostâ spes; sed etiam, pariarum, a cedere coris, ut
 tus à tergo ugens; properantibus ad laudem; incitamento esse
 soleat; si uerum aestimare uolumus; non minus posteriori hac par-
 te, quam illa priori, hâ digna ætate debilis, atq. infirma est, promou-
 uenda musæ gloriâ. Non de fuctum quippe antiquitas, qui pri-
 tim seueris ad amissionibus, ut philosophi apud inridiculis, ad
 moribus dictis, ut Comici poetâ; iniquam musicorum, sic am-
 (quæ uisus, curiosa nouitatis, ceterorum, specula, non iniquam
 petulantius euagatur) compellerent, atq. si inordinem, to digere;
 testimonio sunt elegâtes Phæcratis, & Aristophanis uersus apud
 Plurarchum, in quibus, musæ res, in dicitur, quæ in dicitur, ad dicitur,
 stans; nouus corruptos, ad dicitur, quibus, in dicitur, dies, in dicitur,
 magisq.

magisque affligebatur à præcipuis illis Melopœsia magistris Melanippide, Cinesia, Phrynide, Timotheo, Philoxeno: Nunc vero redacta res est, ut nec quisquam reperiat, qui effeminationem quemdam ac leuiusculum; qui iam passim inualuit; canendi modum, seuera lege cohibeat; nec affectata illa proluxaque; ac sæpe hiulca melismata, ad certam normam redigenda existimet: aut dies solennes, ædesq. sacras suam celebritatem ac frequentiam habituras putet, nisi mollioribus ac sæpe parum decoris cantibus, magnaq. uocum atq. instrumentorū cōfusione certatim omnia personent. Quam musicorum licentiam cum reprimere ac refecare iuxta Sac. Trid. Concilij sententiā Marcellus Secundus sapientissimus Pontifex statuisset, nescio quomodo unius musici astutia imponi sibi passus est; tantique facinoris gloriam de manibus eripi. Nunc, si vobis videtur, rationū nostrarum summam; antequam dies elabatur colligamus. *Cum omnes uerū significassent perorandi iam tempus esse; tum Charidorus recollecto paulisper spiritu, & quasi de integro ordiens inquit,* Ex dictis satis constare arbitror, quamplurima egregiaque huius facultatis commentaria ab antiquis philosophis, harmonicis, grammaticis conscripta funditus periisse: pauca illa quæ supersunt, recentiorum scriptis non vno genere laudis præstare: ex eorum præstantia Melopœiæ quoque ac totius praxis excellentiam, certa persuasione colligi posse: nec minus e poëticis quæ supersunt operibus. Præcipuam harmonicæ partem quæ circa tria genera melodiarum, ac Modos seu Tonos versatur, non satis hodie perceptam fuisse. Credibile non esse hanc disciplinam quæ mille ferme annis apud Græcos adoleuit; atq. ad summum peruenit; centum vel ducentorum annorum spatio, quibus reuiuiscere cepit, ad eundem perfectionis gradum ascendisse: præsertim cum paucissimi hodie elegantem doctamque musicam in pretio habeant: actam multa sint quæ liberalium artium progressus, atque ingeniorum cursum retardent: quæ omnia priscis seculis proniora fuerunt: quod allatis aliquot exemplis comprobauimus: indicata etiam disparitate adolescentis olim, ac nuper repuerascentis musicæ. Demonstratum etiam est multo honestiorem olim habitam fuisse Musicam facultatem;

tatem; ac maioris in Republica ponderis. Crebriorem quoque eius usum, ac nihilominus legibus astrictiorem, ordinatiorumque fuisse apud singulos Græciæ populos; immo apud antiquiores Romanos ac Tuscos; cæterasque politiores atque humaniores gentes. Antiquos musicos plerosque eximios extitisse poetas: recentiores cum poëtica, tum alia um disciplinarum fere ignaros; eorumque non paucas fuisse sectas, multam inuicem discrepantes: satis certo indicio in hac facultate diligentissime ac subtilissime eisdem consueuisse versari. Multum quoque ad eius perfectionem, contulisse claritudinem generis ac splendorem illorum, qui tunc illam exercebant: quod exemplis etiam firmavimus. Potissimum vero præmia: quæ longe tunc vberiora huius professoribus tribuebantur: nec non Commissiones festorum, ludorumque, in quibus certatim inter maximos plausus exercebantur: nec minus Comitorum poëtarum libertatem, qui in musica corruptores acriter inuehebantur. Nunc vero vix aliquem reperiri, qui castigandæ musurgorum licentiæ curam ullam intendat. Quæ cum ita sint, quid ex ijs efficiatur, non obscure videtis. nobilissimam videlicet hanc facultatem, non modo non ad summum hodie venisse perfectionis fastigium; vt eius professores arroganti quadam philautia subinde iactant; alijque etiam extra hunc numerum, blanda eius suauitate pellecti, nimis facile sibi persuadent: verum à veteri illa quæ Græcis Romanisque temporibus floruit, longo interuallo superari. Quibus dictis cum omnes pariter confurxissent, *Philoponus* Videris (*inquit*) mihi Charidore veterum oratorum vsus artificio, exemisse dicendo diem; ne quid aduersus sententiam tuam pro Neotericis respondere possem. Verum non sic abibit. sumam mihi aliud tempus, quo, vt potero, & antiquos impugnem; & nostros, quos tu egregie contemnis, defendam. *Et Fulgenius* Æquum (*inquit*) postulare videtur *Philoponus*. quare cum & Charidorus siluerit; & causæ gravitas ea sit vt vnica actione disceptari nequeat; comperendinemus eam, si vobis placet. *Cum idem omnibus placuisset*, Non modo (*subdit Charidorus*) longiori sermone diem consulto non extraxi, vt tu *Philopone*, credo iocandi causa, dicebas; verum de industria multa refecui; ne vos tædio, me labore conficerem: Perendie autem

lis perbelle dijudicabitur, postquam & tu defensione tua perfun-
ctus fueris; & ego, reliqua absoluto. **S**upplum enim est mihi
dicenda, quae ad singulas Musicae partes proprie spectant: potior
videlicet ac ponderosior. Actionis meae pars, quam ut vultis pri-
us vel posterius exlequar. Satius erit (*Abgeor Polyamus*) ut Phi-
loponum prius audiamus. etenim cum gratior huiusmodi alter-
natio futura est: tum reminisci facilius poterimus, quibus, quoque
ordine à te propositis rationibus ex aduerso ipse repugnet, si non
tam multa simul coaceruentur. His ad hunc modum transactis,
Philoponus cum Eumolpo post officiose impertitas redditasque
salutationes, reuersus est domum. Polyamus vero confectis ali-
quot cum Charidoro spatijs; frustra que ab eo inuitatus ad cœnam,
paulo post & ipse discessit.

Libri Primi Finis.

DE PRÆSTANTIA MUSICÆ VETERIS

Liber Secundus.

AD VENERAT absoluendo certamini de veteris musicæ præstantia condictus dies : cum remittente iam æstu Polyæmus Philopono atque Eumolpo comitatus , redijt ad Charidorum, nescio quid secum in hortulo tunc tacite meditantem: qui cum amicis intrantes lætus atq. alacer excepisset; atq. officiose, vt solebat, amplexus esset; vna cum ijs allatis subseclij in atrio confedit. Mox cum paululum requieuisset; *Polyæmus*, En (*inquit*) campus, en stadium in quo institutum nudijster tuis de pulcherrima hypothesi certamen, fauentibus superis, cõsummandum est. Quod bene vertat igitur cum philomusis omnibus; tum reipublicæ litterariæ vniuersæ; agite fortissimi antagonistæ munus vestrum strenue adimplere: & tu prior Philopone, si quid habes aduersus ea rationum tela, quibus nuper Charidorus pro antiquis in neotericos acriter, copioseq. pugnavit; tuis armis instructus congregere. *Tum Philoponus* Duo, *inquit*, mihi video esse proposita, & vt defectus ac vitia antiquæ musicæ detegã, & hodiernæ præstantiam demonstrẽ: quorum alterum haud proclive factu est; nullis iam superstibus, vt vos eruditi affirmatis, cantionibus veterum, quæ librari atque exigi possint; ab eo præfertim; qui non ita multum, vt nostis, in politioribus eiusmodi scriptis versatus sit: alterum vero pene superuacaneum videtur: elegantiam hodiernorum cantuum, summũq. artificium ostendere.

dere. Quod si in tam manifesta eorum claritate & pulchritudine
facere conabor, mero meridie, quod dicitur, lucernam accende-
re videbor. Exequar nihilominus partes meas, ut potero; ne mi-
feram hanc meam nutriculam, quæ me alit; quæ me sustentat;
quæ mihi nonnihil famæ conciliat, indicta causa me præfente
condemnari videam. Inficiari nemo potest opinor, ubi præcipua
alicuius facultatis pars manca mutilaq. est, quin tota ea facultas
imperfecta ac minus elaborata censei debeat. Quam tu vero Sym-
phoniurgiam Charidore vocas, nos Contrapunctum, præcipuam
ac potiorem fere Musicæ facultatis partem esse, omnes credo con-
sentient; nisi supino prorsus, aut nullo iudicio sint. Quid enim
quæso aliud homines cogitant, cum musicæ mentionem fieri au-
diunt, quam duarum pluriumve vocum suauem copulationem?
quam siue concentum, siue consonantiam, siue symphoniam, siue
harmoniam vocemus, haud multum sane interest. Atqui longe
imperfectissimam fuisse apud antiquos concertum componendo-
rum rationem, quis eat inficias? cum nullum ditoni, ac trihemito-
nij consoni, quod recentiores semiditoni vocant; & quod exin-
de sequitur, nec vtriusque senariæ, maioris videlicet ac minoris,
vsum aut notitiam habuerint: in quibus tamen tota pene musicæ
varietas, atque elegantia sita est. Hoc ita esse ut dixi, palam
eusticunt auctores veteres, quotquot extant omnes; atque in his
etiam Aristoxenus yester: qui vno consensu, ut audio, ubi conso-
nantias recensent, omnium minimam Diatessaron agnoscunt. Ex-
cludunt igitur duas illas quas dixi ternarias, siue ditoni ac trihe-
mitonij, quæ minora sunt quam diatessaron interualla: atque
ab omnibus recentioribus inter consonantias sine controuersia
recipiuntur. Deinde cum veteres vsi sint, ut à peritissimis theo-
ricis audiui, ea diatonici specie quam ditoniæam vocant: cuius
tetrachorda duobus maioribus tonis ac limmate constant (ubi
nec ternariæ senariæq. consonantes locum habere possunt) quid
inde sequatur nemo non videt; antiquos videlicet ijs omnino ca-
ruisse. Quæ si vobis fortasse interioris altiorisque doctrinæ vide-
buntur, quæ ut ab homine imperito, qualem ego me agnosco, pro-
ficisci potuerint; pleraq. accepisse me sciatis à viro, cum in vtra-
que musicæ parte eximie docto; tum eius probitatis ac famæ, ut
nulla

nulla suspicio esse possit, nugas ab eo mihi esse diuenditas; De Be-
tro Heredia me loqui intelligitis: qui primus Donij nostri suauis
specimen edidit veterum ac genuinorum Tonorum mixture. Sed
vt ad præscorum hominum concentus redeamus; si quidem amba-
bus ternarijs ac senarijs caruerunt, necesse est eos plane simplices
atque vniformes fuisse; ac propterea omnis prope suauitatis ac
lepôris expertes. Quam simplicitatem non modo Zarlino noster
in veterum canticis astruit; vbi, si quando duo cantores, induce-
bantur, non simul eos concinuisse; sed alternatim docet; verum
etiam Gallileius vester; vbi veteres diserte contendit consonan-
ter canere non consueuisse: hoc est ad morem nostrum variatis
subinde symphoniarum speciebus. Licet enim succinente exem-
pli gratia tibia, cantor aliquis, canticum suum quodpiam acutius
incineret, eodem tamen perpetuo tenore atq. intervallo, virum-
que melos, tam vocale, quam organicum, ad finem vsque decur-
rebat: immo vnum atq. idem erat (neq. enim acumine tantum,
aut grauitate variantur mele, vt scitis) quamquam ex duabus
vocibus conflatum: quippe quæ inuicem perpetuo distarent aut
Diapason, aut Diapente, aut alio quouis simili consono inter-
uallo. Quapropter mirum alicui videri non debet, nullam vt di-
citant, à præscis autoribus fieri mentionem concentuum polymel-
lorum, siue vt vulgo dicunt, multarum Partium: qualia fere sunt
recentiorum artificum omnia: cum perinde ignotijs fuerint, vt
ea quæ apud Antipodas geruntur. Illud etiam magnopere arguit
antiqorum concentuum egestatem; ac rudem quamdam simpli-
citatem; quod maiori apud eos in pretio fuerit Chromaticum ge-
nus; itemq. Enarmonium, quam Diatonicum: quod contra apud
nos fit: cum tamen chromaticum consonantiarum sit valde ege-
num: multoque magis Enarmonium. Itaque in hoc vix bicinia
confici possunt: in illo vero non sane admodum multiplices con-
centiones hucusque exaudita sunt: quantumuis quis quadricini-
um illud chromaticum Cypriani Rorij *Galami sonum ferentes*; aut
alterum Herculis Butrigarij *il cantar nuono*, obrudat. Vnde
conijcere licet parum studuisse veteres multiplicibus huiusmodi
ac polymelis concentibus, quorum suauitatem nemo non admi-
ratur; cum ea potissimum Genera adamauerint, quæ vix illis ap-
tari

tari queunt. Tertio si verum est, quod Gallileus scriptum reliquit,
 priscos illos musicos trium Generum mixturas minime adhibuisse:
 sed perpetuò vsos ijs fuisse puris: atq; impermixtis, necesse est eor-
 rum melodias multo insuauiores, atq; ad commouendos affectus
 minus efficaces, quam permixtas fuisse recentiorum: in quibus
 chromatici saltem admistionem Generis vsurpatã videmus: qua-
 les exempli causa sunt, quas Venustus Princeps, & Thomas Pec-
 cius condiderunt. Quarto cū veteres illi musici, siue igitur, siue
 nimia quadã seueritate, à condimentis vel ornamentis captuū
 (quæ nos *passagios*, vos eruditi *melismata*, ac *melismos* vocatis opi-
 nor) abstinerint potuerunt quidem eius ætatis cantica vim, & pa-
 thos, ac sonoritatem habere; nequaquam vero eam elegantiam,
 atq; leporem, quem in hodiernis passim audimus; quæ cum miri-
 fico aurium lenocinio astates demulcent; ac pene extra se rapiunt:
 modo apte, ac scienter fiant; nec suauitate vocum destituantur.
 Quinto minime vsquam legimus vsitatas apud antiquos fuisse ar-
 tificioissimas illas, atq; ingeniosissimas concentuum componen-
 dorum leges, quas nos vulgo *Fugas*, *Imitationes*, *Canones*, *Contra-*
puncta duplicia vocitamus; vos elegantius, vt nuper Charidore
 dicebas, *Homophoneses*, *Homocophoneses*, *Homosymphonias circula-*
res & *multiformes concentus*: in quibus nemo fane negauerit non
 eximiam tantum artem, atq; industriam; verum etiam summam
 iucunditatem, ac leporem reperiri. Sexto hodiernæ musicæ præ-
 stantia vel ex ea Instrumentorum copia, varietate, atq; excellen-
 tia, quam passim videmus, colligi recte meo iudicio potest; atq;
 adeo ex ipsa multiplicitate fidium, quæ nonnullis aptantur. Cui-
 bus in rebus quis adeo sit amens, vt nobiscum veteres conferre
 audeat? quos certe ferunt, paucissimis neruis suam Lyram, ac Ci-
 tharam instructas habuisse: quæ tamen præcipua tunc fuisse musi-
 corum organa, te atq; alios Charidore narrantes audiui; atque
 egomet obiter adnotauit in marmoribus, ac nummis antiquis ob-
 uiam, ac manifestam eiusmodi simplicitatem. Iam vero nonne
 vides quo varietatis, ac perfectionis processerint (vt reliqua
 missa faciam) Physaulica organa, & tam multæ polyplectorum
 species, quæ quotidie ab ingeniosis artificibus procuduntur? An
 vlla instrumenta veterum aspirare possunt ad Physaulo hodiernos;

qui

qui tota pene Europa, atq. omnibus prope in templis conspiciuntur? quorum multi sic excellunt, pulchritudine, suavitate, amplitudine, magnificentia ornamentorum, varietate copiaq. systematum, ac fistularum numero, vt miraculo propior res videri possit; & giganteum quodammodo opus; si cum veterum tibijs, ac fistulis comparentur. Septimo si huius facultatis perfectio pensanda etiam est, vt consentaneum videtur, ex amplitudine communis systematis, quam *Gammam* vulgo, vel *Scalam* vocant; necnon ex compendio, ac facilitate discendi hanc disciplinam; multo hic etiam antiquos supergressi sumus. Cum enim, vt audio, illorum Systema XV. voces, quæ Disdiapason spatium conficiunt, non excesserit; nostrum (quo hodie vtimur, à Guidone Arretino solerti consilio adauctum) vicenis constat vocibus; hoc est integro senariæ maioris interuallo amplius. Quid quod idem Guido sex illis syllabis *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La* repertis, & ad vsum præcinerendi adaptatis, effecit, vt quod olim nonnisi longissimo tempore, eueniebat, vt pueri ecphonesin, seu *Intonacionem* interuallorum perdiscerent; paucis nunc mensibus; ac modico labore consequantur? Postremo negare non possumus multo faciliorem, commodioremq. rationem notandi perscribendiq. cuiuscumq. generis cantiones excogitatam esse à recentioribus, quam quæ tunc vigeat; cum ipsismet litteris, siue Græcis, siue Latinis, super singulas syllabas positis, proprias systematis chordas vocesq. designabant, quibus vnaquæq. dictio incinenda esset. Primum enim vel notis temporum, Rhythmorumq. carebant; quibus scilicet easdem syllabas magis minusq. producerent; vel si aliquot eiusmodi signa à chordarum notis discreta, adhibebant, minus apte, atque expedite id facere poterant; quam huius ætatis artifices; qui linearum quinque, & quatuor interstitiorum auxilio, iisdem notulis pro ratione harmonicorum interuallorum, plus minusue sublati, vel depressi, omnem Melicam Rhythmicamque varietatem nullo negotio exprimunt, exhibentque. Atq. hæc fere sunt quæ circa veteris illius, ac tantopere decantatæ musicæ defectus, atq. imperfectiones, vt ab homine non satis ad id parato, breuiter ac simpliciter colligi potuerunt. Reliqua doctiores, atq. in hoc litterarum genere consummati, studiosius, ac solertius indagabunt;

& qua

Et quæ voce, quæ scriptis persequentur. Neque enim deicere
 animum, non multo plura conquiri potuisse, quæ tanquam machi-
 næ quædam ac firmissima tela, in arcem ipsam ac munitiones an-
 tiquariorum (quorum tu Charidore antesignanus es) dirige-
 rentur. Quod autem hodiernæ præstantiam mûsicæ spectat; res
 ipsa per se clamat, quem ad gradum perfectionis nobilis hæc disci-
 plina processerit. Nam, ut omittam gregales huius artis scripto-
 res, quos tu paulo acerbius vilis es infectar; & paucos illos,
 quos laudare frequenter solis, ut Salinam, Zarlinum, Galli-
 leium; & de conditoribus cantionum, tum sacrarum, tum profa-
 narum loquar, quinquam ne credet in priori quidem specie con-
 celluros antiquis fuisse vel Hadrianum Villartium, vel Alo-
 hum Prænestinum, vel Christophorum Morales, reliquosque
 eiusdem classis Melopœios? in posteriori autem specie profano-
 rum, canentium, Lucam Marentium, Pomponium Nennium, Tho-
 mam Peccium; aut ipsum sane Venuinum Principem? aut quem-
 cumque voles ex his qui pari gloria utrobique excelluerunt; ut
 Cyprianum Rorium, ut Felicem Anerium, ut Nannios duos,
 ut Philippum de Monte, ut Orlandum Lassum, ut alios innume-
 ros? Quod si stylum quem vocant Recitatum, ac Monodicum
 potius vocandum censes, ad examen reuocemus, quid quæso in
 Iulio Caccinio, in Iacobo Perio, in Claudio de Monte viridi (quos
 à politissima illa Florentiæ schola prodijisse constat) tibi displiceat
 Si artificiosas magnaq. solertia atq. ingenio elaboratas concep-
 tiones requiris, obsecro Genium tuum Charidore, ut ingenue di-
 cas, an quemquam veterum ad Suriani, vel Theophili nostri
 consummatissimam artem aspirasse putes. Sin autem ad canen-
 di peritiam ac suauitatem gradum faciamus, quem tu veterum il-
 lorum, istis qui nunc Romæ vel maxime florent (ne de prioribus
 loquar) æquaueris? Loreto, Malagigio, Nicolinio, Mario?
 Et si forte mulieres etiam in hanc contentionem vocas, quænam
 inuidia erit, vel Hadrianam, vel ipsius filiam Leonoram cum pri-
 sca illa Sappho conferre? vel si præter bene canendi laudem, insi-
 gnam mûsicæ peritiam ad rem quodq. pertinere putas, Franciscam
 paulo ante à me laudatam Caccini filiam? Arenim in pulsando-
 rum organorum disciplina antiquis cedimus: immo hac in parte,

H

vel

vel maxime triumphamus. Quis enim unquam peritius pſyſalum tractavit, quam Ferrarientis Preſcobaldus noſter? quis pſalterium ſive Harpam, quam Horatius Neapolitanus? quis pandurium tetrachordum, quam Michael Angelus Roſſius? Aut, ne illa quæ ſpiritu animantur Inſtrumentorum genera ſilentio tranſmiſſa ſuccenſas, quem tu priſcorum hominum ſuauius inſtaſſe ceraulum ſive corniculum putas, quam Miſſillum noſtrum? aut qui nunc in Aula Cæſaris eximie florere dicitur, Saniſorium quemdam? Et ne Italis dumtaxat homo Italus impenſus laudari videar, quis antiquorum tam ſcite concinneque teſtudinem pſſavit, quàm Gualterius ſenior apud Gallos; aut chelomidem Gallicam, ſeu *Mandoram*, ut Fauarolius quidam? aut panduram hexachordam, ut is quem ſuper vidimus atque admirati ſumus, Mangarius homo Aquitanus? Iam vero, niſi aurium noſtrarum ſenſum proſus negligimus; niſi populi audicium omnino repudiamus: niſi for procerum ac ſplendorum hominum ſuffragium penitus aſpernamur; fatendum nobis ultro eſt, tam vocales quam organicos concentus huiuſce ætatis, ſummam obtinere ſuauiſſimæ ac præſtantiſſimæ laudem. Quid enim dulcius aut iucundius auribus accidere poteſt quam *Marialis* aliquis ſeu *Scoliaſma*; ut Charidoro placeat aut rhemarium, ſeu *Moretum* quiniſ ſeniſque vocibus modulatum, apteque diſpoſitum? Quid delectabilius quam vno eodemque tempore diſpariles ſonitus harmonica vi rationeque, ſic invicem temperatos atque connexos audire, ut nec plenitudo grauiorum acutis; nec acutiorem penetrabilitas grauiſſimis; neque amborum ſonoritas medijs officiat? cum & illorum tinnitus, & horum bombus; & æquabilis mediarum vocum tenor, admirabili artificio permixteantur, ut nihil diſcrepans, nihil diſſonum, nihil inconcinnum reſulter. Partim enim antiphonarum, quam Diapſon obtinet, lenitas, blande permulcet: partim paraphonarum, quam Diapente poſſidet plenitudo, incredibili dulcedine perfundit auditum: partim ſymphonarum varietas diuerſitate quaſi guſtum, excitat, vellicat, ac titillat, non tam aures, quam internos audientium ſenſus. An vllum quæſo ferulum ex varijs lapidiſque edulijs à peritiſſimo coco paratum, tantum aſoti alicuius palato ſapit; quantum, cruditis ac delicatis auribus, eiſe modo di con-

di concentus aridet? An vlla pictura diuersissimis, variegata coloribus, actuosissimis animata figuris, sic tehet oculos atque attentionem in intuentium, vt eiusmodi acroama diuina, quadam arte compositum philomulorum aures atq. animum, tenet, allicit, demoratur? Nam dum celerrimis ac lepidissimis excursibus, summam quasi regionem Incentores vltro citroque pererrant; Occenrores sedatori motu mediam decentissime circumuagantur; Succenrores vero multo adhuc sedatius ac lentius, inferioris partis quasi stationem firmissime tuentur. quandoque tamen permutatis vicibus (adeo nostri scilicet similitudinem ac fastidium vitant) & Netodis tardiores motiones, saltusque concedunt: & Hypatodis contra celeriores, perque propinquos gradus progressiones. semper tamen atque vbique suauitati, elegantiae, varietati, artificioque studetur. hinc frequentes argutissimorum ac praedulcium melismatum vsurpationes; & Compismorum in clausulis iucundissimus vsus. Hinc variae rhythmo, um formae, crebraeque mutationes, hinc distributis partim canendi, partim silendi vicibus, nunc selectissimae alicuius vocis, omnibusque elegantijs conditae accentiuiculae: nunc duarum aptissime contemperatae modulationes: nunc plurium plenius ac resonantius conspirantes concentus; atque in plurimas schematum & colorum species solertissime distincti. Ecquis vero hic non admiretur tam crebra illa peneque coniuicta pericoparum ac melismatum imitamenta; quae venationis cuiusdam simulacrum non oculis; sed (quod iucundius, quia rarius) auribus bellissime exhibent? Quid enim aliud quae lo refert netodi alicuius citatim praecinentis; & nunc sursum versus ad acutos sonos, nunc deorsum ad graues properantis, festiuum aliquod melydrium, ab alijs symphoneticis pone consequentibus, atque eadem pene vestigia ordinatim relegendibus ter, quater, ac saepius repetitum, quam lepuleculi fugientis, atque insequentium canum vnus post alium, nunc per accliuia, nunc per deuexa spectaculum? Quis porro vsque adeo sensuum hebes, ac rusticus sit, vt eiusmodi atque alijs quamplurimis lusibus, quibus concentus scitissime variari atque edulcari solent, non capiatur, non molliatur, non liquecat? Quantum enim, per Deum Immortalem, delectationis habet liquidissima aliqua vox leniter ac sensim

Increscens; mox ad plenam usque prolationem effusa; Quanta
 decora quædam exclamationes, cum adiuncto plasmate repen-
 te eubrata; & quasi amentata quædam iacula ad intimos usque
 audientium sensus, atque animorum sinus contorta; Quanta
 collisi durius soni; & acidum nescio quid ex diaphoniarum inter-
 positu auribus propinantes, ut dulciora quæ sequuntur efficiant;
 quantum suspensa illico vox, ac silentiomersa; & mox, ubi mi-
 nime putes, emeritura; Quid suspiria? quid pauas? quid simula-
 tæ clausularum finitiones? quid artificiose sensuum Imitationes,
 singula pene verba exprimentes? quid loquaces garrulæque res-
 ponsiuncula? quid antimelismata? quid pærecheses? quid suaves
 Echus expressiones; non tantum bis; sed sæpius, remissæque pau-
 latim spiritu iterata? Quid graciles, tremulæque vibratiuncula
 friinnientium auctularum garrus bellissime exprimentes? Quid
 alia hexcenta oblectationis aucupia, quibus musici nostri astan-
 tium auribus vaferrime lenocinantur; ac plausum multitudi-
 nis consequuntur? Nemo enim non videt qui festis diebus ad ce-
 lebriora quæque huius Urbis templa concursus fiant, si quan-
 do apparatus alicuius concentus rumor increbuit: præsertim
 ubi plurifariam distributis choris, atque electioribus vocibus,
 nouæ quædam accentiones audiendæ sunt. Et merito sane: nul-
 lum enim aliud acroama tanto studio viget: tanta frequentia col-
 litur: tantæ voluptate percipitur, quam electorum symphoniacor-
 um multitudo, sub eximio aliquo magistro saauiter perire q. con-
 tinentium. Cæterum non expectatis opinor ut autoritates ac suf-
 fragia cum procerum ac splendidiorum hominum, tum vero etiã
 eruditorum ambitiose colligam (infima enim plebecula quid exi-
 stimet parum refert) qui hodiernam musicam, ut nunc se habet,
 antiquæ illi suo iudicio præferunt: cum vnico prope verbo rem-
 possim absoluerè, si dicam, omnes: pauculis ijs fortasse exceptis.
 qui nimium se credulos Græcis autoribus præbent; si quando aut
 furorem ebriosorum iuuenum excellentis cuiusdam melodix vi,
 sedatum ac repressum; aut difficiles morbos persanatos; aut ipsam
 si Deo placet, pestilentiam depulsam; aut similes alias nugas, ne-
 scio maiori ne vanitate, an insolentiã deblaterant. Verum ma-
 lignitatis humanæ vitio fit; ut nescio quis olim verissime affirma-
 uit;

vit, ut vetera semper in laude presentia in fastidio sint. Hæc cum
 dixisset Philoponus, ac petorasse videretur, *Eumolpus* eius discipulus
 turbatoris vultu in eum aspiciens. *Quælo* (inquit) optime magister,
 ne populares meos asperius quam mores tui ferre videantur, in-
 cessas: ne mihi necesse sit aut fidem ac patrocinium *Polyæni*, pro
 eorum causa, aduersuste implorare; aut citius quam putas, in
Charidori partes, ac factionem antiquariorum secedere. *Espos-*
liphonus leniter *fabriacem*. Quando (inquit) tam fluxam fidem (ne
 non verus ac germanus *Græcus* videare) mi discipule nobis præ-
 stas, vt tam leui occasione, tamq. festinanter, & causam n. stram
 prædamnare velis, & in aduersariorum castra transfugere; nihil
 te moror: facito quod iubet. vide tamen ne cum antiquum Mu-
 sicum prorsus mutum ac desertum deprehenderis; immo iam se-
 midirutum, & senibus oblitum; ac te præproperi tui consilij por-
 nitere ceperit; omnem tibi apud me aliosque magistros receptum
 in posterum præcluseris. Cum peracta causa erit, de hoc videbi-
 mus (inquit *Polyænus*) nunc ad responsionem se paratam *Charidori*
 audiamus, si placet. *Tum illi*. Non me latebat (inquit) qui-
 bus argumentis antiquorum musicam oppugnaturus esses *Philo-*
pone: peruulgata sunt enim, cum in quorundam vestri ordinis
 sermonibus, tum in plerisque recentiorum libris: quare nec ma-
 gnum erit negotium ea refellere; nec longis verborum ambagi-
 bus vtendum erit nobis. Nam quod prima in acie, tamquam *A-*
chilleum argumentum nobis opponebas, à symphoniurgia peti-
 tum (vt summatim tibi respondeam; ac pleraque in posteriorem
 partem *Actionis* meæ differam) concederem illud valere, si quæ-
 admodum antiquos rei musicæ scriptores, saltem qui nunc extant
 (eadem enim sensisse omnes iurare non ausim) nullam fecisse mē-
 tionem secundarum consonantiarum (quas *Zarlinus* imperfectas
 vocat) fateor atq. consentio; ita neq. eas adhibitas in vsum fuis-
 se probares. Nec sufficit mihi si dicas, ditonum, trihemitonium,
 senariam vtramq., in veterum concentibus quoquo modo exau-
 diri consueuisse: quis enim hoc neget? verum eâ plane ratione,
 qua vulgo consonantias disponunt, collocari solita esse eiusmodi
 interualla ab antiquis contendo: hoc est consonanter prorsus:
 nec tantum strictim aut per transfennam, vt aiunt; sed longioribus
 etiam

etiam temporibus; vt in primarijs consonantijs solet. & si autoritatem requiris, habeo locupletem huius sententiæ astipulatorem non Gallileiū modo in eo opusculo, quo Zerlini libros examinavit; sed doctissimū illum Hispanum, qui mihi omnium pene instar est. *His consonantijs* (inquit Salinas libri secundi cap. 1. de Musica) *semper vsi sunt homines, & semper videntur, tam in canu, quam in modulationibus quæ in musicis fiunt instrumentis. Cum contraxisset frons Philoponus; ac mirari se se ostenderet. Mirum hoc tibi videri nō debet* (*Charidæus ait*) priscos illos musicos tametsi secundaria hæc interualla, qualia sunt ditonus ac trihemitonium, consona agnoscerent; atq; ijs, consonantiarū aliarū in morē vterentur, nihilominus in consonantiarū classem ac censum ea non retulisse. Nōlebant videlicet doctrinæ ac placitis eorum qui hanc facultatem *ἰσισμικὰς*, magnaque cum autoritate tractarunt, Pythagoreorum videlicet, palam refragari; quamuis re atque opere ijs aduersarentur. Quid enim? an vos quæso practici non idem prorsus facitis, dum Diatessaron inter dissonantias ascribitis; quamuis, vt nudius tertius ostendi, eam reuera vt consonantiam adhibeatis? *Subiicit Philoponus*, Paucos hodie superesse puto, postquam Zarlini opera peruulgata sunt, qui Diatessaron inter dissonantias connumerent. at enim ditonium ac semiditonium, atque vtramque senariam apud omnes vere antiquos scriptores in album dissonantiarum referri non diffiteris. vides igitur disparitatem. Immo (*subdit Charidæus*) res adamussimā conuenit. Vt enim recentiores practici quotidiano fere doctorum conuitio permoti, Diatessaron dissonantijs adnumerare ferme desierunt; sic etiam fecisse veteres illos, sed ætate posteriores, circa ditonium ac semiditonium credibile est: quamuis pro certo affirmare id non possimus; quòd eorum scripta deperdita iam dudum sint. Nec sane multum mouere nos debet eorum numerus qui alia omnia docent. Nam si Aristoxenum ac Ptolomæum excipias (quem etiā Salinas non abhorruisse suspicatur ab ijs qui secundarias consonantias agnoscut) quem tu aliorum ex propria sententia loqui censēs; ac non potius tamquam ex Aristoxeni ore; & quasi pedarios Senatores, principi illi Senatus musici assentiri? Minime igitur mirari debemus Bacchium, & Gaudentium, ac reli-

reliquos huius farinae scriptores; immo nec Aristidem quidem ultimam consonantiarum cum Aristoxeno diatessaron agnoscere: qui quamvis circa praxin atque usum à Pythagoreorum placitis longe recesserit: minime tamē eorū dogmata, tamquam indicto bello, propalā impugnare sustinuit: cum præsertim Xenophili in ea schola percelebris philosophi auditor fuerit. Quam sane causam non probabilem tantum; sed etiam verissimam puto; cur secundarias consonantias (quamvis perinde ijs, ac nos facimus, veteres vterentur) in consonantiarum censum non referrent; neque illas hoc nomine dignarentur: sed vel *synchordias*, vel simili alio vocabulo fortasse nuncuparent: quamquam post Didymum musicum; qui Diatonici retrachordi veras rationes rectius quam illo priores sine dubio percepit; atque constituit, maiori consensu inter consonantias receptas fuisse existimo. Deinde an non satis certa extant indicia, ex quibus conijcere quis possit, veteres simili prorsus ac nos ratione, suos disposuisse contentus? Quid attinebat quæso tot sonituum notulas per singula Genera Modosque distributas, tam scrupulose excogitare; atque eas quidem duplices; ut aliæ humanæ voci, aliæ nervis atque organis inferuissent, si perpetuo parilique tenore, ut Zarlino & Gallileio visum est, canentis vox cum fidibus congrueret; ac non potius, ut hodieque fit, & fides inter se, & cum vocali cantu, nunc propius nunc longius distarent; variumque melos conficerent? Quisquam ne de veterum ingenijs tam modice sentiat, ut cum vel Hydraulica, vel Physaulica organa (sic enim à me vocantur quæ *τυρρηνο αὐλῆς*: hoc est Tyrrhena tibia in Pollucis onomastico nuncupantur) pulsabant, nunquā, vel saltē experiendi causa, *πολυμέλειαν* hanc tentarent, & complacitam amplecterentur? Sed sīge physauletas illos plane fuisse rudēs atque hebetes: idem ne dicemus de tot exercitatissimis citharistis; quos & ingeniosissimas organorum species; & plurimīs refertas fidibus habuisse præmaribus, vel Athenæo referente cognoscimus? ut Alexandrum Cytherium; qui psalterium fidibus referit (organum genus videlicet non tam recentiorum psalterio, quam Harpæ maiori penē geminum) ut Simmum à quo Simicum repertum est, trigintaquinque fidibus instructum: ut Epigonum, à quo Epigoneum; non minus

qua-

qua draginta neruis ornatum; quæ harparum diuerfæ species proculdubio fuerunt. Age vero Synauliam illam, hoc est plurium tiliarum fymphoniam, quæ feftis quibusdam diebus Athenis in publicum inducebatur, prorsus simplicem ac *μονομαλῆ* fuiffe credi: qualem a scauli fistulæ superiori seculo edebant; vt Zarlino existimauit; an potius multifariam distributis confonantijs variatâ? Adijce quod tiliarum ea species, quas Pythias vocabant (vulgo *flauts*) quaternis discreta erat gradibus; vt acutiffimæ *περὶ τῆς*, hoc est puellares, seu virginales dicerentur, quod puellarum subtiliffimas voces exprimerent: proxime fequeretur *αὐτῆς*, siue pueriles; quod puerorum paulo pleniorẽ voculationem referrent: tertio *δὲ* hoc est perfectæ, quod virorum communiore sono, quem nunc, non satis proprie *Tenorem* vocant, æquipollerent: ac demum *ὑπερπτερά* (id Latine superperfectæ valet) quæ grauiorem vt opinor quorundam hominum sonitum, quem *Bassum* vocant, æquarent. Quid igitur, cum eiusmodi tiliarum syntagma ita distinctum efferet, vt eius grauiffimus sonitus ab acutiffimo puellarium, Trisdiapason spatio longius distaret, vt Aristoxenus in Harmonicis docet; & quatuor, quæ in hodiernis concentibus sunt, discrimina vocum, ad vnguem referret, persuadere non poterit, variũ vsurpasse melos etiam antiquitus concinentes? Quod autem instantius vrgebas eã Diatonĩ specie vsos fuiffe antiquos, quæ duobus tonis maioribus, ac sesquioctauis decurrit, qui adiuncto limmate Diatessaron constituunt (quam speciem idcirco ditoniam vocant, & Pythagoricam; quod antiquiffimi seĩ Muficæ speculatores, qui Pythagorei fuerunt, eius rationes primum inuenerint) monitum te mi Philopone volo, vnũ hoc esse ex vulgatis, ac popularibus erroribus, qui huic facultati hodiernis temporibus hæserunt. Sed quoniam is à Donio nostro peculiari tractatu detectus est, atq; accurate refutatus; nihil hic necesse est plura congerere. Interea nec tibi, nec Herediæ nostro, nec cuiquam mirum videri debet, veteres ignorasse qualem nam Diatonĩ speciem vsurparent: cum eadem quæstio non ita multo ante annos inter Zarlino, & Gallileium magna contentione; & quod grauius est, animorum dissidijs, agitata fuerit. Sed nimis multa in re iam satis manifesta, atq; disculsa. Vides enim quam
leuib

leuibus coniecturis (cum magnis tamen vim non nego) antiquam
 symphoniam præ hanc nostram contempseris; ac deridicula ha-
 bueris. Nec firmiores ea sunt, quas a Chromatico, atque Enar-
 monio Genere ducebas. nam quod, utrumque, longe maiori olim
 in pretio atque existimatione fuerit quam hodie vulgo; ex eo fie-
 bat, quod multo magis eorum vim ac potestatem perspectam ha-
 berent; nec destituerentur, ut nos, exercitatissimis Cantoribus, qui
 tam artificiosos cantus enuntiare possent; itemque instrumentis,
 id est tibijs, ad eum usum perforatis. Non quæro nunc quid de
 utroque genere iudicandum sit; illud tamen pro confesso habeo,
 Chromaticum in moestioribus affectibus exprimendis; saltem cum
 Diatonico mistum, præstantius esse mero puroque Diatono. Enar-
 monium vero simplici quadam maiestate valuisse; quamquam non
 perinde fortasse iucundum. Sed quæcumque ad illud pertinet ex eo
 opere quod Donius elucubravit, ac propediem in lucem emissu-
 rus est, exactius ut spero cognoscetis. Nunc mirandum vobis vi-
 deri non debet præscos homines duobus ijs generibus vsos, quã
 quam consonantiarum egenis; vel ad concitandos affectus; vel
 antiquæ maiestatis retinendæ causa, in sacris Olympi Nomis: vel
 certe leuandi fastidij, atque ostentandi artificij gratia: cum inte-
 rea neque his duobus generibus receptis, desisse usum Diatoni-
 carum cantionum, vulgariūque concentuum quisquam proba-
 torum autorum dicat, vel omnino credibile sit. Neque etiam ve-
 rissimile est quod tertio loco ex Gallileo afferebas, vsos fuisse
 antiquos tribus Generibus puris atque inpermistis; ac proinde
 ea suauitate quæ ex multiplici eorum mistura oritur, caruisse.
 Quinimmo contrarium plane ex aureo illo Plutarchi opusculo eli-
 ci videtur; vbi de varietate ac mollitie quam theatralis musica
 posterius obtinuit, edisserit: nec non e Dionysij Halicarnaseni
 περὶ μουσικῆς ἰστορίας libro; vbi Dithyramborum tam in Melesi
 quam in Rhythmis artificiosas misturas, ac metabolas subosten-
 dit. Quod autem quarto loco pro indubitato assumebas, destitu-
 tos fuisse veteres ijs canendi gratijs, & multiplicibus condimentis,
 quibus recentiorum Melodias ad satietatem refertas videmus,
 non facile quisquam tibi concedet, qui modo Græcicæ præscæ
 musicæ vocabula calleat; quorum multa cum appellandis, ac

distinguendis minutissimis etiam in speciebus, cuiusmodi eorum ornamentis deferantur; vide quæso Philopone, ne hinc summa potius illorum vbertas, affluentia, ac luxus (cui pares hodierni artifices esse non possint) colligi debeat, quam egestas ac simplicitas, ut persuasum adhuc habuisti. Nam si res vocabulis priores sunt, necesse est qui vsum vocabulorum habuerunt, res quoque ipsæ non fuisse ignotas. Sed quoniam id accuratius postea expendendum erit, in præsentia hæc sufficiant. Nec maioris ponderis aut momenti est, quod quinto loco indubitanter asserebas, nullam habuisse notitiam veteres eorum artificiorum, quibus suos concentus musici qui hodie sunt, exornare solent. Primum enim hoc non usquequaque certum est: immo, si res ex comparatione aliarum partium, in quibus Græcorum ingeniorum summam perspicimus excellentiam, æstimare volumus, non plane incognitam veteribus fuisse hanc subtilitatem credere par est. Quin etiã ex vetusta quadam inscriptione suspicari id quodammodo possumus; quæ sic habet apud Gruterum pagina 654. *Calocasio. verna. dulcissimo. & musicario ingeniosissimo: qui. vixit. annos. XV. benemerenti fecit. Daphnurus:* in qua sane epithetum illud Ingeniosissimi satis belle explicare videtur, quid Musicarii vocabulo tunc intelligerent; Symphoniurgum videlicet, ni fallor (ne compositorum aut componistam, aut contrapunctistam barbaram usurpem) ac simul etiam indicare, artificiosas eiusmodi concentrationes minime tunc fuisse ignotas. communes enim, ac vulgares tam honorificam appellationem non merebantur. Et *Eumolpus, Mane, Mane (inquit) Charidore.* sepulchralis hic titulus duo præterea notatu digna si quid video, tibi suggerit. Primum facultatem hanc, quam tanti hodie facimus, seruire pariter, ac puerile opus fuisse: siquidem Calocasio hic, & verna erat, & quindecennis puer. *Cui Charidurus Agnosco (inquit)* in tuo isto epichiremate ingenium Græcum & acutum: sed requiro in eo Dialecticæ leges: neque enim hoc est argumentari; sed arguari potius, ex vnico exemplo vniuersale aliquod Axioma stabilire. Sed ut tecum iam fortius agam Philopone, non tam facile tibi doctiores dabunt, hanc symphoniurgiæ partem tantum habere momentum ad Melopœiæ præstantiam, ut tibi persuades. Quin potius, sicut homo prægrauibus vincu-

vinculis compeditus; aut multis, ac ponderosis torquibus, molibus, armillis exornatus simul atq; onustus, expedite, atque eleganter solbare, ac tripudiare non potest; immo, vt propiore exemplo rem designem, nullum poematum videmus coactis quibusdam artificijs illigatum (vt quod per acrostichides vtroque decurrit) natiuo quodam, ac minime fucato lepore conditum; sic non facile reperietis concentum aliquem artificiosis eiusmodi nexibus distortum, atq; constrictum, quod lepidum simul venustumque, ac flexanimum sit. Nimum enim artificium omnem prope modum naturalis elegantiae gratiam corrumpit. Quod adeo verum est, vt picturae quoq; ipsae nimis elaboratae, atque absolutae admirationem, quam vel praecipue quaesiverunt, amittant. Itaq; sicut apud peritos poeticae artis, Vergilianum aliquod ἀριστάριον, aut Catulli poematum, multo pluris fit, quam Porphyrij Optatiani poema, totum acrostichide compaginatum; sic maiori in pretio haberi deberet, si vt modulatum fuit, extaret, suauissimus ille Dionysij Thebani Nomus in Solem; aut alter in Nemesin: vel, si nimis haec antiqua sunt, Ariadnae conquestio à Claudio de Montquiridi, auxiliante ipsius poeta Octauio Rinuccino V. C. musicis modis aptata; quam vllus Suriani, vel Theophili Canon: praefertim cum magnam delectationis partem artificiosi huiusmodi concentus amittant, ac decoquant: quem tamen vnicum prope Musicae finem practici agnoscunt. Sed quoniam de eo deinceps accuratius dicendum erit; vt etiam de Musicorum instrumentorum copia, varietate, fidium numero (quae sexto loco aduersus nos edisserebas) plura non adijciam: neque etiam de Giudoniana Systematis, quam *Scala* vocant, ampliatione; caeterisq; ad Progymnasticam Musicae partem spectantibus; ac reliquis postremo loco à te commemoratis, ad Parafemanticam seu *Taburi* *τῆρας*, quam vocant, rationem pertinentibus: quae partim Donius noster, prius operibus accurare examinavit: partim in singulis musicae partibus ordinatim recensendis, quantum momenti habeant, perpendemus. Quod autem praecipuos quosq; recentiores Melopoeos, vel si maior Musurgos, accurate recensuisti; laudo in eo diligentiam tuam: eosq; viros insignes, atq; excellentes fuisse confiteor: & quod caput est, in rebus musicis exercitatissimos; ac

suauissimorum concentuum fabros: sed magna ex parte: (quod pace ipsorum dictum sit) in barbara ita Melopœia specie (quam quam hodie præ cæteris vigente, quam Symphoniasticam voco) vitio potius illius sæculi, quam sua culpa versatos. Triumuiros enim illos qui Monodicum stylum, non tam proprio Marte, quam eruditorum qui tunc Florentiæ erant, consilijs atq; adhortationibus, in usum reuocarunt, excipio: quorum inuenis quædam etiã non magnæ rei posteriores addidisse videmus, nondum tamen eorum rem esse deductam, vt de principatu cum antiquis certare possimus. Hic tu etiam cantrices quasdam egregias commemoras: quas eatenus admiror, vt nihil eo quidem in genere præstantius fieri posse putem: multa tamen ijs deesse video, quæ receptæ vulgo arti potius quam artificibus imputari debeant. In citharistica super atq; auletica facultate, & eos quos enumeas, atq; alios tibi indictos, præstantissimos haberi & esse confiteor, & in canendi artificio abs te laudatos, multosq; alios amplector, atq; exosculor: sed minime ijs cessuros priscos, si res in certamen veniret, proculdubio crediderim. Artificiosam vero hodiernarum concertionum suauitatem, quod rhetoricis coloribus; siue ardenti quodam zelo instinctus; siue ad ostentationem naturalis facundia, ambitiosius extollebas, mirifica me voluptate exhilarasti: nec sane fuit iucundi illius excursus omittenda occasio. cæterum scurriles illas atq; affectatas verborum potius quam sensuum incantibus imitationes, consultius fuerat tacita dissimulatione, ac silentior abs te premi, quam vltro nobis obtrudi. Sed quoniam peculiari quodam tractatu earum ineptiam, atque absurditatem. Donius noster offendit, ne actum agam; eo te rejicio. Denique facile tibi concesserim in mollioribus affectibus, maximeq; amatorijs argumentis exprimendis, Neotericos insigniter excellere. Vbi autem sublime quidpiam atq; Heroicum modulandum (quod non sane frequenter hodie accidit) longe illos intra famam suam subsistere. Neq; etiam facile nunc reperiemus eiusmodi cantica, quæ, siue Melos, siue Rhythmus, siue Metrum, siue canendi morem consideres, Pæanas veteres, aut Orthium Notum sapiant. Quod magna ex parte ex eo fit, quod in hac symphoniastica consentuum specie, maxima ac potissima ratio symphoniæ seu consonantiæ

sonantiæ habetur, cæterarum rerum fere nulla. Quæ nam illæ sunt dicet quispiam? quæ paulo ante recensui, Meli, Rhythmi, Lexis siue sermonis; itemque Decoris, Energiæ, elegantis Ecphonestis, Eufynestis; ac reliquarum eiusmodi conditionum, quæ optimam quamq; Monodiam, v. l. præcipue commendant. Nam Melos quidem, tamen si quam pulcherrimum efficere conentur, post Cyprianum saltem (antea enim parum id curasse videntur) quoniam tamen dispersiendi eius elegantia est, per omnes Partes vt vocant (nam si vnam aliquam, quantum licet, comere & castigare institueris, reliquæ illepide profus atq; ineleganter canent) inde euenit vt Melodiæ gratia, ac lepos sic fufus ac discerptus non satis emineat. In Numeris vero siue Rhythmo (qui tantam obtinet in Musica vim, vt Pythagorei masculam ac potiozem partem ei tribuerint; muliebrem vero ac sequiozem ^{ἡμιαν}) neq; admodum etiam excellit, ac pollet hæc symphoniarum species. Nam ob diuulsionem sensuum confusionemq; multarum ac diuersissimarum motionum, quas polymeliæ vsus, ac multiplices battilogiæ inducunt; nulla certa Rhythmisimi forma; sed incerta potius, ac dissipata consurgit: quæ eneruatam quamdam, & vt ita dicam, febriculofam musicæ speciem reddunt. Vt enim qui febricitant inordinatum habent pulsum atque inconstantem; sic in huiusmodi concertionibus, Numeri ferme inordinati confusique sunt: vnde actiuofitas illa atque energia, quæ in saltationum chorearumque melesi tantopere aures, animosque nostros afficit, ac delectat, vehementer ibi desideratur. Sic enim est: diuersorum Rhythmorum implicatio, hebetat retunditque singulorum vim, ac proprietatem; vt nihil languidus ac fractius fieri possit. Scio hic me aduersus symphoniarum sententiã pertendere; qui potiores habent Scoliafmarum cantus, & Symphoniasticum hunc modum, quam hyporchematicum, & chorealem siue choricum. Sed dicant porro quod lubet: fas enim esse puto ab eorum placitis dissentire nonnunquam: & quod Pomponius Secundus tragœdiarum scriptor insignis olim faciebat, ad iudicium populi pronotare: quem certè multo magis decantatis hyporchematis, quam Scoliafmaris delectari constat. At vnicuiq; in arte sua maxime credendum est. sane, nisi iudicium priuatis quibusdam

affc-

affectibus offuscetur perturbeturq. unde distortæ quædam, & ab
 usu communi ingenitæq. notionibus abhorrentes opiniones exi-
 stunt. quod in re nostra non infrequenter contingit. Philautia,
 enim causa est, cur symphoniurgi consilij multi laboris atque at-
 tentionis, quam dædaleis eiusmodi concentibus impenderunt,
 multo pluris eos propterea faciant, quam hyporchematicas illas,
 simplicioresque cantiones: quæ tamen ob uniformitatem Meli,
 Rhythmique, cæterarumque partium unionem, multo magis de-
 lectant homines elaboratæ huius musicæ ignaros: immo sæpe etiã
 huius artis peritos; si modo verum fateri vellent; auderentque,
 ac non plerique ab ijs dissentire vererentur, quos Dictaturam
 quamdam in Musarum ditione exercentes vident. *Et Eumolpus*
 Nunc demum (*inquit*) intellexisse videor, cur eiusmodi vario-
 rum Rhythmorum permixtio in Matricularibus omnem prope *Aerem*,
 ut dicunt, offuscet, atq. obliteret. Lentarum enim, ac velocium
 motionum mixturâ, quasi frigoris & caloris inuicem pugnantium,
 ideoq. amborum viribus refractis, tepor quidam existit, plane ingra-
 tus ac languidus. *Cui Charidorus*, Rem pene tangis (*inquit*) non-
 dum tamen arcem huius theorematis tenes: etsi apta similitudine
 usus es. Nequaquam enim in vniuersum verum est, veloces tar-
 dasque moriones admiscendas non esse; hoc enim pacto Dialyses
 siue dissolutiones Rhythmorum usurpandæ non essent (quæ pul-
 cherrime tamen cedunt) sed contrarios aut nimium disparatos
 Rhythmos non esse iungendos, si quis Melos vegetum atq. actuo-
 sum velit efficere. Itaque licebit quidem, dum vna Pars iambo
 decurrit, alteram choreo siue tribracho vti; cum nihil aliud fere
 hic sit, quam Iambi dissolutio: non tamen trochæo aut anapæsto,
 qui toto genere ac proprietate distant. Quod minus equidem mi-
 ror in Rhythmica facultate parum vulgo animaduersum; cum etiã
 in Melica, non aspernandæ eruditionis musicos in similem opinio-
 ni tuæ errorem delapsos videam. Caue enim Gallileo credas in
 hodiernis concentibus grauium acutorumque sonorum mixtionẽ
 impedimento esse, quominus in excitandis, vel temperandis affe-
 ctibus sint efficaces. Effatum enim istud absolute sic prolatum,
 minime verum est. neque enim exempli causa acutiores sonitus,
 semper læti sunt, aut grauiores moesti (sæpe enim contrarium ac-
 cidit)

cidit) sed totum hoc ratione Tonorum considerandum est. nam
 quæcumque vox acuta vel grauis, siue intensius quam pro natu-
 ra & consuetudine sua, canit, vehementius exprimit pathos; tam
 in mœstis quam lætis argumentis; siue ad grauiore sonos ultra na-
 turalem tenorem descendit; languidum nescio quid ac solum
 in utramque partem præfert. quod enucleatius ideo non expo-
 no, quoniã accurate ab amico illo nostro explicatum est. In orga-
 nis vero cum hæc differentia ex propria vi non appareat, ex com-
 paratione certe cum humanis vocibus *ἀναδύω* considerari po-
 test. Intentiores enim eorum sonitus, verbigratia, qui regionē
 ut ita dicam, Mixolydij Toni peruagantur, eius etiam obtinent
 analogice proprietatem: non tam per se ac seorsim, quam huma-
 nis vocibus copulati; vel ad eos relati. Cæterum obiter hic adno-
 tare potestis duas insignes huiusmodi symphoniarum imperfectio-
 nes; quæ vel ex diuersissimis atq; extremis vocibus conflantur; vel
 quamuis circa medios Tonos versentur, eousq; singulæ pertendi-
 dunt, quousque maximo conatu sursum vel deorsum perungere
 possunt. Primum quod hebetatur quodammodo ac refringitur
 totum prope Ethos, ac Pathos. Secundum quod cum in hanc mis-
 cellam omnes vocum gradus congerantur, minus ijs postea licet
 diuersas pro ratione Tonorum concentiones (quod gratissimū
 auribus foret) discriminare: perinde ac si in vnum ferculum, qua-
 le erat olim Laustarocaccabus, aut hodie olla Hispanica, omnia
 pene edulia inferiantur; quæ separatim proprijs in lancibus pa-
 tinisque apposita; & peculiaribus condimentis instructa, gratiora
 essent; & lautiores epulas efficerent. Aut si quis pictor in vnicam
 tabulam omnia pigmenta, & colorum misturas illineret; seque
 propterea ea variandi facultate priuaret, quæ non paucis picturis
 nouitatis gratiam conciliaret. Tertio vero loco, si dictionem,
 siue sermonem eiusmodi canticorum expendamus, quanta hic sit
 imperfectio, nullo negotio cognoscemus. Nam Latina quidem e
 sacrae Scripturae verbis fere confarcinantur, quos *Μοιραϊσ* vocat:
 quæ non modo Metro carent; immo omni pene numerositate ser-
 monis; sed phrasi quoque ipsa ac sententia constant vehementer
 à Musica abhorrenti. Vernacula vero ferme sunt quæ *Μαθηματικά*
 vocantur; quo nullum poematum genus apud nos vel breuitate,
 vel

vel humilitate sensuum simplicius, atq; contemptius: quamquam complura reperiri scio suauissima prorsus, ac mollissimis affectibus plena. Sed nihil ad rem quam agimus. id enim solum propositum est nobis, ostendere, pulcherrimam quæ hodie habetur Melodiæ speciem neglectissimo poëmatum generi adaptari: quoniam videlicet conciliæ quædam breuesque sententiolæ huiusmodi stylo (qui perpetua quadam battologia constat) non male quadrat: poëmata vero sublimiori charactere, ac longioribus verborum gyris contexta; quales sunt Pindaricæ strophæ; aut Æneidibus aliqua portio; aut Tassiani poëmatis octastica, non facile quis huic adaptauerit stylo. Quare nunquam satis persuadere mihi potui pulcherrimam hanc esse musicæ speciem, quæ pulcherrimæ poësi conuenire nõ posset: longeq; melius existimasse videntur antiqui; qui musicæ excellentiam in Dithyrambis sitam esse iudicabant; vt Halicarnasseus Dionysius scriptum reliquit. Nam præter phrasibus ac sententiæ sublimitatem; qua præditi erant (ridiculi enim sunt qui poëmata quædam vernacula Dithyrambos indigitarunt; quæ potius Parœnia vocanda erant: cum nihil aliud fere, quam Inuitationes, Vinũ & Pocula præferant) Melos cõtinebant & ritmo varium; & Generibus ac Tonis variegatum: & plenitudine concentus aures implens: & nihilominus ob vnicam synecphonsin cõprehensibile: nõ, vt Scoliasma recentiorũ, *δυσκράταλητος* atq; *υσώνητος* ob adiunctam verò multiformem simul agilemque saltationem, vegetum, atque actuosum: ob tiliarum choricarum autem concinentiam, iucundum, sonorum, ac prope diuinum. At enim deficiebatur ijs quæ nunc pulcherrima habentur Homophonesibus, Epimelismatis, Hypechesibus, Iterationibus aliisque eiusmodi operosioribus lusibus. vocale quidem Melos ijs non utebatur. neq; enim adhiberi possunt sine summa ipsius labe & corruptione. quin autem organicum, id est ipsarum tiliarum concentus, ea adhibuerit, vix equidem dubito. Nam vt cætera id minime suaderent, eximia certe illa veterum Græcorum subtilitas; longissima exercitatio; atque, vt arbitror, nihil ab ijs in hac facultate intentatum, facile persuadent. Quænam tandem est (inquit aliquis) tanta ista labe & corruptela, quam vsitatissima hæc hodie artificia inferunt musicæ disciplinæ? non modicam, neque vnam. Audite igitur

tur si placet quædam obiter delibata ex ampliori Donij opusculo, quem de perfectione Melodiarum vernacula lingua euulgauit. Primum cum tria sint genera Maternalium, vt reliquorum etiam, poematum, Actiuum, Narratiuum, Mistum; aliqua dumtaxat primi generis eiusmodi esse videntur, vt symphoniastico huic stylo decenter aptari queant: quod accuratius in eo libro exponitur. Itaque ex tanto Scoliasmatum numero, quæ hodie per manus eunt, vix centesimum quodque, argumentum habet huic stylo idoneum. Vniuersæ autem loquendo eiusmodi palilogiæ nescio quid plebeium ac vulgare sapiunt: & leuioribus tantum cantionibus congruenter meo iudicio accomodari possunt: ac ne sic quidem nisi bis, aut ter ad summum, vsurpandæ videntur: ceteris autem in poematis, exceptis intercalaribus versibus, Musis Græcisque inuitis prorsus interponuntur. Et, si verum fateri iubet, luxuriantis potius melopœiæ, atque omnia sua *inonupta* effundere gestiunt, scetus sunt, quam compositæ decoreque modulationis. Polylogias vero (quæ tunc fiunt, cum eodem tempore diuersæ cantionum siue carminum membra canuntur) quis obnixè adeo tueri audeat, nisi qui sermonem melo hoc est principem ac nobiliorem partem, ignobiliori famulari volunt; vt recentiores solent; non contra, quod equius est, sermoni melos subservire? Quid enim absurdius Deus bone fieri potest? Aut quisquam est qui duos altrinfecus ad aures vno tempore secum garrientes, etiamsi vehementer attendat, intelligere possit; ita vt multa non intercendant? Hoc enim vel maxime distare videntur oculi atque aures; quod vnus oculus res longe plurimas ac diuersissimas simul contueri potest: duæ aures non nisi singulas res per vices comprehendere queunt. Quare non video profecto qui possit excusari, conferta hæc plurium rerum ac sensuum copulatio. Neque hæc tamen in eam sententiam disputo, vt aboleri prorsus huiusmodi polylogias ac palilogias velim. Sunt enim nonnullæ hypotheses (sed oppido perpaucæ) quæ illas flagitare videantur; vt Donius in eo libello adnotauit: sed vt ostendam tantum, quam imperfecta sit ea musicæ species, quæ vel absolutissima putatur; cum præcipua sui parte, sermone videlicet, sententia, & comprehensione, tam manca sit atque distorta. Quid quod superiori

etate Musurgorum plerique (id quod multis hodie etiam in modo est) cum alicuius carminis Modos facere vellent, vetus aliquod melos eligebant, cui infelix illud carmen, ut poterant adaptabant (in quo necesse sæpius erat multa distorqueri ac peruertere) non, ut æquius fuerat, nouum atque illi congruens melos procurdebant. quod perinde est ac si quis hominem non suo, sed composito vestimento induere velit: nec quidquam pensi habeat an propter angustiam manicarum ac tibialium, distorquenda ei sine & comprimenda brachia cruraque; aut propter laxitatem male hærentibus, & follicantibus calcæis difficulter incedendum. Coniecturam igitur hinc facere potestis quo habeatur in loco apud neotericos musicos princeps sine dubio melodiæ pars, lexis aut sermo; nempe quo vilissimum ac leuidense aliquod textum: quod, siue Babylonio, ut olim, siue ut nunc Gallico opere solertissime variatur discoloribus e serico licijs; quæ multifariam ingeniosa matronarum acu vltro citroque ducta, nunc expressissimam Iridis imaginem; nunc multiplices flores; nunc alias pulcherrimas species bellissime depictas exhibent. Longe dispari tamen sorte: nam ut eiusmodi polymitum opus eo pulchrius est, quo magis subiectâ telam occultat, sic contra tales concentus eo absolutiores habèdi, quo magis eminet atque exactissime exprimitur cætionis sensus ac locutio. Vultis etiam aliud huius rei non obscurû indicium? Quam multi quæso hodie sunt e Musurgorum grege qui poëtarum nomen suis canticis ascribant? parum videlicet sua interesse putant, huius ne vel illius sint; vulgaris ne atque triuio; an eximij cuiusdam atque edecumati: cum omnes eodem ferme loco habeant. Quid quod pulcherrimas quasque melodias, ut supra dixi, non ut opus erat selectissimorum autorum carminibus, sed fortuitis ac plebeijs aptatas videmus? nisi quod his quinquaginta annis delectus tandem aliquis adhiberi cepit, ex quo nobiles illi Florentinorû cætus, Rinuccini, Chiabrera, & similiû poëtarû modulata carmina protulerunt. Quibus ex reb. quid efficiatur libido agnoscitis; nimirû in hac symphoniastica ratione cœcentuû vnicam symphoniam cæteris longe præpollere partibus; adeo ut intolerabili quadam tyrannide, omnia ad suum arbitrium trahat, misceat, atque distorqueat. Sed ut ad disputationem tuam Philo-

pone reuertar (vnde melongius abstraxit. refellendi popularis huius erroris occasio) Concurfationes mirificas hac in Vrbe fieri (opinor etiam in alijs) si quando per festos dies *μεγαλοπρεπε* plenifque concentibus, multisque organorum speciebus templa circumsonant, mirum profecto non est; modulationibus enim etiam fere aliquot, nedum homines, capiuntur. Quin ego ipse qui pulchriorem quamdam symphoniarum ideam animo mihi concepisse videor, non inuitus eo me duci patior. quid tu igitur eos censes, qui nihil perfectius, ac suauius fieri posse rentur? Quare non est quod communem vulgi consensum; & quid lautiores quoque existiment mihi obijcias. Perpauci enim, *quos æquus amans Iuppiter*, iudiciū harum rerum ferre possunt. quotus enim quisque est qui aliquem abstrusiorum huiusmodi quæstionum gustum aut cognitionem habeat? quotusquisque qui discrimen aliquod temporum statuere possit; & quid antiqui à semipriscis distent æstimare, aut proloqui? An tu quæso defuisse credis post annum Christi millesimum, vel tribus aut quatuor ante hoc nostrum seculis; cum nondam verus ac vera architectandi ratio restituta esset, qui cum Maurorum spatiosissima quædam templa, aut nostrorum ingentes basilicas, plerasque Germanicis, aut etiam Arabicis modulis exædificari conspicerent; tursæque etiam altissimas de industria sic inclinatas, ut iā iā casuræ videantur (quales Pisis ac Bononiæ supersunt) maiori ne audacia an solertia? attolli; modica Græcorum ac Romanorum delubra (ampliora enim, ac potiora abolendæ superstitioni solo æquata iam pridem fuerant Theodosianis temporibus) non despicerent; ac veterem ædificandi rationem, præ illa quæ tum vigeat, magnopere deriderent? Et tamen rerum magister vsus postea docuit, cum ex antiquis parietinis, ac M. Vitruuij scriptis incredibilis quorundam solertia veterem architectonicæ restaurauit, maximo in errore atque ignoratione semipriscos illos fuisse versatos. Nec dubitandum quin musicæ facultati idem aliquando sit euenturum; si modo studiosorum industria; ac potentium, idest magnatum ac Principum fauor eodem conspirauerint, quod, ut nunc quidem sunt tempora, vereor ut optandum potius, quam sperandum sit. *Tum Polyærus*, Recte iudicasti Charidone (*inquit*) in eo enim pene sunt omnia, ut & inter artifices si qui res-

periantur cum ingenio ac doctrina præditi; tum elegantie vereque laudis studiosi, noui generis carilenas; siue potius e vetustate reperitas componant, ac laboriose in ijs sese exerceant; aliosque non oscitanter erudiant; & Principum procerumque fauor clementer ijs aspiret: nec tantum munificentia ac præmijs eos foueat, atque inuitet; verum etiam autoritate, hortamentis, patrocinio aduersus inuidos, ac maleuolos tueatur: quorum si alterum decollat, ac nihilominus quis sperat antiquam illam perfectamque musicam rediuiam aspicere, vehementer deerrat. Nunc reliqua si tibi videtur Charidore persequere. *Et ille.* Reliquum est vt totam Musicam facultatem in suas species partesque tribuamus: nõ quidem iuxta exactas Dialecticæ regulas; sed rudiori potius Minerva, quatenus ad eius proprietates, affectiones, accidentia, appendices cognoscendas opportunius est. Sic enim comparatione minutatim facta veteris ac recentioris status, melius licebit quid in vniuersum statuendum sit, vere iudicare. qua in diuisione non tam celebrium autorum placita, quam proprias quasdam rationes, sequuturum me profiteor. Primum igitur Historicam, siue Philologicam partem ad examen reuocabimus. ad quam videlicet pertinent omnia quæ de inuentoribus rerum ad hanc facultatem spectantium, exempli gratia Instrumentorum, afferuntur: tum vita ac res gestæ eius professorum: tum ætatum successiones, ac temporum, quibus quæque contigisse dicuntur, notatio. Secundo loco Physiologicam: ad quam nempe referuntur, quæ ad proprietates corporis sonori, sympathiam conemperatarum fidium, harmoniarum ac melorum efficaciam, cum in animis, tum in corporibus humanis; cæteraque eiuscemodi spectare dicuntur. Tertio Politicam: quæ cum sit disciplinarum ex sententia Aristotelis moderatrix & custos, Musica quoque ad eius tribunal reuocanda est, quatenus ei ius statuendi competit, quales melodiarum, ac rhythmorum species in bene institutis ciuitatibus recipiendæ sint, aut repudiandæ. quouæ pacto ciuium mores eius ope, atque adminiculo temperari corrigique possint. in quo multum laborauit Pythagoreorum vetus illa ac nobilis schola: sed præter cæteros Plato: eunq; in multis secutus; in alijs palam ab eo dissidens Aristoteles; vt ex compluribus illius de Republica locis, atque huius

Poli-

Politicorum octavo, postremoque libro videre licet. quo pertinet
 etiam Aristidis Quintiliani de Musica tertius: & si quid à nostris in
 sacra poliria de Musicorum usu, & Ecclesiasticis cantibus saltem
 obiter sancitum est. atque hæc quidem vniuersalia magis respi-
 ciunt. Ad ea vero quæ propius artem tangunt, gradum facien-
 tes, quarto loco Illogocam siue Methodicam partem vtriusque
 seculi, antiqui videlicet ac recentioris propinquemus: in qua ni-
 mirum ea compendiosius tradantur quæ Harmonica, Melopœia,
 Rhythmpœia, aliæque huius disciplinæ partes, fufius ac distin-
 ctius edifferunt, & vocabulorum potius simplices quædam notio-
 nes, quam interior plenaque *ἀρυσματα* explicantur. Quinto Har-
 monicam (hoc est facultatis huius nobiliorem, ac potiore portionem) cui Canonicam adiungemus: quæ arctæ illi affinitate con-
 iuncta est. cum in priori quidem sonitus, Interualla, Systemata,
 Genera, Modi, & alia eiusmodi considerentur: in posteriori (quæ
 theoretica magis est) numerorum vis, ac proprietas, quatenus hic
 locum habet; quæque ex ijs nascuntur interualla, tum consona,
 tum dissona; eorumque copulationes, diuisionesque; partim
ἀποδείξεις ex Geometrica Arithmericaque scientia desumptis
 demonstrationibus ac figuris; partim iudicio aurium, adhibito Mo-
 nochordo & Canone perpenduntur. Hanc subsequetur sexto loco
 Rhythmicæ: quæ temporum ac motionum ordines & momenta
 partim ad Mathematicas regulas exigit; partim ad sensuum perce-
 ptionem atque oblectamentum deducit: atque horum omnium
 differentias, affectiones, ac minutias quam accuratissime tradit.
 Septimo gradu Rhythmicam Metrica excipiet, illius quodammo-
 do soboles: quæ carminum componendorum, quatenus ad tem-
 porum Rhythmorumque dimensionem spectant, rationem tradit:
 eorumque differentias, species, ac proprietates ostendit. quæ quã-
 uis ad Rhythmicen tamquam ad genus latius patens reducat:
 eius tamen dignitas propriam speciem iam olim constituit. Octa-
 uo Melopœiam expendemus; hoc est cantuum ac melorum pangē-
 dorum rationem atque usum: quæ nihil aliud est quam Harmo-
 nicæ partis ad praxin applicatio: quam & idcirco nonnulli tam-
 quam illius portionem, considerant: nos autem maioris perspi-
 cuitatis gratia, seorsim inspiciemus. Nono Rhythmpœiam
 hoc

hoc est artem conficiendum Rhythmorum; in vocum potissimum
 neruorumque cantibus; quæ licet sub Melopœia comprehendi
 possit, quatenus & Melos ipsum sæpius adiuncto Rhythmo intel-
 ligimus; præstat tamen eam separatim constitui; cum proprie lo-
 quendo ab ea diuersa sit. Decimo Phonicam; quæ non solum
 ad canendi peritiam exercitationes suas dirigit; verumetiam ad
 tuendam valetudinem: quapropter & vocis conseruandæ augen-
 deque rationes e medicis etiam obseruationibus tradit: & vocum
 differentias ac proprietates subtilius ostendit. ac fortasse etiam op-
 portunas oratoribus earum flexiones, tamquam Hypocriticæ so-
 cia moderatur. Sequuntur eæ partes quæ a nuda simplicique theo-
 ria magis etiam recedunt; atque in ipso opere pertinacius versan-
 tur; quæ in Pselli fragmentis partim ad *ἁπλοῦς* partim ad
ἑξαγγελλικῶν referuntur. Ex quibus decimo loco Progymnasticam
 collocabimus, superiori valde connexam; atque illi quodammodo
 famulantem: tota enim occupatur in vocalis Musicæ rudimentis
 ad discentium captum tradendis; ipsque in ecphonesti interuallorū
 edocendis: quod paucarum syllabarum ope præstari solet. Hanc
 duodecim a apud me subsequitur ea pars, quam *ἁδίκον* Græci vo-
 cant, quod cantatoriam sonat (non inepte Melodicam etiam vo-
 care liceat) quæ ipsamet canendi artem atque vsum, non tam
 præceptis exponit, quam opere actuque exercet: nec nudam tan-
 tum interuallorum prolationem, appellationesque notarum per-
 sequitur, vt Progymnastica; sed integram quoque lexin perfectā
 que melodiam: adscitis etiam varijs ornamentis modulari docet;
 siue assa voce, siue adiuncta instrumēti alicuius pulsatione id fiat.
 Huic adiuncta est quam tertio decimo loco statuemus; Organica
 siue Crumatica; nimirum Organorum musicorum tractatio, iuxta
 ternas eorum species: quæ nuda etiam ac per se considerari potest;
 vel humanæ voci sociata. Decimo quarto Semæographiam, seu
 Parafemanticen, vt eam Aristoxenus vocare videtur, accersemus
 idest artem ac rationem notulis, ac diagrammatis perscribendi
 cantiones: quæ binas in species pariter tribui potest; vt altera ad
 vocalem cantum, altera ad organicum spectet. Decimo quinto
 Symphoniurgiam, idest concertuum componendorum rationem
 seu Contrapunctum. quæ tametsi non solam Melopœiam; sed
 Rhyth-

Rhythmopoeiam quoque in vulgari consuetudine complectatur; nihilominus, si suum cuique officium tribuere volumus, ad usum consonantiarum, earumque collocationem proprie referenda est: tam in organorum, quam vocum concentionibus. Sextodecimo subiungemus Hypocriticam; quamquam à priori longius distitam, ea vero humani corporis motus ordinatim, ac numerose disponens, & Rhythmica quodammodo tradux, ternas in species propagata est; prima Oratoriam, quæ corporis flexiones, ac gestus membrorum in actione oratoris, vt concinne atque ^{opulenter} fiant, ostendit: secundo histrioniam, quæ a stuoior est, ac propius ad saltationem accedit; magisque adeo concinnitatem Rhythmicam persequitur: tertio Orchesticam siue saltatoriam, quæ saltationū omnes species eamque staticas, vt Romani veteres dicebant, ad mensuram ac decorem exigit: vel adiuncto cantu vocali organicoque, vel sine illis: & sine pedum cruriumque dumtaxat, siue totius corporis motiones contemperet. Hypocriticam subsequetur Organopoeia, septimumdecimum gradum apud me obrinens: quæ tota circa musicorum organorum constructionem versatur; vt pote quæ in ijs non fabricam tantum; sed etiam materiam; & præcipue dimensiones, ac symmetriam partium consideret. Postremum denique claudet agmen cæterarum iudex atque arbitra Critica pars: quæ proprium locum, ac tribunal non minus hic meo iudicio sibi vindicare potest ac debet, quam in latissimis Grammaticæ finibus. Atque ita non minus quam octodecim capitibus vtriusque Musicæ, veteris ac nouæ rationes conferemus. Papez ^{inquit Euphorus} tam multas: ne partes seu species musica disciplina complectitur: et omnes ne percipiendæ sunt ei qui perfectus musicus esse atque haberi velit? O prouinciam laboriosam! & quam haud scio an quisquam ad hunc vsq. diem pro dignitate sustinuerit! Non paucioribus partibus (*subijcit Charivarus*) facultas musica constat: quas tamen omnes nemo vnquam exacte percepit: aut perceptas habere necessarium illi est, qui absolutus musicus dici velit; sed plerasque tantum ac potiores. Quod si paucas quasdam neotericis delibare mos est, quid de ijs existimandum sit vos statuetis. quantum enim ad me attinet, sicut omni tempore plurimi versificatores reperti sunt, poëtæ perpauci; ita multos hodie sympho.

symphoniastas reperiri; paucos musicos affirmare non vereri.
 Sed his omissis, quæ non huius loci sunt, ad contentione[m] utrius-
 que musicæ priscae, nimirum ac recentis, per singulos gradus ac-
 cedamus. Ac primo quidem circa Historiam, ac Philologiam quid
 recentiores elucubauerint, quod quidem momenti sit alicuius,
 vix sane quidquam occurrit. Sunt aliqua apud nonnullos auto-
 res sparsim atque obiter notata; sed pauca admodum, & in plebe-
 ijs plane ac contemptissimis monumentis. Quam multa vero ac
 potiora fere ignorantur! ut de plerisque musicis instrumentis: ite[m]
 de chordis æreis multisque cantionum, ac melodiarum speciebus,
 ac nouis diagrammatum seu notularum figuris: quarum inuentor-
 res rerum prorsus in obscuro latent. Quis porro vitas præstantium
 musicorum, quos nupera hæc ætas, aut proxima secula tulerunt,
 aut res ab ijs laudabiliter gestas litteris consignauit; ut apud an-
 tiquos tam multi, & quidem maxime insignes ad nobiles? ut Aris-
 toxenus, alijque apud Plutarchum, atque Athenæum memorati?
 quorum scripta qui legerit, magnopere miretur oportet, qua dili-
 gentia, qua curiositate veteres Græci omnia etiam vel minima ad
 musicam artem eiusque historiam spectantia, litteris tradiderint.
 satis magno videlicet argumento quanti tunc ea fierent; quanto-
 que eius professores in pretio essent; quantumque incitamentum
 posteris haberent ad maiorum suorum sectanda vestigia. Non illi
 poetarum; non varij generis musicorum nomina; & singula eorū
 opera; quæ Athenis primum, deinde Alexandria, aliarumque in
 theatris ciuitatum edita sunt, indicta reliquerunt. Non illi car-
 minum, non Rhythmorum, non Melopoeiarum species, non varij
 generis Nomi, non organa varia; quæque, & à quibus, & quora[m]
 Olympiade atque anno reperta fuerint, reticuerunt. Non infimo-
 rum etiam artificum nomina, in suo tamen genere præstantium, ut
 exempli causa tibicinum; neque ipsa porro musicorum quorundam
 scommata, ac dicteria; ut Aristonici citharoedi, posteros ignora-
 re voluerunt. Hinc Aristoxeni, Arcestrati, ac Phyllidis Delij
 de tibicinibus libri: & Menæchmi Sicyonij de artificibus. hinc
 eiusdem Aristoxeni de tibijs, ac musicis instrumentis: Aristæ &
 Hieronymi de citharcedis: Semi Delij de poematibus: Aristoclis
 vero complures libri de choris. Mitto alios innumeros, qui vel
 alias

alias cum musica res compleri esse videntur. ut prater Menzoni-
 um nuper laudatum, Menephramum, qui etiam dei artificibus
 scripsit, ve Ephorum, & Scammonem, qui de Inuentis fecerunt li-
 bros: ut alios sexcentos, quorum nomina tempus deleuit. sed
 non paucos eos fuisse, ex alijs rebus coniectare licet. Quantum
 vero per Deum immortalam illud est, quod qui Annales, Chro-
 nologias, publicas etiam Descriptiones (que in templorum sacra-
 rijs afferuabantur, queque in tere, ac marmore inedi solebant, ac
 publice in columnis cippisque exponi) confecerunt, inter res ma-
 xime memoria dignas, musica inuenta, eorumque autores potif-
 simam adnotarunt? Te Polyxnum testem appello; quem legisse
 scio libellum nuper in Britannia euulgatum, rarissima quaedam
 monumenta ex Asia illuc allata continentem: quorum vnum di-
 uersas temporum epochas complectens Terpandri, Telestis, Phi-
 loxeni, aliorum insignium musicorum inuenta exhibet. Quibus
 ex rebus quid sequatur videris: hac in Musica parte veteres vel
 diligentissimos fuisse: nostros autem maxime negligentes, atque
 incuriosos, vne comparationi quidem locus sit vllus. De ea vero
 parte, que Physiologiam siue naturalem philosophiam attingit;
 quid dicemus? æquatos a neotericis antiquos fuisse? Minime ger-
 tum. Nam et si circa hanc hypothesein quaedam extant non incu-
 riose a recentioribus obseruata (exempli causa circa diuersitatē
 sonitus metallorum, ex quibus chordæ fiunt; item circa congruen-
 tiam appensorum ponderum, neruis harmonica ratione commen-
 suratis) multo tamen plura, pulchrioraque adnotata fuisse cre-
 dendum est a tot celeberrimis solertissimisque philosophis, quos
 de Musica proprijs operibus tractauisse supra dicebam. De com-
 muniōne vero quam Musica facultas cum Ciuili scientia siue Poli-
 tica habet, ne requirendum quidem puto, an notabile quidpiam
 apud recentiores extet: cum potius ridiculus hodie sit futurus, qui
 referre dicat quonam musicae genere ciuitates vtantur; & quam
 illa vim possideat, aut regendis, aut viciandis moribus disquiren-
 dum censeat. Et tam multa tamen hac super re disceptata fuisse
 videmus, vt dicebam, a Platone, atque Aristotele: at quibus viris?
 addo etiam ab Arifide Quintiliano, ac Plutarcho; grauissimis pru-
 dentissimisque scriptoribus. Quo circa multum hic etiam antiquos

superiores videtis. De Itagogicis, ac Methodicis veterum & recentiorum libellis pauca dicenda sunt. Nam si illius Aristidem, Bacchium, & nonnullos alios statuamus; hinc Guidonem, Bartholomeum Ramis, Io: Spatharium, Stephanum Vanneum, atque his similes (ne semiantiquos illos ac penitus barbaros Franconé, aut Ioannem de Muris, aut eiusdem farinae reliquos aduocem,) nemo non videbit, qui sincere accuratèque rem æstimare velit, ac possit, quantum vtrique inter se discrepent. Summam in illis scilicet reperiet breuitatem; perspicuitatem; ordinem; eruditionem. in his autem omnia fere secus: certe quamplura inutilia, atq; superflua: vt eorum scripta legenti manifestum fiet. De antiquioribus vero, quorum scripta non extant, nihil in vniuersum dico: hoc tamen silentio præterire non possum, adeo floruisse olim hanc Musicæ partem; vt nec mulieribus ipsis intentata fuerit. Porphyrius enim in suis ad Ptolomæi Harmonica commentarijs, Ptolemaidis cuiusdam Cyrenæ meminit, quæ Pythagoricæ musicae elementa, siue Itagogen accurate tradiderit. Quinto loco perpendenda venit Harmonica, & Canonica disciplina; quæ totius Musicæ flos quodammodo est, & quasi apex. In qua si eius qui harmonicam proprie digessit atque ordinauit, Aristoxeni videlicet, doctrinam, ac methodum æstimare volumus, nihil aprius poruisse fieri statim agnoscemus: præsertim vbi totam illam in septem partes ingenti solertia discreuit, Phthongos videlicet, Interualla, Systemata, Genera, Tonos, Mutationes, Melopoeiam. Multa hæc quidam Salinas, ac Zarlinus doctè accurateque scripserunt: sed si ea demas quæ mutuati sunt ab antiquis; quæq; ipsi proprie excogitarunt expendas (Deum testor me non hæc obtrectandi animo, sed eruendæ veritatis profari) aliquanto plus verborum, quam solidæ veræq; doctrinæ deprehendes. Nisi forte vehementer ad rem pertinere putamus, aut quæ tam prolixè de proportionibus; aut de minimis ac dissonis etiam interuallis ab vtroque dicuntur. quæ certe non magnū erat negotiū ijs superaddere, quæ *κρηλατισμοί* à Boethio iam posita erant; aut quæ de Modis prisca parum tunc intellectis; aut hodiernis ferme inutilibus differuntur: aut de monochordi nimium minutis concisionculis; in quibus Enarmonij generis vim ac potestatem ambo positam esse falso credi-

crediderunt . quæ vero tam Zarlinus quam Gallileus longis sectionum ambagibus moliti sunt, ut Diapason in duodecim equalia intervalla dividerent, laboriosa quidem sunt, atque adeo ingeniosa; sed inania prorsus: cum falsa hypothesi nitantur (receptissima tamen apud Neotericos) hodiernas testudines similiaq. instrumenta æqualibus vbi semitonij . Quod non sine causa miratur Donus noster tanto consensu ab ijs affirmari, nullo eius rei experimento, quod erat facillimum, ante præsumpto . Videtis igitur quot erratis ac paralogismis, præcipua musicæ pars, in magni ponderis theorematibus, & questionibus, hodie scateat. Quidquid vero de usu Canonis, ac Monochordi recentiores commentati sunt, velim ingenue nobis dicant harum periti rerum, an æquipolleant subtilissimis ijs cogitationibus quas Ptolomæus in suis harmonicorum libris exposuit: verbigratia vbi libri 3. capite 2. octo tantum chordis unisonis, atque omnimodo æqualibus constitutis, magadiorum opera totum Disdiapason per omnia generum ac tonorum discrimina solerter digessit; & manus æ opus fuerit Instrumentum Hektona dictum excogitare; in quo quaternis nervis extensis omnes primariæ consonantiæ mathematicis rationibus multifariam reperiantur; an illud augere atque perficere; quod ingeniose quidem ac feliciter Salinas effecit, ad secundarias quoque facili negotio deprehendendas. Possumus etiam circa hanc Canonicam facultatem Didymum musicum, ex ijs quæ de illo refert Ptolomæus, vel solerrimum fuisse suspicari; quamvis eum in multis reprehendat: suo more videlicet antiquiores paulo animosius inculpando; ut Donus observavit. Sequitur sexto loco Rhythmica pars: in qua veteres vel felicissime versati sunt: nos autem hic propemodum cæcutimus. Quis enim extat qui pulcherrimam hanc facultatem ab ovo ut dicunt, ac plene sit exsecutus: vix profecto paucula quædam, eaq. frustillatim suis libris asperferunt; nedum ut luculentum aliquod syntagma quicumquam extuderit: nonnulla quidem Salinas delibavit; sed capotius ad metricam, ac Rhythmopoeiam spectant, quam ad meram sinceramque Rhythmicen: olim vero Græcorum quamplurimi diligentissime hic sunt versati, ac proprijs etiam operibus; & seorsim à reliquis Musicæ partibus, hanc plenissime pertractarunt; qui

peculiariter Rhythmiçi vocabantur: de quibus elegans, ad Vetus Grammaticus Terentianus Maurus, *trini* (*inquit*) *hæc nã Etant magiftri Rhythmiçi, fuc Mufici*. Quare præter Aristoxenum, ac Dionyfiũ Halicarnaffeum iuniorem (quem huius argumenti totos viginti quatuor libros composuiffe, nudius tertius dicebam) Trebonianus Sideres, Suida testante, aliq; per multa strenue in hoc stadio defudarunt; vt qui apud Bacchium memorantur Phædrus, Leophantus, Nicomachus, Didymus. *hæc videri cum aliquantulum Chateaurus inftitiffet; quafi memoria illi excidiffet, quaminam proximo loco muficæ partem ad examẽn citari oportere. Philoponus eiufmodi feu vera, feu ficta hafitatione animaduertit, atq; illi amittit Iamdudum* (*inquit*) *expecto, quid tandem de Metrica parte, que in fcholis puerorũ traditur, dignum tam illuftri certamine proferre poffis. Et ille, Recte admones* (*inquit*) *Metrica feptimo loco fe offert: quæ tractari quidem in fcholis folet à ludimagiftris; nec tamen adeo puerile, leue que negotium eft, vt opinaris Philopone. Nam & Rhythmicæ fcientiæ præcipua, ac nobiliffima, prope modum pars eft, fubiectamque materiam habet omnium confefione pulcherrimam ac præftantiffimam: humanum nempe fermonem poëticiis numeris illigatum, multasque complectitur quaftiones ac theoremata, miræ fubtilitatis atque elegantiæ. Huic propterea adiungo Melodicã, quod cũ perfecta melodia Dictionem etiam, quam lexin Græci vocant, contineat, vt rumq; nobis infpiciendum erit, & Rhythmi fpeciem, quæ carminibus competit, & fermo ipfe, qui rufus duabus ex rebus confatur: fono videlicet fuc pronunciatione litterarum, atque verborum; & phrafi fuc locutione. Et primò quidem quam fuerint veteres hac in parte curiofe fubtiles ac diligentes, cognofcite: Omnia illi momenta temporum, accentuum, litterarum, ac fyllabarum minutiffime examinarunt: adeo vt moram illam quam acutus accentus inducit, non integrũ tẽpus Rhythmicæ locutionis, quo breuis vocalis profertur; fed dimidiũ illius æquare obferuarint: quod apud nescio quẽ Græcum grammaticum, e Muficæ aliquo feu Rhythmicæ magiftro adnotatum memini. Quinimmo ipforum etiam vocabulorum qualitates, veteres mufici confiderabant: vt alia effent læuia fuc fluida; alia afpera; alia teretia fuc æquabilia; alia tumida; ac reliqua*

qua ad eum modum: quorum exempla quædam habentur in elegantissimo perihermenias libello, qui Demetrio Phalereo tribui solet. Apud hodiernos autem mulicos nihil simile ferme reperitur: quod enim quidam præcipiunt melifinos atque melifinata in ijs syllabis, quæ A, vel E, vel O habent, præcipue frequentanda esse, non perinde quæ I vel V (quod altera sit exilis soni, altera inuauis) leuiculum sane est; satisque ostendit recentiores vocabulis litteris nonnullam adhibere curam; consonis vero nullam. Nec mirum; cum secundum vulgarem hanc canendi rationem, non multum ex consueuerint exaudiri: nisi quod postremis his temporibus paulo accuratius hic se gerunt; ex quo Academicorum Florentinorum opera, Monodici cantus quodammodo reuixerit: atque explanata uocum expressio, & elegantior interuallorum, ephonestis siue prolatio haberi cepit in pretio: quam in hanc Urbem maxime intulit Loretus; quem domi suæ aliquot annos perhumaniter aluit Nicolaus Donius familiaris illius nostri consanguineus: ac musicis studijs diligentissime institui curauit. Quod spectat uero ad carminum rationem, nemo negabit opinor, quin antiqui nobis decuplo saltem uel vigecuplo antieuerint: nam si remi pressius disquirere uelimus, uernacula Italorum, Gallorum, Hispanorumque lingua uix senas septenasque carminum species agnoscat. Latina olim uel quinquagenis facile uisa est: Græca uero pene innumeris. Atqui dicet aliquis non omnes luculentum habent, ac satis notabile sensibus discrimen. quidrum postea certe non minus quadraginta aut quinquaginta uersuum formas ostendere uobis possem (si huiusmodi minutias persequi opus esset) quæ longissime inter se distant; ac peculiare quædam obtinent ^{in propria} ac proprietates. Videtis igitur quam nulla ferme sit proportio inter recentiores has ac uernaculas uersuum species, Italicas, Gallicas, atque Hispanicas, atque illas prisca Latinas, atque Græcicas. Quid quod pulcherrimæ quæque uulgariæ horum uersuum ideæ, contemptissimis fere antiquorum respondent? Ecce enim Heroicus noster uindenarius, Rhythmus sortitus est Phaleucij ueteris: recentiorum uero Græcorum Politicus qui dicitur, quindecim syllabis constans, Ionico prisco; omnium qui fuit eneruatissimus, ad uingem respondet: meritissimo quidem iure

iure atque hodierno Græciæ statui congruenter: quæ cum prisca
 virtute ac libertate, maiestatem quoque Heroici carminis amissæ
 infelix. Neque est quod quisquam parui hoc momenti existimet.
 Tantum enim in rebus musicis valet carminum Eurythmia ac Poly-
 rhythmia, ut pulcherrimæ quæque cantiones, ac saltationum
^{μελῶν} (quibus magna pars, ac suauissima cantuum meo iudicio con-
 tinetur) diuersitate versuum innitantur. Quamobrem quo plures
 eorum species quam hodie, olim extiterunt, tanto maiorem fuisse
 vernacularum, ac patriarum cantionum varietatem penes Gra-
 ecos Latinosq. consentaneū est. Nam quod quidam moliti sunt lon-
 garum, breuiumq. syllabarum discrimen in Italicam Gallicamq.
 linguam inducere; atque exemplo veterum versus pedibus metiri,
 multasque eorum species inde effingere, parum prospere ijs cessit:
 nec quidquam hætenus memoria dignum effecerunt: harum lin-
 guarum videlicet genio repugnante; quæ licet quasdam habeant
 syllabas manifeste alijs productiores (ut cum acuto accentu tertia
 à fine notantur, proxime quæ sequitur aliquanto breuior apparet)
 cum tamen destituantur vocalibus suapte vi productis, quæ dua-
 bus breuibus æquipolleant, Græcæ Latinæque linguæ Rhythmo-
 poeiam, ac versificatoriam praxin imitari nonnihil possunt, asse-
 qui plane ac representare nõ possunt. Cæterum non institui hoc
 loco vernaculas tres linguas e Latina oriundas cum illa Græcâq.
 conferre: hoc tamen obiter dixerim, si nulla alia in re, certe in
 prosodia atque accentibus, multo veteres illas præcelluisse: ac
 propterea vocalem eorum musicam siue melodicam (cui cætera
 famulantur partes) longe etiam fuisse præstantiorem. Quis enim
 neget hodiernas ea grauitate ac maiestate destitui, quæ sine dubio
 e longarum vocalium pronuntiatu oriebatur? Sed transeamus ad
 accentus; quos seminarium musicæ non inepte Martianus Capella
 vocauit: ex quo efficitur ut quæcumq. linguæ illos habent dulce-
 dine ac varietate maiori præditos, ^{μουσικώτεραι} quodammodo cen-
 seri debeant ac modulatiores. Non contendo cum Latina vernaculam
 nostram ac maternam, ne, quam plurimi semper feci ac dilexi,
 infensior ei videri queam, verum eandem cum Græcâ
 conferre nulla opinor religio est: quando vel ipsi Romani, qui
 cæteris imperarent gentibus; bonaque sua pulchre intelligerent,
 citra

extra ullam controuersiam primatum ei deferebant: adeo ut Fabius Quintilianus grammaticus ac politissimus scriptor, & quibusdam litteris, quæ suauissime apud Græcos sonant, & accentibus ipsis, Latinam linguam multum ijs cedere fateatur. *Latina* (inquit) *mibi facundia ut inuentione, dispositiōe, consilio, ceterisque huius generis artibus fruetis Græca, ac prorsus discipula eius uidetur; ita circa rationem eloquentiæ uix habere imitationis locum. Nam ipsi satim est sonus dulcior: quando & incundissimas ex Græcis litteras non habemus, uocalem alteram, aliteram consonantem; quibus nulla apud eos dulcius spirans; quas mutuari solemus, quoties illorum nominibus utimur, quod cum contingit; nescio quomodo hilarior proximis renidet oratio: ut in Zephyris, Zopyrisque: quæ se nostris litteris scribantur, absurdum quidam & barbarum efficiunt: sed uelut in locum earum succedunt tristes, & horridæ, quibus Græci carent. Et cum multa de singulis litteris dixisset, de accentibus hæc pauca. Sed accentus quoque, (inquit) cum rigore quodam, tum similitudine ipsa uimus sonare habemus: quia uelut in syllaba nec acuta unquam exciatur, nec flexa circumducitur, sed in grauem, uel in duas graues cadit semper. Itaque tanto est sermo Græcus Latino iucundior, ut nostri poetæ quoties dulce carmen esse uoluerunt, illorum id nominibus exornent. Hæc Quintilianus: qui cum tam libere, ac uere linguæ suæ patriæ, addo etiam tunc regnatricis defectus, præ Græca detegere non sit ueritus; admonere nos debet, ut si opus sit, idem etiam in uernacula hac nostra facitemus. Sed minime, ut antea professus sum, hoc facere institui; nisi quantum ad pronuntiationem pertinet, Melodiæ ut dicebam arctissime connexam. Et quod accentus quidem spectat, quamquam hac in parte Latinam nostram hæc an excellere uideatur, quod nonnullas habet uoces acuta postrema syllaba terminatas; nequaquam tamen cum Græca contendere potest; quæ plura habet *ἰσχυρὰ* uocabula, ac profodias dulciores, ac magis uarias. Quod si quis mihi obijciat reperiri apud nos dictiones quasdam, quæ in quarta à fine syllaba, immo etiam in quinta, acutum habent tonum; id nullius fere momenti est; aut ad melopoeiam usus: quando consequentes syllabæ sic præcipitantur, ut uix ullo modo *καλοποιήσαι* possint. Sed palmaris est defectus ille, quem uulgaris hæc lingua in actu modulandi, ob extre-*

marum syllabarum terminationem patitur: quæ cum ubiq̄ fore in vocalē aliquam desinant, primū similitudine ipsa inuauiores sunt: deinde eo lepore priuantur, qui quarumdā semiuocaliā peculiaris est, vt R & S: tertio ob collisiones, quæ inde necessario nascuntur, sensus nonnunquā non leuiter obscuratur: quod animū aduertenti facile apparebit. At si quis forte in eo insistat Græcā Latināq̄. linguā semimortuā potius, quā penitus extinctā esse: hoc est in ore hominū intercidiſſe, vigere in chartis: multasq̄ Latinas cantiones, præsertim sacras hodieq̄; audiri, omnibus musicæ legibus strictas (nā in Græca quidē, præter troparia, paucaſq̄; eiusmodi psalmodias, quotidie cū ipsis Græcis deficientes, vix quidquā concinuntur) quid de huiuscemodi cantionibus sentiam, non verebor effari. Latina quidem verba me in ijs agnoscere (qualia vero nō vix videbimus) pronuntiationem autem veram, germanam, ac veterem, minime vsquam gentium: sed aliam omnino, corruptam, inflectam, sordidam, ac barbaram: atque eousque à pristina illa maiestate degenerantem, vt in absonam plane ac feruilem speciem commutata sit: &, vt ij testantur qui hac de re diligenter, ac subtiliter commentati sunt (quorum optimos quosque non oscitanter euolu) vix vllum latinitalis vestigium in ijs deprehendas. Quod nisi creditis, consulite per Deum quæso illos quos dixi auctores. nam quæ Donius noster curiose ad hanc tractationem collegit; præsertim e peregrinis, atque exoticis linguis, ac de accentuum ratione potissimum, nondum in vulgus prodierunt. Quæ si vera sunt vt certe sunt verissima, cadauer potius Latine lingue, quam ipsam linguam habemus: vt modulationes quoque, quibus hoc cadauer substratum, nihil vegeti atque animum vellicantis habere possint, sed fœtorem potius, nec hodiernis naribus, si emunctæ sint, nec antiquorum, si reuiuiscant, tolerandum. Superest in hoc gradu elocutio ac phrasis consideranda; sed pauca prius de poëmatum generibus præmittenda. Parua ne videtur vobis hodiernæ musicæ imperfectio, quod quæ pulcherrima vulgo habetur melodiæ species (symphoniastica, vt iam antea audistis, à me dicitur, quod consonantiarum præcipue, atque elaboratissimæ symphonurgicæ ratio in ea habetur) humillimo ac simplicissimo poëmatis generi Matritali nimirum adaptetur? Sic enim est multo hodie maiori in pretio

pretio ponitur exiguum aliquod Scoliaſma ſuis muſicis numeris abſolutum, quam grauiſſimum quodcumque Heroicum poëta, quantumvis apte ſcienterq. modulatum, ſiue quod maius intextū, ei ſit artificium; ſeu quod muſicam poëſi præferunt, concordemque ſonitum nudæ diſtioni, ſeu quod nemo adhuc ſublimem, ac vere poëticum ſermonem, longoque verborum ambitu ſuſpenſū, apto congruentique melodiæ genere temperauit; ſeu quod temere hæc in vulgus opinio manauit; ſeu demum quamcumq. aliam ob cauſam: neque enim id modo quærimus; ſed potius hodiernæ muſicæ vicem dolemus: cui cum ſorore ſua poëſi tam male conuenit, vt pulchrior ac dignior huius pars deſpicatur illi ſit: quod quanti faciendum vobis videatur, veſtri iudicij eſt: mihi quidem multum momenti ad deprimendum recentioris muſicæ ſaſtigiū, hæc diſcordia habere videtur. Verum age canticorum veterum ac recentium phraſin, ſermonemque pauliſper contemplemur; nō vt poëticas horum atque illorum virtutes deducamus in certamen (mihi enim hæc cautio eſt, ne *genus irriſabile vatū* in me, mea q. cauſa in antiquā muſicam plane orbam, victam, inopemq. rerum omnium prouocem) ſed vt nudam tantum diſtinctionem cenſoriæ virgæ ſubijciam. Ea porro qualis ſit in Latinis ſacrisque canticis (quæ & vernaculorum numerum longe ſuperant; multoque frequentius, maioriſque apparatu concinuntur) quis non videt; aut quibus e fontibus ducatur? Nempe e ſacræ paginæ libris, ac verbis multifariam conſarcinatis; ac nonnunquam arbitrio indoctiſſimorum hominum interpolatis: quæ vt pietate præſtent ac ſanctimonia (quæ maxima ſine dubio in ijs eſt) tamen nec puritatem phraſis, neque elegantiam ſententiarum; nec concinnitatem numerorum; aut quidquam aliud habent ad muſicam factum atq. idoneū. Non dico nunc omnes fere eiufmodi ſacras cantiones proſa oratione conſtare; ac propterea præcipuam lepōris & gratiæ partem, quæ in vinculo numeris ſermone tantopere placet, amittere. Non dico repertos eſſe ſymphoniurgos qui ſacram IESV CHRISTI geneſin Hebraicis nominibus totam contextam (qua nihil fingi poteſt alienum magis à muſica) modulatis iuſtisque concentibus temperauerint: Germanis enim atque Heluetijs id forteſſe licuerit. Non doleo tantum temporis atq. operæ à conſummatiſſimis

musurgis in tam multis, immo fere innumeris eiusmodi. *Mocæti*
 ut vocant (quæ Diuinas certe laudes quoquomodo continem)
 impensum fuisse; sed potius elegantiores, aptioresque, piæque
 simul ac religiosas hypothesas delectas ab ijs ad modulandum,
 non esse succenseo. Sed de his satis; reliqua enim quæ ad hoc
 spectant argumentum e Donij nostri lucubratione, quâ *De Musica*
Sæcra præ manibus habet, petere vobis licebit. Cuius quidem
 nuperrime gustum exhibuit in ea Dissertatione quam in Acade-
 mia Basiliensia frequenti conuentu habuit: cui vos interfuisse non
 dubito. Verum non obscure videtis infelicem hodiernæ musicæ
 conditionem; quæ præcipua sui parte, sermone videlicet, tam
 manca sit atque inculta. Sed & hoc parui æstimabunt credo musi-
 castri quidam insulsi, & Melorhaptæ potius quam Melopœi; qui
 dictionem atque sententiam adeo non nauici faciunt, ut seruire
 eam cogant intolerabili facinore famulæ suæ symphonurgiæ.
 Quid enim aliud est Mele prius componere, deinde ijs carmina
 sermonemque aptare? quod inuita ut aiunt Minerva; seu potius
 inuitis Musis & Gratijs omnibus, quoquomodo id cadat, semper
 efficitur, ut nudius tertius dicebam. distorquenda enim plerum-
 que est omnis recta emendataque pronuntiatio: confundendæ
 accentuum leges: longa tempora corripienda; producenda bre-
 uia; ac barbaris quibusdam incôcinnisque parelysmis vocabu-
 la distrahenda sunt. Sed de Metrica ac Melodica satis: in qua li-
 quido videtis, non minori excellentiæ quam ætatis interuallo ab
 antiquis nos esse superatos. Potior vero causa est Melopœiæ (cui
 octauum assignauimus locum) quam multo quam hodie absolu-
 tiorem fuisse apud veteres Græcos, quo pacto demonstrabimus;
 cum nullum fere supersit antiquarum cantionum vestigiū. Nam
 fragmenta quæ extant Nomorum aliquot Dionysij cuiusdam præ-
 stantissimi poëtæ ac musici (quem Thebanum illum esse Pindaro
 ætate supparem non temere Donius suspicatur) nihilo fere maio-
 rem veteris Melopœiæ nobis gustum præbent, quam si penitus in-
 tercidissent: cum maxima eorum Diagrammatum pars deperie-
 rit. Quibusnam igitur argumentis utemur? communibus primis;
 ac de vniuerso musicæ statu de promptis: tum proprijs quibusdam
 huius loci; ac demum firmissimis coniecturis. Nam si hæc ars

tot seculis floruit: tot solertissimis ingenijs acutissime nationis ex-
 culta est: tot prænijs atque honoribus fouebatur: tanta erant in-
 dignatione eius professores: tam eximie elaboratâ videmus eius
 quasi germanam sororem poësim: tantum illam valuisse ad com-
 mouendos affectus grauisissimi testantur autores; qui possumus eâ-
 dem existimare non omni ex parte absolutissimam fuisse? Deinde
 cum ex tribus Melodiarum generibus secundum vix leuiter Neo-
 terici degustarint; tertium ne attigerint quidem; quonam pacto
 cum prisca certabimus, qui singulis ijs tribus, & mixtim, ac seor-
 sim vulgò utebantur; suasque cantiones mirifice ijs propterea
 variabant. Sed quid tria Genera dico; cum plures etiam adhi-
 buerint species siue colores: (sic enim à me dicuntur, quas Græci
 ὑποκ^{οκ} apposite nuncupabant) in Chromatico saltem ac Diatonico
 Genere? Nam etsi non omnes eæ diuisiones Tetrachordi, quæ
 varijs autoribus tribuuntur, tamquam diuersæ, in opus assumi po-
 tuerunt, vt Franciscus Patritius existimasse videtur; tamen sex sep-
 temue ex ijs proculdubio in vsum venisse apparet, si, qua ratione
 de ijs loquantur Aristoxenus ac Ptolomeus, animum aduertamus;
 vt enucleatius à Donio nostro in suis scriptis ostensum est. Sed
 vbi Tonorum siue Harmoniarum diuersitatem omitto: quæ vel so-
 la infinitis partibus prisca Melopœiâ locupletiore hac nostra
 fuisse declarat? quam nescio felicius ne an infelicius ab eodem
 Donio restitutam fuisse dicam? Felix enim in eo fuit quod mate-
 riam oppido difficillimam, atque vndique fere tenebris obsitam;
 nullis propemodum adiutus auxilijs; sed suo Marte, suis labori-
 bus, vigilijs, ac sumptibus adeo plane explicauit, atque hodierno
 vsui aptauit, vt nullo negotio & ad opus cantionum tam organi-
 carum, quam vocalium deduci; & Diagrammatis perscribi; & In-
 strumentis ad eum vsum factis pulsari queat. Infelix quod rem-
 proculdubio utilissimam tam pauci adhuc amplexati fuerint atq-
 perceperint; maiori ne dicam ipsorum culpa, qui de successu per-
 ignauiam desperant, an seculi infamia, quod erectioribus inge-
 nijs vsque adeo est infestum? Quoquomodo autem res sese ha-
 beat, multum hic veteres Musici Neotericos præcesserunt. Quid
 vultis amplius? ego etiam ex sacris quibusdam Melesi, quæ in
 Ecclesijs tùm Græca tùm Latina canuntur, vel prisicarum atque

Ethnicarum cantionum pulchritudinem concipi animo posse crediderim. nam si vetustissima quæque pulcherrima esse cognoscimus (nec dubito quin à primæque usque Ecclesiæ temporibus, & ante magnam illam quam dicebam catastrophem quædam ad nos deducta sint) quid tandem de illis iudicabimus, quæ à Musicis haud paulo peritioribus condita fuerunt; & in quibus omnis suavitas, pathos, ac lasciuia quærebarur; non ut apud christianos veteres, nuda quædam ac pia simplicitas: quæ sanctissimis castissimisque nostris institutis conueniret. Nam harum quidem fabros, præstantes sanctitate viros Gelasium, Gregorium, Ioannem Damascenum nemo sane opinor cum Timotheo, Philoxeno, ac reliquis eius classis comparauerit. Quare minime ego Herculi Butrigario assentior, qui antiquas Ecclesiæ psalmodias, ob earum suauitatem, à Græcicis illis atque Ethnicis mutuatas fuisse credidit: præsertim cum Græciæ Antistites adeo religiosos fuisse videam, ut ad abolendam veterum melodiarum memoriam (quarum multæ vel superstitionem, vel lasciuiam redolebant) noua quædam Diagrammata (quibus hodieque Græci sacerdotes vtuntur) adinuenerint. quæ longo tamen interuallo antiquioribus illis cedunt; atque omne propemodum veræ sinceræque musicæ vestigium deleuerunt. sed de hoc quidem opportunius alias fortasse dicetur. Iam vero minime illud mirandum vobis aut cuiquâ posthac videri poterit, post tot iam secula melodiarum veterum nullum fere superesse vestigium: ac nihilominus eorum excellentiam usque adeo à me prædicari. Melopœiæ *ἡ τῆ ἀρτιτεταρτάου* respondet Rhythmopœia; effectricis musicæ nō obscure & ipsa pars: cuius antiquus status & constitutio quantum recenti huic præstet, non difficile probatu est. Nam cum ex tribus summis Rhythmorum generibus, quibus prisca artifices utebantur, parili, duplo & sescuplo, siue sesquialtero (quæ alijs nominibus vocantur Dactylicum, Iambicum, Pæonicum) tertium nobis desit, ex prioribus duobus quodammodo compositum, quid superest nisi ut nostram egestatem ac negligentiam, antiquorum vero copiam ac diligentiam agnoscamus? Mirum scio & hoc cuiquam videbitur: verum tamen autorei sum, ut vel *ὁ δὲ ἀρτιτεταρτάου* inspiciat, quæ super hac re Donius noster, appositis etiam exemplis diseruit in Adnotationibus

bus suis ad Compendium de Generibus ac Tonis musicae. Quare
 si illa in re hic certe hodiernorum Musurgorum inexcusabile quā-
 dam ostentantiam mirari licet, qui cum infinitis prope Rhythmi-
 corum temporum notis, ut nudiustertius dicebam, suos referre-
 rint libros, ac maximam Rhythmorum varietatem possidere se-
 putent, si res ad calculum redigatur, valde mopes reperiuntur.
 Quid postea? cum antiqui in temporum dimensionibus ordine syn-
 thetico vsi sint (à minimo enim momento quod capi potest, inci-
 piebant, eoque saepius adiuncto longiora spatia efficiebant) re-
 centiores dialytico (longissima enim duratione posita quam Ma-
 ximā vocant, eam continue bifariā diuidunt, donec ad decimā sex-
 tam, siue etiā tricesimā secundam vnius Rhythmici seu mensurae par-
 tem perueniant) longè cōmodior, multas ob causas, eorū ratio fuit:
 maximeq. quod imparis numeri notulas, ut quinorum aut septe-
 norum temporum, facilius figurare poterant, quā recentiores; qui
 post singulas Rhythmicas notas, vbi eas dimidio augere volunt,
 punctum apponunt; atque in mutationibus Generum Rhythmi-
 corum, exempli causa cum à parili transitur ad duplum, eo mo-
 do propria atque intrinseca Notarum potestas certior ac stabilior
 erat, quam secundum hodiernam praxin; in qua incertus plane
 est atque erraticus notarum valor, Quod si Rhythmicam manuum
 pedumue percussione, quæ in Arsin ac Thesis diuiditur, atten-
 damus, longe hic etiam feliciores, vel solertiores potius fuisse vi-
 dentur antiqui. Illi enim ab Arsi incipiebant, nos à Thesis: atqui
 multo commodius ac rationabilius est, incipiente cuiuscumque
 generis cantu concentuque, manum prius quiescentem attolle-
 re, postea deprimere, quam initio suspensam tenere, mox eam
 demittendo Rhythmum exordiri. Quod etiam confirmat re-
 cepta, vulgo consuetudo notandarum Deductionum, quas Ago-
 gas Græci uocant: primo enim Ascensus, deinde Descensus po-
 ni solet. præterea recentiores quietem infernam ac supernam
 proprie ut Rhythmici partes considerant; sublationem uero ac de-
 missionem manus per accidens tantum: e contrario ueteres has
 motiones præcipue attendebant, quietem uero cōsequenter dum-
 taxat: & quidem congruentius multo ac rationabilius: nam si
 tempus duratio motus est, ut philosophis placet, temporum au-
 tem

tem mensura Rhythmus, longe confultius est: Motum enim quam quietem metiri, præsertim cum iterum facilius fiat: multo enim magis æquabilitatem feruare possumus sublationis ac demissionis, easque oculis metiri, quam utramlibet stationem; siue quæ sursum, siue quæ deorsum fit. Iam vero Phonaſcia in distributione nostra decimo loco se nobis ingerat, quæ quatenus ad *quædam* Medicinæ partem reuocatur, tota penitus obſoleuit: quatenus autem tuendæ perficiendæque vocis rationem naturalibus quibusdam remedijs tradit, disseminata leuiter est in nonnullis fortasse recentiorum Musurgorum commentarijs: proprios certe scriptores non habet. Antiquitus autem peculiaribus priuisque operibus, siue rei musicæ, siue alterius professionis autoribus comprehensam fuisse, ac diligentissime explicatam; multa indicio sunt: præcipue vero fragmenta quædam, quæ curiosus huiusmodi rerum inuestigator Franciscus Patricius in suas Discussiones Peripateticas retulit. Illud non omiserim Græcos oratores vocis exercitationes ex Phonaſcorum præscripto diutissime vsurpasse; vt M. Tullius lib. 1. de Oratore testatur. immo etiam Romanos præcos eorundem opera frequenter vsos fuisse. Itaq. Augustus Cæsar inter tot tantasque occupationes, quibus maximum ab omni memoria Imperium regebat ac tutabatur, assidue operam phonaſco dedit, quem tamen rei musicæ studiosum fuisse nemo litteris prodidit. nam de Nerone quidem minus mirandum; qui, vt Suetonius scribit, *Nihil serio vel ioco egit, nisi astante phonaſco, qui moneret parceret arserijs, ac sudarium ad os applicaret.* De Progymnastica quoque (quæ vndecimo loco phonaſciam consequitur) pauca dicenda sunt: propediem enim exiturum in lucem speramus alterutrum saltem Donij nostri opus, siue quod Latine, siue quod Gallice circa hanc hypothesin conscripsit; vbi se planissime ostensurum profiteatur, quanto aptius & commodius veteres Græci primum, musicæ tirocinium, canendiq. meditationes exsequuti fuerint, quæ recetiores Latini, ex Guidonis instituto senis; aut, vt nouissimi quidam Belgas Gallosque sequuti, septenis; adeo vt in præexercitamentis musicis non paucorum mensium compendium fieri posse existimet, si iuxta ritum veterem amputatis duabus syllabis, non eptima adscita ecphoneses harmonicorum intervallo addi-

scan-

frangit, & surgetur quo. Quare quod Ammonius ille monachus
 gloriam suam illud compendium maxime temporis compendio
 musicam addiscentibus profuturum; partem verum, partem fal-
 sum existimandum: verum, si cum profanis ante illum seculis, qui-
 bus vetustiorum syllabarum (de progymnasium me loqui intelli-
 gitis) memoria exoleuerat, comparatio fiat. Falsum, si cum pri-
 sca ætate, qua Græcorum Romanorumque res florebant, & qua-
 tuor hæ syllabæ τῶ, τᾶ, τῆ, τῖ vsu vigeant: quarum ad exemplum
 relictis duabus hodiernis, tota que progymnasmatum ratione in-
 meliorem ordinem redacta; multo faciliorem euasuram musicam
 disciplinam Donius noster affirmatissime contendit: atque adeo
 communi etiam Systemate (quod à Guidone senariæ maioris spa-
 tio auctum Philopone, vt magnum aliquod musicæ incrementum
 commemorasti) ad antiquam mensuram redacto, longe commo-
 diorem eius explicationem atque vsu fore asseuerat. qua in-
 re non prius ei assentiatis volo, quam alterutrum saltem librum
 legeritis. Interea satis factum tibi à me Philopone putato circa
 ea propter quæ ex Guidonianis inuentis Recentiorum praxia ac
 methodum collaudabas; antiquorum autem despiciebas. Quod
 magnum equidem paradoxum & tibi atque alijs visum iri facile
 patior; dum eius aliquando veritas elucescat. Sed quoniam opi-
 nione nostra longius, vt videtis, hæc disputatio processit, multæq;
 adhuc Musicæ partes expendendæ supersunt: *Et iam nos humilia ca-
 lo præcipiat*, vt Vergilius noster ait; vereorque ne lassitudo ac te-
 dium tam prolixo infulsique sermonis vobis oboriatur; liben-
 ter, quandocumque insseritis, interquiescam. *Tum Polygenus*, Idem
inquit suadeo; modo ne Philoponus noster malit euestigio quæ-
 dam refellere: aut si qua obscuriora visa fuerint, ea paulo clarius
 exponi desideret. Neutrum (*inquit Philoponus*) faciam. nam-
 et si tam multa, mihi que inaudita in hoc sterili exilique argumen-
 to colligi potuisse non sine stupore quodam demiratus sum (quod
 facile obseruare potuistis) inficiari tamé ea nec volo, nec possum;
 ne egregiam ac spectatam Charidori fidem, in tot prolatis & esti-
 monijs in dubium vocem: aut ex inopinato cum valente, pro beq;
 armis instructo aduersario, ipse inermis rixer potius quam con-
 fli- gam. Quamuis porro vocabula quædam abstrusiora aures in eas
 præ-

præternolauerint, minime tantæ operæ pretium duto eorum interpretationem nunc exigere, cum ex ipsa serie contextusque sermonis quid valeant satis superque videar affecturus. Cras igitur, si vobis placet & vacat, reliqua commodius transigemus. Cum idem omnes annuissent, cæteri discesserunt, Charidorus in Museum suum, reliquam Actionis partem summam in crastinum ordinaturus, ascendit.

Libri Secundi Finis.

DE PRÆSTANTIA MUSICÆ VETERIS.

LIBER TERTIVS.

POSTERÀ lux oritur multo gratissima (vt veteris poëtæ carmen vsurpem) concertatoribus nostris: quos secundò iam comperendinatæ litis expectatio varie affectos tenebat: omnium tamen intererat; vt suis quisque negotijs solutiori animo vacare posset; quamprimum eam dijudicari atque componi. Igitur circa eandem horam, qua pridie amicos Charidortus exceperat, cum ianuam pulsari audisset, eosdem adesse coniectans, obuiam letus progreditur: Et vt intrantes aspexit, blandeque percontatus est, an fessi de via venirent (ac forte æstuosior is dies fuerat) & an frigida potione paulisper refrigerari vel-
lent; reliqui duo quidem gratias egerunt, *Philoponus* autem ceteris obefior, cum paululum subbibisset; Fatigatum me (*inquit*) certe affirmare non possum; sed concalescens nonnihil longiusculo hoc collis Quirinalis ascensu. O vtinam, vt facere instituerat, Xystus V. Pont. Max. Romanos hos colles (vel vobis antiquarijs inuitis ac ringentibus) in totum complanasset. Gratias tamen ei maximas ago, quòd huius saltem verticem, ad aliquot pedes depressit: alioqui tanto mihi laborandum fuerat magis, vt eum superarem. Sed Deus bone quanto breuior mihi visus est iste descensus, qui à Domo Pontificia, hoc est summa eius planitie huc pertingit! Mirandum non est (*subdit Polyænus*) breuius tibi visum quod minori labore ac tempore emensus es: præsertim cum spatium quoque ipsum multo sit contractius. vides enim totam hanc vallem quæ inter Quirinalem & Viminalem patescit, ad quantam altitudinem exaggeratâ iam sit; vt modicus ac pene nullus iam superfit cliuus hinc ad Laurentianam Ædem: vt minime

N mira-

mirari debeamus illinc etiam Quirinale fastigium parcius extolli. *Tantum qui longinqua vales musæ are vetuisti.* Verum omittis his obsoletis & squalidis Quiriti collibus, Musarum illos semper virentes amœnoque montes, ut bis antehac fecimus, ascendamus si placet: & hunc quidem Parnassi verticem, illum Heliconis esse paulisper imaginemur. hortulum autem hunc (licet imminenti ædificio potius quam arboribus opacum) seclusum ac sacrum doctarum Virginum nemus. hunc porro fontem, quamquam exili cratere modice fluentem, liceat e cognomento vicini collis Caballinum appellare. quem cum omnis causa leuiter delibamus (sit enim niuata Charidori Virgo melius depellet) hesternum certamē alacrius & auspicius persequemur. Quod cum omnes iocandi causa, multis in Lympharum laudē subinde iactatis fecissent, *Eumolpus* iuuenilem in morem caua manu aquam excipiens, singulos cepit procacius aspergere. deinde saluete (*inquit*) Triumviri Rei Musicæ Constituendæ: & Macti latice hoc virginali estote. ad hæc volentes ac propitij inscitiam quæ residua est in animo meo, tandem aliquando depellite. Cui *Philoponus*. Non contentus (*inquit*) nos tamquam laruatos atque energumenos aqua lustrali per ludibrium respergere, Maccos etiam appellare mi discipule ausus es? Atqui grammaticos audiui dicere Maccum & Stultum perinde esse; unde vernaculum quoque vocabulum sit deductum. *Tum Polyæus* Recriminari (*inquit*) perbelle Eumolpum tuum Philopone potes, si Archagetæ vestri nobilem illam sententiam eidem impingas, *Inter omnes homines, Aut Eumolpus interpellato eius sermone obstrepens, atque irascenti similis, O præclarum* (*inquit*) *Monitorem!* Et eiero: iniquus est. Cui *Polyæus*, Contestata iam lite reicere Iudicem non potes. & utar iure meo (*inquit*) si pergis molestus esse. Et simul Charidorum intuitus, nutu significauit ut intermissam hesternæ die disputationem resumeret. *Ille* nihil tergiuersatus; ut omnes quietos sedentesque conspexit, sic dicere exorsus est, Progymnasticam Musicæ partem, quam postremam heri ventilauimus, proximo idest duodecimo loco excipit eam quam ^{ἡ δὲ} Græci vocant, quæ rationem vsumque canendi qualiscumque Melodias significat. In qua diuinare potius quam rem demonstrare fortasse vobis videbor, si priscos homines, quos nunquam

quam audiuerim, hodiernis præponam. Diuinationi sane propior res esset quam coniectura, nisi cuiusmodi mihi suppeterent argumenta, quæ omnē ex animis vestris dubitationis scrupulum profusus eximere possent. Nam præter ea quæ communiter supra diximus de tot tantisque adiumentis, quæ veteri Musicæ affatim suppetebant, peculiaribus quibusdam ac magis huius loci proprijs vtendum mihi esse video. Quatuor igitur maxime rebus exacta perfectaque canendi ratio constare videtur. primum Peritia in quibusuis interuallis enuntiandis, etiam difficilio ribus: deinde Ornatu; idest ijs cantuum condimentis, quibus meliores quique cantores plus minus vtuntur: tertio Elegantia, seu gratia quadam ac decore, qui in simplicioribus etiam canticis nonnunquã elucet: demum suauitate vocis; quæ à naturali vi maxime oritur: arte vero atque exercitatione perficitur. His omnibus quatuor dotibus eximie præditas fuisse veterum Melodias pro certo habeo. Et de prima quidē nemini potest esse dubium. nam cum ex Chromatico atq. Enarmonio Genere interualla quædam insolita & *δυσκρίντα* nascantur, vt Spondiasmus, Ecbole, Eclysis; qui illa in vsum adhibuerint; ac rariore quædam atq. artificiosiores Diatoni & Chromatis species vsurpauerint, vt supra innuebam, necesse omnino est vt mirificam quamdam peritiam assiduis meditationibus ac longissima canendi consuetudine adepti fuerint. quod nostris minime vsu venit: inter quos, si verum fateri volumus, pauci oppidō reperiuntur, qui paulominus vsitata interualla prompte ac facile proferre queant. Quantum vero huc cōtulisse putatis, concertationes illas, præmia atque honores, quos publicis in solemnitatibus, qui victores canendo renunciati fuissent, vt nuper dicebam, consequebantur? An simile quidquam hoc seculo, ijsque quæ vastitatem Imperij consequuta sunt, factum dicere possumus? Quanto studio, quanta diligentia, quæ corporis animique contentione veteres illos Citharædos elaborasse creditis vt in Pythijs (celeberrimo nempe totius Græciæ Musicorum conuentu) aut in Atheniensium teatro; aut Alexandrino postea, vel Antiocheno, cæterisque Græciæ ciuitatibus, aut denique in Romanis, Neapolitanis, Tarentinis, Italicisque reliquis (nullum enim paulo lautius oppidum fuit, quod theatrum

eo tempore non haberet) victores coronarentur; amplissimosque illos honores; atque vberissima præmia referrent? At hodie per Deum immortalem quanta pigritia cantorum est! quantus suæ professionis neglectus! quam pauci enituntur vt præter vulgatas, tritasque cantiones, quidquam expromere queant! Similis est in studio tuendæ, augendæque vocis socordia. Nam quem vos mihi hodie reperietis, qui à cibus voci officientibus abstineat; ea-que reliqua faciat quæ luxuriosissimus Princeps, ac voluptati maxime deditus Nero facere sustinebat? *Terpnum carbaradum* (inquit Suetonius) *vigensem tunc præter alios accersit: diebusque continuis post cœnam canenti in multam noctem assidens, paulatim & ipse meditari exerceriq; cepit: nec eorum quidquam omittere quæ generis eius artifices, vel conservandæ vocis causa, vel augendæ facti- rarent. Sed & plumbeam chartam supinus pectore sustinere, & cly- stere vomituq; purgari; & abstinere pomis cibusq; officiis; donec blandiente profectu (quamquam exigua vocis & fuscæ) prodire in sce- nam concupiuit: & quæ sequuntur. At enim hodie si quis vel ci- tharædus, vel tragædus; aut alius qualiscumq; cantor huiusmo- di quidpiam factitet deridendum se cunctis vltro propinet. Ebrie- tas vero & crapula, petulantioresque voluptates quantum voci obfint, peruulgata res est: quibus tamen quam libenter pleriq; cantorum hodie sese ingurgitent, dicere erubesco. Nec tamen is sum qui temere credam cantores præcos, semper Musis, nunquã Veneri ac Baccho litauisse. immo eorum multos scio & fortasse plerosque gulæ ac libidini mancipatos, voluptariam consueuis- se degere vitam: vnde & prouerbio locus factus sit *Musice viuere*, idest luxuriose atque intemperanter. Verum non adeo illos effu- se assidueq; ganeis lustrisq; indulgisse crediderim: vnde si non vir- tutis amor, at certe laudis studium, quo etiam vilissimi homines affici solent, & præmiorum ingentium spes; quæ toties sunt à nobis commemorata, retrahere aliquatenus potuerunt. *Hic Polyænus*, Non dicis (inquit) Charidore fibulas tunc in vsu fuisse, quibus constricti adolescentes vocales, vellent nollent, continere coge- rentur; vocique consulere. Quid istud est (subdit Philoponus) rem clarius explica quæso. *Et ille*, Machinati sunt veteres, inquit (Videte illorum solertiam) fibulæ quamdam speciem, vt plurimũ æræ,*

æreæ; quæ per summam genitalium partem traiecta, non sineret eos qui illam gestarent, libidinari; eoq. pacto vocem corrumpere. Atq; ne id me fingere putetis, Iuuenalis non vno in loco eius meminit: Martialis in eam alicubi iocatur: Celsus Latinorum medicorum princeps, infibulandi etiam modum, rationemque declarat. ad quem te Philopone remitto, si forte exemplum sequi vis in pueris tuis. *Tunc ille, cum Eumolpo in visum effusu*, O præclaram (*inquit*) veterum prouidentiam: & quam vellem consuetudinem hanc in vsum reuocari; vt nostri cantores tandem discerent, ea quæ par est castitate ac sanctimonia, Musarum sacra obire. Nisi me (*inquit Eumolpus*) memoria fallit, obseruasse videor nonnullas eiusmodi fibulas cum Romam recens venissem, atq; vt fieri solet, rariora quæq. lustrarem, in cimeliothecis antiquariorum Gualdi Ariminensis, Menetrij Vesontini, Angelonij, vt arbitror Fulginatis. *Subijcit Charidorus*, Habent quidem isti antiquarij nonnullas ex ære fibulas acuminatas: sed in eo falluntur, quod huic officio deseruisse putant. cum potius astringendis vestibus adhibitæ ille fuerint: cuiusmodi chlamydes erant; & sagorum quædam species; quam propterea *fibulatiorem* Trebellius Pollio vocat. Verum quæ puerorum præputijs inferebantur, circellorum formam, immo & nomen habuerunt. priscus certe Iuuenalis scholiastes sic eos appellat. Tales etiam sunt, quibus apud Turcas Sodalitas quædam vitur (*Calenderos* vocant) vt continentiam suam apud imperitum vulgus ostentent. Cæterum indicabo tibi, quoniam curiosus es Eumolpe, vbinam generis vtriusque fibulas delineatas inspicias, modo aliquod indicinæ præmium, vt Appuleius ait, mihi constituas: & quidem *bonæ vris arbitrata*, vt est in veteri formula. *Tum Polyenus*, Odiosus es *inquit* Charidore, cum tuis istis præmijs, indicaturis, diuerticulis. Ego gratis id præstabo scilicet: & quandocumq. tibi Eumolpe libuerit, eruditum illum Pignorij cōmentarium De Seruis ostendam; vbi complures eiusmodi schematismos agnosces. Adde etiam tamquam mantissam, apud Plinium legi, adhibitas olim fuisse argenteas fibulas mancipijs ad transitum virilitatis; hoc est circa pubertatem: quo potissimum tempore, vt vetus poëta ait, vox gallulascit; atq. infuscarif solet. *Et Charidorus*, non inuideo tibi, *inquit*, istam laureolam, quam

quam vterque nostrum, vt nuperi grammatici solent, in musta-
 ceo quaesitum ibat. Sed, vt ad propositum reuertar, non luci-
 tantum & gloriae cupiditas; verum etiam poenae metus excitare,
 olim adolecentes poterat ad laborem ac meditationem assiduam;
 qui hodiernis moribus locum habere vix potest. Antiquitus
 enim florentibus Graeciae atq. Italiae rebus, symphonicorum ple-
 rique seruilis erant conditionis: qui nullo negotio, si quid perpe-
 ram facerent, aut non satis strenue assidueque sese exercerent, ver-
 berum metu à magistris (qui plerumque domini etiam erant) in
 officio continebantur. Multos enim tunc fuisse scimus professione
 musicos, puta Tragædos, Comædos, Citharædos, Chorodi-
 dascalos, Pantomimos, qui numerosos symphonicorum choros
 seu greges emptos habebant domi; quos alerent, ac priuatim
 instituerent: & quaecumque opus esset, in publicum produce-
 rent. Fingite igitur vobis homines huic studio apprime deditos,
 locupletes, gratiosos, harum rerum scientissimos, vndecumque
 conquirere solitos vocalissimos pueros (quod tunc licebat Grae-
 corum principatu, dein Romanorum imperio per tot cultissimas
 gentes diffuso) eosque domi assidue dies noctesque exercentes;
 ac nihil eorum omitentes, quæ sibi famam atque opes concilia-
 re possent: atq. ex eo facite coniecturam quales concentus ac sym-
 phonicæ effici potuerint. At enim hodie nec ingenuis pueris, quã-
 quam infimæ plerumq. sortis; nec tam assidue; nec tam seuerè ma-
 gistri instare possunt: atque exinde euenire videmus, vt plerique
 adeo immorigeri atque insolentes euadant, vt vix tolerari que-
 ant. Videtis vos passim delicatulos hos eunuchos, qui singuli
 plus lucrantur quam decem ludimagistri & chorodidascali; & qui
 soli locupletes fiunt, quas delicias faciant; quam se venditent;
 quam alios floccipendant; quam eruditos derideant; quam omnem
 musicæ penû possidere se credant! De morib. enim atq. interiori
 vita non loquor; ne quis putet nonnullorum domestica probra ad
 alios immerentes deriuare me velle. Sed quod in oculis omnium
 fit negari non potest: excusari non debet. Non vidistis quæso sub-
 inde per Hilariorum dies cum modulata Dramata tanta magnifi-
 centia & comitate Barberinorum Principum ederentur, eorum
 quosdam ipsis etiam dominis pertinacissime reluctantes; atque
 auda-

audacter cum ijs altercantes; quosque sibi libuisset, admittere in theatrum conantes? & si quando tesseri admissioes fiebant, non paucis esse contentos; sed illas propemodum e diuisorum manibus insolentissime extorquentes? Nunquam equidem per Deum immortalem vllum genus hominum refractarium magis & contumax vidi: quibus vitijs, qui laborant equi, indociles prorsus habentur ab equisonibus. vos quid plene atque exacte addiscere ij possint iudicabitis. Facebat hinc procul igitur ridicula eorū opinio qui nō valde frequentē olim fuisse musicę vsum putant: ideoq̄. multo plus admirationis habuisse; atq; in cōmouendis animis efficacix. cum viceversa nihil olim frequentius, nihil vulgatius, quam hęc facultas, eiusq; professores fuerint. Nā vt missa faciam quę de Græcorum certaminibus, eorumq; libris supra delibauī; florentibus Romanorum rebus, non pauci reperiēbantur, qui numerosos cantorum ac syphoniatorum greges, inter alia seruitiā possiderent: quorum nonnullos quę tandem inuidia erit hic commemorare? Lyso quidam mediocris homo conditionis symphoniam idest symphoniacorum gregē, habuisse legitur in Cic. Epist. Adolefcens nescio quis ex Asia apud A. Gellium memoratur; qui complures vtriusque sexus habuerit, voce organisque scitisime canentes. Hinc apud Africanum & Iuuentiū Celsum I. CC. eę species ponuntur, in quibus Chorus (symphoniacorum videlicet) vel Comœdi legati fuissent. *De legatis* 3. & in titulo *De Edictio edicto*. Milonis etiam illius vxor, quem Cicero defendit, symphoniacos pueros habuit, vt ex illa oratione cognoscitur. Quin immo non deerant Mangones & Vænalitarij, qui integros symphoniacorum choros, negotiationis causa pararent, erudirent; ac postea diuenderent: qualis fuit Toranius ille Flaccus, qui suos Augusto Cæsari inter cœnam, vt Macrobius testatur, exhibuit. Quid quod hodie infessis à maxime barbaris gentibus Turcis videlicet atque Arabibus temperatissimis prouincijs Græcia, Asia, Syria, Ægypto in maximas angustias vocum electio redacta est? Antiquis enim temporibus plerique musici atque cantores e Græcia atque Asia petebantur: multi ex Syria, atque Ægypto: quidam ex Italia: e Gallia vero, atque Hispania (quamuis primorum, Cæsarium temporibus mansuefactę iam fuissent eę nationes)

pau-

pauciffimi. Sic enim eft quod dicitur, *Non omnis fert omnia cellus*. neque Deus Opt. Max. non huic genti propriam quamdam laudem, illi diuerfam elargitur. Nimirum Occidentalibus nationibus bellicam gloriam, robur, atq; audaciam dedit: Orientalibus ingenium potius atque folertiam. Vocis autem fuauitas & ad canendum aptitudo apud minoris Afie gentes, non modo ob luxum atq; diuitias, animorumq; mollitiem, ingeniaque vegeta ac læta, fed etiam propter cæli magnam temperiem, aquarumque bonitatem præcipue excellit, quæ quantâ in eo vim habeat, vnico vobis exemplo patefaciam: ex quo pariter cognoscetis quam diligentes antiqui fuerint in lectiffimis vocibus vñdecumq; comparandis. Scribit igitur Vitruuius architectorum eruditiffimus audiuiſſe ſe ex Maſſaniſſæ Numidarum regis filio, cuius erat hoſpes, locum quemdam fuiſſe in terra Africa (Zamam diſcimus ex Plinio) qui eiufmodi fontes haberet, vt qui ibidem procrearentur, voces ad cantandum egregias haberent. ideoque in more hoc poſitum fuiſſe Zameniſibus, vt aſſidue catulaſtros (ſic enim loquitur) tranſmarinos, ideſt Græcos, aut Aſiaticos emerent formoſos, & puellas maturas, eoſque coniungere; vt qui naſcerentur ex his, non ſolum egregia voce (quod eius aquæ aſſiduus potus præſtabat) ſed etiam forma eſſent non inueniſta; qua non Afri, ſed Aſiatici excellebant. Similis aquarum proprietas apud Sabaudie oppidum ſub ipſis Alpibus poſitum Laneburgum (neque enim id illi cælo competere videtur) deprehenſa à me eſt. nam cum eò ſub veſperam aliquando perueniſſem, die quodam feſto, cum incolæ in templo neſcio quas Deo laudes incinerent, mirum in modum canoras voces eos habere animaduerti. Quæ ſane eiufmodi ſunt vt magnam optimarum vocum copiam, & Græci veteres, & Romani habuiſſe videantur. Hodie vero frequentiffimi quidem cantores hac in vrbe reperiuntur, quis neget? (nuiquam enim canendi ars ſic viget, aut quæſtuofior eſt) ſed ex tanto numero (abſit dicto inuidia) mediocri voce ſunt ſane complures; abſolutiſſima ſuauiſſimaque omnino perpauca. atque hæud ſcio an Thebarum portas numero æquent. Boeotiarum inquam, non Ægyptiarum, ne forte eruretis. At enim vrgebit me quiſpiam eâ copiam Eunuchorum, quam in canendi uſum mirum

in mo-

in modum excreuisse hodie videmus, quaque veteres caru ille silentium arguit: magnum quippe ornamentum hodiernis concentibus hinc adhibent. Atqui non defunt magno iudicio viri, qui contra censeant non modicam inde labem ac detrimentum musicæ arti esse constatum. Primum enim multo iucundior in vniuersum est mulierum ac puerorum non exsectorum vox, quam eunuchorum: deinde cum plerique tenera adhuc euidentur ætate, qua nondum se naturalis vocis bonitas satis proderet potest; ex eo fit vt veruecum potius multiplicetur cohors, quam bene canentium chorus: tertio id ipsum efficit vt pauci hodie filios suos canendi arte instrui velint: cum enim illinc videant tot eunuchos in oedeis regnantes; hinc porro æstiment quã citò acuta atq; incætiua puerorũ vox deflorescat; nec diuinare queant an post pubertatẽ immutata, suauitatem habitura sit, non satis operæ præteritum facturos se putant, si eos edoceri curent. Ex quibus iam liquido apparet, priscos cantores & peritia simul ac bonitate vocis hodiernis præstitisse. Quod autem tertio loco probandum erat, summam etiam fuisse in eorum canticis elegantiam ac decorem, vel ex alijs antiquorum studijs atque operibus, conijcere quis possit. Quis enim paulo doctior ignorat quam studiosi fuerint veteres Græci atque Romani eximij cuiusdam decõris & gratiæ omnibus prope in rebus? quis nam igitur credat à Musis Charitas abfuisse, adeo illis affines atque coniunctas, vt vel ipsa lepõris ac venustatis vocabula e Musarum mysterijs ferme oriantur? Quid enim aliud Eurythmus sonat atque Eurythmia, quam concinnus atq; concinnitas; siue id magis vobis arridet, venustus ac venustas. Hanc, si quid mihi creditis, antiquitatum studiosi summam in operibus priscis deprehendunt: vt in ædificijs, statuis, vestimentis; quæ cum simplicitate quadam, venustatem nescio quam simul adiunctam habent. Quis porro ignorat, quanta sollicitudine & cura in actione cum oratoria, tum histrionica omnem decõris ac venustatis laudem affectauerint? vel vnicus in primo genere Demosthenes; in secundo Roscius documento sit. Quod si in palestra exercitatione, quæ in viribus corporis præcipue consistit, tantum elegantia decõrique studebant, vt vel prouerbio id locum fecerit, quid in Musica operibus fecisse credemus, quorum maxi-

O

ma la-

ista laus in lepore posita esse videtur? Facile hoc mihi dabitur opti-
 nor: alioquin ad germanam eius Poësin prouocabo: præfertim ad
 elegantissimæ illius Sapphus reliquias; quas vt eximium venustat-
 tis specimen, libellus is qui Demetrio Phalareo tribui solet: ma-
 xime proponit. Quis autem credat talem poëtriam ac musicam
 non suauissimam quoque ac venustissimam fuisse cantricem? Le-
 ue fortasse videbitur vobis quod dicturus sum: dicam tamen ni-
 hilominus, vel eorum causa qui grauiores ac leuiores res non suo
 pondere æstimant. Cantores priscos existimo, cum magnifico
 decentiq. cultu exornarentur; non squalido obsoletoq. vestitu,
 vt hodierni symphoniaci solent, nec vt hi in seducto abstrusoque
 oedeo; sed in propatulo; & seorsim sapius, quam confertim in
 choro canerent, vehementer incitari consueuisse non modo ad
 decorem corporis orisque tuendum (quod nostrorum pleriq. sus-
 deq. habent) verum etiam ad summam artis peritiam cum dulce-
 dine vocis, concinnaq. ecphonesti ostendendam. Vix enim cre-
 dibile est quo cultu ornatuq. corporis antiqui citharædi prodire
 soliti sint. Audite si placet autorem Rhetoricorum ad Herennium,
 qui rem graphice prorsus describit. *Vt Citharædus cum præterit
 optime vestitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea, co-
 loribus varijs intexta & cum corona aurea magnis ac fulgentibus gem-
 mis illuminata citharam tenens exornatissimam; auro & ebore distin-
 Etiam: ipse præterea forma & specie sit & statura appositâ ad dignita-
 tem: si cum magnam populo commouerit his rebus expectationem, re-
 pente silentio facta voce non emittat acerbissimam, cum turpissimâ corpa-
 ris motu quo melius ornatus & magis fuerit expectatus, eo magis de-
 risus & contemptus eicitur: ita &c.* Quam in sententiam videte
 etiam licet quemadmodum Appuleius in excerptis, quæ Florida
 vulgo vocant, festiue vt solet, citharistriam ornatam describat:
 alijq. quos aduocare huc supercedeo. Omittere autem non pos-
 sum quosdam fuisse citharædici certaminis leges, decoris atque
 elegantia causa inuentas; ac religiose vsque adeo seruatas, vt
 Neroni quoque eas subire libuerit. nempe vt capillo promisso
 esset; barba rafa: ne fessus resideret: ne sudorem nisi ea quam
 induit gerebat veste detergeret: vt nulla oris aut narium excre-
 menta viserentur: postremo flexus genu, & manu coectum adora-
 ret:

ret: & certaminis iudices reuerentissime alloqueretur; vt Suetonius scriptum reliquit. Ex quibus omnibus satis superque manifestum fit; quam non modo antiqui Musici atque cantores, non incuriosi fuerint venustatis & gratiæ; sed ad miraculum potius hanc partem custodierint: & in superuacuum quoque eorum cura processerit. Superest vt de ornamentis cantuum videamus: quibus opici quidam ac rupices caruisse veteres satis imprudenter existimant, verum non sic docti ores; quibus vel complura Græca vocabula, quæ omnes eorū species ac minutias designant, non vitata tantum; sed cum magna varietate ac solertia usurpata fuisse persuadent. Huiusmodi sunt Plasma, Vibratio, Melismus, Melisma, Prolepsis, Eclepsis, aliaue, quæ à Dono nostro non indiligenter explicantur, in quibus haud equidem dubito, quin sicut proprietate vocabulorum, ac subtilitate discriminum; feliciores nobis extiterunt; usu quoq; fuerint præstantiores. Quod argumentū qui aspernantur, velim scire an ex Cicerone satis constare putent, non insuetas antiquis fuisse delicatas quasdam uoculas, quas in hodiernis cantibus nonnulli sic demirantur. *Quanto moliores sunt (inquit lib. 3. de Oratore) & deliciasiores in cantu flexiones & falsa uocule, quam certa & seueræ quibus tamen non modo asteri. sed si sepius fiant multitudo ipsa reclamatione.* Quæ locum eò potissimum attuli, vt cognosceretis quantominus corruptum olim quam hodie fuerit vulgi ac multitudinis iudicium; siquidem nunc videre licet, quo crebrius huiusmodi cantuum deliciae à symphoniacis nostris inculcantur, eò maiores ijs plausus dari; atque illud subinde repeti *Euge* vel *oops*, vel *Non potest melius*. At enim Eumolpe dices, Audis nimirum ac vides quam tinnulis vibrationibus, quam molliculis plasmatis, quam mellitis fufisq; melismatis Eunuchi nostri formosuli ac venustuli luxurientur? Video nimirum ac rideo. quid enim? tu in eo sitam putas summam musicæ pulchritudinem atque elegantiam? si ita putas, falleris: sed falleris cum plerisque. Quotus enim quisque nouit *quod distent ayalupinis?* Adolescens mihi crede; vel poetæ potius, *In vitium ducis culpe fuga, si caret arte.* Atqui hic ulla prorsus ars; sed praua potius atque inueterata consuetudo centergr assatur, dum enim cantores nostri vitare student rudem

dem quamdam cantus ficitatem, ac rigorem, eum ita emolliunt ac frustillatim, ut ita dicam, concidunt, ut ferendi non sint. Quo vitio nostrates Itali præter cæteros tenentur: qui belli nimirum, ac festiui saperdæ sibi ipsis videntur; ac reliquos meras pecudes ac stipites putant. In quo merito sane ab exteris deridentur; qui iudicione an incitia? certe eiusmodi ineptijs parcius indulgent; neque enim id quæro: tantum dico, tam frequentibus prolixisq; melismatis nihil insulsius, nihil leuius, nihil effeminatius, nihil magis inefficax fieri posse. Quam tu quæso vim vel emphasin (si hoc exprimit illud quod *Aërem* vulgo vocant) aut affectum habere posse putas, eiusmodi modulationes, in quibus tertia quæque syllaba, cantantis vox, repetitis vsque ad satietatem iisdem, fere excursibus, nusquam consistit; nusquam aures implet; nusquam vllum concentus saporem percipi sinit: sed saltuatim ac volutatim huc & illuc celerrime ducta, nullum sui vestigium relinquit. An hoc canere tandem est, vel cantillare potius, Musasq; discerpere? Verumtamen ferendæ fortasse essent huiusmodi deliciae, si in clausulis ac longioribus syllabis, non ubique; si in rebus ludicris, non in grauissimis; si in lasciuioribus carminibus, non in sanctissimis sententijs; si in scena, non in sacris ædibus; si in comestationibus, non in supplicationibus adhiberentur. Illa vero speciatim Melismata, quæ eatenus extenduntur, ut vno spiritu proferti nequeant; ac necessario diuulsa sint atq; hiulca; in Mimicis fortasse modulationibus, atque agonismatis quæ ostentationis causa fiunt, tolerari possent; cæterum in sacris pijsque argumentis; ac sæpe etiam flebilibus; qualia sunt quæ Christi Domini cruciatibus ac Passioni dicantur (dicam equidem quod sentio; nec sine stomacho) magno seculi nostri dedecore tamdiu tolerantur. Sed totum hoc partim incitiæ, partim incuriæ illorum, qui hæc moderandi & corrigendi potestatem habent, tribuenda sunt. *Decipimur* quippe *specu rebus*: paucique oppidò repertiuntur qui suauitatem à mollitie, artificium ab affectatione, varietatem & copiam à superfluitate seiungere sciant. Interim hoc vos habetote, non tantum eiusmodi Melismata nimia prolixitate peccantia, diuulsa, incoherentia; earumdemque pericoparum inculcatione fatiscencia, parui esse faciendæ; sed etiam quæ breuiori ambitu

in-

iæptas quasdam earumdem phthongorum iterationes habent: nimiamque præferunt affectationem. Item quæ extra proprios Modorum cardines licentius euagantur: aut ^{3^{or}} siue proprietatem præferunt subiectæ materiæ parum conuenientem. Ea porro cum in Melesi quadruplex sit: alia enim Grauiæ sunt ac temperata, tranquillaque; quam speciem Græci Hesychnasticâ vocant: alia læta atque exultantia: quæ ad Diastaticam spectant: alia contra flebilis atque mœsta, quæ ad Systalticam pertinent: alia concitata ac vehementia: quæ ad Enthusiasticam referuntur: ac totidem etiam Melismatum genera esse possint: scire velim quoniam recentium Musurgorum ea discreuerit; qualiaque quæque sint exemplis diagrammatum ostenderit; aut saltem in cantoribus instituentis, eiusmodi differentias ac varietates signanter edoceat; quæque huic vel illi cantico magis congruant indicandum putet. Sed neque hæc Melodiæ seu Melopœiæ pars tam utilis ac necessaria, à quoquâ tractata reperitur, nec sine ea miselli cætores munere suo recte atque ex ordine fungi unquam poterunt. Age vero exemplis res fiat illustrior: quædam Melismata reperiuntur, quæ tertios quosque phthongos punctis adactos habent: quæ cum Rhythmum quemdam exultantem ac saltatorium præferant (nec minus enim ad Rhythmum quam ad Melos, quatuor illæ species pertinent) in grauibus ac sedatis, multoque magis in flebilibus modulationibus locum habere non possunt. Et tamen cuiuscumque generis Melismos, & condimenta cantuum sine vlllo discrimine à peritissimis etiam cantoribus promiscue vsurpari videmus. Itaque quæ maxime in re Neoterici præscos antecessisse gloriantur, vereor ut longissimo interuallo citra eos substiterint. Organica vero pars siue Crumatica (hæc enim τὸ ὀργανόν in ordine sequitur) video quam accurate à nostræ huius ætatis artificibus excolatur: minime despero tamen persuasurum me vobis non minorem habuisse veteres huiusce artis peritiam. Principio enim ex tribus generibus Instrumentorum, quæ nudiustertius recensui, tertium illud in quo sunt cymbala, nablia, crotala, aliaque eiusmodi (quod reuera duobus reliquis nobilitate cedit) vix hodie aliquo in pretio est: nulla enim huius generis Instrumenta habemus, quæ vel paululum operosiora sint; vel admodum iucunda: olim vero multo plus digna

dignationis habuisse; ac suavioribus organis exercita fuisse, præsertim apud nationes Orientales, multa sunt quæ suadeant. Primum tam frequens illorum apud profanos auctores mentio; deinde in Davidicis psalmis tam honorifica eorumdem appellatio. Assentior enim viro pariter doctissimo atque ingeniosissimo Leoni Sanctio Societatis Iesu, *benefonantium* epithetum nequaquam adscripturum cymbalis fuisse Regium psalmodographum, nisi & tractatu operiosiora, & auditu iucundiora fuissent, quam ea quæ hodie alicubi, sed mutato nomine usurpantur. Ut enim hoc obiter vobis indicem, cymbala sunt quorum speciem expressam videtis apud Laurentium Pignorium in opere antea memorato de Seruis, quales propemodum erant, quibus olim non iniquiter concrepantes audiui nonnullos Gallicarum triremium remiges, non satis memini Massiliae ne an Telone. Eiusmodi cymbala arguto tinnuloq; ere constantia *Timbres* Gallice vocant; aliquantuloque peritius quam Turcæ sua præstant. Confirmabit etiam, ut spero, hanc meam de pulsatilium Instrumentorum maiori apud veteres præstantia opinionem, Donij nostri opusculum de scabillis: quandocumque lucem aspiciet. Sed ad reliqua pergamus. Duplex considerari potest rei organica perfectio; prima in ipsis Instrumentis uti sonora sint; auditu iucunda; pulsatu facilia. Secunda in artificum opera atque usu: qui duabus maxime rebus spectatur; partim excellentia eorum quæ organis canuntur, quæ Græci prius vocabulis Citharismata, Anlemata, Crumata appellant; nos etiam unico verbo non inepte *sonato* vocamus: partim manuum agilitate, totiusque oris, linguæ, ac labiorum conformatione priuati in in tibijs. Priori igitur parte quæ ad ipsamet organa pertinet, ad Organopœie exactiorem reiecta, quid de posteriori iudicandum sit, quæso mecum paulisper cognoscite. Cæterum organicorum, tam eorum scilicet quæ fidibus, quam quæ tibijs sunt, cum tanta sit cum vocali cantu siue Melodico affinitas, quibus coniecturis atque argumentis patefacta est summa huius apud præcos perfectio atque excellentia; ipsidem quoque illorum pulchritudo ac præstantia elucescat necesse est. Cum igitur tria Harmoniæ Generum ac nonnullarum specierum, totq; Tonorum usurpatio, tantam varietatem ac pulchritudinem veterum Melo-

dijs conciliauerit; eaque omnia in Instrumentis quoque locum
 habeant; quis ambigat quæso quin hic etiam egregie illi excel-
 luerint. Nam de diligenti quidem assiduaque exercitatione; quæ
 vel plurimum habet momenti in psallendi inflandiq; tibias disci-
 plina, eadem hic ratio valet à commissionibus, emolumentis, æ-
 mulandique studio ducta, quæ priscos illos citharistas ac tibicines
 ad perfectionem artis suæ adipsendam vehementissime inflam-
 mabat. Concedo tibi Philopone peregregios psallendi artifices
 esse quos collaudasti, Maugarium, Rossum, Horatium, Gualte-
 rium; aliosque innumeros, qui tota Europa hodie florent. at
 non minus excellentes fuisse puto Pythagoram Zacynthium, Ale-
 xandrum Cytherium, Stratonicum; aliosque complures à priscis
 scriptoribus memoratos. Nisi forte hos aut hebetiores ingenio,
 aut manifestiores, aut minus laudis & gloriæ cupidos fuisse exi-
 stimas: vel ingentibus ijs præmijs, quæ nuper significabam, non
 satis acui atque elimari hoc artificium potuisse tibi persuades.
 Quod si tibialis scientia proprie spectatur, Deus bone quantum
 hic iacemus, atque à veterum præstantia recessimus! Vnum tu,
 præter Missilliam amicum meum scientissime inflexam tibiã, quam
 Ceraulum voco siue Corniculum, infantem commemorasti: non
 dubito tamen alios nonnullos reperiri, & repertos fuisse superio-
 ribus annis hac facultate præstantes; vt qui me puero Romæ vi-
 gebat maxime, Patauini Episcopi cerauletes. Sed quid tam pau-
 ci valent, si cum tot celeberrimis antiqui seculi tibicinibus confe-
 rantur? quos nemo sanæ mentis longo interuallo hodiernis præ-
 celsuisse negauerit. Pulcherrima quippe meo animo musicæ spe-
 cies non paruo seculi nostri dehonestamento iam ferme ad ni-
 hilum recidit. Specimen equidem huius rei nuper cepi hac ipsa
 in domo, quò tibicinum Romanorum exilem gregem, tam illorū
 scilicet qui Arci Aeliæ, quam eorū qui Capitoliæ curiæ sub-
 fertiaht, vt eorum experimentum facerem, conuocaui: quibus
 nihil vnquam contemptius vidi; nec scientiæ minus quam num-
 morum egenos. Nam cum Diagrammata quædam Gallicarum
 saltationum ijs apposuissem, facile animaduerti nec seruare nu-
 merum, nec satis expedidite Morum notulas percurrere. Demi-
 tatus etiam sum minus ijs in vsu esse Rhythmum pedibus modera-
 ri:

ri: sine quo vix Números exacte sequi vnquam possunt. Sed mirandum non est tam imperitos esse Romanos tibicines; nam & rarissime ad concinendum exercitationis causa conueniunt; nec valde frequenter sacris concentibus adhibentur: & tenui admodum salario autorati sunt. quocirca tota hæc tibicina ars iam ferme hic atque alibi exoleuit. Nam & Florentiæ vbi paucos ante annos Gallo quodam admoderante satis belle exercebatur; nunc valde refrixit: & in Gallia Cisalpina (vbi quondam tibicines magna fama erant) post tot bella ac pestilentiam paucos iam superesse cognoui. In Britannia quidem etiamnum Auletica valde florere dicitur; vnde etiam satis boni cerauli afferuntur (nescio enim quo fato omnis fere cultus ac liberalior disciplina ad Occidentem; immo ad occasum properat) sed nequaquam Britannos artifices ad veterum illorum tibicinum gloriam accedere credam; Ismeniz videlicet, Antigenidæ, Pronomi; & qui Alexandrum ad corripienda arma perpulit, Timothei Thebani. Floruit hæc quondam ars cum in Italia, tum maxime in Græcia; præsertim apud Thebanos; immo apud omnes fere non cultiores tantum; sed etiam semibarbaras gentes. De Tuscis quidem nostris memoriæ prodidit Aristoteles, qui omnium prope gentium instituta & mores libris, qui iam non extant, collegit; ad tibias pugnare solitos; & seruos flagris cædere; atq. epulas instruere: vt minime mirandum sit quod nudiusquartus ex Eratosthene, seu potius Athenæo retuli; pugilum etiam certamen non sine tibicinum accentionibus apud eos fuisse celebratum. Illud quoq. vulgatum est apud veteres Romanos non modo sacrificijs ac theatralibus ludis; verum etiam funeribus, nuptijs, conuiujs, comestationibus, atque omnibus prope in rebus tibias fuisse adhibitas. Adijce quod vsitatum olim fuit symphonia tiliarum in longis nauibus remiges incitari; ipsamq. remigationem regi. quod ex Plutarchi Demetrio, & Maximi Tyrj Dissertatione 21. & Asconij Pediani fragmentis manifestum est. *Symphoniaci* (inquit) *serui dicuntur; per quos remigibus cæcum accantur, & per assam vocem, idest ore prelatam, & vt in Argo nauis interdum per citharam.* & Cicero in Verrem *ab hac muliere præfectus Antonij quidam symphonicos seruos abducebat per iniuriam; quibus se in classe vni velle dicebat.* Quid enim vobis in memoriam reuocare

cem, quod nudius quartus dicebam Lacedæmonios in aciem pro-
 dire solitos ad tibiam; cum nulli studio tam attente atque obnix
 vniuersa Græcia incubuerit: adeo ut non puduerit viros suarum
 ciuitatum principes serio in ijs exerceri: quod de Thebano Epa-
 minonda & Ptolomæo XI. Ægypti Rege nuper memorabam. vn-
 de tam frequens in Græcorum libris tibicinum ac tiliarum men-
 tio occurrit. Quid quod sexaginta amplius earum species apud
 varios autores obseruasse videor: ex quo non obscure intelligitur
 quam crebro in vsu, quantoue in pretio fuerint: &, quod conse-
 quens est, quam apte scienterque tractatæ. De suauitate porro
 huiusmodi instrumentorum (etsi nonnulli ea non probant; vel
 quod laboriosa sint; vel quod à paucis perite tractentur) quid plu-
 ra dicere attinet? Quis enim est adeo sensuum hebes, ut ijs vel
 mediocriter inflatis non capiatur: siue dulcem ac sedatum Pythia-
 rum sonum requirat: siue Choricarum concitatum ac vehemen-
 tem: siue obliquarum querulum ac lugubrem: siue inflexarum,
 patheticum ac flexanimum: siue Gallicarum tinnulum atque acu-
 tum. Nec id mirandum: nam si ea præcipue laudantur instrumen-
 ta, quæ humanam vocem propius æmulantur, multo præstatiore
 tibiæ sunt quam instructa fidibus organa. Non eo inficias in con-
 clauibus clausisque locis neruos quam tibus iucundius audiri. at
 in propatulo apertisque spatijs ac distantibus, iucundiores tibiæ: &
 testimonio etiam Aristotelis ad commouendos animos haud paullo
 validiores. Quantum ad me attinet, nullum ego concentum sua-
 uiolem fieri posse puto quam choraulorum, si à peritis, atque ut
 opus est scienter inflentur: nocturno præsertim tempore, cum om-
 nia silent; atque e longiori distantia. Nimirum hic maxime can-
 tus cælestes illos beatarum mentium choros meo animo videtur
 imitari: miroque quodam ac prope diuino dulcedinis sensu auribus
 illabi: &, ut memet vobis aperiam, multo is mihi suauior, gratiorque
 videtur, quam electissimum quoduis Scoliasma à quamlibet egre-
 gijs symphonicis decantatum. Sane dissimulare vobis non pos-
 sum quam ægre feram hoc genus organi hodie propemodum exo-
 leuisse. Nam si quis illud non magnæ utilitatis deputat, quod
 Physaulorum tanta sit copia & celebritas, minime is mecum sci-
 licet sentit, cedit enim quam decenter in sacris supplicationi-
 bus,

bus, quæ agendis Deo gratijs in publica lætitia sunt (alia enim ratio est lugubrium ac tristium) & reliquis eiuscemodi solemnitatibus, festisq. triumphalibus; vt in Principum peregre aduenientium, vel redeuntium occurribus, vsurparentur? Quid nuper, cum tot ignium ac luminum sumptuosissima spectacula ob Cæsaris nostri electionem magnificentissime pluribus in locis hac in vrbe ederentur, quam decēter, quantaque omnium voluptate e pergelis ac mœnians earum Domuum, ante quas festi ignes succēdebantur choraulorum symphonix audiri potuerunt? Cardinalium videlicet Sabaudi, atque Aldobrandini; ac duorum Oratorum Cæsarei & Hispaniensis; necnon Motmanni Sacræ Rotæ Auditoris Germani. Atenim pauci reperti fuissent tibicines qui huic sufficerent muneri. & hoc ipsum me angit ac torquet auleticam disciplinam huius seculi (quod florentissimum plerisque videtur) incuria, & neglectu ad tam paucos esse redactam. Verumtamen fingite nunc animo peritissimos atque exercitatissimos artifices; & choraulos egregie bonos, electissimosque; eosq. in plures classes secundum potiores ac genuinos Modos, & Harmoniarum species dispersitos; deinde nunc hos nunc illos permutatis apte vicibus concinentes; quid in toto Musicæ regno admirabilius, quid diuinius animo concipere possemus? An simile quidquam ab hodiernis concentibus expectabimus? Iurare ausim raptum iri extra fe audientium animos, si tale quidpiam exaudiatur. Nemo vestrum opinor expertus est quo voluptatis sensu perfundatur, si quando Missillus noster corniculo suo cum alijs vocibus modulatur: quid putatis fore si discretis in tres vocum gradus ceraulis, quinq. peritissimi artifices ijs inflandis conspirent. caue enim Philopone credas, quod non ita dudum mihi dicere visus es, nequaquam id fieri posse; cum netodiæ tantum ceraulus inseruiat. Possunt enim ijs quæ nunc sunt in vsu corniculis medias voces tuentibus, alia exiliora compingi; quæ netodiæ aptentur & acutius sonent: aliaque rursus maiori forma grauius resonantia. Immo tres diuersos ceraulorum gradus à multis fabricatos scio (& autores extant qui eorum figuras exhibeant) quorum succentiui siue grauiores à reliquorum specie nonnihil discedunt: duplicem enim habent flexum instar litteræ S: quibus si in grauiorem partem præterea ad-

iun-

iunxeris eum quem Serpentem appellant (Streptaulum ego vocare soleo) quatuor habebis ceraulorum differentias: ex quibus concentus bifariam dispertiri satis apte poterunt. Nam siue minimum atque acutissimum detrahamus, reliqui tres Tono concinent Dorio, vel Phrygio, exempli causa: siue Streptaulo ablato, tribus alijs utemur, Hyperdorio, siue Mixolydio: aut certe Hyperphrygio. Cur autem vix in vsu iam sit grauior ea corniculi species, quæ in modum S litteræ conformatur, si quis interroget id ex eo fieri dicam quod non nisi vehementi inspiratione inflari potest: quod etiam acutioribus ceraulis euenire dicunt. Quocirca cum eiusmodi organa per quam laboriosa sint, validiores pulmones requirunt. Sed nihil est quod non industria & sumptu effici possit. velint modo Principes huic studio incumbere: non hæc tantum; sed & aliæ difficultates superabuntur. Non meministi Polyæne quid Iulius Pollux de Herodoro quodam Megarensi tubicine obiter memoret? De eo nempe (*subdit Pelianus*) qui duabus simul maximis tubis inflatis, horrendum adeo edebat clangorem, ut iuxta eum consistere nemo posset: nec mirum; statura enim fuit proceræ; quatuor nempe cubitorum; & corpore robustissimo: adeo ut senos panis chænicos in dies singulos: carnis viginti pondus esitauerit: vini congios binos ebiberit; & ut Herculem credo imitaretur, leonina pelle amiciebatur; super vrsinam cubabat. Notabile porrò est quod de ipso non Pollux modo, sed Athenæus narrat, Demetrium illum, qui ab expugnandis urbibus Poliorcete cognomen inuenit; cum Argos oppugnaret, ingentemque quamdam machinam, quam à se inuentam Helepolin vocitauit, mœnibus admouere, quamquam maximo conatu militum non posset, Herodorum hunc acciuisse: qui continuò duabus illis suis giganteis arreptis tubis, cum eas vno spiritu animasset; tantum vigoris atque alacritatis vrgentibus machinam inspirasse, ut quod volabant eam propulerint. Quæ ex historia (neque enim fabula est) perbelle conficere potes o Charidore, qui antiquitatis patrocinium præfractè susceperis, cantores præcos non Musarum modo cultores; sed Herculis quoque æmulos fuisse. Et ego (*inquit Eumolpus*) hodiernos dicam non Veneris tantum asseclas esse; sed & Martis imitatores. Recte (*inquit Charidoreus*) dicas etiam licet

ex Mercurio Venereque conflatos, ut eorum venustatem ac solertiam vno verbo significes. Sed caue ne ad muliebre[m] prouocem sexum. idem enim Athenæus paulo post ex Posidippo meminit Aglaidis cuiusdam tubicinæ, quæ in magna illa pompa quæ Alexandriæ primùm acta est, magnifice ac pompaticè prorsus induta, ingentemque cristam capite gestans tubam inflauit. quàm ut bene masculam & fortem sciatis, & tamquam Herodori illius æmulam, atque discipulam; duodecim pondo carniū quotidie vorasse: panis quatuor chœnices: vini congios singulos haussisse idē Athenæus testatur. *Cui leniter arridens Philoponus, Euge (inquit) egregia Heroïna! Et Charidorus, Nuncubi tam strenuas mulieres tu mihi hodie reperies? In Patagonum fortasse regione (subdit Polyænus) vbi fœminæ sunt & giganteo genere; si verum narrant Hispani, quæ pugiones deuorant, ensesque deglutiunt. Sed omnis iocis, cedo quid attinuit Megarensis Herodori meminisse? Ut in animum inducamus nostrum (respondit Charidorus) hodie etiã si perquisitio fiat, reperiri homines posse firmorum laterum ac faucium, qui, si non duas giganteas tubas, at certe aliquanto maiorem vulgari ceraulo commode inspirent: qui sane haud paulo exactiorem suauiore[m]que hypatodiam præstabit; quam ductilis hæc tuba: quæ vicariam illi operam præstat potius quam ordinariam; & vix ad vnguem cum ceraulis consonare potest: cum difficile admodum sit eatenus mobilem ipsius partem producere ac reducere (in quo Anesin atque Epitafin fieri non ignoratis) ut certum ad limitem vsque congruat; neq[ue] persæpe vei tantillum discrepet. quapropter nunquam fateor eiusmodi organum probare potui. præsertim cum præcipuum illud quod huic Instrumento inesse videtur, ut cum plasmate in eo cani possit, minime videam vsurpari. Hic Eumolpus, Antequã vltèrius pergas, expone quæso nobis quid Græcū hoc vocabulū in re nostra significet. Et Charidorus, Plasma (inquit) antiqui musici ac rhetores vocabant (ut videre licet apud Quintilianum) velocem quamdam vocis flexionem, quæ in continua eius intentione, vel remissione auditur; quam *ἰπιτάσιον* atque *ἀνεσίον* Græci vocant: quæ non modo in hominum loquela circa syllabas acuto accentu insignitas exauditur; sed etiam in ijs organis fieri potest quæ voces non habent certas actūq[ue].*

actuque discretas: quales sunt panduræ tetrachordæ; & pandurium minusculum; quorum cubitus siue manubrium iugamentis discriminari non solet. Quæ vocum flexiones, licet à cantu vehementer abhorreant, vt Aristoxenus docet, si solæ nimirum adhibeantur, tamen si parce ac modice fiant; puta intra semitonij spatium, molliorem ac dulciorem cantum efficiunt: eumque quodammodo condiunt; præcipue incipientibus ac desinentibus. phthongis: naturam enim maxime imitantur; quæ ad extrema per media libenter progreditur. Quocirca in Panduris hexachordis; quæ voces habent iugamentis distinctas, cum non facile plasmata adhiberi possit; tamen in arcu ductioibus similitudinem quandam illius referunt; cum paulatim neruum vehementius pellunt; ac rursus, vbi ad summum vigoris peruenerint, ad lenissimum paulatim redeunt sonum. Plasmatis quoque quædam species est, qua peritiores nonnulli cantores, dum cantici alicuius membrum quodpiam auspicantur, ab eo qui notatur phthongus, trihemitonio inferius incipientes intermedias voces celeriter transeunt; nõ quidem continua epitafi, sed sine illarum percussu: vt in simplicissima inflationis specie tibicines faciunt. quorum exercitatissimi an dicto plasmate in tuba ductili, ceraulo, & choraulo vtantur, definire certo non possum: hoc tantum dico veteres in postrema specie (quam Germanico vocabulo *pifferes* nunc vocant) post Antigenidam vsurpasse: quod Plinius ex Theophrasto tradidit, de tibiali arundine tractans: vbi illud etiam innuit apertiores fuisse lingulas: quibus tibiam inflantes, sonos insectebant. Quod artificium si nondum, vt videtur, nostris artificibus innotuit, non modica in re ab antiquis certe superantur. De reliquo cum tubicinas olim, & quidem illustres extitisse ostenderim, non nimis operosum erit opinor tibicinas aliquot prisca producere. Iuuat quippe earum quoque meminisse; vel quod non pauca vt tubam, ita tibiam tractauerint; sed plurimæ, ac præstantissimæ huic organo operam dederint: vt Lamia illa quæ Demetrio Poliorcete in delicijs fuit: vt aliæ multæ, quas Lysander Lacedæmonius captis Athenis eo adegit vt simul concinerent, dum mœnia illius vrbs dirueretur: vt ex Plutarcho cognoscimus: vt aliæ cõplures veteribus memoratæ: quas sciens omitto; ne vos id discuciet quod in hodie

nis mulieribus nihil simile ostendere potestis. Sed de organica, satis. proximum est vt Semæographiam veterem, cum hodierna conferamus. Notum vobis esse opinor antiquos Græcos, illorūq; exemplo Romanos etiā nostros, quibusdā Notulis ad pericribēdos cantus vsos fuisses, quas Diagrāmata vocabant: quòd ex ipsismet alphabeti Græcanici litteris, multifariā tamē variatis, constarent. Ea cū essent dispersita, vt ex Alypio Græco scriptore discimus, per omnia tria Genera, & quindecim Tonos, bina singulis cuiusq; systematis phthongis, siue chordis, assignabantur; nam alterū quidē Dictioni idest carminibus, eorumque syllabis superponebatur; vt esset indicium qua τῶν siue sonitu cani deberent; alterum supponebatur; vt Crusin siue organi sympsalma, hoc est præcipuos infimosq; vt opinor, hodieq; fit, eius phthongos, ostēderet. Habebant etiam quasdam alias notulas e lineolis multipliciter inter se iunctis; quibus temporum spatia numerosque indicarent: quas pari ratione vnicique syllabæ superposuisse videntur. Ad discriminandas vero Baseis siue Rhythmorū mensuras ac percussiones, punctis utebantur: quæ quibus erant syllabis, phthongis, notisque supposita, in eas Arsin incurrere innuebant. Quæ omnia Anonymus sed antiquus Bibliothecæ Vaticanæ scriptor, non obscure significat, quem proculdubio non viderunt ij, qui nulla alia temporum signa habuisse priscos musicos credunt, præter vulgatum illud in communi loquendi vsu longarum breuiumque discrimen. Hunc Notandi morem, si in vniuersum recentiori præferam, profectò amens sim; ac nimius vetustatis admirator: neque est ingenuitatis meæ dissimulare, quodnam quidque sine vllō partium studio, mihi maxime placeat. Aio igitur generatim hodiernam methodum mihi potiorem videri: neque non propterea vetustam rationem suas habuisse quasdam proprias commoditates. Principiò enim totus iste Notularum ascensus atq; descensus mirifice adiuuat incipientem; & quasi manuducit ad acutiores grauiioresque phthongos, quatenus opus est, enuntiandos: deinde ipsimet linearum ductus satis belle animo suggerunt neruorum in organis dispositionem, communisq; systematis chordas: tertio nihil aptius fieri potuit, quam vt iisdem signis, & temporum longitudo, & altitudo sonituum designaretur: atque vna eademque

que notata; sed nunc alius, nunc densius posita, Modis, Numerisque subferret. Quarto vtilissimum hæc ratio habet usum, in Concentibus potissimum multarum Partium ut vocant, aspectui subiiciendis; præsertim ubi Homophoneles, siue, ut vulgo dicunt Fugæ, Imitationesq. vsurpantur: adeo ut sine his lineis vix exerceri posse videantur. Itaque si semel statutus veteres ijs caruisse, eò ferme inducor ut credam in vocum humanarum concentrationibus, parum, vel nihil profus vsitatos olim fuisse eiusmodi lufas atque inuentiunculas: Organicorum quippe melorum siue crumatum alia ratio est: longa enim aduetudine psallendi tibijq. canendi potuerunt eas etiam frequentare. Cæterum quatuor hæc potissimum aduertere vos hic velim. Primum antiquam illam rationem id præcipue commodi habuisse, quòd modulata carmina multo angustius spatium occupabant: quæ res magnum nonnùmquam commodum præstat: exempli causa in pronunciandis e scena tragædijs, siquid aliquando gestant actores, quod iuuandæ memoria gratia descriptos captus clam spectatoribus continere possit: ut in fictorum iaculorum latioribus cuspidibus aliquando fieri vidi. Secundo si ad probe intelligendam hodiernæ semographiæ seu tabulaturæ rationem tot illas ac pene innumeras figurarum species, regulas, obseruationes necesse sit addiscere, ut multi stultissime sibi persuadent, prope est ut antiquam illam præferendam putem. Tertio secundum veterem methodum multo compendiosius potuisse, ut mihi quidem videtur, pueros olim progymnasmatis operam dantes teretissare, siue progymnasticis syllabis quoscumque cantus emodulari, quam iuxta hodiernam rationem, plures quam necesse sit syllabas e Guidoniano systemate vsurpando, nullaque diagrammata singulis lineis earumque interstitijs apponendo. Quarto diuersitatem hanc Clauium & superstitiosum hunc morem diagrammata initio lineamentorùm omit tendi, tantum habere obscuritatis & confusionis, ut multum laboris, temporis, ac molestiæ misellis pueris ante deuorandum sit, quam prompte atq; expedite omnes phthongos pronuntiare possint, ac τερατισται: adeo ut paucissimi cantores reperiantur (o magnum hodiernæ musicæ dedecus) qui per omnes clauis canere ex improviso audeant. Quod malo equidem imperfectioni huius se-

meographiæ tribuere quam cantorum inertię, Quæ omnia multo vobis liquidiora erunt, cum Donij nostri siue Latinum, siue Gallicum σύγγραμμα inspexeritis: vnde etiam manifestum fiet opinor hodiernam semæographiam nonnihil immutatam, iuxtaque veterem modum prisicumque Græcorum systema concinnatam, duplo saltem faciliorem aptioremq. futuram. Sed dabo tibi Philopone (vide facilitatem meam) antiquam semæographiam hodiernę vt nunc est collatam deteriorem esse: quamuis refragari videatur Zarlinus vester: qui cum hodiernis Græcorum mulicis notis (quę tamen longe concedunt antiquis) omne cantionum genus expeditius exprimi posse putet, quam vulgaribus nostris; quid de ijs iudicaturus fuerit vos estimare: ac simul quantum huic causę fidam agnoscite. qui cum tanto suffragio hac in disceptatione optimo iure vti possem, abstinui. Etsi igitur tamquam subductis rationibus hac in summa, nos Veteratores reliquamur, vides tamen Philopone quantum adhuc interfit vt nobiscum vos Nouatores paria feceritis. Iam vero suo se nobis loco (idest quintodecimo gradu) symphoniurgia offert: in qua præcipue Nouatorum (& si submolestum est hoc nomen) Recentiorum desudat industria. immo hanc solam plerique, vt nudiusquartus dicebam, Theoricam musicam nuncupant: etsi non magis ad Theoreticam partem pertinet, quam in edificandi facultate Architectura. Huius præceptis ac regulis omnes fere Recentiorum referti sunt libri: nemo enim ferme est qui non eandem brassicam ad satietatem, immo ad fastidium ac nauseam, sepius recoquat: vt iam pudor sit easdem Nenias toties recantare. Contra de hac veterum mi^{um} silentiū; vt ne verbum quidem de contexendis concentibus apud illorum quemquam, quorum quidem scripta constant, appareat. Quod quale sit, atque vnde oriatur inuestigemus, si placet. Multa sunt in communi hominum vsu hodie vulgata atq; protrita, quę cum olim etiam exriterint, nulla tamen eorum apud prisicos auctores mentio extat. Nam ecce Morbilli & Varioli qui vocantur (pueriles nempe morbi, quorum nemo fere expers est) in veterū medicorum scriptis non reperiuntur memorati: licet sub exanthematum specie ac vocabulo sint qui putent à Græcis comprehensos. Sed certe, cum Varioli saltem, non leuiter egrum afficiant,

ac mi-

ac minime periculo vacent; ac propterea propriam curam, cu rationemque desiderent; atque e menstrui sanguinis reliquijs, vt opinio est, efflorescant; nec idcirco ab ijs fuisse veteres videantur immunes; admiratione non caret tam pertinax in re tanta, silentium. Sic minus equidem miror nullam apud priscos musicæ scriptores mentionem fieri symphoniurgiæ, aut quocumque alio nomine hoc artificium appellauerint: præsertim cum nec satis multi illi sint, nec prolixi admodum operis: vt potè qui non Musicam totam, sed Harmonicam fere partem exponant; ad quam proprie symphoniurgia non spectat. Deinde contrarium prorsus ipsis & nobis eueniebat: illi non in musica solum, sed & in alijs facultatibus scientiam potius ac theoriam; nos ex aduerso magis praxin; atque effectiõnem in pretio habemus. Quocirca cum Archimedes non minus bonus fuerit Mechanicus, quam Geometra; de mechanica nullos, de geometria multos atque egregios libros reliquit. Scitum etiam est diuinum illum Platonem scientiam & cognitionem rerum haud paulo præstantiorem manuum opere ac peritia, quam ipse *ἡγεμονία* vocat, pronuntiasse. quod cum in Dialogo de Philosophia (qui etiam Amatores inscribitur) cum alijs suis libris aperte profiteatur. Quid quod multæ artes, quo magis protrita sunt atque vulgates, eo pauciores reperiuntur qui operæ pretium putent eas in litteras mitti. pistorum enim sue panificum opificium vnum est ex maxime necessarijs, atque vbiq; fere vigentibus: & tamen cum multis præceptis constet, nec pauciorum obseruationum cautionumque indigeat, nullus extat, quod sciam, scriptor Italice, Gallice, & Hispanice, qui seorsim saltem hanc tractationem peregerit. quamuis in abstrusioribus libris rimandis; & in Indices referendis satis diligentem operam impenderim. Quod consimili ratione prisca illi symphoniurgiæ, seu musurgiæ euenisse crediderim: præsertim cum eiusmodi disciplina sit, quæ opere atque exercitatione potius, quam præceptis & subtili quadam indagine consistat. Nam etsi in Recentiorum libris complura eiusmodi præcepta acervatim congesta reperiuntur, si verum tamen Philopone fateri vis, pleraque eorum nec consummatissimi quidem Musurgi mente ac memoria comprehensa tenent. Nam poti oribus quibusdam, & capitalioribus

exce

exceptis, reliqua exercitatione potius ac longa componendi con-
 fuetudine perdiscuntur, quam e commentarijs mufurgorum. Mit-
 to quòd eius doctrinæ maxima pars ad Symphonias potius Instru-
 mentorum; aut humanarum etiam vocum, sed sine vlla sermonis
 ac sententiæ efformatione teretiffantium (in quæis vnica tantum
 delictatio sine vlla affectuum imitatione requiritur) quam in con-
 centibus hypothefin aliquam ac fenrentiam, siue metrice, siue,
 etiam soluta oratione continentibus; in quibus non modo minu-
 tiores eæ regulæ ac præceptiunculæ non obseruantur; sed affe-
 ctuum sententiarumq; exprimendarum causa, multæ etiam disso-
 nantiæ, aliq; communibus regulis aduersantia, non absurde vlrur-
 pantur. At enim excogitarunt etiam tabulas ad quas in singulis
 syncrusibus quiuus nouitijs tiro recurrens, emendate, hoc est si-
 ne dissonantiarũ vitijs, componere possit. cuiusmodi sunt apud Zar-
 linum Instit. par. 3. cap. 48. *Quadraciniorum Regula. De Vniso-
 no Regula prima. Si Mesodus vnisonus cum Mesodo grauiore. Hy-
 patodus autem ternaria distabit ab eodem grauiore Mesodo. Mesodus
 acutior Diapente vel senariam efficiet supra Hypatodum. Secunda,
 Sin autem Hypatodus Diapente distabit sub grauiore Mesodo. acutior
 Mesodus ternaria vel denaria distabit supra Hypatodum. aliaq; eius-
 dem generis. De qua methodo prius hoc statuo eam esse. vsque
 adeò tædij molestiæq; plenam, vt vix vllus tam patiens & studio
 muficæ flagrans tiro reperiri posse videatur, quod paulo ante di-
 cebã, qui memoriter eam cõprehendere velit; atq; illuc medita-
 tiones suas redigere; deinde incitiam atque *atraglas* summam
 præferre. Neque est quòd supercilium adducas Philopone: sta-
 tim enim iudicabis iure ne an iniuria id affirmem. Vera atque
 emendata symphonurgiæ methodus (qua veteres illos magistros
 vfos fuisse conijcio) in Diuisione *π* Diapason fundari debet.
 quod verum ac solidum est omnium concentuum, ac totius mufi-
 cæ fundamentum. Finge porro me magistrum esse; te vero Eu-
 molpe discipulum meum: primum ego tibi demonstrarem quot
 modis Diapason diuidatur; nempe tribus: primo in Diapente ac
 Diatessaron: secundo in Ditonum ac Senariam minorem: postre-
 mo in Trihemitonium ac Senariam maiorem. Duas autem illas
 Senarias nihil aliud esse quam Diatessaron alterutri Ternariæ ad-
 iun-*

minoram: quæ, siue maior est, Senariam maiorem efficit: siue mi-
 nor minorem. cum adderem etiam duas illas Ternarias coniun-
 ctas ^{ita}. Diapente constare: seu potius Diapente in eas resolui:
 indeq; effici vt Diapason interuallum vnica syncrussi in tres tantū
 consonantias diuidi possit: geminas videlicet ternarias, ac diates-
 faron; nec plures quaternis vocibus recipere: cum interualla
 vno semper pauciora sint quam illorum termini siue voces. Adij-
 cerem postea hanc eandem diuisionē atque syncrusim sexies va-
 riari posse: tradita etiam vniuersali formula variationum ex arte
 combinatoria si velles. Nam cum Diatesfaron vno ex his locis
 statuenda necessario sit, summo, medio, infimo; eique alteru-
 tram ternariam superponi vel subijci; sequitur nullam aliam præ-
 terea permutationem effici posse. atque hæc omnia exemplis
 præsentibus palimpsesto manifestiora facerem. Ostenderem postea
 ampliora quam Diapason interualla nihil aliud esse quam re-
 petitiones eorum quæ intra illam sunt: vt Numeri, qui denarium
 excedunt; inferioribus respondent; vndecimus primo; duodeci-
 mus secundo; & deinceps: sic octauam vocem æquipollere primæ,
 (& consequenter Diapason vnifono) nonam porrò secundæ:
 deinde decimam tertiæ; ac propterea Denariam consonantiam
 Ternariæ: quæ prout maior minorue est, tanta etiam Denaria ef-
 ficitur. Atque cum hæc prima sit supra Diapason consonantia, si
 concentus termini intra hunc limitem consistant, pentadicū eum
 effici posse: scilicet ex quinque Partibus vt vocant constantem:
 eodemque ordine vsque ad integram Disdiapason (quæ veteris
 systematis mensura erat) procederem: singillatim ostendens quot
 cumque additis consonantijs, totidem adiungi posse Partes siue Vo-
 ces diuersas: eandemq; rationem esse de vltioribus interuallis
 Disdiapason excedentibus: siue ordinalibus numeris, puta quin-
 tadecima, sextadecima, & cæteris, siue ipsis consonantiarum no-
 minibus indicentur; exempli gratia Ditono, vel Tritemitonio Epi-
 disdiapason, & similibus. Quibus vel rudi Minerua designatis,
 ostensa que vi ac proprietate ^{tri} Pseudodiatessaron ac ^{tri} Pseu-
 dodiapente; siue Tritoni, falsæque quinariæ, exponerem deinceps
 quæ consonantiæ proxime copulari possint: nullæ videlicet eius-
 dem generis; sed qualescumque aliæ, quæ non modo diuersæ sint,

sed etiam simplices siue infecabiles : vel etiam si compositæ sint, fecabiles, si ex illarum copulatione nulla extremorum dissonantia resultet. Nec tantum Polyfymphonix vim ac naturam; sed etiam Eufymphonix indicarem; videlicet quænam consonantia alteri relata, grauiorem vel acutiorem congruentius postulet locum. Quibus tamquam elementis fymphoniurgix traditis, reliquam hanc *πραγματικὴν* duodecim vel quindecim ad summam regulis adiectis, absoluerem. Atque ita qua doctri na dimidiati vel integri anni spatio hodierni Musurgi (te semper Philopone excipio) perfunguntur; partim ob prauam illam methodum quam barbari seculi magistris per manus acceperunt; partim quò diutius hæc cultura fructificet, vnicò ferme die idoneum nactus ingenium consummarem. Non quòd id sufficeret ad elegantes, suauisque suisque omnibus dotibus absolutas concertiones componendas; neque enim vel integri anni disciplina satis ad id foret; nisi longa exercitatio; & quod præcipue hic valet, naturalis quædam vena atque vbertas ingenij accederet; qua si quis præditus adolescens ac longo præterea canendi vsu exercitatus, firmaque præterea memoria præditus (vt multarum cantionum, modulationum, rhythmorumque meminerit) nihil est quod in hoc genere non facillime consequi possit. Nec mirum: nam nec in poetica quoque studijs vti que sufficit metricam artem quantumuis longo tempore percepisse, nisi diutinus componendi vsus, assiduaq. poetarum lectio, præter ingenij docilitatem, accedat. Immo, vt hic præstat vel leuem ac perfunctoriam operam grammaticis dedisse; multò vero diligentissimam pangendis carminibus, ac melioribus poetis lectitandis; sic in compositione concertuum satis est præcipua quæque præcepta cognouisse; modicamq. operam nauasse fymphoniurgis; longe vero vberiore Melopœis: cum vero eorum Melodias, concertionesq. accurate excutere; communem quamdam rationem animo infigere: ac plurimum Diagrammatis & Palimpsesto vti. Ex hætenus dictis igitur hæc duo conficere possumus. primum in quo artificio recentiores Musurgi magnopere se venditant, atq. iactant, non perinde magni moliminis, operisque illud esse. secundum cum Symphoniurgia duplex sit, altera simplicior atque ordinaria; quæ sine homopho-
nesi-

nesibus atque eiusdemodi parergis decurrit: altera artificiosior, que tali genere condimentorum symphonias suas exornat atque disponit: & de priori quidem dubitari non possit, quin antiquitus usitata fuerit; de posteriori non nihil ambigere liceat: circa illam quidem tanto præstantiorem fuisse antiquorū rationem, ut si ad æquilibrium reducantur hinc elaboratius artificium, illinc methodus illustrior aptiorque, si non præponderare, at æquiponderare certe hæc videatur. Quid si innumeras vocabulorum improprietates ac sordes in hanc litem imputem? Dicit aliquis parum referre in disciplinarum tractatione an quis non elegantissime loquatur; modo sententiam suam apte luculenterq. declaret. atqui hoc ipsum urgere possum, multas eiusmodi occurrere in hodierna symphonurgia locutiones, quæ à mysteriosi vestrorum expertibus vix intelligi queant. Nam quis per Deum Immortalem intelligat e.g. in Bicinij Metallum eiusmodi Lemmata *Tertia pars si tibi videbitur Canonis subdiaconum &c.* Ac de Symphonurgia quidem hætenus: in qua si tam parum vos Neoterici præ antiquis excellitis videtis. Philopone ne lis deplorata propemodum sit: tres enim dumtaxat partes examinanda supersunt. *Tam Philoponus;* Enimvero (*inquit*) hoc est Triumphum ante victoriam canere. Quin potius effice ut mediutius expectem quid dignum tali cœtu atque apparatu de Hypocritica dicturus sis: & an Histrioniam quoque nos velis addiscere: immo sensim ex Histrionibus Circulatores evadere. *Et Eumolpus,* Hoc unum deerat scilicet ut nō modo Histriones infelicem Musicam commercio suo polluant (quod iam audio Venetij adornari) sed & Musicis necesse sit forense ac theatricum pulpitum ascendere; si omnes huius artis numeros implere velint. *At Charidorus vulva turbator,* Nisi camillari (*inquit*) argutarique definitis, ego Actionem meam e vestigio desinam. *Et cum aliquantum dubitanti similis habisset,* Sed nō faciam (*inquit*) ne desertum fuisse a me vadimonium Philopone glorieris; atq. idcirco litem tibi adiudicari postules. In memoriam potius tibi reuocabo tres esse Hypocriticę siue partes siue species; ut paulo ante dicebam; quarum prima ad oratores proprie spectat; secunda ad histriones; tertia ad eos qui peculiariter saltatores dicuntur: apud Græcos Orchestę; vulgo autem *Ballarini:*

quam

quamuis pro veterum consuetudine indiscriminatim secundos ac tertios accipere possemus. Notum enim eruditis est Pantomimos olim Histrioniam cum saltatoria miscuisse: atq. vtrobiq. admirabiliter excelluisse. Quare non est cur tantopere vterq. vestrum Muficæ atq. Histrionia: commercium expauescat; ac propterea: elegantissimam hanc partem à professione vestra abiudicet: præsertim cum honestiores multi hodie huic studio dediti sint; vt olim in Græcia, sic nunc in Italia, Hispania, Gallia, Britannia: contra quam apud Romanos fiebat; Quo magis non tolerabile tantum; sed & laudabile mihi videtur iuuenū illorum institutum qui Theatralem ac Scenicam artem Muficæ illecebris atq. ornamentis gratiorem efficere nunc Venetijs student: animati credo eorum Dramatum exemplo, quæ à Principibus viris cum modulatione & cantu ad morem veterum magnifice exhibita, Florentiæ primum mox Mantuæ, Parmæ, atque in hac ipsa Vrbe incredibili plausu excepta sunt. Et quamquam sui quæstus causa oppidatim artificium suum, additis etiã machinis, luculentoq. apparatu circumlaturi sunt; vt aiunt; laudandum nihilominus eorum consilium est: siquidem pro indoctis hisce atq. insulsis comædijs, quæ passim scenam occupant; laute ijs aliquanto ac solidius oblectamentum ingerent per hilariore dies splendidis Italiæ ciuitatibus: ac tristitiam seculi nonnihil detergent: præsertim si rite atq. ordine res ab ijs administrabitur: atq. eiusmodi fabulas edent, quæ nõ tam nouitate argumenti, quam decore atq. ornatu eniteant: nec carminum elegantia aptaq. modulatione destituantur: iustaq. sint magnitudine; hoc est nõ nimis contractæ; quales initio exhibitæ sunt: aut iusto prolixiores, vt ea quam noster ille aretalogus ludis Delphini natalitijs exhibuit: nec vnica tantum multoties iterandam, sed ternas saltem, quaternasque condiscant. Quibus si acquiescere poterunt, non imperitorū dumtaxat; sed elegantiorum etiam atq. eruditorum suffragia plaususq. elicient. Sed hæc obiter, ac per transfennam dicta sunt. Iam vero vt Hypocriticam aggrediar; priores duas eius partes, non grauate mislas facio: cum alteram quidem (quæ ad oratores pertinet) quam diligenter antiqui coluerint, coniecturam facere possitis multis ex autoribus; præcipue vero ex Ludouici Cressolij Soc. Iesu eruditissimo elaboratissimoque opere Vacationum Autumnæ-

rumnatum; tametsi Rhythmum ipsum vix leuiter perstringat: alteram tunc demum adumbraturum vobis me sperem, cum nostri illius sodalis Rerum Theatralium commentarius exhibet lucem. Igitur Orchesticam solam, quæ tertia erat, ad examen reuocabimus. De cuius antiqua præstantia coniecturam facere ex eo primum potestis, quod multi atque insignes scriptores de ea vel speciatim ac seorsim, vel coniunctim ac generatim cum Hypocritica diligenter commentati sunt (quod Lucianus alijque testantur) ut magnus ille Aristoxenus de Tragica saltatione, quam Emmelian vocabant: ut Aristocles; quem de choris complures scripsisse libros ex Athengo memorabam: ut is, quem dixi Lucianus singulari libro ad eam rem dicato, qui solus superstes est: ut alij quorum nomen vetustas obliuiscit. Hodie vero, etsi nonnulli eidem huic argumento manus admoliti sunt; nihil fere nisi valde tritum ac vulgare protulerunt: utpote rudes atque ineruditi homines: & in ipso tantum opere ac saltandi actu exercitati. Secundo ex compluribus saltationum speciebus ac nominibus, quæ apud Græcos scriptores, præcipue grammaticos memorantur; nonnullæque etiam describuntur; ut Carpæa quæ dicebatur, apud Xenophonem lib. 6. De Cyri expeditione. Tertio quod sicut ex ea diuersitate institutorum, morum, atq. linguarum, quibus ij populi vsi sunt qui in Græcorum gentem coaluerunt, vel ipsis longo tempore paruerunt, probabili coniectura Donius noster collegit magnam inde varietatem extitisse in cantibus ac melesi; ita etiam in Orchestica facultate contigisse consentaneum est: præsertim cum Orientales illos populos agilitate corporis, animique alacritate, hodie etiam quantumuis barbariæ situ, ac veterano sædatos, præstare videamus: ut Syros, Ægyptiosq.: multosq. Græcorum populos, & alij saltationum speciebus, & armatis porissimum acri studio incubuisse sciamus: ut Arcadas, Spartanos, Cretenes: qui etiam nunc pyrrhichæ quamdam speciem impenso studio exerce feruntur; præsertim qui supra Sphachiam accolunt montani homines atque agrestes. Quam meam coniecturam valde confirmant ea quæ de nonnullis Americanorum saltationibus choreisque narrantur: qui quamuis plane rudes ac moribus inconditi sint; addo etiam constitutione corporis ut plurimum phlegmati-

ca; nec villo modo cum veris atque Orientalibus Indis, nedum cū Græcis Syris atque Ægyptijs comparandi, eximiam & mirandam in ijs concinnitatem, ob diutinam videlicet ac pertinacem exercitationem, ostentant. Quarto cum multæ sint saltationum formæ ac diuersitates; aliæ nempe motorix, aliæ statariæ, aliæ sedatæ, aliæ laboriosæ, aliæ simplices, aliæ armatæ, aliæ quæ pedes tantum & crura figurant, aliæ quæ etiam manus & brachia varijs gestibus formant, aliæ quæ totum corpus mirabili varietate flectunt versant distorquent, aliæ quæ actuosis gestibus omnia pene solertissime imitantur; vnde chironomix lex & Pantomimorum orchemata fluxerunt; cum tot inquam sint, vel potius fuerint, earum varietates & gradus, hodie dumtaxat simpliciores, leuifque negotij vsurpantur; ab honestioribus præsertim hominibus. Nam quæ apud rusticos vigent, laboriosæ magis aliquantò sunt; sed inconditæ prorsus, atque inelegantes. olim vero Deus bonæ quanto studio, qua curiositate, qua diligentia, quæ æmulatione, saltandi artificium ac disciplina effloruit! Vix equidem credo vllam Musicæ partem ab antiquis Græcis diligentius excultam fuisse. Adijce quòd nihil frequentius fuerit in veterum Ethnicorum festis, sacrisque solemnibus, quam multiplices ornatissimisque chori: vnde professionis istius vetusta dignitas satis elucet. Mitto Lacedæmonios modulato ad tibiam gressu in aciem processisse, vt antea diximus: tres præcipuas Dramatum species Tragicam, Comicam atque Satyricam, conuenientes ac proprias habuisse totidem saltationum formas Emmeliam, Chordacem, Sicinnidem: nobiliores etiam pueros diligenter eam exercuisse: vnde legimus apud Suetonium triumphalibus C. Cæsaris Dictatoris ludis Pyrrhicham desalasse Asiæ Bithyniæque principum liberos. nihil frequentius in veterum cuiuscumque generis libris occurrere quam Saltatorum ac Saltatricum, Ludionum Thymelicorum ac Pantomimorum nomina: coronas, statuas, cæteraque præmia atque honores ipsis delatos; non antiquioribus tantum seculis; sed etiam postea Christianis Principibus Constantinopoli regnantibus: multos Romanorum proceres laucius vitæ genus sectantes, atque in his etiam fœminas priuatim domi Pantomimos habuisse; vt de Numidia quadam Quadratilla Plinius

us junior testatur. Age verò quam multa leguntur omnem prope fidem excedentia de summa illa Pantomimorum solertia, qua loquacibus digitis ac gestibus ea omnia sic exprimebant quæ à choris concinebantur, ut pene oculis subijcere viderentur. Hinc illa Senecæ verba sui seculi luxum grauissime detestantis, *Sicut per successores Pyladis & Bathylli domus* (Principes hi fuerunt Pantomimicæ saltationis, ille Tragicæ, hic vero Comicæ Augusto Imperante) *Harum artium multi discipuli sunt, multique doctores: præmatim urbe tota sonat pulpisum, in hoc viri; in hoc feminae triudant.* Hinc multæ Inscriptiones eiusmodi hominibus olim cum statuis positæ, ut hæc, *M. Vlpium. Aug. L. Apolaustum. Maximus. Pantomimorum. Cronatus. aduersus. histriores. omnes. & . scenicos. artifices. bis.* Quid quod hæc studia eousque processerant ut Tibertij principatu fieri S. Copus fuerit, quo diserte cauebatur, *Ne domum Pantomimorum Senatores introirent: ne egredientes in publicum Equites Romani cingerent.* Hinc etiam grauissimæ illæ Sanctorum veterum Patrum in Theatrales ludos inuectiua: quibus nimia quidem eorum obscenitas occasionem præbuit tam acriter inuehendi: sed interim hoc licet æstimare, non sic ardentem id facturos fuisse, nisi ob maximam huius disciplinæ peritiam, ingentes ijs spectandis extitissent populi concursus; atque hæc labes quotidie latius serpere ac manare cepisset. In præsentia quidem hæc duo D. Cypriani & Tatiani loca sufficient; alterius Latini, alterius Græci scriptoris. Sanctissimus quidem Carthaginis præsul sic ait. Epist. 103. *Superinducitur homo fractus omnibus membris & vit vltima muliebrem mulierem dissolutus; cui ars sit verba manibus expridire: vo desaltetur fabui se antiquitate libidines.* At Tatianus, de Pantomimis pariter loquens *Εσωθεν μὲν ἐστὶν ἄλλος, ἔξωθεν δ' ὅπερ ἐκ ἑστὶ ψεύδεται, ἀβρονόμενος σφόδρα καὶ παντίως διακλώμενος, καὶ τῆτο μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς μαρμαρύσσω, τῆτο δὲ τὸ χεῖρε λιγύζων. καὶ διὰ πηλινῆς ὀψεως δαμονιῶν. καὶ ποτὲ μὲν ὡς Αφροδίτη, ποτὲ δὲ ὡς Απόλλων γνόμενος, φόνων ὑποκριτής, μοιχειῶν ὑπομνηματιστής, κιναιδῶν παιδευτής. idest Interius alius est, exterius quod non est mentitur: molis plane ac prius fractus: & hoc quidem oculorum pietibus; illud manibus iudicans; turbidus; asperum certitum a fanaticum simulans*

R

E

& nunc Venerem, nunc Apollinem exprimens, ætium actor, adulteriorum effector, cinætorum doctor. Sed ne quis forte putet operosis his nugis solos dumtaxat Græcos, posterioresque Romanos delictatos fuisse, nec antiquos etiam Italos, atque illos incomptos horridosque Romuli nepotes saltationibus indulgisse; sciat & ferocem illum Romæ conditorē Bellicrepam adinvenisse saltationem: quam in armis desaltarent; & eius successorem Numam Pompiliū Salios instituisse à saliendo dictos: quod in honorem Martis ancilia gestantes; æreisque & cristatis galeis insignes, non elegantioribus quam ea ferebant tempora stâticulis subfilirent: ac postea etiam Ludiones ex Etruria accitos fuisse: qui, vt Lilius ait *at ubi ceteris modos salt. æres, hæc indecoris motus more Tusco dabant.* Sed Græcorum solertia non Romanos tantum ac Tuscos; sed omnes vt opinor nationes saltationum studio antecessit. Plura in hanc sententiam non addam: neque enim desunt qui omnia quæ de hoc argumento in priscis scriptoribus extant, in vnum commentarium congeserint; vt Iul. Cæsar Bullengerus, multæ lectionis vir, in suis de Theatro libris; quem si lubet consulere potestis. De Organopœcia vero, cui proximum ab ultimo locum assignauimus; vt nonnulla delibem, primū eodem vti possum argumento ad veterē eius excellētiam demonstrandam, ex vtrorumq; qualitate scriptorum deprompto, qui hanc hypothesim pertractarunt, veterum scilicet ac recentium: In posterioribus quippe nihil eiusmodi video, quod præter modum excellat; aut summam pulcherrimi huius artificij peritiā præferat. Qui enim de instrumentis musicis nuper scripserunt, vt Georgius Stampelius, Michael Prætorius Germani; & inter Gallos Marinus Merlennus e sodalitate Minimorum, vir apprimè doctus ac probus, philologice potius atque *ισοπινῶς* quam *τεχνικῶς* id faciunt. Quidam etiam ridiculas ac spurias Instrumentorum formas appingunt: vt Ottomarus Luscinius multas in sua Musurgia e subdititia D. Hieronymi epistola ad Dardanum. Quid porro aliud est organorum musicorum nomina, partes, figuras, temperaturas, neruorum numerum afferre quam Philologum agere, atque excerptorem? Technicæ autem id præstant, qui materiam omnem ex qua organa compinguntur probant atque inspiciunt: eorum formam ac dimensionem, ratosque

que partium commensus, accurate librant atque examinant; propriaque quædam cautiones ad sonoritatem facientes, longo vsu deprehensas detegunt atque exponunt. Et hæc quidem maxima ex parte ab hodiernis artificibus, tamquam arcana quædam silentio teguntur: exempli gratia flante Aquilone neruias bonas fieri, deteriores Austro regnante: opercula organorum ex abiete fissili, non scetili facienda esse; ne venæ scilicet transuersim in læuigando secentur. Olim vero complures insignes Harmonicos de organorū musicorū fabrica accuratissime scripsisse; qui nihil reticuerint; nihil de industria obscurauerint; nihil indictū reliquerint, indicio sunt Aristoxeni de tiliarū perforatione libri, ab Athenæo laudati, alijq; per multi, quos illum de hoc argumento reliquis se præter antea memoratos, certissimū habeo. Non ibo quidē inficias multa suauissima ac valde sonora organorū musicorū genera, ex ijs potissimum quæ fidibus tenduntur, hodie reperiri, ac manibus tractari. Sed deteriora veterum fuisse non puto; quæ tot florentissimis seculis; tot præstantissimis ingenijs, in tanta curiositate, opumq; affluentia inuenta, adaucta, expolita fuerint. Quinimmo, si quid coniecturæ meæ tribuendum putatis, sonoritatem maiore ijs adfuisse crediderim. primum enim in illa theatrorum veterum, amplitudine, vix, dum in proscenio pulsarentur, exaudiri potuissent ab ijs qui in cauea sedebant: deinde vt hoc credam facit quòd apud Græcos grammaticos obseruauī, vasculo quodam æreo in Lyris ac citharis eos fuisse vsos; quod iuxta magadem, cui fides innituntur (nunc *ponisculum* dicimus) affigebant: & Echeum ab officio augendi corroborandique sonitus vocitabant. Ex tenui ærea lamina confectum id fuisse suspicor, ac patulum; & mathematica ratione conformatum; puta parabolæ instar, vel sphaericæ sectionis. Nam simile aliquid Donius noster se obseruasse, mihi narrauit; cum Auarici Biturigum adolescens iurisprudentiæ operam daret, à Tolosate quodam (cui Berterius nomē erat) adhibitū fuisse: quod cum chelonidis Hispanicæ interiori fundo clanculum affixisset, mirificum inde obstupescentibus cunctis, eliciebat sonum. Quapropter idem se artificium retentasse (quo successu autem non dicebat) in sua Barberina Lyra; quam à se inuentam, atque Urbano Octauo Pont. Maximo dicatam luculento cō-

mentario exposuit : in quem obiter multa congeffit ad Citharam Lyramque veterem, affiniaq. organa, priscamque citharodiam spectantia. Quod pertinet autem ad varia Tibiarum genera, neminem eousque additum fore puto ijs dumtaxat quæ vulgo tanguntur ac videntur, vt non multò præstâtiora veteres habuisse in animum inducat: si modo pauca hæc attente perpenderit. Habebant illi, vt paulo ante dicebam, innumeras prope tiliarum species, materia, forma, magnitudine, harmonia, foraminibus, officijque discretas; in quibus mirum dictu est, quam solertes fuerint atq; curiosi. Nam e buxo, loto, argento, & quorundam animalium cruribus, vt ceruorum atque asinorum, præcipue vero ex Græca arundine parabantur; quæ suauitate ceteris præcellisse videntur: hodieq. etiam apud Orientales vsurpantur. Certe semel eiusmodi tibiã infantem Anglum quemdam recordor; quæ vix quidquam dulcius ac suauius fieri poterat: sed nihil ad veterum diligentiam. Vbi enim tu mihi hodie Philopone reperies, qui arundines e lacu Orchomenio certis dumtaxat annorum periodis, cum exundabat, excisas; & non nisi longo post tempore sole gesu ac pluuiã maceratas; ac diutina deinceps exercitatione emollitas, in vsu recipiat: vt factum olim fuisse Plinius ex Theophrasto refert? qui earum lingulas tot cautionibus adhibitis, tam lente fastidioseq; probet ac temperet; nec vllò alio artificio, vitam sustentet, quod videntur ij fecisse quos glossopæos vocabant? Vbinam hodie reperies qui tantam pecuniam in hoc genus organa, vt Ismenias olim celeberrimus tibicen, velit impendere; qui Luciano testante, septem talenta in tibiã quãdam Corinthi erogauit: geminas opinor quibus Synaulia canebatur; vel certe non plures quaternis quinifue; quæ ad plenum integrumq; concentum sufficerent: satis certo argumento perfectissimas eas fuisse (neq. enim tam insignis artifex tanti eas mercatus esset) & flagrantissimo studio hanc facultatem fuisse exercitam. Vt enim philosophorum coryphæus Plato tres libellos Philolai Pythagorici; quamquam is pertenui re familiari erat, impenso pretio, idest decemmillibus denariũm coemit; & ipsius discipulus Aristoteles pauculos Speusippi philosophi libros tribus talentis Atticis sibi comparauit: quod vterq. ingenti desiderio philosophiæ teneretur,

tur; sic consentaneum pariter est, & coemptas ab Ismenia tibias præstantissimas fuisse, & illum in ea arte, quam tantopere adamabat, mirabiliter excelluisse. Vbi tu mihi eos ostendes qui geminas tibias vnico flatu scite & consonanter inspiret (neq. enim moror rudem quamdam & impolitam earum speciem, quam me semel vidisse memini) quod veteres fecisse cum luculenti autores, tum marmora prisca testantur? Habebant ijdem Choraulicas, quas choris & Dithyrambis aptarent; Pythaulicas cantibus scenicis ac Pæanibus; Caricas & Phrygias funeribus; Spondiacas factificijs & libationibus; Citharisterias fidium concentibus; Embaterias Profodijs; Dactyllicas Hyporchematis; Gamelias Hymenæis; Parœnias, comestationibus atque conuiujs. Quæ varietas, addita etiam vt puto subtilitate fabricæ, hodiernam Phylaulicorum Organorum magnificentiam, quam giganteis operibus æquare Philopone voluisti, non assequi tantum; sed longe etiam excedere meo iudicio videtur; cum ipsa nempe diuersitate sonitus, qua tot tiliarum species phylaulum antecellunt; tum multis alijs parergis ornamentisque crumaticis; quæ in eo vsurpari nequeunt: puta intensiones ac remissiones quæ paulatim fiunt, plasmata, vibrationes siue compisni; aliaque eiusmodi. Quid quod organum istud (quamuis facile credam non adeo frequens, addo etiam tantæ molis antiquitus fuisse) in magni momenti rem multum hodiernis proculdubio antecedebar? de diuersitate Tonorum loquor: quam cum Donius noster in vsum primus reuocauerit; nec dum satis ea res peruulgata sit, in Recentiorum phylaulis audire non possumus. En vobis Tertulliani vetusti, docti, & Christiani autoris locum insignem; ex quo liquidò cognoscetis Hydraulicum organum (par autem ratio est de Phylaulico) Tonica varietate, puta Doria, Phrygia, Lydia, cæterisque harmonijs fuisse instructum: atq. obiter adnotabitur quantum operis ac moliminis habuerit. Is igitur in libro de Anima sic habet, *Spēta portentoſam Archimedis munificentiam: Organum Hydraulicum dico: tot membra: tot partes: tot compagineſ: tot ſtatera vocum: tot compendia ſonorū: tot commercia Motorum: tot acies tiliarum; & vna moles erunt omnia.* Extat etiam huius organi apud Vitruuium architectum descriptio: sed ob temporis iniuriam (quæ complurium

voca-

vocabulorum significatu ac figuris, & Diagrammatis nos fraudavit.) non facilis intellectu. Cæterum vel hunc maxime usum habet, quod utcumque cognoscimus longe diuersam illius fabricam fuisse rationem, ab ea quæ intermedijs ac rudioribus temporibus vigeat. quo genere constructa fuerunt illa, quæ ob nimiam vetustatem semiputria, Zarlinus vester visa sibi esse testatur, in Supplementis suis: quæ ut rudia & simplicia fuerint, pro conditione incultæ illius ætatis, non inde sequitur talia etiam fuisse & antiquissima melioribus Græcorum, & Romanorum temporibus usurpata: testimonijs veterum quominus id credamus obstantibus; atque omni repugnante ratione. At enim obijciat quispiam habent etiam recentiores Musici complures tiliarum species (et si pauca vulgo notæ sunt) quæ non prorsus egenum ac squalidum eorum Penam videri sinant. Extant enim cum apud Philarchum Virgilianum hac in vrbe, tum alibi vsquam; quæ curiosorum oculis facile prostant. Scio quidem eiusmodi instrumenta alicubi asseruari: sed hætenus ut tamquam rara quædam cimelia Museum aliquod exornent; aut etiam in quorundam libris, ut Ottomari Luscinij, Mich. Prætorij, Georgij Stampelij, eorum schemata exhiberi. Verum quis ea iam nouit inflare? aut aliquando in manus sumit? cum vix vsitatiores magisque necessaria à paucis hodie ut dicebam assumantur: quocirca quæ tam raro fabricantur, sint rudia quoque atque impolita prorsus necesse est. Non nisi enim longo usu atque assidua tractatione singula artificum opera ad exactum modum expoliri solent. Quod autem Philopone obijciebas, magnam quamdam simplicitatem antiqua illa Instrumenta præferre; puta Lyræ Citharamque. (quod cum e priscis marmorum sculpturis, alijsque monumentis, tum e multorum nummorum veterum iconismis, quos Donius laudato paulo ante libello adiecit, liquido constat) non protinus quod tibi sumis, aut ego, aut alius quisquam rei antiquariæ peritus tibi concedet. Qua in re quoniam multos hallucinari video, quid existimandum sit paulo diligentius quæso dispiciamus. Principio cogitare debemus in eiusmodi cælaturis sculpturisque ob exiguitatem typorum, singulas organorum illorum partes, verumque fidium numerum, representari nec potuisse, nec fuisse necessarium; cum res vulgo notissimæ
 expri-

exprimerentur. Secundo cum eadem illa organa Musarum plerumque aut Apollinis manibus artifices adiunxerint, hanc ipsam simplicitatem, quam antiquissimis ijs temporibus non detrahimus, congruenter ostendi debuisse. Tertio etsi Lyra Citharaque inferioribus etiam seculis inter organa fidibus tensa principatum tenuerunt, nihilo secius chordarum numero multis alijs posteriori ætate repertis concessisse; quæ minori tamen dignatione fuerunt. Nam cum hæc Psilocitharistica potius, illa vero Citharodia inferrent, non tam neruorum copiam phthongorumque varietatem, quam alia quedam requirebant: puta sonoritatem ac dulcedinem; elegantem dignamque rheatro speciem; maximeque pulsandi facilitatem. In elegantioribus enim canticis quæ fidibus sociantur, adeo necessaria non est fidium multitudo, ut hodie etiam Citharædi, cum Tiorbæ, quam Barbitum vocare possumus, selectius quidpiam accinuut, paucissimas chordas suppellant. Quamquam e quodam Fabij Quintilianiloco video posse colligi eo seculo quo Romanum Imperium latissime patuit, non exiguo fidium numero Citharam fuisse instructam, *Cum in Cithara* (inquit lib. 2. cap. 10) *quinque consisterent sonos. plurima deinde varietate complent spatia illa neruorum: atque ijs quos superposuerunt inferunt alios; ut pauci illi transitus multos gradus habeant.* Quod spectant etiam quæ apud Ptolomæum leguntur de multiplicibus citharæ sonis; qui singulis proprijs neruis ut opinor respondebant: Parhypatæ scilicet plures, ac phthongi mobiles; ijque quos Molles vocabant; & quæ Hypertropa dicebantur: ex quo licet conijcere non vnicam neruorum seriem instar harpæ vulgaris monostichæ, citharâ tunc habuisse; nec ex antiquis sculpturis eius simplicitatem, si Romanorum tempora respicias, coniectari vlllo modo posse. Superest Critica facultas (cui postremum inter Musicæ partes assignauimus locum) quæ summam eruditionem cum acerrimo iudicio coniunctam requirit. In qua neminem licet veterum nominare possimus, qui peculiarè ei operam impenderit; minime dubitandum est tamen, quin multi ex ijs qui rotam hanc disciplinam Musicam copiose ac subtiliter exposuerunt, eam quoque diligenter ac pensiculate tractauerint. Hodie vero, si paucos aliquot exceperis, qui obiter potius quam ex destinato; nec tam publica causa, quam ob priuatas

uatas quasdam similitates atque æmulationes; & circa vnicam fere symphonurgiã nonnulla litteris prodiderunt, nihil sane memoratu dignum videmus. Atqui tam largus campus hic se se aperiebat, vt multi in eo certatim & publicam vtilitatem, & propriã laudem venari potuerint. Nimirum in tam effusa licentia & corruptela huius facultatis, innumera pene erant quæ ad criticum tribunal vocari merebantur. Nam vt omittam nimium crebra illa prolixaq. Melismata; eaque qualiacumque sint, vbiuis, ac promiscue vsurpata, vt supra innuebam; confusamque illam Rhythmicorum temporum congeriem; organaque etiã cuiuscumque generis sine vilo delectu in sacris, publicis, priuatisque locis adhibita; carminaque vilia & vulgaria passim ad Melodiarum opus assumpta; Imitationes Mimicas, atque affectatas; aliaque sexcenta quæ hodiernam Musurgiam inficiunt atque contaminant; quot quæso quantaque sunt in sacris argumentis quæ censoriam exigunt virgam? Quanto musicæ damno constare creditis, efrænem ne dicam an miseram hanc recentium musicorum ambitionem ac leuitatem, qui fastiditis iam suauissimis Prænestini, Moralis, aliorumque, quos nimis antiquos distant, concentibus, vniue nouitari studentes, suas ipsorum symphonias quotidie obtrudunt? quæ sæpenumero vel insulsissima sunt, vel siquid commode conceptum habent, non è proprio penu; sed emendicatis hinc inde centonibus; nec ijs quidem satis belle confutis, sese venditant. Ne Galli quidem tam frequenter vestitus speciem immutant, vt hi nouis quotidie modulationibus student. Darent saltem nobis nouas quasdam melodiarum formas: & veteri prouerbio, quo iactabatur Musicam quotidie aliquid noui parere, vt Africam monstrosas belluas, locum facerent. Sed neque Interpolatorum est inusitatas vestimentorum species excogitare; sed ingeniosi Vestiarij: nec Melorhaptæ nouis comminisci cantiones; sed solertis doctique Melopœi. Verum age concedamus vt in profanis ac leuioribus canticis, extra legum decôrisque limites Musurgi euegentur; omniaque ex libidine propria disponant. quid in sacris, grauioribusque concentibus? quam multa commemorare possem quæ non recte atque ordine; neque ex Ecclesiæ præscripto (quæ errare non potest) sed temere ac licenter, ardelionum quorundam

Nam arbitrio vsurpantur? Quis eos quæso, docuit Kyrie eleison mœ-
 ram flebilemque præcationem, læto hilarique concentu attempe-
 randam esse? Quis contra plenam lætitiæ atque exultationis Ma-
 riani cantici clausulam, idest *Gloria Patri*, mœltam flebilemque fa-
 ciendam? quod & Musurgi passim faciunt: & Petrus Pontius nõ
 infimæ inter eos auctoritatis diserte præcipit. Quæ (malum) anti-
 quiores illos ac celebriores Missarum modificatores, Iodocum,
 Muronium, Hadrianum, atq. eius farinae reliquos vesania adegit,
 vt sacrosancti atq. intemerati sacrificij mele, non è profanis tan-
 tum argumentis, sed sæpe lasciuis abiectioniq. desumerent? essetne
 ferendus is pictor qui sanctã aliquam virginẽ, puta Agnetem, aut
 Catharinam, ad viuum delineaturus, notã alicuius ac famose
 meretricis vultũ assumeret? An non hæc eiusmodi sunt vt vela cor-
 datis peritisq. viris notari singillatim debuerint: vel ad sacros
 Antistites, quorum notio, & iudicatio est, castiganda perferri?
 Quæ cum ita se habeant: atq. ex octòdecim partibus, quibus ple-
 nam absolutamq. Musicam consistare ostendi, vix in vna aut alte-
 ra cum antiquis neoterici contendere queant; quanto interuallo
 hi ab illis superentur, satis vt opinor cognoscere iam potuistis.
 Quod reliquum est, non pugnabo auctoritatibus; ne me forsitan
 numero Philopone obruas: quamquam perabsurdum est in huius-
 modi controuersia sententias numerari potius quam ponderari.
 Sed tamen facere nõ possum quin hoc adijciam, vt quisq. ma-
 xime iudicio atq. eruditione hodie pollet, ita eum optime existi-
 mare de veteri musica. Talem hodie ostendere vobis posse vide-
 or Leonem Sãcti Societatis Iesu sacerdotem mihi antea lauda-
 tum; virum omnifaria eruditione largiter instructum; amœniq.
 prorsus atque elegantis ingenij. Ex philologis vero qui proxi-
 mo seculo extiterunt, Ioannem Viues Hispanum, Pontum Tiar-
 deum Gallum, Guidonem Pancirolum Italum. E technicis vero
 (quorum auctoritatem pluris apud te esse nõ diffiteris Philopone)
 Zarlinum & Gallileium: quos certe mirari subit de antiquis mu-
 sicis tam bene sensisse; quamuis in ea opinione versarentur Po-
 lysymphoniam ac Polymeliam ab ijs non fuisse vsurpatam: nihi-
 loque magis rhythmicorum temporum notulas aut diagramma-
 ta. *Hæc dictis cum subscripisset Charivorus, Polyxenus laudat a eius*

diligentia ac polymathia, quod res iam minutas paucisq; oppido notas curiose collegisses, ac dilucide explicasses, ad Philoponum conuersus hortatus est enim, ut si quid haberet, in quo non satis sibi satisfactam crederet eloqui non grauaretur. Quamobrem composito ille in egestudium ac tristitiam vulu. sic cepit. Euge quot argumentis ac te stimonijs Charidore veteris musicae statum præ hodierno extollere atque amplificare certasti! Quid dicam amplius, aut contrarepugnem? Multo quam antea grandiore, augustioremq; eius speciem mihi iam animo finxisse videor; & quam admirari, quam imitari hodie procliuius sit: idemque alijs euenturum spero, quibuscum sermonem hunc tuum communicandum duxeris. Quid aliud vis? victum me fateor: atque in magno vsque adhuc errore versatum: sed vna cum multis; immo omnibus fore hanc artem tractantibus: quos equidem non desistam, vbi se dabit occasio, vel amice admonere, si patientes aures commodabunt; vel acriter insectari, si repugnabunt. Sed quantum profici possit vix dicere audeo. Videtis tempora: nostis huius seculi mores: agnoscitis quantus in plerisque sit eorum quæ assequi posse desperant contemptus: quantarursus inscitia, quis liuor, quæ desidia. Quid enim aliud quæso quam inuidiam duabus alijs comitatam assecclis, obstitisse creditis, cur præclaris Donij nostri conatibus in præfata hac musica restauranda, non satis felix successus hæcenus responderit? Non magna solum (*Polyphus inquit*) conatus est Donius, verum etiam effecit: & quidem ferme solus; hoc est nullius propemodum auxilio fultus: Ijs enim exceptis quæ Hieronymus Merus illius popularis de veteribus musicae Modis attigit, partim in to dialogo qui Vincentij Galilei nomine circumfertur; partim in tractatu nondum edito, quem Petro Victorio inscripsit; nullum aliud adminiculum illi præsto fuit: quamquam rem oppido perdifficilem atque impeditam, & vetustatis tenebris vndique obuolutam, veterum Hæmomoniarum scilicet restitutionem aggredienti: & quidem subsæciuis dumtaxat horis; cum à grauissimis negotijs, quibus quotidie distringitur, respirare ei licet. Scitis enim illum honestissimo Sacri Cardinalium Collegij Secretariatus munere fungi; quo tamen ferunt propediem abdicare se velle: atq; in Florentissimam patriam reuerti: partim Aulicæ vitæ tædio (quæ per tot.

per tot annos satis feliciter exereuit) quietisque captanda cau-
sa; & reliquam partem honesto in otio ac Musarum studio col-
candi: partim ut domum suam immensuro diaconi fratrum obitu
desolatam, Deo fauente suffulciat. Is dolenter mecum saepius
conquestus est, quod cum ea quae circa hanc facultatem euulga-
uit, in gratiam praedicatorum vernacula lingua scripisset, quamuis
multo libentius id Latine facturus fuisset, non modo nullam huius-
modi rei ab ijs se gratiam iniuisse; sed potius id eos egre ac permo-
leste tulisse: succenteses mirum, ut opinor, iustitiam suam ca-
cite ab eo notari; qui tamquam aliud agens, ea fuerit assequutus,
quae nunquam ijs vel obnoxie id agentibus, in mentem venerint.
Quae illius querimonia, ut vere dicam quod sentio, non tantum
iusta, sed & necessaria mihi quoque visa est. Quis enim obsecro
eius libros legiat in quibus tamen quam multa sunt (absque studio in-
uidia) aut de nouo reperta, aut ex antiquis latebris pendissimae ve-
stigatione in aeternum prolata? Sed sinamus quae de ijs scriptis
alios magis idoneos; ac posteros praecipue ferre iudicium.
Nolo enim existimentis plus conuictioni, quam mihi cum illo in-
tercedit, me tribuere, quam veritati. Adijcere possem nonnul-
las melodias eius suauis a peritis quibusdam inlargis, hoc non
stylo compositas; & non sine auditorum plausu decantatas.
Commemorarem etiam si opus esset, non ea tantum instrumenta
quae partim suis sumptibus, partim alienis, operose fabricari
fecit; sed alia quoque quamplurima non paucis nouitatibus re-
ferta, solenter ab eo excogitata; etsi nondum in vulgus expo-
sita. Spero enim si Deus ei vitam prorogauerit & temporum
conditio siuerit, non haec dumtaxat ad communem utilitatem ab
illo euulganda; sed alia quoque permulta, quae in reliquis musi-
ce partibus elaborauit, quotidieque commentatur. Verum tamen
ingens me subit admiratio cum utiliora multo sint, ac solidioribus
innixa fundamentis, quae ille vel adiuuenta à se, vel ab antiquis eru-
ta scriptoribus, in lucem protulit, quam quae Nicolaus Vicentinus,
aut Henricus Glareanus antehac in theatrum musicum exposuit, non
aequalem saltem cum ijs laudem illam esse sortitam. *Quae cum Ra-
lyanus suberi ait: sic naufragi vultu discessit, Philoponus. L. m. et fabri-
dano suscepit. Dicō tibi quid eius rei sit, ut mirari tandem desinas.*

Ferunt & Vicentinum & Glarcanum non modo practice musice minime fuisse ignaros, ut Donius esse dicitur (etsi fortasse im merito) sed in illa etiam egregie exercitatos: extare quippe utriusq; melodias, quae id satis probent. alterum etiam (Vicentinum nempe) polyplectam expedite ac scienter pulsauisse. Quando quidem (inquit Polyebus) in hunc deuenimus sermonem: statueret vos hodie volo, an ignarus musicae practice iure Donius dici possit; qui & satis commode Notas musicas teretifando (seu ut vos dicitis solifando) enuntiare sciat; & faciliores quoque cantiones verbatim exprimere, succinente aliquo instrumento possit: difficiliore etiam adhibita pandura (quam Violam vulgo vocant) ad unisonum, siue ut Plato inquit *ἁπλοῦς* canat. Quod eo magis mihi mirum videtur, quod oertius scia proeuctiore iam aetate, huic demum studio cum incubuisse, nec multum temporis aut operae per suas occupationes ei potuisse impendere: neq. id inanis voluptatis causa; sed necessitatis fecisse: quod instructior scilicet ad hanc pulcherrimam prouinciam illustrandae veteris musicae, repurgandae recentioris, accederet. In quo summam ipsius cupiditatem excolendi optimas artes, atq; humano generi commodandi, potestis agnoscere. Ac ne rudis quidem organice existimari potest, qui non modo dum hoc in opere versaretur, aliquot pulsariunculas in polyplectro didicit, ac nonnihil in pandura se exercuit; sed etiam dum adolescens in Gallia degeret, testudine ac pusilla tibia. Symphoniurgiae autem praecipua eatenus sibi pereipienda duxit; quatenus opus esset non tam ad pangendam aliquid, quam ad ferendum hanc de arte iudicium: ex reliquis autem ac supra recensitis Musicae partibus, quarum nonnullae proculdubio ad praxin pertinent, ut Organopoeia, si earum quoq; non minimam notitiam cum comparasse probauero, haberi ne tandem oportebit operatricis musicae ignarum ac rudem? praesertim cum ex illius obrectatoribus multi praeter nudum canendi usum, texendiq; contentus, nihil profus sciant. adeo ut nec vllum organi genus in manus unquam sumpserint. Quantumuis igitur illi obstrepant, qui eius in se beneuolum animum maleuolentia remunerantur, practica disciplina, quantum satis erat ad hanc tractationem plene ac dilucide explicandam adeo illi non deest;

ut su-

ut superesse potius videatur: quare nullum iam habent ignaviae
suae perfugium: nullam indocilitatis excusationem: nullum occulti
liboris velamen. omnia iam facilia atq. inproclui sunt. Nam
si quae erant in hac methodo viae. salebrae, assiduis ipsius labori-
bus complantatae atq. emollitae fuerunt. Nec defunt duces qui
hanc eandem viam praeruerint, ac signauerint cantionum suarum
vestigijs, rei Musicae peritissimi ac politissimi viri; ut Petrus Hec-
dia; ut Aloisius Rossius; ut tu etiam Philopone noster: praecipue
vero is, qui mores hominum multorum vidit. & urbes, optimus atq.
humanissimus vir Petrus de Valle, ex patricia huius vrbis nobili-
tate: in quo unicum ferme hodie habemus expressum antiquae illi-
us ac Romanae virtutis exemplar. Hic non modo Polyplectrum
Triarum, nimum maioris formae (in quo tres praecipue Harmoniae
Hypolydia, Doria, Phrygia; aliaeque etiam obiter infertae sunt)
Panduramque Panarmoniam sibi construi fecit; verum etiam ver-
nacula quaedam carmina c. ncinna saepe ac lepida, a se composita
cum ea Tonorum varietate proprio Marte modificauit; atq. ad
canendum proposuit. quin immo ipse quoque non indocte simul
illa canit & pulsat. Et, quod propius rem nostram tangit, adeo
facilem atq. expeditam hanc nouam, seu potius renouatam pra-
xin expertus est, ut paucissimarum horarum spatio eam cui libet,
qui modo non sit truncus quidam ac stipes, insinuaturum se polli-
ceatur. atq. id etiam libello quodam nuper a se euulgato con-
firmauerit. quo in scripto purgat se Laelio Guidiccione huma-
nissimo viro atq. absolutissimo poete, sibique amicissimo, de eo quod
aduersus ipsius sententiam aliquando dixisset, intra hos quinquag-
inta annos non parum creuisse hanc facultatem: eaque occasione non
solum suam confirmat opinionem; sed copulata scitu dignissima circa
musicam horum temporum historiam tradit; atq. affirmatissime
praedicat Donij nostri laboribus ac lubricationibus summopere
adauctam esse rem musicam. *Cui Charisdorus.* Testem tu quidem
aduocas (*inquis*) omni exceptione maiorem. quis enim vel fide
ac dignitate praestantior, vel harum rerum visu peritior citari po-
terat? Sed eleuabunt hoc testimonium, qui aliorum fidem ex sua
metiuntur, mutuae inter eos beneuolentiae hoc datum calumniante-
tes. Verum tamen vultis ne vobis indicem aliam remoram, qua
huius

huius doctrinæ cursum non mediocriter fuisse retardatum censeo. Dicam quoniam nutu significatis vt prosequar. An dubitatis cur hæc tam elegans, tam pulchra, tam subtilis, tam necessaria, tantopere ab optimis quibusque magistris expetita. Harmoniarum veterum tractatio minime illorum palato sapiat? Audite illud V enusini poëtæ, quam adamussim hic congruat.

Vel quia nil reddum, nisi quod placuit sibi ducunt:

Vel quia turpe putant parere minoribus; Et que

Imberbes didicerunt, senes perdenda sateri.

Ita nimirum est: elegantiore[m] musicam frustra ijs obtundimus, qui omnem elegantiam à se respuunt: qui in hac vulgari ac fœdida tamdiu volutati sunt. Nolunt etiam ab ijs doceri, qui non eandem quæ ipsi artem profitentur; præsertim ab iunioribus. Nolunt quæ magno labore, diutinoque tempore in ludis pueri didicerunt, ea prouectiores dediscere; atque operam se perdidisse confiteri. Neque hæc *inquit Polyænus* accipienda videtur excusatio. nam, si recte calculos posui, non ita multa sunt quæ nouam institutionem doctrinamque desiderent. harmoniarum enim veterum vsus cum in pangendis notandisque melodijs, tum concinendis psallendisque, minimum operis curæque efflagitat; vt *Donnius* noster apertissimo experimento mihi sæpe demonstrauit. Recentiores verò atq; vmbrales Modi non tam dediscendi, quam obliuiscendi sunt; tamquam prorsus inutiles ac superflui: in quo nullus labor. Quare si ultra vulgarem captum, ac gustum sapere vls *Eumolpe* noster, censeo equidem (nam permittere hoc iam magistro tuo facere potes) vt nouantiquam hanc Musicam; maxime quatenus præcipuas illas ac nobiles harmonias continet, promptissime amplectaris; atque in delicijs habeas: præsertim cum non modo duplicem mercedem à te non exigant *Vallius* ac *Donnius* (quod *Antigenidas* faciebat, cum quis ab alijs auleticam didicerat) sed potius nullam. Mirificos mihi crede plausus excita bis, si (quæ tua summa est indoles, atq; ad canendum psallendumque propensio & aptitudo) eam ad actum prouoces; omniq; solertia depulsa, strenue ac diligenter temet exerceas. Nihil auidius (*inquit Eumolpus*) cupio quam pulcherrimam istam melopœicæ speciem, non primoribus tantum labris degustare; sed toto pe-
ctore

fore haurire : nunquam enim quidquam suavius audire memini
 me, quam sonectum vt vocant eximij cuiusdam poetæ (Braccio-
 linum fuisse opinor) qui ita incipit : *M'auento creden io che fusse
 un guarai nouo hoc stylo ab Aloisio Rossio modulatum, atque ad
 polyplectrum Diharmonium decantatum, & in gratiam Illustris-
 simi atque humanissimi viri Camilli Columnij, vt aiebant, confe-
 ctum : cuius etiam organum illud fuisse ferebatur, à Donio iphi-
 ratum. Et Polijanus ad Charitatum conuersus, Quid ni igitur (in quo)
 speremus aliquando fore (nec longum esse auguror) vt huius Eu-
 molpi opera, eiusque similitum, egregia hæc disciplina penitus
 restingat ac vigeat, quando de senioribus quidem conclamata res
 est. Quod in Iurisprudentiæ studio (vt Donium audiui dicentem)
 euénit : nam cum primum Duareni, Cuiacij, aliorumque consul-
 tissimorum & politissimorum virorum opera in Italia vulgari ce-
 perant, e vernaculis Antecessoribus seniores ea fere contemptui
 habebant, seu quod trans Alpes cusa erant, seu quod suam ipso-
 rum impolitam barbariem tacite exprobrabant : iuniores contra,
 eadem in oculis prope ferebant : ex quo factum est vt cum senes,
 qui tunc erant esse desierint, iuuenes confenerint ; alijs quotidie
 subnascentibus, propagatum deinceps apud omnes fuerit defæca-
 ta quodammodo à barbariæ sordibus atque expolita iuris ciuilibis
 professio : quod ab Italis quidem nostris, Alciato præsertim adhi-
 rente primò inchoatum, à Transalpinis postea feliciter consumma-
 tum est : non ita tamen vt vetus Iurisprudentia, qualis olim fuerat,
 sic prorsus redierit : sed certe ad eius similitudinem alia quadam
 vultior atque concinnior, quam quæ superioribus seculis inole-
 uerat. Similis quoque ratio est Medicinæ : quæ cum post renas-
 citas litteras, per aliquot secula plane rudis, inculta, atque Arabi-
 cas quisquillas redolens, permansisset, Leonicensi primò solerti-
 curæ ; dein aliorum (qui Græcos atque incorruptos auctores, ex-
 plissimèptis Arabicorum versionibus, tamquam postliminio in-
 scholas reduxerunt) ad hanc quam videmus elegantem speciem,
 quæ in Fernelij scriptis elucet, pristinam videlicet illius formam,
 paulatim redacta est. Non tamen cirra magnas, vt coniectare
 licet, contentiones ac difficultates : quæ & Leonicensi & cæteris,
 antequam voti compores fierent, deuoranda prius fuerant : quo-
 usque*

usque tandem, emergente veritatis luce, omnis calumniarum caligo penitus evanuit: & ringente licet refractariorum invidia, poliorum factio causam obtinuit. Quid ergo (*inquit Charidrus*) vetat idem euenturum in musicis augurari? Attamen sicut Ius civile satis belle perpolitū videmus, non tam à sordidis quibusdam pragmaticis ac leguleis, qui vni lucro intenti mercenariam suam operam perpetuò consulentibus locant; ac decoloratas ære manus semper gestant, quam ab ijs qui publice priuatimque docendo commune generis humani bonum ac benemerendi de illo laudem præcipue sectantur; sic non à mercenarijs quibusdam, quaestuosisque practicis, qui digitos in palimpsesto attritos, atque atramento infectos, tamquam in ostentamentum consummatæ cuiusdam peritiæ, vbique visentibus ingerunt; sed potius, vt Zarlino ait, sub finem tertiæ partis suarum Institutionum, ab excellenti aliquo liberalique ingenio; atque eiusmodi hominibus qui non vile lucrum; sed laudem gloriamque immortalem affectant, Musicam facultatem exemplo veterum reconcinadam perficiendamque credamus. *Quibus dictis cum omnes nutu assensu viderentur*, Censeo equidem (*inquit Philoponus*) quoniam exactus iam ferme dies est, vt collocutionem nostram felici hoc omine obsignemus. Faxit modo Deus, vt quod non temere animus nobis præflagit, non improspere exitu comprobetur. Et ego (*inquit Polyenus*) vt est in veteri formula, *Idem censeo*: atque hoc insuper, vt Epinicia nobis Charidore præbeas; vel vt Latine ac planius loquar, Victorialem cænam. Decet enim morem hunc præscum recollere; atque honori hodiernæ huius ac præclaræ Disputationis hoc tribui. Recte admones (*respondit Charidorus*) Dabuntur vobis Epinicia cum voletis. ad subitariam enim cænam quod vos non inquit modo, hic Polixenus fecit: nam cum post discessum vestrum nudiusquartus inuitatus à me fuisset, nimium fastidiose visus est aspernari. Nimirum (*inquit Polyenus ex eo*) sum genere cantorum (comestorum dicere volui) qui nunquam inducunt animum cenare rogari. Cum omnes ad hanc parodiam arrixissem, Statuendum deinceps vobis est. (*subiecit Charidorus*) an alios quosdam præterea, tamquam supernumerarios, aduocari velitis: nam hic, vt videtis (*superiore diatam ostendens*) locus est & pluribus umbris. Minime,

Mini-

Minime, *inquit* Philonem, *sed* quod vulgare proverbium jactat
 Exiguos coetus beatiore esse. Patemus, *igitur* huic tam salubri
 præcepto: & quaternionem illum Pythagoricum, si mihi credi-
 tis, non excedamus. Decet enim Musicæ studiosos, eius myste-
 rijs acquiescere, qui Musicæ parens atque inuentor perhibetur.
 Tres conuiuæ erimus; tu conuiuator: & ut principis poetæ di-
 ctum usurpem, *eris quoque nobis magnus Apollo*; nos trium Gratiarum,
 non minus personam, quam numerum, ex consilio sapien-
 tium sustinebimus; nudi, simplices, atque hilares. Ac ne Gratiarum
 quidem gratis excipies: sed singuli symbolas conferemus: & mu-
 sicam cœnam musicis condimentis gratiorem præstabimus. Ego
 conuiuij Modi imperator Modos faciam; atque aliquot cantu-
 culas conuiuiales ac remissiores, de vestro Charidore & Polione
 penu deproptas Ionice vel Lydiace modulabor. Eas acciner re-
 motis mensis, Eumolpus; me polyplectrum pulsante: tu Polya-
 ne succentia pandura, plenioris suauiorisq; concentus caua,
 admodulaberis. Omnes diem quem constitueris, quam
 lætissimum transigemus. *Cum planus dat, sesser,*
diesque condictas in proximas Augusti Kalem-
das; consurrectum est: & colloquio
finis impositus.

FINIS.

T Synopsis

**Synopsis musicarum Graecarum, seu obscu-
riorum vocum; cum earum interpreta-
tione; & Indice Rerum
notabilium.**

- C**haridorus. Latine valet, *Antiqui & Semiantiqui proprieque
Gratia donum. Vocandi. p. 9.*
- Philoponus. *Laboris amans. Clades & damna ab eis incursum
Polyaenus. Multum laudatus. bus munda litata. p. 9 & 10.*
- Eumolpus. *Beneticanus. Scriptorum rei musicae veterum ar-
Theoretica ac Philologica musi- ceno. p. 10. 11. 12. 13. 14.*
- ca pars. pag. 2.
- Symphoniurgia. *vulgo. Contra- Enchiridium. vulgo. Manuale.
punctum. Canticiones vocales. (Musice li-
Diagrammatum percriptiones. videri.)
vulgo. Tabalatura. Canticiones organice. (Musice
Chorodidascalus s. Archisympho d. instrumenti.)
neta. vulgo. Magister Cappella. Symphonurgi. Idem qui Mu-
Musurgia. *Musica practica. surs & Compositores.**
- Ager Salentinus. *Terra d. Oranto. Comparatio veterum rei musicae scri-
Italograecorum origo. pag. 4. ptorum cum semiantiquis. & cum
Musurgi. *Musici practici, vulgo recentibus. p. 14. & seqq.**
- Compositores. *Guidonis Arretini qualia scripta.
Εἰρωνεύειν. Cauillari, Dissimulan- pag. 15.*
- ter loqui. *Cacozelia. Prava affectatio.*
- Agonotheta. *Certaminis praeses. Ecclesiasticis meleli. (Canti di
Απεργαστικὴ & Εξαγγελτικὴ. Musi- Chiesa.)*
- ca practice partes apud Graecos. *Notata quaedam apud Fräthinum,
Melos. Modi musici. Glareanum, & alios recentiores.
Rhythmus. Numeri musici. pag. 17. & seqq.*
- Lexis Graece, Latine dictio. (Le pa- *Remissionis signa. (B. molli.)
role d'una musica.) Signa Intensionis. vulgo (Diesi.)*
- Organorū musicorū species tres. p. 8. *Tritonus. (Quarta falsa.)
Πραγματεῖαν. Tractationem. Diatessaron. vulgo (la quarta.)
Barbarorum incurfionibus discipli- Diatessaron an consonantia sit.
na fere omnes olim extincta. pag. 19.*
- pag. 8. *Andreae Papy De consonantijs. s.
Et maior pars librorum veterum pro Diatessaron libr.*
- deponita p. 9. *Zarlino Diatessaron perfectis con-
Jonan.*

Jonanigi astrictis. pag. 19.
 Diapason. *consonantiarum. pag. 19. vulgo (La Quinta.)*
 Diapente. *vulgo (La Quinta.)*
 Synecataloge. *Concentuum clausula vulgo (Cadenze.)*
 Diastemate. *Internallo.*
 Synodiz. *Concentus.*
 Bicinia. *vulgo (Duo.)*
 Tridodia, Tricinia. *vulgo (Trio.)*
 Qualis consonantia sit Diastematon. *pag. 20.*
 Quid Symphonia & Eusymphonia differant ibid.
 Ditonus. *vulgo Tertia maior.*
 Trichemitonium. *vulgo Semiditonus, & Tertia minor.*
 Cur Ditonus supra diastematon, trichemitonium infra, melius resonet. *pag. 21.*
 Polyplecti. *vulgo (in Cembalo.)*
 Pectis Calcobchorda. *vulgo (Una Cithra.)*
 Chelonis Hispanica. *vulgo Una Citharra Spagnuola.*
 Syncreusis. *pulsatio ditorum plurimum simul sonorum.*
 De Nic. *Vicentino iudicium. pag. 22.*
 Recentiores in quo vbi Enharmonij generis sitam putent. *pag. 22.*
 Taxilli. *(Fasidi Cembali.)*
 Inscitia confidentes facit, doctrina timidos & cunctabundos. *p. 22.*
 Melopoeia. *Arts & habitus cantuum componendorum.*
 Octo Toni Recentiorum, & duodecim Glareani commentitij sunt, umbratiles, atq; inutiles. *pag. 23.*
 Phthongi Exharmonij & Metabolici. *vulgo (Vosi Bemollate, e Diesate.)*

Principii Vnusina Cantionis quales. *pag. 24.*
 Quod in unum spatio omnes artes ac disciplinae vbi Graecos inueniunt atq; absolute. *pag. 25.*
 Quartumdecimum seculum quale fuerit; & de eo, Tassoni iudicium. *pag. 25.*
 Rationalis musica parum hodie frequentata. *pag. 26.*
 Arithmetica Analytica. *vulgo Algebra.*
 Musurgia multis Principiis hodie familiaris. *pag. 26.*
 Quae, qualiaq; librorum cantibus, & musicis monumentis hodie obfent. *pag. 26.*
 Antiqua Graecia qualis status fuerit, & musicae progressus quam aptus. *pag. 28.*
 Vetus Hebraeorum musica qualis. *pag. 28.*
 Iac. Gassarelli de musica Hebraeorum. *pag. 29.*
 Martini Mersenni opera musica. *ibid.*
 Franci Patuicij de veteri musica iudicium. *ibid.*
 Historiola quaedam de musica Strofeni. *ibid.*
 Apsis Basilica. *vulgo (la Tribuna.)*
 Physauleres. *vulgo (in Organista.)*
 Physaulus. s. Organa. *vulgo (in Organo.)*
 Capisbergij iuratus comatus. *pag. 31.*
 Profodium. *vulgo (in Mottetto.)*
 Euphonesis. *Prolatio, Intonatio.*
 Homophonesis. *vulgo (Una Fuga.)*
 Symphonistica Melodiae species, in qua Symphoniarum fere tantum ratio habetur.

Paliologia. Repetitione eorumdem
verborum.

Polylogia. Cum verba clausulae
quae diversa eodem tempore profe-
runtur, seu canuntur.

Syntechnica. Eamdem artem pro-
fitentes.

Fabii Columna (La *Sambuca Lan-
cea*) & de ea iudicium, pag. 32.

Αυτοτάτος. Alienus à Musis, Indo-
ctus.

Αυτοί. Alieni à Musis, Imperiti.

Ευχαιρία. Comparationem.

Διοργαπέες Βασίλεις. Reges Iouis
alumni. Homer.

Petrónij Satirici de veterum ditigen-
tia testimonium, pag. 33.

Hippocratis Aphorismi & Coactae
pneumones quales, pag. 33.

Symbolismis. Comparationibus
analogicis.

Soni vehementiores auribus musico-
rum officiant. pag. 34.

Disparitas antiquissima Graecorum
musicae, ac recentioris. pag. 34.

Olympi melodiae quales, ibid.

Entheum ac *μαδύριον*. Divinum
ac patheticum.

Symphonista. Symphonicarum
s. concertuum confarcinatores.

**Misarum modularum Syntag-
ma** sub Leone X. editum.

Musica quanto in pretio olim à Græ-
cis habita, pag. 75 & seq.

Platonis de musica vi iudicium.
pag. 36.

Lacedæmoniorum circamusicae stu-
dium. ibid.

Embaterius rhythmus (Certa aris
osonata a proposito per marciare.)

Castorium melos. Certa (aria
guerriera, che contemna l'impresti

di Castore, e Polluce, e imitato le
loro battaglie.)

Afirmata saltationes. (Balla con ar-
me in More.)

Auletra, *αὐλῆρες*. Tibicen.

Alexander Magnus ob nimium mu-
sicæ studium a patre reprobatus.
pag. 22.

Es regnante, vel maxime musica flo-
ruit, & **Aristoxenus** vixit ibid.

Timotheus Thebanus tibicen a non
nullis cum **Timotheo Mileio** ci-
tharædo confunditur. ibid.

Ciceronis de musica Graecorum iu-
dicium. ibid.

Viri aliquot celebres studio rei musi-
cæ flagrantes, pag. 37. & seq.

Stratonici citharædis festivum di-
ctum, pag. 38.

Græci natio comæda & musica ibid.

Tusci & **Romani** veteres rei musicae
deditissimi. pag. 39.

Colloquium tibicinarum, & fidiarum
Romanorum, ibid.

Pontius Tiardeus **Matiscensis** sum-
mus Episcopus.

Catonis **Canforij**, **M. Tullij**, & **M.
Varronis** loca. pag. 41.

Scolia. Carmina quædam in Græ-
corum conuiujs deinceps cantari
solita.

Assa voce (Con la voce sola, senza
instrumento.)

Harmonia Mixolydia. (Tuono
Musicalio, alla quarta alta, per
la specie di B. mi.)

Antiquiores Graecorum musici exi-
my quoque poete fuerunt. pag. 40.
& seq.

Sappho poetria **Mixolydis** harmo-
nia inuentrix. pag. 41.

Musica & poetica congeneres, & af-
fines. ibid. Re-

Resantio Muschpleriq. in docti. pag. 41.
Herules Passimus peritissimus phylactes. ibid.
Ars musica quam late olim patuerit. ibid.
Axiomatica (Scientificamente.)
Phonateus, φωνασκος. Exercen-
tia vocis magister.
Præexercitamenta cantuum ἡ πο-
λυμακρὰ ᾠδῶν.
Quo tempore Poetæ excellentes fue-
rint, tale quoq. Musicos fuisse. pag. 42.
Idem de Picturna, & Batvaria di-
cendum. ibid.
Græpius (M. designa.) Mele, μέλι,
Cantur. (Arie.)
Βαλαδὸν ἢ ᾠδὴν. Vitis argumenta-
tari.
Alud. argumentum a scriptoribus
praestantia dicitur p. 42. & seq.
Præstantiores qui Musica scriptores
horum temporum. ibid.
Sedarum quarumdam in Re Musi-
ca nomina. pag. 44.
Sabinique & Ptolemaei, Juriscan-
sultorum duo sectæ veteres.
Dogmatici, Methodici, Empirici.
Ires celebriorum medicorum secta.
Agamemnon apud Homerum Cly-
temnestram citharædo commen-
dat.
Citharædus. Qui organo fidibus,
instrumta pulsat, usq. accinit.
Archages, ἀρχαγυτός. Princeps,
Inventor.
Guidonis Arretini de cantoribus
capis sue iudicium. pag. 46.
Claritatem sanguinis & liberalem
adulationem ad elegantiam melo-
dicarum conferre. pag. 46.

Offenditur id ex iplo. Principia. Ve-
nustus. & Thome Rectus. ibid.
Magna premia olim musæis propo-
sita. ibid.
Talensum Atticæ. Summa sua
millium drachmarum i. e. totidem
sive librarum Florentinarum.
Mille denarii. Totidem circiter li-
bra Florentina.
Sestertium Summa 250. denario-
rum, ac totidem librarum Florin-
tarum.
Amebæus citharædus.
Roscius Comædus quantam mer-
cedem dixit am accepit. pag. 47.
M. Antonij Triumviri liberalitas
erga Anaxenorem. ibid.
Vespasiani dona musica dixit. ibid.
Citharodia. Ars citharædica.
Citharista. Qui fides pulsans sive
vocali cantu. (Sonatori di corda.)
Suet. Philocitharista.
Coramnia musica apud veteres que
cum huius disciplina profuerit.
pag. 47.
Petri Fabri Aganisticon libri.
Agonistmata. Concertationes pu-
blice musicorum.
Pythiæ tibiæ certamina musica pe-
rissimum adhibita. pag. 48.
Pythiæ tibiæ vel Pythiæuli vulgo
Græcis ἠδῶν nobis (Flauti.)
Auletica ars, αὐλητικὴ. Ars in-
staudi tibiæ.
Midas Agrigentinus tibiæcon, Py-
thionice Pindaro celebratus.
pag. 48.
Epinicium. Carmen victoriale.
Musicae commissiones. Concer-
tationes musicorum.
Philautia. Amor sui ipsius.
Muscorum vitium licentia Comi-
corum

Sylabus
Capitulum
Didactylon
Guido Arret.
Hodierna
Recentiorum
Melodia Monodica
Cantorum
Item aliorum
Pfaltemum
Pandurium
Coranlus
Cheloni
Pandura
Rhematium
Modernarum
Antiphonia
Paraphonia
Symphonia
Incentores
Occentores
Succentores
Compismus
Claufula

Pericopa
Melydrium
Symphoneta
Plasma
Simulata
Antimelismata
Parecheses
Vibratiuncula
Accentiones
Consonantia
Consonantia primaria
Ret musice
Saline locus
Cur veteres
Epistimonixis
Diatessaron
Quid de Ptolomei
Scriptores rei musice
Aristoxenus
Xenophilus
Consonantia

Didymus Diatonitum tetrachordis exactius quam eo priores constituit. Ibid.
Notulæ cantuum apud antiquos duplices. pag. 63.
Tyrrhena tibia apud Pollucem quid sit. ibid.
Hydraulica organa, Hydraulica, (Organi d'acque.)
Ἰσχυρέλαια Implicatio plurimum melorum s. cantuum (Pia arie insieme.)
Alexander Cytherius Psalterium flibus referit. pag. 63.
Quale illud Organum fuerit: item Simicum, & Epigonium. ibid.
Synaulia, συναυλία Conventus plurimum tibiarum, qualis Athenis Panathenaeorum festo exhibebatur. pag. 64.
Μονομελῆ, Vnius Meli (A vnaria sola)
Ἀσκαυλος, (Cornathusa, Pium.)
Tibiae Partheniæ, παρθενίαι i. e. Virginales, aut puellares Acutifonitæ, & Netodis inferuientes, (Soprani.)
Tibiae pueriles, παιδικαί. Quæ puerorum voces exprimebant. (Contralti)
Tibiae perfectæ, τέλειαι. Quæ mediam, & communiorē vocem (vulgo Tenore) referebant.
Tibiae ὑπέρ τέλειαι (quasi superperfectæ.) Grauioris soni, & Hypatodis (vulgo Bassi) congruentes.
Tibiarum syntagma. (Vn Concerto di Flauti.)
Τριδιαπάση, vulgo Tres Octauæ s. vigesima secunda.
Veteres minime in usum adhibuerunt Diatonitum Diatonicum. p. 64.

Zarlino & Gallusianus octava dicitur Diatonitum species distincta. Ibid.
Chromatitum, χρωματίτιον. Diatonicum vnius maiori olim in pretio fuerint. pag. 65.
Versusq. generis qualis proprietates ac vis. ibid.
Nomi. Cantus quidam certum ac proprium Melos, & Rhythmum habentes. Ἰσχυρέλαια, συναυλία
An veteres vsi fuerint tribus Generibus puris atq. impermixtis. p. 65.
Παράθεσις ἁποκατάστασις. Distributio verborum.
Metabolæ, μεταβολαί, Mutationes Melicæ, & Rhythmicæ. Ἰσχυρέλαια, συναυλία
An veteres condimenta cantuum, & melismata usurpauerint. pag. 65.
An artificiosi conuentus in vsu fuerint. Ibid.
Musiciarius in vsu. Ἰσχυρέλαια, συναυλία
Muturgus.
An artificiosi conuentus præstantiores sint. pag. 66. & seq.
Acrostichides. Prima atq. ultimæ litteræ carminum sensum aliquem constantes.
Nimum artificium naturæ elegantius obesse. pag. 67.
Ἀποσπασµάτιον. Fragmentum. particula.
Porphyrus Optatianus poeta Constantinianorum temporum.
Dionysius Ilibanus poeta octo-stichimus.
Ariadæ conquestio Octauæ Rinucini a Cl. de Monteviridi modulata.
Progymnastica. Masque pars, quæ præexercitamenta canentibus tradit.
Parafemantice: παραφαιρῆσι ἀρῆσι.

Rozeno musica pars qua ad Dia-
grammata, & Notulas pertinet.
Imitationes in cantibus verborum
potius quam sensuum scurriles
sunt. Mimica pag. 68.
Neoterici musici in mollioribus af-
fectibus exprimentis, praestant
non perinde in virilibus, & He-
roicis. ibid.
Peanes. Cantus quidam plerumq;
in Apollinis laudem lati atq;
alacres.
Orthius Nomus. Cantus. s. Hym-
nus in Minervam bellicam quid-
dam spirans.
Eufynesia. Facilis intelligentia
sensum.
Monodia. Cantus unius vocis.
Ante Cyprianum Rorium Melopoei
parum solliciti erant de Eumelia
s. elegancia singularium Par-
tium pag. 69.
Pythagorei Rhythmo masculina ac
dignitatem Musicae partem, Me-
lo famineam assignabant. Ibid.
Incommoda, & defectus Sympho-
nistici Styli. ibid.
Battilogia. Inepta sententiarum
confusio, quae ex crebra repetitio-
ne eorumdem, & complicatione
diversorum verborum nascitur.
ibid.
Rhythmus. Rhythmorum usus
ac modus. (L'uso, e pratica de'
tempi musicali.)
Rebreulosa musicae species qualis sit.
ibid.
Modus Hyporchematicus, &
chorealis. Melodiae species quae
Hyporchematicis, & Choreis com-
petit. (Maniera di musica con-
nenevole a Balli.)

258
Pomponius Saelidus Tragediarum
scriptor nobilis.
Quatenus quicunq; in arte sua cri-
dendum sit. pag. 70.
Dedalei concitatus. Artificiose
supra modum.
Quatenus veloces tardeq; motiones
permiscenda sit. pag. 70.
Dialyses. s. dissolutiones Rhythmo-
rum, vulgo Diminationes.
Hyporchema, Ἰπὸρχημα Melos
quod canitur ac saltatur. (Can-
zone a ballo, Ballata.)
An grauium acutorumq; sonituum
mistura energia cantuum effi-
ctat. pag. 70.
Gravitas. & acumen vocans ratio-
ne Tonorum consideranda est.
pag. 71.
Ἀναλόγως. vulgo in scholis Propor-
tionaliter.
Aliae duae notabiles huius styli imper-
fectiones. ibid.
Ethos, ἔθος Proprietas.
Lastaucocaccabus Graecis. His-
panice. (Olla podrida.)
Imperfectio recentiorum melodia-
rum in sermone constans. ibid. 7.
Quae pulcherrima hodie habetur mu-
sicae species contemptissimo por-
matum generi accomodatur. pag. 72.
Octasticha, vulgo (Ottave.)
Antiqui musicae excellentiam in Di-
thyrambisitam esse iudicabant,
& qualesq; fuerint. ibid.
Vernacula quaedam poemata perpe-
ram Dithyrambi a recentioribus
in scripta sunt. ibid.
Paroemia, παροιμία Galli. chan-
son a boire.
Synsphaesis, σύνσφαισις Proha-
tio in istem vocis a pluribus simul
facta. V Δu-

- Δυσκάρτησις** & **δυσνόητος** *Parum comprehensibile, & intelligibile.*
Epimelismata. (*Passaggi replicati, Passaggi sopra passaggi.*)
Hypochreses. *Echus imitationes que paulatim remissiori voce fiunt.*
Artificia symphonica in organico cantu dumtaxat olim videtur usurpata. *ibid.*
Matrerialium genera tria. pag. 73-
Paliologia ubi, & quatenus usurpanda videantur. *ibid.*
Ενομήματα. (*Concetti, pensieri.*)
Polylogiarum absurditas. *ibid.*
Quam sit absurdū verba melo aptare, non melos verbis. pag. 74.
Hodierni musurgi Poetarum nomen suis canticis raro ascribunt. *ibid.*
Paucos ante annos nemo fere dele-ctū aliquē carminū habebat *ibid.*
Concensus πολύλογος. (*Musiche a molti Cori.*)
Proavorum etate spuria quedam architectandi ratio usurpata. pag. 75.
Quanam veteri musica restituenda requirantur. pag. 76.
XVI. Musica partes singillatim recensentur, & explicantur *ibid.*
Et primum Historica s. Philologica. *ibid.*
Secundo Physiologica. *ibid.*
Tertio Politica. *ibid.*
4. Isagogica s. Methodica, que Musice compendia, & introductoria continet.
5. Harmonica, & Canonica, que speciatim Canone, & Monochordo utitur. *ibid.*
Αποδεικτικῶς *Demonstrative.*
6. Rhythmica, que Rhythmorum naturam, species, proprietates, &c. *considerat.* *ibid.*
7. Metrica, que carminum modos exhibet. *ibid.*
8. Melopoeia, que in pangendis melisi s. cantibus cuiuscumq; modi versatur. *ibid.*
9. Rhythmo-poeta; que Rhythmorum praxin usumq; tradit. *ibid.*
10. Phonaesia, φωνασκία, que vocis exercendę ac molliendę methodum tradit. pag. 78
Απεργασικὴ & ἐξαγγελτικὴ, Practica musice partes apud Gręcos in Pselli fragmentis. *ibid.*
11. Progymnastica, que cantuum preexercitamentis ac teretissimo (s. ut vulgo solfizando) pueros erudit. *ibid.*
12. Ὀδικόν s. Melodica, que canendi cuiuscumq; generis mele praxin methodumq; demonstrat. *ibid.*
13. Organica s. Crumatica, que Instrumentorū musicorum usum docet, & Crumaticum diagrammatissimos (Intaulature delle sonate) exhibet: que species proprie Crumatographia dicitur. *ibid.*
14. Semæographia. eadem que & Parasemantice apud Aristoxenium (Arte d'intaulare) tam in vocali, quam in Organico cantu,
15. Symphonurgia (Arte di Contrapunto) *ibid.*
16. Hypocritica. Ars numero se concinneque saltandi, gestumq; faciendi; cuius species tres. pag. 79.
Staticuli (Figure del ballo.)
Orchestica, ὀρχηστικὴ (Arte del ballo.)
17. Organopoeia practice musice partium organorum fabricam cōmensurata; *tradens.* *ibid.*

13. Et ultimo, Critica, Musice pars que cantilenas concentusq; iudicat atq; examinat. Ibid.
 Paucos musicos, multos symphonias reperiri. pag. 80.
 Historie musice veteris bodierneq; contentio. Ibid.
 Curiositas veterum Gregorum circa hanc partem. Ibid.
 Scriptores multi huius argumenti laudantur. Ibid. & seq.
 Marmora Arundeliana in Anglia vulgata. pag. 81.
 Physiologia musice discipline vetus ac recens. Ibid.
 Rei musice, & Politice communitio. Ibid.
 Isagogici quidam veteres ac novi. pag. 82.
 Ptolemaidis Cyrenes Isagoge in musicam Pythagoricam. Ibid.
 Harmonica, & Canonica pars, precipua ac reliquis prestantior. Ibid.
 Harmonica in septem partes ab Aristoxeno diuiditur. Ibid.
 Salinas, & Zarlino potiora queq; ab antiquis mutuati sunt. Ibid.
 Κεφαλαιοδέσσειον - Summatim, per capita.
 Diuisio τῆς Diapason in 12. equalia interualla ingeniosa; sed in utilis. pag. 83.
 Error popularis recentiorum circa Semitoniorum equalitatem. Ibid.
 Magadia μαγαδία. Parue magades .s. ponticuli, qui neruorum sonitus terminant (Ponticelli).
 Ptolomeus octo chordis vnisonis, totum Disdiapason ingeniose diuidit. Ibid.
 Helicon. Instrumentum quoddam musicum Ptolomeo memoratum

explorandis consonantijs idoneis. Ingeniose auctum à Fr. Salina, Ibid.
 Didymus musicus, versatissimus in Canonica disciplina. Ibid.
 Rhythmica à priscis exactissime tradita, à recentibus vix leuiter delibata. Ibid.
 Scriptores aliquot Rhythmicę facultatis. pag. 84.
 Metrica dignitas, ac materia. Ibid.
 Sermo melodicus duabus ex rebus constatur. Ibid.
 Omnia momenta temporum, & diuisionum qualitates à priscis exacte perpendebantur. Ibid.
 Que vocales melismis sint aptiores. pag. 85.
 Consonantium litterarum nullam fore recentiores habent rationem. Ibid.
 Elegantior vocum expressio Florentie primum audita est; eamq; Loretus in Urbem intulit. Ibid.
 In carminum generibus quanto interuallo antiqui precellerint. Ibid.
 Pulcherrime vernaculorum versuum species contemptissimis antiquorum respondent. Ibid.
 Eurythmia, & Polyrythmia Concinnitas, & Varietas Rhythmicorum temporum.
 Saltationum i. e. Hyporchematum vernaculorum varietas à patriorum carminum diuersitate potissimum promanat. pag. 86.
 Improspere quidam conati sunt Gręg Latinęq; lingue rhythmico pœiæ vernaculis versibus aptare; & eius rei causa. Ibid.
 Gręca Latinęq; lingua cur circa sonum ac prosodiam vernaculis precellant. Ibid.

- Musicae antiquae Musicae aptiores.*
Fabij Quintiliani locus de suauitate Graeci sermonis. pag. 87.
Prosodia .s. accentuatio Graecorum reliquas superat. ibid.
Ὠὸν ἄρα uocabula. Acuto accentu praedita.
Accentus quartae, & quintae syllabae quemnam usum habeant. ibid.
Μελονοία uel, Modificari, Modis musicis aptari.
Vernaculae linguae defectus ob terminationem uocalium. pag. 88.
Troparia, τροπῆα. Sacra quadam apud Graecos cantiones.
Pronuntiatio uetus Latina prorsus abolita. ibid.
Latina lingua cadauer potius quam ipsam linguam habemus. ibid.
Cur scoliastatum .s. Matritium Contentus quam Heroicorum poematum monodicus cantus pluris fiat. pag. 89.
Hodiernae musicae cum sua sorore poetica male conuenit. ibid.
Canticorum ueterum, ac recentium phrasibus qualis. ibid.
Dissertatio auctoris de Musica sacra Romae habita pag. 90.
Melioratae, μελοποιία. Melorum consarcinantes.
Recentiores sententiam .s. sermonem symphoniarum inferuire cogunt, quaeq. exinde sequantur absurda, ibid.
Παρεῖσμι. Syllabarum distorsiones, qualia sunt psalmodiarum neumata.
Melopoetia ueterum, uulgari longe absolutior. ibid.
Dionysij poetae ueteris Nomi quidam mutili quales, ibid.
- Veteres omnia tria genera melo-diarum in usum adhibuerunt, & quasdam etiam species. pag. 91.*
Χρῶμα Colores .s. Coloramenta. Varię tetrachordi diuisiones; & tanquam species Diatonici, itemq. Chromatici generis.
Francisci Patricij de usu earum specierum sententia. ibid.
Harmoniarum ueterum usus, eorum melopoetiam incredibiliter locupletabat. ibid.
Ab autore ita restituta ut facili negotio in usum reuocari possint. ibid.
Ex uetustissimis quibusq; Ecclesiae psalmodijs, antiquissimarum cantionum pulchritudo colligi potest. pag. 92.
Herculis Buttrigarij de ijs iudicium. ibid.
Graecae Antistites cur praesentibus abolitis, noua diagrammata induxerint. ibid.
Ex τῆ ἀριστερῆ, Ex altera parte.
Ex tribus Rhythmorum generibus duo tantum usurpantur. ibid.
Ὀδὴ πάγγυον. Obiter.
Ordine synthetico (.s. Compositiuo) ueteres in Rhythmopoeia uisunt; recentiores Dialytico (.s. resolutiuo) & uter commodior pag. 93.
Secundum hodiernam praxin incertus est, atq. erraticus Notarum valor .s. potestas. ibid.
Artis, ἀρτις, prima pars rhythmici; quae sublatione manus aut pedis denotatur.
Thesit, θεσις altera rhythmici pars, in qua pes manusue demittitur.
Veteres ab Arsi rhythmam auspicabantur; nos a thesi, & extra rati-

- tio commodior . *ibid.*
 Agogæ, ἀγωγῆ, vulgo Deductio-
 nes p̄bongorum gradatim ascen-
 dentium, vel descendendum.
 Ἰγασικὴ Medicina pars, non me-
 dendis morbis, sed tuenda sanita-
 ti incumbens.
 Phonascia proprios nullos scripto-
 res hodie habet. pag. 94
 Francisci Patricij Discussiones Pe-
 ripatetica. *ibid.*
 Veteres oratores, immo Principes
 phonascis utebantur. *ibid.*
 Suetonij locus, de Neronis circa vo-
 cem studio. *ibid.*
 Progymnastica veterum vulgari per-
 fectior, & compendiosior. *ibid.*
 Progymnastica veterum syllabe qua-
 tuor aptissima. pag. 95
 Commune systema à Guid. Arreti-
 no nullo consilio auctum. *ibid.*
 Vallis Romanorum collium magno-
 pere exaggerata. pag. 97.
 Collis Caballinus, vel Quirinalis.
 Aqua Virgo. vulgo (Acqua di
 Trevi.)
 Maccus Oseorum lingua Stultum de-
 signat: quo alludit Grecum μα-
 κάρ̄ despere. pag. 98.
 Exacta canendi ratio, quot, qui-
 busq; rebus constet. pag. 99.
 Interualla δύο ἐξ ὀκτώητα. Barbaris
 Difficile Intonabilia.
 Spondiasmus Interuallum Enar-
 monium ascendens tribus diesibus
 constans
 Echbolis ἐκ βολῆ, Interuallum Enar-
 monium quinque diesibus ascen-
 dens.
 Eclysis ἐκ λυσι Interuallum Enar-
 monium trium diesibus descen-
 dens.

- 257
 Pauci cantores hodie reperiantur,
 qui insolita quadam ac difficiliora
 interualla prompte enuntient.
ibid.
 Eorum negligentia. pag. 100.
 Neronis Caesaris superstitiosa tuen-
 da vocis cura. *ibid.*
 Musice viuere. Prouerbiū i. e.
 laute, & hilariter.
 Fibula cantorum. *ibid.* & seq.
 Quinam earum meminerint. p. 110.
 Cimeliotheca, κειμήλιοθῆκη, vulgo
 nimis laxa voce Museum (Vn stu-
 dio) Repositorium rerum pretio-
 sarum, rariorū, antiquarū.
 Antiquarij quidam nominantur.
ibid.
 Sagorum species fibulatoria apud
 Trebellium Polionem. *ibid.*
 Calenderi Sodalitas Turcica. *ibid.*
 Pignorius in comment. De seruis
 complures eiusmodi fibulas exhibet.
ibid.
 Schematismos. (Figure.)
 Mantissam, additamentum. Vox
 Tusca Latinis scriptoribus usur-
 pata.
 Vox gallulascens in transitu virili-
 tatis
 Symphoniaci veterum pleriq; serui
 erant, ideoq; in officio contineri
 magis poterant. pag. 102.
 Cantorum, & Eunuchorum deli-
 cia. *ibid.*
 Modulata Dramata à Barberinis
 Principibus edita. *ibid.*
 Tesseræ admissiōnū. (Bullettini)
 Equi contumaces, & refractarij in-
 vtilis habentur ab equisonibus.
 pag. 103.
 Musica quam frequens olim fuerit
 multis exemplis ostenditur. *ibid.*

- De chore, & comædis legatis. ibid.**
Mangones, & Venalitarij. Mercatorum genus qui mancipijs coemendis, & diuendendis questum faciebant.
Electiores voces olim è Græcia, Asia, Aegypto, Syria petebantur. ibid.
Cur bonitate vocum Græci, & Asiatici excelluerint. pag. 104.
Quantum aquæ bonitas, vocis confert testimonio Vitruuij ac Plinij, & auctoris experimento ostenditur pag. 104.
Paucissimos cantores bonitate vocis eximie præstantes hodie reperiri. ibid.
Eunuchorum copia quid momenti in musicis habeat. pag. 105.
Mulierum ac puerorum non exætorum vox suauior plerumq; quam eunuchorum. ibid.
Veteres Græci, ac Romani quam studiose fuerint elegantie ac decoris. ibid.
Antiquorum opera simplicitati venustatem habent adiunctam. ib.
Quantum ea cordi fuerit prisca Oratoribus atq; Histrionibus. ibid.
Sapphus poësis, eximium venustatis spectamen à Demetrio Phalereo proponitur. pag. 106.
Cantores prisca magnifice, atq; eleganter amiciebantur. ibid.
Autor Rhetoricorum ad Herennium. ibid.
Appuleius in Excerptis citharistriam eleganter ornatam describit. ibid.
Citharodice prisca leges. ibid.
De ornamentis cantuum, an veteribus usurpata, & quatenus fuerint. pag. 102.
Prolepsis, προλήψις, (Vn anticipatione.
- Eclepsis, ἐκλήψις, Idem versus graue s. descendendo.**
Delicatiores in cantu flexiones, & falsa vocula antiquis usurpate ex Cicerone. ibid.
Euge & σοφῶς. Bene, & sapienter s. perite, Acclamandi, & Applaudendi formulæ.
Minus olim corruptum quam hodie vulgi, ac plebis iudicium in rebus musicis. ibid.
Vernaculorum cantorum nimia affectatio ab exteris deridetur. pag. 108.
Ineptie ac vitia nimis frequentium ac fusorum melismatum. ibid.
Quatenus, atq; ubi tolerari possent. ibid.
Melodiarum quatuor differentie ac proprietates. pag. 108.
Hesychastica, ἡσυχαστικὴ, Melodie s. Melopoeie species quieta, & grauis,
Diastaltica, διασταλτικὴ, Melodie species læta, & exultans.
Systaltica, συσταλτικὴ, Melodie tertia species stabilis, & mæsta.
Enthusiastica, ἐνθουσιαστικὴ, Quarta Melodie species vehemens, & accensa.
Totidem Melismatum species distinguuntur. ibid.
Quod nemo recentiorum præstitit. ibi. Eius rei exemplum. ibid.
Rhythmus exultans ac saltatorius. ibid.
Tertium Instrumentorum genus nullo fere in pretio hodie est. ibid.
Orientales populi ijs olim valde dediti. pag. 110.
Cymbala benefonantia cur Regius propheta appellauerit. ibid.
Leo Sanctius Senensis Soc. Iesu Sa-

- cerdos eruditissimus, ac peringeniosus. ibid.*
Cymbalorum figura apud Laur. Pignorium expressa: ibid.
Gallice Timbres vocantur. ibid.
Citharismata, κίθαρῖστρον (Sonate di Liuto, Arpa &c.)
Aulemata, αὐλήματα (Sonate di Flauto, piffero &c.)
Crummata, κρούματα Organorum omnium pulsationes, sed precipue tertij generis Ars tibicina hodie ferme obsoleuit. pag. 111
In Gallia Cisalpina tibicines nuper florebant. pag. 112.
Veterum aliquot insignium tibicinum apud antiquos nomina. ibid.
Tibicina ars olim apud Græcos, precipue Thebanos floruit: item Tuscos, Romanos, aliosq; populos. ib.
Symphonia tibiaram remiges olim regebantur. ibid.
Ciceronis & Aseonij Pediani loca. Plurimas habuerunt prisca tibiaram species. pag. 113.
Choricæ tibiæ, quæ & choraulicæ, & absolute chorauli χόραυλοι, vulgo (Pifferi, o Dolzaine.)
Tibiæ obliquæ, Plagiauli. πλάγιοι αὐλοί, vulgo (Trauerse) Gall. (Flutes d'Allemand.)
Tibiæ inflexæ, Cerauli, (Cornetti) Gall. (Cornets a bouquin.)
Galliæ tibiæ. Flageolets.
Tibiæ suauiores quam instructa fidiibus organa. ibid.
Chorauli quos maxime vsus habere possent. pag. 114.
Ex Ceraulis integri concentus fieri possent. ibid.
Netodia, νητωδία Acutius Melos in Concentibus (Parte del soprano.)
Cerauli succentiui, (Cornetti per il Basso.)
Streptaulus, vulgo (Il Serpente.)
Herodori Megarensis tubicinis robur. pag. 116
Aglaidis tubicinæ histria. ibid.
Hypatodia. Melos graue Concentuum, (Parte del Basso.)
Tuba du Tillis, vulgo (Il Trombone.)
Anelis d'æcis Remissio sonitus.
Epitalis ἐπιτάσις, Intensio sonitus.
Plasma quid sit apud Musicos. pag. 116.
Pādura tetrachorda, vulgo (Viola da braccio.)
Iugamēta pādurarū vulgo (Tasti)
Quomodo arculus ducatur in Pandurarum pulsationibus. pag. 117.
Veteres post Antigenidam plasmate in tibijs utebantur. ibid.
Tibicinæ apud antiquos multa. ibid.
Quales fuerint veterum notæ musicæ. pag. 118.
Alypius Græcus scriptor. ibid.
Talis, τάσις. Soni tensio eodem tenore procedens.
Cruis, κρούσις, Organi pulsatio.
Sympsalma σύμψαλμα, Organi pulsatio cum voce cæmentis cōsentiens.
Notæ Rhythmicæ veterum quales fuerint. ibid.
Bases, βάσις. Græssus rhythmici. vulgo (Battute, Misure.)
Quomodo prisca Bases discriminauerint. ibid.
Hodiernus Semio-graphicæ motus in uniuersum antiquo aptior. ibid.
τεγαρίαν Teretissare.
Pauci cantores reperiuntur qui per omnes clauis prompte cœnere sciunt. pag. 119.
Σύγγραμμα, Compositio, Liber.
Vete.

- V**eteratores, ἀρχαῖοι, *Antiquis fauentes.*
- N**ouatores, νεωτεροί, *Recentioribus fauentes.*
- C**ur nemo scriptorum veterum nunc extaneum symphoniam attigerit. pag. 121.
- M**orbillos ac Variolos nemo medicorum veterum nominat. *ibid.*
- V**eteres theoriam praxi anteferebant. pag. 121.
- A**rchimedis libri. *ibid.*
- P**lato etiam scientiam ac theoriam, manuum operi lōge prgtulit. *ibid.*
- M**esodus grauior. vulgo Tenor.
- M**esodus acutior. vulgo Contraltus.
- D**enaria. Consonantia, vulgo Decima dicta. ἀτάξια. Ordinis defectum.
- D**ivisio τῆς Diapason omnium consentuum, & totius musicę fundamentum est. pag. 122.
- B**reuis methodus disponendarum consonantiarum. *ibid.* & seq.
- P**alimpsestus. (Cartella.)
- C**oncentus pentadicus. (Composizione a cinque.)
- T**rihemitonium, Epidiapason, vel Denaria minor, vulgo (Decima minor.)
- T**rihemitonium, Epididiason, vel Septemdenaria minor. vulgo (Decima septima minor.)
- D**itonus Epidiapason, vel Denaria maior, vulgo (Decima maior.)
- D**ironus Epididiason, vel Septēdenaria minor. vulgo (Decima septima maior.)
- P**seudodiatesaron .s. Tritonus, vulgo (quarta falsa.)
- P**seudodiapente, vulgo (falsa quinta.)
- P**olysymphonia. Plurium consonantiarum copulatio.
- S**ymphonia, regia, minime operosa est aut difficilis. pag. 124.
- S**altatores Gr. ὄρχησται (Ballerini.)
- P**antomimi veteres histrionum am cum orchestice miscuerunt. pag. 126.
- H**istrionica ars honoratior nunc est, quam olim in Italia. *ibid.*
- D**e Actoribus Dramatum μεμελωδῶν .s. Melicorum iudicium. *ib.*
- L**ud. Cressolij Soc. Iesũ Vacationes Autumnales. *ibid.*
- D**e Orchestica, & Hypocritica multi olim scripserunt, quorum nonnulli laudantur *ibid.*
- C**omplures saltationum species à veteribus memorantur; In his Carppa à Xenophonte. *ibid.*
- E**mmelia, ἐμμελία Saltationis species Tragica.
- O**rientalis populi saltationibus, & choreis dediti. *ibid.*
- I**tem Arcades, Spartani, Cretenses aliq. Gręcię populi. *ibid.*
- P**yrrobicę species apud Sphachiotas in Creta nunc etiam viget. *ibid.*
- P**yrhicha saltationis armata species (Sorte di Moresca.)
- A**mericanorum chorea. *ibid.*
- S**altationum complura genera, & forme. pag. 128.
- C**hironomia, Gesticulatio numerosa, & rhythmica.
- O**rchemata, ὄρχήματα, Saltationū figura, & motiones.
- S**altatices hodiernę honestiorum hominum valde simplices sunt: rusticorum inconditę, & ineptę. *ibid.*
- C**hordax. Saltationis species Comica.

Sicinnis, Saltationis species Satyrice.
 Thymalici, Qui organa pulsando, &
 & saltando scenam subseruebant.
 Nulla Musice pars diligentius, ac fre-
 quentius olim exercita quam Or-
 chestrica. *ibid.*
 Idq; multis exemplis probatum. *ibid.*
 & seq.
 Senecę locus de Pantomimis pag. 129.
 Inscriptio vetus M. Vlpij Apolauſti
 maximi Pantomimorum. *ibid.*
 Corn. Taciti locus de ambitu Panto-
 mimorum coercito. *ibid.*
 SS. Patrum inuestig in theatrales
 ludos, & precipue DD. Cypriani,
 & Tatiani. *ibid.*
 Bellicrepa, saltatio armata à Romulo
 instituta. pag. 130.
 De Salijs. à Numa Pompilio institu-
 tis. *ibid.*
 T. Livij locus de ludionibus ex Etru-
 ria accitis. *ibid.*
 I. Cęs. Bullengeri de Theatro libri. *ib.*
 Organopœia scriptores hodierni non
 satis excellunt. *ibid.*
 Eorum aliquot laudati. *ibid.*
 ἱστορικῶς. Historice. τεχνικῶς in scholis
 Artificialiter.
 Ottomarus Luscinius in sua Musurgia
 falsas, & ridiculas instrumentorum
 figuras apposuit. *ibid.*
 Huius artis secretiora præcepta ab opi-
 ficibus hodie occultantur pag. 131.
 Aristoxeni lib. περὶ ἀουλῶν τρυγίας. De
 Tibiarum perforatione. *ibid.*
 Organa prisca magis sonora videntur
 fuisse quam hodierna.
 Echeum, ἠχέου, Vasculum æreum au-
 gendæ organorum resonantia com-
 paratum.
 Simile quidpiam ab ingenioso quodam
 Gallo nuper usurpatum. *ibid.*

Tibia veterum insigni varietate, ad
 multiformis usus, ex diuersis rebus
 parabantur; precipue ex Græca a-
 rundine pag. 132.

In ijs fabricandis, ac preparandis su-
 pramodum veteres diligētes fuerunt
 ex Theophrasto, & Plinio. *ibid.*

Ismenias septem talentis tibiās quæ-
 dam coemit, ex Luciano. *ibid.*

Philolai Crotonatę tres libellos quā-
 ti Plato coemerit, & paucos Spen-
 sippi libros Aristoteles. *ibid.*

Antiqui geminas Tibiās uno spiritu
 scite inflabant pag. 133.

Cæcicæ, Phrygiæ, Spondiacæ, Citha-
 risteriæ, Embateriæ, Dactylicæ,
 Gameliæ, Paroeniæ. Tibiarum spe-
 cies diuersæ. *ibid.*

Prosodia, τρεῖς δὲ vulgo Processiones.
 Tibiarum apud antiquos varietas atq;
 excellētia hodiernis Physaulis præ-
 stabat. *ibid.*

Ornamenta quedam crumatica Phy-
 saulis aptari nequeunt. *ibid.*

Organa Physaulica, & Hydraulica
 veterum, diuersitate Harmoniarum
 hodiernis præcallebant. *ibid.*

Tertulliani testimonio id probatū. *ibid.*

Hydrauli descriptio Vitruviana ob-
 scurissima, & quare pag. 131.

Semiantiqua Organa rudia, & impo-
 lita fuerunt. *ibid.*

Tibiarum multę species ab authore
 visa apud Philarchum Virgili-
 um. *ibid.*

Cur Iconismi Lyre, ac Cithare veteris
 magnam simplicitatem præferant.
ibid. & seq.

Psilocithariltice, Artificium pulsan-
 darum fidium sine vocali cantu.

Barbitus (Tiorba)

Selectiora quedam cantica hodie etiā

- à peritioribus paucis fidibus sociatur. *ibid.*
 Quintiliani locus multitudinem nervorum in Cithara astringens *ibid.*
 Vocabula quadam citharoedica apud Ptolomæum. *ibid.*
 Critica Musicæ pars quatenus à recentioribus usurpata, pag. 135.
 Eorum fastidium atq; ambitio in novis quotidie concentibus conquirendis pag. 136.
 Eorumdem lapsus circa Ecclesiasticos cantus pag. 137.
 Doctorum aliquot virorum de antiquæ Musicæ præstantia iudicium. *ibid.*
 Quid Auctoris in restituenda veteri Musica conatibus potissimum obstiterit pag. 138.
 Vincentij Gallilei Dialogus de veteri, ac nova Musica Italice *ibid.*
 Quam difficilis fuerit veterum Harmoniarum restitutio.
 Melodiæ quædam cum varietate Harmoniarum auctoris suavis condita, novaq; Instrumenta fabricata pag. 139.
 De Glareani, & Vicentini inuentis iudicium. *ibid.*
 An præctica Musicæ imperitus auctor haberi debeat pag. 140.
 Πρωτοψάλτης canere. (Cantare all'unisono.)
 Melopoei aliquot hodierni canticorum iuxta veterem modum auctores pag. 141.
 Petri de Valle patricij Romani polyplectrum Triarmonicum.
 Pandura Panarmonia eiusdem. *ibid.*
 Eiusdem libellus ad Lælium Guidiccium de hodierno Musicæ statu. *ibid.*
 Cur hodierni artifices auctoris inuentis reluctentur; vel non satis ijs fauant pag. 142.
 Antigenidas tibicen duplicem mercedem exigebat ab ijs, qui sub alijs magistris didicerant. *ibid.*
 Fr. Bracciolini Carmen ab Aloisio Rossio nouo hoc stylo modulatum pag. 143.
 Camilli Columnij Viri Illustrissimi polyplectrum Diarmonicum ab Auctore curatum. *ibid.*
 Quid in perpoliando Iurisprudentiæ studio euenerit. *ibid.*
 Quid pariter in Medicina. *ibid.*
 Io: Fernelij scriptorum elegantia. *ibid.*
 Quinam præcæ Iurisprudentiam illustrauerint pag. 144.
 Vnde sperari possit veteris Musicæ plena instauratio. *ibid.*
 Epinicia, ciorum. Cæna victorialis.
 Quaternio Pythagoricus τετραπύσις
 Modimperator. Conuiuij rector.
 Pandura succentiua. (Basso di Viola.)

Index aliorum operum Io: Baptista Donij ad Musicam spectantium; quorum alia in lucem edidit; alia pariter absoluta editioni parat; alia nondum perfecit.

E D I T A.

Compendio del Trattato de' Generi, & de' Modi della Musica. Con vn Discorso sopra la Perfezzione de' Concerti. In Roma 1635.

Annotationi sopra il Compendio de' Generi, e de' Modi della Musica, &c. Con due Trattati, l'vno sopra i Tuoni, e Modi veri, l'altro sopra i Tuoni, o Armonie de gl' Antichi e sette Discorsi sopra le materie più principali della Musica, o cōcernenti alcuni instrumenti noui, praticati dall'Autore. In Roma 1640.

Deux Traictéz de Musique. I. Nouvelle Introduction de Musique. Qui montre la Reformation du Systeme ou Eschelle Musicale, Selon la methode Ancienne, & meilleure: la facilité d'apprendre toutes sortes de chant par le retranchement de deux Syllabes. *Ve & Le*: vne nouvelle maniere, & plus aisée de Tablature Harmonique, & vn nouveau reiglement des Auantexercices de la Musique.

II. Abregé de la matiere des Tons. Qui montre en peu de mots tout ce que l'Auteur a traicté plus amplement en plusieurs Discours Italiens, touchant les Tons ou Harmonies des Anciens, par luy heureusement renouvelles, & remises en vsage.

I N E D I T A.

Lyra Barberina, sive Amphichordum à Io: Bapt. Donio inuentum, eodemq; curante fabricatum atq; euulgatum; hoc autem in libro accurate expositum: in quo etiam vetus Citharodia, Lyraeque praesertim ac Citharae forma, vsus, partes, species, appellationes obiter illustrantur: additis multis veterum Organorum Musicorum Iconismis, atq; huius Amphichordi in primis: cum singularum eius partium delineatione, ac nomenclaturis. Adiecta interpretatione vocum Musicarum, Graecarum, & Latinarum rariorum; quae rebus Musicis Latine apteque exponendis non leuiter commodare possunt.

Progymnastica Musicae pars Veterum restituta, & ad hodiernam praxin redacta. Lib. 1. In quo vetus Systema Musicum eiusque Diagramma proponitur, atq; illustratur: nouaeque Semnographiae species afferuntur. Lib. 2. In quo progymnasticae Graecorum Syllabae exhibentur; vulgataeque earum exemplo repurgantur: & Musicarum Praeexercitationum accuratior methodus ostenditur.

Dissertatio de Musica Sacra vel Ecclesiastica. Recitata Romae in Acad. Basiliiana An. 1640. Due Trattati. l'vno sopra il Genere Enarmonico, l'altro sopra gl'instrumenti di tasti di diuerse armonie. Con cinque Discorsi. 1. Del Sintono di Didimo, e di Tolomeo. 2. Del Diatonico Equabile di Tolomeo. 3. Qual specie di Diatonico s'vsasse da gl'Antichi, e qual hoggi si pratici. 4. Della disposizione, e facilità delle Viole Diarmoniche. 5. In quanti modi si possa praticare l'accordo perfetto nelle Viole Diarmoniche.

Della Musica Scenica e Teatrale. Con alcune Modulationi.

Discorso all'Eminentiss. Sig. Card. Barberino del conseruare la Salmodia de' Greci; recandola nella nostra intauolatura.

I N C E P T A.

Versio Latina Aristidis Quintiliani, Aristoxeni Fragmenti de Rhythmica, aliorumque similibus, cum Notis.

De ratione modulandorum carminum Latinorum lib. 1.

De re Metrica libri duo: in quorum priori Poemarum variae species, ob diuersam carminum dispositionem ex Hephestione, & alijs dilucide ostenduntur: in altero carminum ipsorum Rhythmica ratio summam traditur; ac nonnullae eorum species à nobis excogitatae; e Rhythmicis potius, quam Grammaticis fontibus exhibentur.

De Rhythmopoeia lib. 1. De Rhythmographia lib. 1.

De Generibus, & Speciebus Musicae lib. 1. quorum prior Colores, sive species ab antiquis

- repertas exponit: posterior nostras quasdam primo exhibet: deinde varias potiorum
 misturas, quæ viurpari possent, proponit.
- Pandectarum liber xj. qui Musicus inscribitur: & vocabula, siue nomenclaturas rei Musicę
 Gręcas, ac Latinas, partim antiquas, partim à nobis repertas: itemq; Italicas, Gręcobar-
 baras, Gallicas, atq; Hispanicas quotquot extant, viginti aliquot capitibus continet.
- Varię aliquo: Dissertationes *exempli gratia*.
- De præstantia studiorum Musicorum.
- De scriptoribus Musicę.
- De Musicis interualis.
- De perfecta Harmonia.
- De causis, & qualitatibus consonantiarum.
- De Musicę diuinitate.
- De vi Harmonica coniugali.
- De efficacia Musicę.
- Antiquę hodiernęq; Musicę *variōsis*
- De Phonaſia veterum.
- De Rhythmica facultate.
- De varijs Semæographiæ speciebus.
- De Melodijs heroicis.
- De concentibus choricis.
- De varijs cantuum condimentis.
- De ineptis, & affectatis Melopœorum imitationibus.
- De Scabillis.
- De Helicomagadi.
- De Musica Sacra vel Ecclesiastica. Dissert. secunda.
- Quęstiones Musicę: *id est* An Musica animos emolliat.
- Quinam perfectus Musicus dici debeat.
- Vndè grauitas, & acumen vocum, ac sonituum oriatur.
- Vtrum in Musicis deferendum sit iudicio populi.
- Vtrum præstantior sit melodia hilaris an mœsta.
- De tibijs earumq; speciebus lib. 1.
- De Musicis instrumentis libb. 2. quorũ prior instrumenta veterum recenser, atque illustrat:
 posterior recentiorum, præsertim rariora quædã, compluraq; à nobis reperta.
- De Symphoniurgia commentarius: priuato vsui, non editioni destinatus.

Pag.	Ver.	Errata	Corriget
14	36	hunc	hoc
24	20	plenissimis	plenissimis
	29	perfectionis	perfectiones
33	7	fac	<i>Dele</i>
37	32	illud	illum
41	16	eum	cum
45	7	conspicuis	conspicui
48	29	antiquus	antiquitus
55	36	Phyfaulo	Phyfaulos
57	27	consummatiffimam	consummatiffimam
62	8	offenderet	ostenderet
63	31	maribus	manibus
67	26	Giudoniana	Guidoniana
69	16	Diulfimem	Diulfionem
	27	languidus	languidius
77	19	<i>αποδεικτικὰς</i>	<i>αποδεικτικὰς</i>
78	14	decimo	vndecimo
89	5	distioni	dictioni
96	4	placer	placet
98	25	Aut	At
103	15	Syphoniacorum	Symphoniacorum
106	4	Phalareo	Phalereo
111	35	expedodite morum	expedite modorum.
116	25	vei	vel
122	4	Instrumentorum; aut	Instrumentorum spectat; aut
	6.7	in concentibus	ad concentus
	8	continentibus	continentes
123	33	Pseudodiateffaron, ac	Pseudodiateffaron Tritoni, ac siue
	34	siue Tritoni	<i>Dele</i>
124	2	secabiles	aut secabiles
247	18	diateffaron	diateffaron
	22	calcochorda	calcochorda
248	4	quæ	que
	35	Muffolido	Misolidio
249	28	cantur	cantus
	250	concentus	concentus
2	25	Aaccenti	Accenti

Per Illust. & Adm. Reu. D. Canonicus Frescobaldus videat an in hoc opere contineatur, quod Pietati Christianæ, bonisue moribus aduerfetur, & referat. D. die 22. Iulij 1645.

Vincent. Rabatta Vic. Gen. Flor.

In hisce tribus Dialogis I. Baptistæ Donij reperi nihil contrarium bonis moribus, vel Pietati Christianæ, sed Veteris Muficæ Præstantiam, & singularem Clarissimi Autoris Eruditionem. Ita refero ego

Petrus de Frescobaldis Canonicus Florens.

Attenta præfenti relatione, imprimatur opus seruatim seruan. solitis. Dat. die 22. Septemb. 1645.

Vincenzius Rabatta Vic. Gener. Florens.

D. Augustinus Coltellinus Sancti Officij Aduocatus reuideat, & referat, die 12. Augusti 1645.

F. Iacobus Cima Inquis. Gener. Florens.

Reuerendiss. Pater. In hoc opere harmonico, summa arte elaborato, nihil est à Sacris Canonibus dissonum; sed mira eruditionis cum pietate resultat consonantia.

Ita ego August. Coltellinus Aduoc. &c. mea manu.

Imprimatur Florentiæ, die 24. Septemb. 1645.

F. Iacobus Cima Inquis. Generalis.

Alexander Victorius Sereniss. M. Ducis Audit. & Senat.